

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 21 Ιανουαρίου 2024 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 803

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΑΘΗΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ

Ανά πάσα στιγμή στη διάθεση του Προέδρου

«**Ουδείς** αναντικατάστατος» επισημαίνει η κα Μιχαηλίδου σε συνέντευξή της, αναφέροντας ότι από τη στιγμή που αποδέχθηκε να είναι υπουργός, αποδέχθηκε να είναι και ανά πάσα στιγμή στη διάθεση του προέδρου. Στόχος της είναι να αλλάξει την «καρδιά» του προβλήματος, δηλαδή το τι διδάσκεται στο σχολείο. **Σελ. 8**

E-JUSTICE

Επιστροφή στα Πρωτοκολλητεία

Η **κατάσταση** που έχει δημιουργηθεί στον χώρο των δικαστηρίων λόγω των προβλημάτων που παρουσιάστηκαν στην ψηφιακή πλατφόρμα e-Justice είναι απελπιστική. Οι ελλείψεις που παρατηρήθηκαν θορύβησαν την κυβέρνηση. **Σελ. 9**

ΕΚΛΟΓΕΣ ΗΠΑ

«Περίπατος» για τον Τραμπ

Οι **δικαστικές** περιπέτειες δεν εμποδίζουν τον Τραμπ να σαρώνει στις δημοσκοπήσεις και στις προκριματικές διαδικασίες του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος για το προεδρικό χρίσμα. Δεύτερος σταθμός, το Νιου Χαμσίρ. **Σελ. 22**

ΕΛΛΑΔΑ

Πετρέλαιο και αίμα

Σε **ποια** πρόσωπα εστιάζει η αστυνομική έρευνα και γιατί με κάποια είχε ασχοληθεί στο παρελθόν και η ΕΥΠ. Το προφίλ των προσώπων που έχουν συλληφθεί κι εκείνων που καταζητούνται. **Σελ. 16**

ΕΓΚΛΗΜΑ ΧΩΡΙΣ ΤΙΜΩΡΙΑ

Η Αστυνομία όμηρος του υποκόσμου

Η έξαρση του εγκλήματος επανέφερε το θέμα ανεπάρκειας του Αρχηγού

Η **αποθράσυνση** του οργανωμένου εγκλήματος τα τελευταία εικοσιτετράωρα εγείρει ερωτήματα για το τι ακριβώς οδήγησε σε αυτή τη μεγάλη τρύπα της δημόσιας ασφάλειας. Τα προβλήματα χρονίζουν, καθώς πρόσωπα χωρίς την κατάλληλη γνώση διο-

ρίζονται σε ρόλους-κλειδιά. Πλέον μπαίνει και επιτακτικά το ζήτημα ανεπάρκειας του αρχηγού της Αστυνομίας, ο οποίος αμφισβητείται και εντός του ίδιου του Σώματος. Η κυβέρνηση βεβαίως έχει εγκαταλείψει τις σκέψεις αντικατάστασης, καθώς φοβάται

ενδεχόμενο προσφυγής του στο δικαστήριο. Αυτό από μόνο του δυσχεραίνει περαιτέρω την κατάσταση σε ένα αστυνομικό σώμα που βρίσκεται σε πλήρη αποδιοργάνωση, λειτουργεί με όρους δημόσιας υπηρεσίας και αποδομείται μέρα με τη μέρα. **Σελ. 4**

Μικρό σκάφος περνά δίπλα από ένα πλοίο που διασχίζει τη Διώρυγα του Σουέζ προς την Ερυθρά Θάλασσα στην Ισραηλία της Αιγύπτου. Τις τελευταίες εβδομάδες οι επιθέσεις ανάγκασαν τις μεγάλες ναυτιλιακές εταιρείες να επαναδρομολογήσουν τις δραστηριότητές τους, έχοντας εγείρει ανησυχίες για παρατεταμένες διακοπές στο παγκόσμιο εμπόριο.

ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ ΧΟΥΘΙ ΣΤΗΝ ΕΡΥΘΡΑ ΘΑΛΑΣΣΑ

Η ελληνική ανησυχία για την Αίγυπτο

Η **ελληνική** διπλωματία αυτή την περίοδο έχει εστιάσει σε δύο βασικά σημεία, στον κίνδυνο επέκτασης της πολεμικής κρίσης στη Μέση Ανατολή και στην οικονομική

κατάσταση του πιο σημαντικού πυλώνα σταθερότητας στην ευρύτερη περιοχή, δηλαδή της Αιγύπτου. Η Αθήνα υποστηρίζει με ένταση την ανάγκη να υπάρξει οικο-

νομική βοήθεια από την Ε.Ε. προς την Αίγυπτο, αλλά και την αναμενόμενη προσφυγή του Καΐρου στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ). **Σελ. 20**

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Ευρώπη... σε τέσσερις ταχύτητες

Η **Γερμανία** και η Γαλλία επιδιώκουν βαθιές τομές στη λειτουργία και στη λήψη αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που συνεπάγονται εκ βάθρων αναδιάρθρωση του συνόλου του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Κοινή ομάδα εργασίας εμπειρογνομώνων από τις δύο χώρες κατέληξε σε ριζοσπαστικές προτάσεις. **Σελ. 3**

ΕΥΡΩΕΚΛΟΓΕΣ

Ο πονοκέφαλος των ηγεσιών για τα ψηφοδέλτια

Επί **ποδός** βρίσκονται οι ηγεσίες των κομμάτων για καταρτισμό εκλεκτικών ψηφοδελτίων, ενόψει των ευρωεκλογών. Το στοίχημα είναι να διατηρήσουν τα ποσοστά τους. Πολλά όμως είναι τα εμπόδια που πρέπει να ξεπεράσουν και μεγάλοι οι πονοκέφαλοι για την επιλογή των υποψηφίων. **Σελ. 5**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Αγαθό η ασφάλεια

Ενα ευνοούμενο κράτος οφείλει να εμπνέει στους πολίτες του αίσθημα ασφάλειας και να είναι στελεχωμένο με αξιωματούχους που θα υπηρετούν την πολιτική κοινωνία με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο. Το κράτος, διά των θεσμών του, πολιτικών και άλλων, θα πρέπει να τηρεί απαρέγκλιτα το κοινωνικό συμβόλαιο που έχει συνάψει με τους πολίτες. Είναι υποχρέωσή του. Είναι λοιπόν αδήριτη ανάγκη η Πολιτεία να θέσει σε απόλυτη προτεραιότητά της την προστασία της κοινωνίας, και την εμπέδωση μέσω συγκεκριμένων έργων και όχι διά λόγων φαιδρών και ελαφρών του αισθήματος ασφάλειας. Οφείλει να βρει τρόπους ώστε οι πολίτες της να την εμπιστευονται.

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Στο μάτι των funds το ESG τραπεζών

Τις **κινήσεις** των τραπεζών αναφορικά με την πράσινη ανάπτυξη εξετάζουν τα επενδυτικά ταμεία για να επενδύσουν σε αγορά μετοχών

ή ομολόγων. Εστιάζουν στη βιώσιμη χρηματοδότηση, στα δάνεια για αγορά ηλεκτρικού αυτοκινήτου και άλλα. **Οικονομική, σελ. 3**

ΙΣΤΟΡΙΑ

Το «Προσφυγόσημο» και ο Α. Τάσσο

Με **αφορμή** την έκθεση που είναι αφιερωμένη στο «Προσφυγόσημο» στην Ύπατη Αρμοστεία της Κύπρου στο Λονδίνο, η «Κ» μίλησε με την ιστορικό Τέχνης και επιμελήτρια της Έκθεσης Μαρία Παφίτη. **Τέχνες, σελ. 4**

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ

Η Περιστέρωνα του Αγ. Αναστασίου

Η «Κ» **βρέθηκε** στην Περιστέρωνα της Αμμοχώστου και επισκέφθηκε τους δύο ναούς του Αγίου Αναστασίου. Για το χωριό του μίλησε στην εφημερίδα ο αιωνόβιος αγροφύλακας του Τάκης Ιακώβου. **Τέχνες, σελ. 8**

BoC MOBILE APP

Τα πάντα όλα,
ΕΔΩ

Σε κάθε επόμενη κίνηση

Τράπεζα Κύπρου

HUBLOT

CLASSIC FUSION
CHRONOGRAPH
TITANIUM BLUE

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

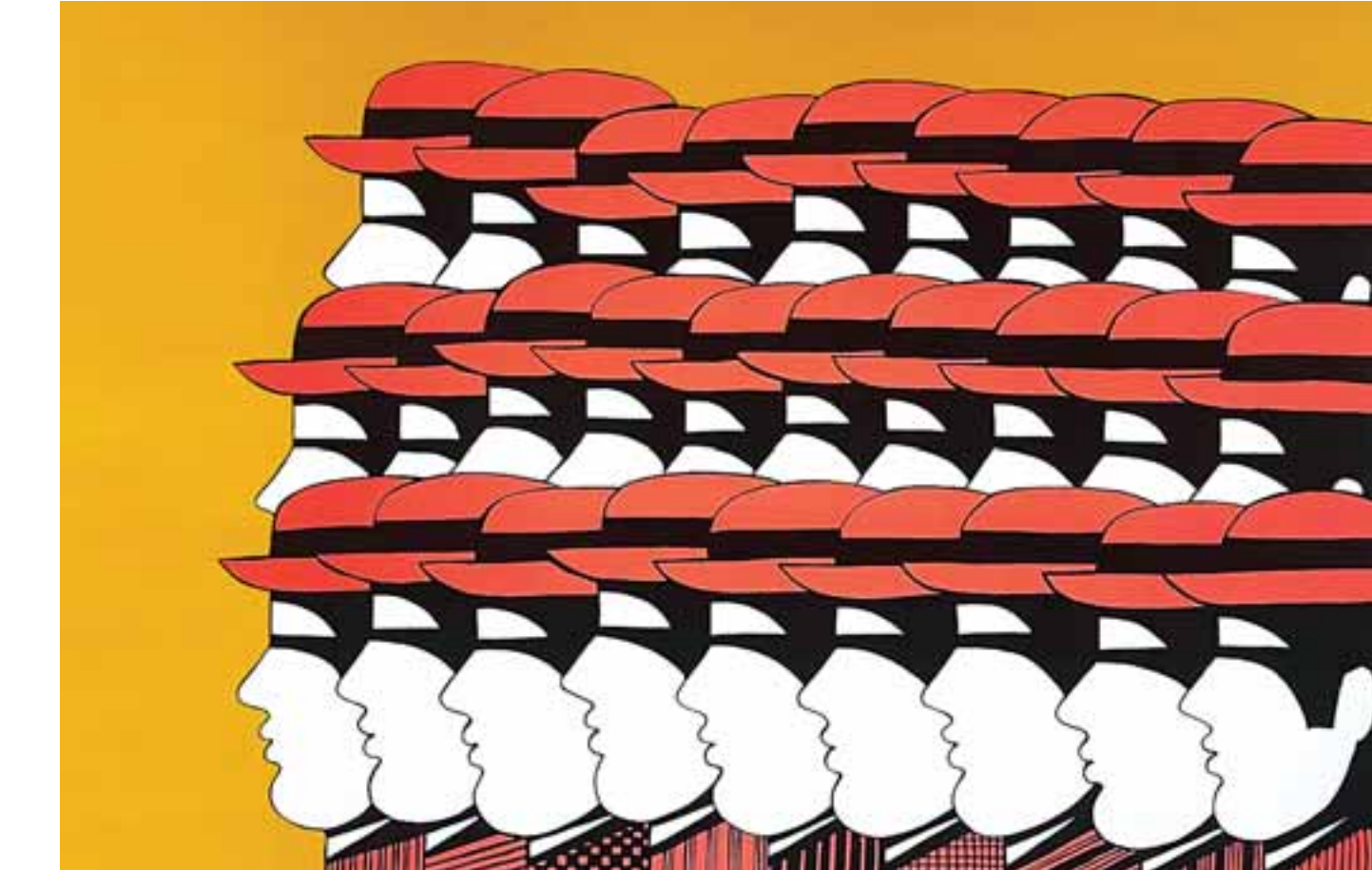
ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Αυτό το θέατρο σκιών

«**Ας περπατήσουμε**» είπε η Ιουλία, παρότι το κρύο τής περόνιαζε τα κόκαλα. Η απόσταση άλλωστε από το Δημοτικό Θέατρο ως την οδό Κωστή Παλαμά δεν ήτανε παραπάνω από πέντε-έξι λεπτά με τα πόδια. Η Ρωσίδα κατένευσε σιωπηλά. Από τη σκοτεινιά στο πρόσωπό της φαινόταν πως είχε και αυτή ανάγκη ν' αναπνεύσει καθαρό αέρα. Η θεατρική παράσταση «Σπυριδούλες» σαν να της ρούφιζε όλο το οξυγόνο.

Δεν γνώριζε η Σβετλάνα την ιστορία της Σπυριδούλας που συγκλόνισε την Ελλάδα στα μέσα της δεκαετίας του 1950. Ήταν τότε η εποχή που ανήλικα κορίτσια από την επαρχία έμπαιναν στη δούλεψη πλούσιων οικογενειών για ένα κομμάτι ψωμί. Ψυχοκόρες τις λέγανε. Δουλικά ήταν όμως στην πραγματικότητα. Ένα τέτοιο δωδεκάχρονο παιδί, η Σπυριδούλα, κατηγορήθηκε από τα αφεντικά της ότι έκλεψε 50 δολάρια. Και για να την τιμωρήσουν που το αρνιότανε, την έκαιγαν επί δύο ημέρες με καυτό σίδερο ώσπου έλιωσε το κορμί και το πρόσωπό της, φτάνοντας ένα βήμα πριν από τον θάνατο.

«**Με σιδέρωσαν** γιατί τους Επιτρέπεται. Με σιδέρωσαν και μαζί με μένα, σιδέρωσαν όλες τις Σπυριδούλες κι όλους του Σπυριδούλους αυτού του κόσμου». Τα λόγια του κορπισιού βούιζαν στ' αφτιά της Ιουλίας. Λόγια βαριά που έκαναν το άλμα στον χρόνο κι έφταναν στις σημερινές Σπυριδούλες, από τις Φιλιππίνες, από την Ινδία ή από την Ανατολική Ευρώπη. Ιστορίες εξάλλου γνώριζε και η Ιουλία πολλές και ας απόφευγε να τις συζητήσει με τις φιλενάδες της. Για κορίτσια που υπέφεραν σε σπίτια υπεράνω κάθε υποψίας στη μικρή μας πόλη... «Μας σιδέρωσαν και σιδέρωσαν όλες τις δωδεκάχρονες αυτού του κόσμου. Του κόσμου όπως τον φτιάξατε ή όπως τον αφήσατε να γίνει!»

«**Αν ήταν πίνακας** του Γάϊτν θα είχε ενδιαφέρον, αλλά είναι Υπουργικό, μάνα μου» σχολίασε η Ιουλία την επανεκκίνηση της κυβέρνησης.

ηκούσαν τα λόγια του θιάσου σαν αμείλικτο κατηγορώ μέσα στο κεφάλι της.

«**Γιατί** δεν μιλάς;» ρώτησε τη Σβετλάνα Αλεξάντροβα, όταν έφτασαν στο διαμέρισμα. «Και τι να πω;». «Για σένα. Ποτέ δεν μιλάς γι' αυτά που άφησες πίσω». «Επειδή ποτέ δεν ρωτήσατε». Κι έπειτα απλώθηκε μια πηχτή σιωπή ανάμεσά τους. «Τη μόνα μου άφησα πίσω. Και το σκυλί μας, την Μπάμπουσκα. Πάει, πέθανε αυτό... Και τις πουέντ μου άφησα κι όλα τα όνειρα για τη ζωή που δεν ζήσαμε» είπε και βγήκε απ' το δωμάτιο.

Όλο το βράδυ δεν έκλεισε μάτι η Ιουλία. Την επομένη ξύπνησε αργά, έκανε βαρύθυμα όσα κάνει κάθε μέρα, ώσπου έφτασε επιτέλους το απομεσήμερο και μαζεύτηκε το καρέ. Η Ρωσίδα σέρβιρε τους καφέδες με τα σπιτικά βουτήματα, ενώ η οικοδόποινα μάταια προσπαθούσε να βρει ένα πικάντικο θέμα μήπως αλλάξει διάθεση. «Η επικαιρότητα θυμίζει ευθεία γραμμή σε εγκεφαλογράφημα. Σαν να πήρε παράταση η Blue Monday και να ζούμε τη Blue Week με βαριά κατάθλιψη. Εδώ έκανε ο άλλος ανασχηματισμό για επανεκκίνηση και μας προέκυψε μια κυβέρνηση σαν πίνακας του Γάϊ-

τη: πανομοιότυπες ανθρώπινες φιγούρες δίχως καμία ελπίδα έκληψης» μουρμούρισε η Ιουλία.

«**Ο μόνος** που δεν πλήττει πάντως είναι ο έρμος ο υπουργός Δικαιοσύνης» σχολίασε πικρόχολα η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού. «Ενώ ο υπόκοσμος οργιάζει μέρα μεσημέρι, ο Μάριος Χαρτσιώτης βαυκαλίζεται ότι θα βάλει τάξη με κλούβες και αστυνομοκρατία. Δεν μας σώζει τίποτε, μάνα μου...». «Μοναδική ελπίδα μας να βάλει το χέρι του ο Θεός» είπε η Ευγενία η Καλαμαρού. «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, ο Νίκος Χριστο-

δουλίδης να κάνει Άγιο Ευχέλαιο στο Προεδρικό όπως αποφάσισε να κάνει ο Μόρφου Νεόφυτος στη Μητρόπολη του. Ένεκα της “αύξησης των πολλών ασθενειών και των ξαφνικών θανάτων”, λέει». «Τι ζούμε!» ψιθύρισε συντετριμμένη η Ιουλία από τη μετωπική σύγκρουση με τ' απολειψάδια του Μεσαίωνα.

Σε άλλα νέα, οι κυρίες ενημερώθηκαν από την καθεστωτική Ρενέ Κυπρίσις ότι ο κυβερνητικός εκπρόσωπος διέψευσε το δημοσίευμα της Ελληνικής εφημερίδας ΕΣΤΙΑ με τίτλο «“Απεκεφαλίσθη” ο Κύπριος υπουργός Αμύνης κατόπιν

απαιτήσεως των Αθηνών». «Ένα τέτοιο νέο περίμενε με αγωνία να πληροφορηθεί ο κυπριακός λαός. Άμα δεν “απεκεφαλίσθη” ο Γιωργάλλας μπορούμε ανενόχλητοι να συνεχίσουμε τον ανένδοτο» σάρκασε η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον και ζήτησε μπιριμπάκι.

Εξίσου παγερά αδιάφορη ήταν η «είδηση» για τη δήλωση του Μαρίνου Κλεάνθους της ΔΗΠΑ ότι έχει απογοητευτεί από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Συγκεκριμένα, ο πολιτευτής δήλωσε: «Ενώ ακούγαμε πάρα πολλά προεκλογικά, τώρα βλέπουμε διάφορες αντιφάσεις». «Καλώς τότε κι ας άργησε» ήταν το σχόλιο της Καλαμαρούς, σχόλιο που επικυρώθηκε από το καρέ με τον πρώτο γύρο gin and tonic.

Σε μια τόσο απροκάλυπτα βαρετή ημέρα, άξιζε και το αντίστοιχο φινάλε. Η Κόκκινη Κουλλίτσα ενημέρωσε το καρέ ότι ο εξωστρεφής (sic) Χριστόφορος Τορναρίτης έδωσε τα εύσημα στην υφυπουργό Μαριλένα Ευαγγέλου με ένα ακόμα επικό tweet: «Άκουσα πολλά καλά λόγια για τη Μαρινέλλα που πολλούς, Συντον άλλον, δέικοψε 204 επιδόματα εξοικονομώντας εκατομμύρια για το κράτος! Εύχομαι να συνεχίσει απότοπη για το καλό της Κύπρου, των αμπάλατων και των κακομαθημένων!».

Ήταν η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι ή το γεγονός ότι δεν είχε ξεθυμάνει ακόμα η δύσθυμη διάθεση που προκάλεσαν στην Ιουλία οι «Σπυριδούλες»; Όποια κι αν ήτανε πάντως η αιτία, εκείνη την ώρα μόνο τη φωνή της Χαρούλας είχε ανάγκη ν' ακούσει: «Σ' αυτό το θέατρο σκιών τι περιμένω, θολή φιγούρα δίχως πρόσωπο και λόγια, οι θεατές μ' έχουνε κιόλας ξεχασμένο και φεύγουν βιαστικά κοιτώντας τα ρολόγια...».

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
21.1.1934

ΠΟΥ-ΓΙ: Αγγέλλεται εκ Τσαγκ-Τσουγκ ότι ο Που-Γι, ο πρώην Αυτοκράτωρ της Κίνας και ήδη Πρόεδρος της Μαντζουριανής Δημοκρατίας, ανεκπρύχθη Αυτοκράτωρ της Μαντζουρίας. Η τελετή της στέψεώς του πάντως θα γίνει την 1ην προσεχούς Μαρτίου. Συγχρόνως σήμερον υπεγράφη πρωτόκολλον δι' ου κορηγούνται μεγαλύτερα προνόμια εις την Ιαπωνίαν. [...] Μολονότι η στέψις του Που-Γι ως αυτοκράτορος καθορίζεται ως απλή «σταθεροποίησης του κράτους», οι ακραιφνείς μοναρχικοί, οι οποίοι ευρίσκονται επί κεφαλής της κινήσεως, επιμένουν

τονίζοντες ότι θα εκφράση μάλλον την πλήρη ανεξαρτησίαν του Μαντζουικού. Πιστεύεται ότι, επ' ευκαιρία της στέψεως, πολλοί οπαδοί του παλαιού καθεστώτος, οίτινες είχαν καταφύγει εις το Πεκίνον, θα επιστρέψουν εις την Μαντζουρίαν, προσχωρούντες εις το νέον καθεστώς. Ο Που-Γι δεχθείς τους απεσταλμένους του ξένου Τύπου, και φωρών την νέαν στραταρχικήν στολήν του, εδήλωσεν ότι θα ακολουθήση τας αρχάς του «Βαγκ-Τάο» - ήτοι της «ηπίας κυβερνήσεως», όπως είχε κάμει και εις το παρελθόν.

ΣΥΜΦΩΝΟ: Οι κ.κ. Μάζιμος, Τιτουλέσκο και Φότις επεξεργάσθησαν χθες και κατήρτισαν το κείμενον του Τετραμερούς Βαλκανικού Συμφώνου, το οποίον θα υποβληθῇ προς έγκρισιν και εις την κυβέρνησιν της Αγκύρας, η οποία τηρείται ενήμερος όλων των μέχρι τούδε σχετικών συνομιλιών και εξελίξεων. Υπάρχον πληροφορίαί ότι το Σύμφωνον θα υπογραφῇ εις τας Αθήνας κατά τα τέλη του Ιανουαρίου παρά των υπουργών των Εξωτερικών της Τουρκίας, της Ελλάδος, της Νοτιοσλαβίας και της Ρουμανίας, ανακοινουμένου εις την Βουλγαρίαν ότι δύναται να υπογράψη και αυτή το Σύμφωνον οποτεδήποτε ήθελεν αποφασίσει τούτο.

ΤΑΒΛΙ: Εις την Φοιτηκὴν Λέσχην από τινος εισήχθη και το τάβλι. Οι φοιτηταί συνωθούνται εις το Κυλικεῖον διά να παρακολουθήσουν το παιχνίδι των συναδέλφων των. Εν τω μεταξύ μεγάλη επιγραφή της διευθύνσεως της Λέσχης πληροφορεῖ τους φοιτητάς ότι απαγορεύονται παντός είδους επιστημονικά συζητήσεις...

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Πίτσες και Αστυνομία

Δυστυχώς ο υπόκοσμος είναι πιο οργανωμένος από εμάς.

Είμαστε σε μια κοινωνία που οι πίτσες φτάνουν πιο γρήγορα από την Αστυνομία, δήλωσε κάποτε ο Γάλλος σκηνοθέτης Claude Chabrol και πολύ φοβόμαι ισχύει απόλυτα στην περίπτωση του δικού μας κράτους. Δυστυχώς, σε αντίθεση με την Κυπριακή Αστυνομία, ο κυπριακός υπόκοσμος δουλεύει σαν ελβετικό ρολόι.

Τηλεδιάσκεψη κάθε πρωί με τον Αρχηγό της Αστυνομίας θα έχει ο νέος υπουργός Δικαιοσύνης κύριος Χαρτσιώτης. Δεν μάθαμε αν -ένεκα και του θεολογικού υποβάθρου του υπουργού- θα προηγείται προσευχή. Εξάλλου, αν δεν βάλει το χέρι του ο Ύψιστος, σωτηρία δεν βλέπουμε.

Άκουσα αξιωματούχο της Αστυνομίας να δηλώνει πως ενώ γνωρίζουν πως ξενοδοχεία, εστιατόρια, καφετέριες και άλλες επιχειρήσεις είναι αναγκασμένα να προμηθεύονται εκβιαστικά συγκεκριμένα προϊόντα, δεν υπάρχει ούτε και μια επίσημη καταγγελία. Βρε μπας και η προστασία που προσφέρει ο υπόκοσμος είναι πιο αποτελεσματική από αυτήν που παρέχει η Αστυνομία; Την ίδια ώρα πολλά προβλήματα λειτουργίας παρουσιάζονται στο σύστημα ηλεκτρονικής Δικαιοσύνης της καινοτόμας κυβέρνησης, e-Justice. Jesus Christ.

Κάποιοι χάκαραν το τηλέφωνο του Άντρου Κυπριανού με αποτέλεσμα

να αναγκαστεί να κάνει ανάρτηση στο Χ, αναφέροντας πως κάποιοι στέλνουν μηνύματα εκ μέρους του στο Fiber! Προφανώς βέβαια από αβλεψία και υποθέτουμε πως εννοούσε Viber. Σε κάθε περίπτωση ελπίζουμε να εντοπιστούν άμεσα οι χάκερς και να μην είναι από την Επαγρύπνηση.

Η Κύπρος δεν έχει αξιοπιστία σε κανένα τομέα. Όχι, αυτή η δήλωση δεν ανήκει σε κάποιον εχθρό της Κύπρου που προσπαθεί να μας μειώσει επειδή μας ζηλεύει. Ειπώθηκε από τον κοντό με τη γραβάτα υπουργό και αν μη τι άλλο οφείλουμε να τον συχαρούμε για την ειλικρίνειά

του. Τόσο ισοπεδωτική αυτοκριτική είχαμε να ακούσουμε από τότε που ο ασεμνιστος Κληρίδης μάς χαράκτηρισε Μπανανία και ψάχναμε φύλλα συκής, ή έστω φύλλα μπανάνας, για να καλύψουμε τη γύμνια μας, πολιτικώς και άλλως πως.

Ο κύριος Στιούαρτ δηλώνει πως στη Νεκρή Ζώνη «έχουν γίνει παραβιάσεις και από τις 2 πλευρές!» Ωχ. Θυμάστε που λέγαμε για την πολιτική των ίσων αποστάσεων και της εξίσωσης του θύτη με το θύμα; Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος είπε βέβαια το κλασικό πως «η αναφορά του κυρίου Στιούαρτ θα μπορούσε να ήταν πιο... αντικειμενική», ενώ ο

Τατάρι είπε το αναμενόμενο, δηλαδή πώς τα Ηνωμένα Έθνη μεροληπτούν υπέρ των Ελληνοκυπρίων! Καλά κρασιά και καλά ξεμπερδέματα. Διότι, κύριε Λετυπιωνίτη μου, τελικά είνα πολύ υποκειμενικό πράγμα η αντικειμενικότητα.

Πέφτει και το τελευταίο οχυρό. Στο ανεπίσημο ημιαυτόνομο κρατίδιο της Πάφου, τη μόνη περιοχή της Κύπρου στις ελεύθερες περιοχές όπου δεν υπήρχαν κάμερες, αρχίσε η εγκατάστασή τους αυτή τη βδομάδα. Να ευχηθούμε καλές εισπράξεις. Η επίτροπος Ισότητας των Δύο Φύλων, Τζόζη Χριστοδούλου, δήλωσε πως θα χρειαστούν 86 χρόνια για να επέλθει και στην Κύπρο πλήρης ισότητα ανδρών και γυναικών. Δηλαδή με βάση τους υπολογισμούς της αυτό θα γίνει κάποια στιγμή το 2110. Είπαμε να κάνουμε αυτοκριτική Τζόζη, αλλά έχεις αυτο-αναίρεσή κορίτσι μου.

Πριν από δύο μέρες είχα δει τη φωτογραφία του Αβέρωφ Νεοφύτου δίπλα από το μαγκάλι κάπου στην Αργάκα και μου θύμισε καουμπούδες στην Άγρια Δύση (του Ακάμα) που ανάβουν φωτιά και ετοιμάζονται να ψήσουν το βουβάλι που μόλις έχουν σκοτώσει. Σήμερα βλέπω ξανά φωτογραφία του σε κοσμική στήλη όπου είναι με παπινιόν. Και του πήγαινε του μπαγάσα. Και του σαλονιού και του λιμανιού τελικά ο Φούλης μας. Για τις στιλιστικές του επιλογές, από μένα είναι ναι. His style rocks.

Εκ βάθρων αναδιάρθρωση της Ε.Ε.

Γερμανία και Γαλλία πιέζουν για Ευρώπη τεσσάρων ταχυτήτων – Κράτος δεύτερης ταχύτητας η Κύπρος

Τον **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΑ**

Βαθιές τομές στη λειτουργία και στη λήψη αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που συνεπάγονται εκ βάθρων αναδιάρθρωση του συνόλου του ευρωπαϊκού οικοδομήματος, επιδιώκουν σύμφωνα με άριστα ενημερωμένες πηγές, η Γερμανία και η Γαλλία, ενόψει της δρομολογούμενης νέας διεύρυνσης, για μια Ευρώπη 30+ χωρών, αξιοποιώντας την εν λόγω προοπτική προκειμένου να οδηγήσουν την Ε.Ε. σε «ενισχυμένη ομοσπονδποίηση». Κοινή ομάδα εργασίας εμπειρογνομόνων από τις δύο χώρες, η οποία προφανώς αντανakλά τις θέσεις του Βερολίνου και του Παρισιού, κατέληξε σε ριζοσπαστικές προτάσεις, στο πλαίσιο ενός άτυπου εγγράφου (food for thought), το οποίο επικειρεί να ανατρέψει τη σημερινή κατάσταση πραγμάτων στην Ε.Ε. και τείνει να δημιουργήσει μια Ευρώπη τεσσάρων ταχυτήτων, στην οποία θα συμμετάσχουν τα κράτη-μέλη αλλά και τρίτες χώρες, σε ισάριθμους ομόκεντρους κύκλους. Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, στόχος είναι η εγκαθίδρυση μιας ηγετικής ομάδας κρατών-μελών (εσωτερικός κύκλος), η οποία θα χαράσσει πολιτικές και θα οριοθετεί το μέλλον της κοινωνίας των Ευρωπαίων πολιτών, μια ομάδα «ακολουθούν» και δύο εξωτερικοί κύκλοι συνεργαζόμενων τρίτων χωρών:

1) Με βάση τις προτάσεις της γερμανογαλλικής ομάδας, στον εσωτερικό κύκλο θα βρίσκονται τα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης και του ενιαίου χώρου Σένγκεν, ενώ θα υπάρχουν και επιπλέον συνασπισμοί, «προθύμων» χωρών για συνεργασία στους τομείς της φορολογίας, του κλίματος και της ενέργειας, δημιουργώντας στην πραγματικότητα έναν πολύ σκληρό πυρήνα, του οποίου προφανώς θα γηγούνται η Γερμανία και η Γαλλία και θα συμμετάσχουν όσοι είναι «πρόθυμοι» να ακολουθούν.

2) Στον δεύτερο κύκλο, θα βρίσκονται δικαιωματικά όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κάτι που θα έχει σημασία μόνο γι' αυτά που θα «αποκλειστούν» από τον πρώτο ομόκεντρο κύκλο. Με βάση λοιπόν τα σημερινά δεδομένα, η Κύπρος θα καθίστατο αυτομάτως κράτος-μέλος δεύτερης ταχύτητας, καθώς θα αδυνατούσε να ενταχθεί στον πρώτο ομόκεντρο κύκλο. Αφενός, γιατί βρίσκεται εκτός της ζώνης Σένγκεν, στην οποία δύσκολα θα μπορούσε να ενταχθεί χωρίς την επίλυση του Κυπριακού. Καί αφεντέρου, γιατί με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα δεν μπορεί ή/και δεν επι-

θυμεί να ακολουθήσει τις προτάσεις της Γερμανίας και της Γαλλίας σε θέματα φορολογίας, κλίματος και ενέργειας.

3) Ο τρίτος ομόκεντρος κύκλος επικειρεί άνοιγμα του ευρωπαϊκού κλαμπ, της Ε.Ε., σε τρίτες χώρες. Χαρακτηρίζεται ως ο «πρώτος εξωτερικός κύκλος». Και σύμφωνα με το άτυπο έγγραφο που ετοίμασαν από κοινού εμπειρογνώμονες από τη Γερμανία και τη Γαλλία, σε αυτή την «τρίτη ταχύτητα» θα μπορούν να συμμετάσχουν συνδεδεμένες χώρες, με επίκεντρο την ενιαία αγορά. Όπως μάλιστα αναφέρεται, οι εν λόγω τρίτες χώρες θα μπορούν να συμμετάσχουν στο Συμβούλιο της Ε.Ε., να τοποθετούνται, αλλά δεν θα έχουν δικαίωμα ψήφου.

4) Ο τέταρτος κύκλος αποτελεί τον δεύτερο και τελευταίο εξωτερικό κύκλο και, με βάση τις γαλλογερμανικές προτάσεις, θα παράσχει δυνατότητα συμμετοχής σε τρίτες χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Κοινότητα με πολιτική συνεργασία σε τομείς αμοιβαίας σημασίας.

Οι άτυπες προτάσεις της κοινής γερμανογαλλικής ομάδας εργασίας θεωρούνται εξαιρετικά «τραβηγμένες» και εκτιμάται ότι δύσκολα θα υιοθετηθούν, καθώς μεγάλος αριθμός κρατών-μελών εμφανίζονται αρνητικά ή έστω διστακτικά να στηρίξουν ένα τέτοιο πλέγμα ριζοσπαστικών αλλαγών στη λειτουργία και στη λήψη αποφάσεων της Ε.Ε. Την ίδια ώρα πάντως, Βερολίνο και Παρίσι, είτε για λόγους τακτικής, είτε για λόγους ουσίας, αφήνουν να διαρρεύσει ότι η αναδιάρθρωση της Ε.Ε. θα μπορούσε να λάβει χώρα «σταδιακά», με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Θα πρέπει δε να σημειωθεί, ότι το βασικό κριτήριο προκειμένου ένα κράτος να συμμετάσχει στους τρεις πρώτους ομόκεντρους κύκλους και να επωφελείται από αυτούς, θα είναι το κράτος δικαίου. Γίνεται λοιπόν κατανοητό ότι η Γερμανία και η Γαλλία, πέραν της προσπάθειας κατηγοριοποίησης των κρατών-μελών της Ε.Ε. και της δημιουργίας διαφορετικών ταχυτήτων εντός του ευρωπαϊκού οικοδομήματος, επιδιώκουν να περιθωριοποιήσουν κράτη-μέλη που κρίνεται (πιθανότατα από το Βερολίνο και το Παρίσι) ότι αποκλίνουν από τις ευρωπαϊκές αρχές σε σχέση με το κράτος δικαίου. Εύλογα λοιπόν κάποιος θα μπορούσε να διερωτηθεί, ποιος θα ήταν σήμερα ο ρόλος της Ουγγαρίας στην Ε.Ε., δεδομένου ότι έχει κριθεί από τις Βρυξέλλες ότι η κυβέρνηση της αποκλίνει από τα θεμελιώδη δικαιώματα και το κράτος δικαίου; Πιθανότατα θα είχε περιθωριοποι-

Κοινή ομάδα εργασίας εμπειρογνομόνων από τις δύο χώρες, η οποία προφανώς αντανakλά τις θέσεις του Βερολίνου και του Παρισιού, κατέληξε σε ριζοσπαστικές προτάσεις, στο πλαίσιο ενός άτυπου εγγράφου (food for thought), το οποίο επικειρεί να ανατρέψει τη σημερινή κατάσταση πραγμάτων στην Ε.Ε.

Στόχος είναι η εγκαθίδρυση μιας ηγετικής ομάδας κρατών-μελών, μιας ομάδας «ακολουθούν» και δύο εξωτερικών κύκλων συνεργαζόμενων τρίτων χωρών.

νηθεί, κάτι με βάση την πολιτική συμπεριφορά του εθνικιστή της ηγέτη, Βίκτορ Όρμπαν, μπορεί πολύ εύκολα να θεωρηθεί δίκαιο. Και πιθανότατα είναι. Αλλά, δεν παύει να τείνει προς τη δημιουργία ενός επικίνδυνου μοντέλου περιθωριοποίησης κρατών-μελών, όπως ακριβώς είχε γίνει στην πρόσφατη Σύνοδο Κορυφής, όπου ο Βίκτορ Όρμπαν, υιοθέτησε εισήγηση του καγκελαρίου της Γερμανίας Όλαφ Σολτς και εξήλθε δήθεν «οικειοθελώς» από την αίθουσα, ώστε να ληφθεί απόφαση για έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Ουκρανίας από 26 κράτη-μέλη, ερήμην της Ουγγαρίας.

Όλα αυτά που επιδιώκουν το Βερολίνο και το Παρίσι, σε σχέση με τον τρόπο λειτουργίας και λήψης αποφάσεων στην Ε.Ε., αναμένεται να απαιτήσουν τροποποίηση των

ευρωπαϊκών Συνθηκών. Κάτι που εκτιμάται ότι μπορεί να γίνει σε μια σταδιακή προσέγγιση και σε διασύνδεση με τη δρομολογούμενη διεύρυνση της Ε.Ε., την οποία επιδιώκει η συντριπτική πλειοψηφία των κρατών-μελών και γι' αυτό αξιοποιείται από τη Γερμανία και τη Γαλλία ως δέλεαρ για την επιβολή κάποιων τουλάχιστον εκ των άτυπων προτάσεών τους.

Προτάσεις και από Κομισιόν

Στην όλη προσπάθεια της Γερμανίας και της Γαλλίας επιστρατεύεται πλέον και η Κομισιόν, με την πρόεδρό της, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, να ετοιμάζει δική της, επίσημη πρόταση, προς την κατεύθυνση «μεταρρύθμισης» της Ε.Ε. Η πρόταση της Γερμανίδας κοινοτικής αξιωματούχου, η οποία «δεν είναι βέβαιο εάν και πόσο» θα ακολουθεί τις ριζοσπαστικές ιδέες της κοινής ομάδας εργασίας Γερμανών και Γάλλων, αναμένεται να υποβληθεί τον ερχόμενο μήνα και εκτιμάται ότι θα ενεργοποιήσει τις συζητήσεις στο Συμβούλιο, κάτι για το οποίο προετοιμάζεται ήδη η βελγική προεδρία. Σημειώνεται ότι το Βέλγιο συμμετέχει στην ομάδα «φίλων της ειδικής πλειοψηφίας», για αλλαγή δηλαδή του τρόπου λήψης αποφάσεων και κατάργηση της ομοφωνίας και κατά συνέπεια του

δικαιώματος βέτο, εξέλιξη που θα επισημοποιήσει την προσπάθεια ποδηγέτησης των μικρών κρατών-μελών, περιλαμβανομένης και της Κύπρου. Η κατάργηση της ομοφωνίας στον τρόπο λήψης αποφάσεων, αποτελεί μέρος των άτυπων προτάσεων της κοινής ομάδας εργασίας Γερμανίας και Γαλλίας, που θεωρούν ότι η υιοθέτηση ειδικής πλειοψηφίας, θα μπορούσε να γίνει επίσης σταδιακά, με αφετηρία την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας της Ε.Ε., όπου εκτιμούν ότι δεν απαιτείται τροποποίηση Συνθηκών. Σε αντίθεση με την κατάργηση της ομοφωνίας σε άλλες ευρωπαϊκές πολιτικές, όπου η τροποποίηση εκλαμβάνεται ως επιβεβλημένη, για λόγους νομιμότητας.

Σταδιακή κατάργηση βέτο

Δώδεκα κράτη-μέλη της Ε.Ε. συμμετέχουν επί του παρόντος στην «ομάδα φίλων της ειδικής πλειοψηφίας», την οποία οργάνωσε η Γερμανία, στοχεύοντας στην κατάργηση της ομοφωνίας στον τρόπο λήψης αποφάσεων και κατ' επέκταση του δικαιώματος βέτο, σε τομείς της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ε.Ε., στη βάση των υφιστάμενων προνοιών της ευρωπαϊκής Συνθήκης. Η «ομάδα φίλων ειδικής πλειοψηφίας» συστάθηκε τον Μάιο 2023

και σε αυτή πλέον συμμετέχουν: Γερμανία, Βέλγιο, Φινλανδία, Γαλλία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Σλοβενία, Ισπανία, Ρουμανία, Σουηδία και Δανία (με καθεστώς παρατηρητή).

Το Βερολίνο θεωρεί πάντως ως «αφετηρία» την κατάργηση του βέτο σε τομείς της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ε.Ε. και επιδιώκει «μακροπρόθεσμα», όπως η ομοφωνία καταργηθεί και αντικατασταθεί με ειδική πλειοψηφία και σε άλλες ευρωπαϊκές πολιτικές. Δεν είναι προφανώς τυχαίο ότι η έκθεση της ομάδας εργασίας εμπειρογνομόνων από τη Γερμανία και τη Γαλλία, στο πλαίσιο των ριζοσπαστικών της άτυπων προτάσεων, εισηγείται την τροποποίηση των Συνθηκών της Ε.Ε. ώστε να καταργηθεί η λήψη αποφάσεων με ομοφωνία στη δημοσιονομική πολιτική, στη φορολογική πολιτική, στο κράτος δικαίου, ακόμη και στη διεύρυνση, οι αποφάσεις επί της οποίας, λαμβάνονται σε διακυβερνητικό επίπεδο. Εάν λοιπόν αυτές οι επεικώς «τραβηγμένες» γερμανογαλλικές προτάσεις υιοθετηθούν, τότε, για παράδειγμα, η Λευκωσία δεν θα μπορούσε να ασκήσει βέτο στην ενταξιακή πορεία της Τουρκίας (νοούμενου ότι η πορεία αυτή θα αναβίωνε). Μεταξύ των ευφάνταστων ιδεών που συζητούνται και οι οποίες διανθίζονται και με σκέψεις άλλων κρατών-μελών, είναι η ομοφωνία σε ζητήματα διεύρυνσης, να περιοριστεί στην αρχή και στο τέλος της ενταξιακής διαδικασίας μιας υποψηφίας χώρας και όχι σε έκαστο των 35 διαπραγματευτικών κεφαλαίων. Με βάση αυτή την τελευταία σκέψη, τα διαπραγματευτικά κεφάλαια της Τουρκίας που έχουν «παγώσει» ελέω Κυπριακού, θα «εξαγωθούν» αυτόματα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Σημειώνεται, πάντως, ότι η τροποποίηση των Συνθηκών δεν είναι εύκολη υπόθεση και αρκετά μεγάλος αριθμός κρατών-μελών εμφανίζονται αρνητικά. Η Ρουμανία, για παράδειγμα, αποφάσισε μεν να συμμετάσχει στην ομάδα φίλων της ειδικής πλειοψηφίας. Αλλά, αποκλειστικά για τομείς της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και της Πολιτικής Ασφάλειας και υπό την προϋπόθεση, όπως αναφέρει σε γραπτή δήλωση το ΥΠΕΕ της Ρουμανίας, ότι η όλη προσπάθεια δεν προϋποθέτει τροποποίηση των Συνθηκών. Τροποποίηση, την οποία επιδιώκουν μακροπρόθεσμα η Γερμανία και η Γαλλία όχι μόνο για το ζήτημα του τρόπου λήψης αποφάσεων, αλλά όπως επισημαίνουμε πιο πάνω, για να εξασφαλισουν βαθιές τομές στον τρόπο λειτουργίας της Ε.Ε.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

Προ-καταλήψεις, ορθολογισμός και ομόφυλος γάμος

«Δεν υποστηρίζω τον γάμο των ομόφυλων ζευγαριών παρά το ότι είμαι Συντηρητικός αλλά επειδή είμαι Συντηρητικός». Ντέιβιντ Κάμερον, πρώην Βρετανός πρωθυπουργός, 2011

Οι ανθρωπίνες προκαταλήψεις είναι αναπόφευκτες. Εφόσον είμαστε κοινωνικά όντα, δηλαδή μέλη γνωστικών κοινοτήτων, αναγκαστικά ενσωματώνουμε (κυριολεκτικά: εγγράφουμε στο σώμα μας) τις αντιλήψεις τους για τον κόσμο. Η προκατάληψη συνιστά προ-κατάληψη, δηλαδή ήδη σχηματισμένη κατανόηση.

Αυτό που προσδίδει ιδιαίτερότητα στον ελλανο-δυτικό άνθρωπο είναι η κριτική στάση απέναντι στις προ-καταλήψεις του. Ελέγχει τις ερμηνείες του, ιδιαίτερα αυτές που έχει μάθει να θεωρεί αυτονόητες. Η ορθολογική σκέψη (δηλαδή: αναζήτηση εμπειρικών δεδομένων, κριτική εξέταση εννοιών, λογικός συλλογισμός, αναθεώρηση απόψεων χάρην διαιυγέστερης κατανόησης) είναι ο οδηγός του όταν κρίνει ή αποφασίζει.

Με αυτά κατά νου, ας διερευνήσουμε το επίμαχο θέμα της νο-

μοθέτησης του γάμου ομόφυλων ζευγαριών.

Πρώτο, οι πλείστοι έχουμε μειώσει σε παραδοσιακές οικογένειες. Οι αντιλήψεις μας (προ-καταλήψεις), συνεπώς, για το τι συνιστά οικογένεια προ-σχηματίστηκαν με βάση αντίστοιχες εμπειρίες. Εκ παραδόσεως, θεωρούμε αυτονόητο ότι, κατ' αρχήν, η οικογένεια προκύπτει από την έγγαμη σχέση άνδρα και γυναίκας, η οποία δύναται να αποδώσει παιδιά.

Δεύτερο, η παραδοσιακή ελληνική οικογένεια φθίνει θεσμικά. Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το 2017, στο σύνολο των νοικοκυριών, τα ζευγάρια με παιδιά αποτελούσαν σχεδόν το 22% (τα ζευγάρια χωρίς παιδιά ανέρχονταν στο 25% και οι συγκατοικούντες ενήλικοι χωρίς παιδιά στο σχεδόν 73%). Μεταξύ 1991-2022 οι γάμοι μειώθηκαν κατά σχεδόν 33%. Το 1992, το 87% των γάμων ήταν θρησκευτικοί και το 13% πολιτικοί. Το 2022, το 39% ήταν πολιτικοί, το 38% θρησκευτικοί, ενώ το 23% ήταν σύμφωνα συμβίωσης, τα οποία οκταπλασιάστηκαν μεταξύ 2014-2022. Τα διαζύγια αυξάνονται: από περίπου 12% το 1993 ανήλθαν στο

33% το 2022. Πώς μπορεί, σήμερα, να ισχυριστεί κανείς τεκμηριωμένα ότι η παραδοσιακή οικογένεια συνιστά «ιδεώτυπο»;

Τρίτο, γιατί άλλαξε ο θεσμός της οικογένειας; Διότι, καλώς ή κακώς, αλλάξανε εμείς –νοσηματοδοτούμε τη ζωή μας διαφορετικά από τους προγόνους μας. Η ύστερη γεωεποχικότητα, στην οικονομική, τεχνολογική και πολιτισμική εκδοχή της, μας παρέχει όλο και περισσότερο εξατομικευμένες εμπειρίες, αλλάζοντας τις προσδοκίες μας και διευρύνοντας τις επιλογές μας. Η παράδοση δεν θεωρείται αυτονόητα αποδεκτή, παρά στο μέτρο που πείθει.

Στην εποχή της εξατομικεύσεως, τα άτομα επιζητούν την αυτοπραγμάτωση. Στο βαρυστήμαντο βιβλίο του «Μια Κοσμική Εποχή» (2007), ο Τσαρλς Τέιλορ, από τους σημαντικότερους εν ζωή φιλόσοφους, καθολικός χριστιανός, επισμαίνει ότι η «σύγχρονη ηθική τάξη», που χαρακτηρίζει τη δυτική γεωεποχικότητα, συνιστά τομή στην ανθρώπινη ιστορία: από αυστηρά ιεραρχημένες κοινωνίες περάσαμε σε μια κανονιστική τάξη που προτάσσει τον «αμοιβαίο σεβασμό και

αμοιβαία υπηρεσία». Η οργάνωση των θεσμών αξιολογείται, κυρίως, ως προς το κατά πόσον υπηρετεί την αμοιβαιότητα –εξού και η σύγχρονη έμφαση στη συμπεριληψη και την ισότητα. Από τη δεκαετία του 1960, παρατηρεί ο Τέιλορ, ενισχύεται η αντίληψη περί ισότητας των δύο φύλων και αναγνωρίζεται η γυναικεία επιθυμία: εκτιμάται ιδιαίτερα η αισθησιακότητα· η ηθονιστική εκδοχή της ερωτικής πράξης θεωρείται απελευθερωτική, η σεξουαλικότητα καθίσταται συστατικό στοιχείο της ατομικής ταυτότητας.

Υπό το πρίσμα αυτό, τα τελευταία πενήντα χρόνια, η βιοπολιτισμική τροχιά της Ελλάδας (πολιτικός γάμος, κατάργηση μαθητικής ποδίας, απόλειψη θρησκευμάτων στα δελτία ταυτότητας και δικαίωμα εξαιρέσεων από μαθήματα θρησκευτικής κατάρτησης, αποτέλεσμα νεοβουδισμού αναπαραγωγή, αναγνώριση ταυτότητας φύλου) συνιστά μια συνεχή διαδικασία εγκόλπωσης των πνευματικών του εκφραστικού ατομικισμού, που κορυφώθηκε στη Δύση τη δεκαετία του 1960. Mas αρέσει ή όχι, εν όλω ή

εν μέρει, η Ελλάδα αλλάζει –γίνεται πιο ατομικιστική, πιο ανεκτική, πιο συμπεριληπτική. Στην εξέλιξη αυτή συνέβαλαν και τα τρία, ιδεολογικών διαφορετικά, κόμματα εξουσίας. Σε ένα άμετρα συγκρουσιακό πολιτικό σύστημα, πρόκειται για αξιοσημείωτη σύγκλιση, που υπογραμμίζει την ισχυρή πρόσδεση της χώρας στη φιλελεύθερη δυτική κοσμοαντίληψη.

Τέταρτο, μετά από δεκαετίες επιστημονικής έρευνας διεθνώς, η επικρατούσα συναίνεση είναι ότι παιδιά που μεγαλώνουν σε ομόφυλα ζευγάρια δεν διαφέρουν από αντίστοιχα παιδιά ετερόφυλων ζευγαριών αναφορικά με: ψυχική υγεία, γνωστική ανάπτυξη, ακαδημαϊκές επιδόσεις και κατάχρηση ουσιών. Οι σημαντικότερες επαγγελματικές ενώσεις (π.χ. Αμερικανική Ακαδημία Παιδιατρικής) έχουν αποδεχθεί τα συμπεράσματα αυτά. Αν και η έρευνα πάντοτε επιδέχεται αμφισβήτηση, εμποτίζεται από κυρίαρχες αντιλήψεις, και δεν υποκαθιστά την κρίση του «δήμου», αυξάνει την πιθανότητα εγκυρότητας των συναφών ισχυρισμών.

Εν ολίγοις, η παραδοσιακή οικογένεια συρρικνώνεται –είναι μια

μορφή οικογένειας μεταξύ άλλων. Στην «εποχή της αυθεντικότητας», τα άτομα επιδιώκουν να αυτοκαθορίζονται (και σεξουαλικά), ενώ η πολιτική κοινωνικότητα μας αυτοκατανοείται ως συμπεριληπτική. Τούτων δοθέντων, όπως, κατ' αναλογία, οι Βρετανίδες στις αρχές του 20ού αιώνα και οι μαύροι Αμερικανοί τη δεκαετία του 1960 ζητούσαν πολιτικά δικαιώματα, οι ομοφυλόφιλοι συμπολίτες μας μάς καλούν σήμερα να αναθεωρήσουμε τις προ-καταλήψεις μας για τον γάμο –ζητούν την ισότητα συμπεριληψη τους στους θεσμούς της κοινής πολιτείας. Αν ο αξιακός πυρήνας του γάμου ως «συντηρητικού» θεσμού είναι οι φιλο-κοινωνικές αξίες της δέσμευσης, των αμοιβαίων υποχρεώσεων και της σταθερότητας, πώς μπορούμε ορθολογικά να αρνηθούμε το αίτημά τους και να παραμείνουμε, συγχρόνως, προσπλωμένοι στις αξίες της φίλ-ελεύθερης δημοκρατίας;

Ο κ. Χαρίδημος Τσοούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και ερευνητής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Warwick.

www.htsoukas.com

Οι Κεντρικές Φυλακές αποτελούν μέρος του προβλήματος, ενώ το γεγονός ότι βρίσκονται στο κέντρο της πόλης, με ό,τι συνεπάγεται για την ασφάλεια, έχει αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης στις Βρυξέλλες.

Οι μαύρες τρύπες της δημόσιας ασφάλειας

Ενας αρχηγός της Αστυνομίας, ο οποίος βρίσκεται σε συνεχή αμφισβήτηση και η αποδομημένη πρώτη γραμμή

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν την περασμένη βδομάδα ο νέος υπουργός Δικαιοσύνης Μάριος Χαρτσιώτης διαβεβαίωνε πως θα αποκαταστήσει το αίσθημα της ασφάλειας, προτείνοντας ως μέτρο πάταξης του εγκλήματος την ισχυρή παρουσία ένστολων στο κέντρο της πόλης, κύκλοι του αστυνομικού σώματος προσέδιδαν στον νεοδιορισθέντα υπουργό παρορμητική αφέλεια. Άλλοι το χαρακτήριζαν σκωπτικά ένα ακόμα επικοινωνιακό πυροτέχνημα, από αυτά στα οποία αρέσκεται η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη. Επικοινωνιακό πυροτέχνημα που στόχο έχει την εικόνα και αγνοεί τόσο την πραγματικότητα όσο και την ουσία του προβλήματος. Η ουσία του προβλήματος διαφάνηκε, όταν πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τις δηλώσεις και τις διαβεβαιώσεις, εκτυλίχθηκε μία απόπειρα δολοφονίας στην πολυσύχναστη λεωφόρο Λάρνακος στην Αγλαντζιά μπροστά στα ανήλικα παιδιά του στόχου, πυροβολισμοί στο Γέρι έξω από οικία, έκρηξη σε φούρνο στη Λευκωσία και εμπρησμός αυτοκινήτου δημόσιου κατήγορου στην Πάφο. Ήταν μάλιστα η δεύτερη επίθεση εναντίον λειτουργού της Νομικής Υπηρεσίας στην επαρχία Πάφου. Ο νέος υπουργός μπήκε αναγκαστικά στα βαθιά από νωρίς, και είναι φανερό πως στο καρτοφυλάκιο της δικαιοσύνης δεν υπάρχει ούτε περίοδος χάριτος ούτε πλέον περιθώριο δηλώσεων και κινήσεων που παραπέμπουν σε άγνοια και ερασιτεχνισμούς. Η αποθράσυνση του οργανωμένου εγκλήματος όμως φέρνει ξανά στο προσκήνιο και τις μεγάλες αδυναμίες που υπάρχουν στον τομέα της ασφάλειας, με την Αστυνομία να παρουσιάζεται πλέον ως μέρος του προβλήματος.

Η ρίζα του προβλήματος

Το πώς το έγκλημα γιγαντώθηκε σε σημείο που απόπειρες δολοφονίας πραγματοποιούνται μέρα με μέρα, με εμφανή πλέον τον κίνδυνο παράπλευρων απωλειών, είναι σίγουρα ένα ζήτημα ιδιαίτερα σύνθετο και τυγχάνει πολλών αναγνώσεων. Το πρόβλημα επικεντρώνεται ωστόσο σε τέσσερις κύριους άξονες:

- Τη διαχρονική ανεπάρκεια θεσμών που συνδέονται με τη δικαιοσύνη.
 - Το έλλειμμα ηγεσίας στην Αστυνομία.
 - Την ανάγκη αναδιοργάνωσης της λειτουργίας του Σώματος.
 - Την παρουσία σάπιων μύλων εντός του αστυνομικού σώματος.
- Ο τομέας της Δικαιοσύνης είναι εμφανώς ένα νευραλγικό πόστο. Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι διαχρονικά τα πλείστα πολιτικά πρόσωπα που αναλάμβαναν το εν λόγω καρτοφυλάκιο, είχαν υποστεί πολιτική φθορά. Ενδεικτικό ότι τέσσερις υπουργοί την τελευταία 15ετία οδηγήθηκαν –είτε οικειοθελώς ή εξαναγκασμένοι– σε παραίτηση.

Ο μόνος ο οποίος φάνηκε να επιβραβεύεται τα τελευταία χρόνια και να προάγεται από υπουργός Δικαιοσύνης σε γενικός εισαγγελέας είναι ο Γιώργος Σαββίδης, του οποίου το έργο του τίθεται εν αμφιβόλω από την κοινωνία. Τόσο γιατί κραυγαλέες για την κοινωνία υποθέσεις έχουν κλειδωθεί στο συρτάρι, αλλά και εξαιτίας της σύγκρουσης συμφερόντων που έχει. Είναι στενός φίλος με τον τέως πρόεδρο της Δημοκρατίας Νίκο Αναστασιάδη που κατά τα άλλα θα πρέπει να ελέγξει και ήταν στο Υπουργικό του Συμβούλιο. Το γεγονός συνεπώς ότι η Γενική Εισαγγελία δεν έχει κερδίσει την εμπιστοσύνη της κοινωνίας, αλλά παρουσιάζεται διαβρωμένη προκαλεί περαιτέρω θέματα και στη δημόσια ασφάλεια αλλά και στην εμπιστοσύνη της κοινωνίας

Ο ρόλος της ΑΑΔΠΑ, η παραίτηση Πελαγία και η αντικατάστασή από πρώην δικαστικό.

απέναντι στους θεσμούς, οι οποίοι θα κληθούν να αποδώσουν τη δικαιοσύνη ή να αποτρέψουν το έγκλημα. Σε ό,τι αφορά όμως τον νέο υπουργό Δικαιοσύνης, θα πρέπει να αποδείξει πως έχει γνώση των προβλημάτων, είναι έτοιμος να μπει σε έναν ενδελεχή διάλογο για να μάθει εις βάθος τα προβλήματα και είναι πρόθυμος να διορθώσει τα ελλείμματα στην Αστυνομία.

Ο αδύναμος κρίκος

Όσοι καλές προθέσεις βεβαίως και αν έχει ο εκάστοτε υπουργός Δικαιοσύνης, η πορεία του συνδέεται άρρηκτα με την απόδοση της ηγεσίας της Αστυνομίας. Δεν είναι λίγοι εκείνοι που θεωρούν πως η Άννα Κουκκίδη Προκοπίου δέχτηκε επιπλέον πολιτική φθορά από την ανικανότητα της ηγεσίας της Αστυνομίας. Οι αρχηγοί της Αστυνομίας βρίσκονται πάντα σε ένα νευραλγικό πόστο και αυτό διαπιστώνεται από το γεγονός ότι σε οκτώ χρόνια είτε έχουν παυθεί, είτε έχουν πα-

Η κυβέρνηση δεν φαίνεται διατεθειμένη, παρά τις αρχικές διαρροές, να προχωρήσει σε παύση του αρχηγού της Αστυνομίας φοβούμενη το ενδεχόμενο προσφυγής του στο δικαστήριο.

ραιτηθεί τρεις αρχηγοί της Αστυνομίας. Στην περίπτωση του Στέλιου Παπαθεοδώρου τίθεται από πολλούς ζήτημα ανικανότητας, καθώς μια σειρά γεγονότων ενίσχυσαν το αίσθημα της ανασφάλειας. Η αρχή έγινε με τα επεισόδια στο Τάσος Παπαδόπουλος, αμέσως μετά την ανάληψη καθηκόντων της διακυβέρνησης Χριστοδουλίδη. Σύμφωνα με κύκλους που γνωρίζουν πώς λειτουργεί η Αστυνομία, το γεγονός ότι ο αρχηγός της Αστυνομίας ουδέποτε υπηρέτησε στην πρώτη γραμμή αλλά βρισκόταν εξ αρχής σε γραφείο, είναι ένας από τους λόγους που δυσκολεύεται και να αντιληφθεί το επιχειρησιακό πλάνο αλλά και να το εφαρμόσει. Η δυσφορία της κυβέρνησης εντάθηκε μετά τα περιστατικά σε Χλώρακα και Λεμεσό και τις δολοφονίες το περασμένο φθινόπωρο των Καλογερόπουλου και Μαυρομιχάλη.

Οι δράστες δεν έχουν ακόμα βρεθεί όπως επίσης δεν έχουν βρεθεί και οι δράστες του εμπρησμού

αυτοκινήτου και τοποθέτησης βόμβας δύο λειτουργών της Νομικής Υπηρεσίας στην επαρχία Πάφου, παρά τις διαβεβαιώσεις ότι θα αποτελέσει προτεραιότητα. Από τον περασμένο Νοέμβριο το Προεδρικό διέρρεε πως θα αντικατασταθεί. Δεν είναι τυχαίο ότι σε συγκεκριμένη σύσκεψη για τις πυρκαγιές δεν είχε καν προσκληθεί. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε επικοινωνήσει με γνωστό ποινικό λόγο, ο οποίος αρνήθηκε την πρόταση διορισμού και το ζήτημα έληξε εκεί. Οι εναλλακτικές επιλογές στην πυραμίδα της Αστυνομίας, φαίνεται πως δεν ικανοποιούν το Προεδρικό. Επόμενος στην κατάταξη θεωρείται ο Δημήτρης Δημητρίου, εντούτοις είναι εκτός κάδρου για την κυβέρνηση που θα καλείτο να πληρώσει η κυβέρνηση στο ενδεχόμενο που ο Στέλιος Παπαθεοδώρου προ-

σέφυγε στη δικαιοσύνη για την παύση του. Σύμφωνα με κυβερνητικές πηγές, έγινε προσπάθεια να διαπιστωθεί αν μπορεί να στοιχειοθετηθεί ανεπάρκεια ούτως ώστε να οδηγηθεί σε παύση, παρ' όλα αυτά κάτι τέτοιο δεν μπορεί, όπως λέγεται, να γίνει. Αξίζει να σημειωθεί πως και βάσει της έκθεσης των επεισοδίων στη Λεμεσό και Χλώρακα, αυτός που φαίνεται εκτεθειμένος είναι ο υπεύθυνος της επαρχίας Λεμεσού του οποίου έχουν ήδη ανοίξει υπόθεση.

Η κυβέρνηση φοβάται μία επανάληψη της περίπτωσης Σάββα Αργυρού επί Μαρί, όταν δηλαδή ο τότε πρόεδρος της Δημοκρατίας

Ο αρχηγός της Αστυνομίας βρίσκεται εδώ και καιρό υπό αμφισβήτηση, τόσο από την κυβέρνηση όσο και στο ίδιο του το Σώμα που θεωρούν ότι είναι ανεπαρκής.

Δημήτρης Χριστόφιος τον έπαυσε. Ο ίδιος κατέφυγε στη δικαιοσύνη και αποζημιώθηκε με μισό εκατομμύριο. Αυτό το σενάριο φαίνεται να ανησυχεί την κυβέρνηση, ωστόσο το ερώτημα που θα πρέπει να απαντήσει είναι αν μετά απ' όσα εκτυλίχθηκαν το τελευταίο διάστημα, με το οργανωμένο έγκλημα να αποθρασύνεται, μπορεί να περιμένει την αφυπηρέτησή του αρχηγού της Αστυνομίας, φοβούμενη το ενδεχόμενο αποζημιώσεων; Ζήτημα βεβαίως που προβληματίζει είναι και το γεγονός ότι ο Στέλιος Παπαθεοδώρου, ακριβώς εξαιτίας και της διαρροής αντικατάστασής του, έχει ήδη αμφισβητηθεί πλήρως στο αστυνομικό σώμα, με κύκλους του Σώματος να σημειώνουν πως δεν υπάρχει ο σεβασμός που επιδεικνυόταν σε προκατόχους του.

Χωρίς πρώτη γραμμή

Αυτή η μετέωρη κατάσταση με την ηγεσία της Αστυνομίας σίγουρα αποτελεί μία τρύπα που ευνοεί το

έγκλημα. Την ίδια όμως στιγμή υπάρχουν σοβαρές δυσλειτουργίες στο αστυνομικό σώμα. Προβλήματα εντόπισε άλλωστε και σε έκθεση της η Greco, η οποία εισηγήθηκε εννέα στοχευμένα μέτρα για να ανατραπεί το επίπεδο εμπιστοσύνης της κοινωνίας προς την Αστυνομία αλλά και για την πιο ορθολογική λειτουργία του Σώματος. Μεταξύ των μέτρων περιλαμβάνεται και η θέσπιση πρόσθετων μέτρων, εντός των παραμέτρων του Συντάγματος, σχετικά με τον διορισμό και την παύση του αρχηγού και του υπαρχηγού της Αστυνομίας που βασίζονται σε επίσημα, αντικειμενικά, ανταγωνιστικά και διαφανή κριτήρια και διαδικασίες.

Το κύριο βεβαίως θέμα που προκύπτει από το ζήτημα της αναδιοργάνωσης είναι το επιχειρησιακό κομμάτι. Δεν πέρασε απαρατήρητη η αναφορά του προέδρου του κλάδου Ισότητα Νίκου Λοιζίδη στα ΜΜΕ, ότι η πρώτη γραμμή είναι έτοιμη να καταρρεύσει, καθώς στην πρώτη γραμμή υπηρετεί το 35% της δύναμης που αντιστοιχεί σε περίπου 1.500 αστυνομικούς. Τα υπόλοιπα 3.500 μέλη της Αστυνομίας εκτελούν άλλα υπηρεσιακά καθήκοντα, μεταξύ των οποίων και τα γραφειακά. Κύκλοι της Αστυνομίας πάντως σημειώνουν πως οι πλείστοι αστυνομικοί αποκτούν κουλτούρα δημόσιου υπαλλήλου σχολώντας το μεσημέρι. Αυτό φαίνεται να απορρέει και από το γεγονός ότι το αστυνομικό σώμα ήταν πάντα ευάλωτο σε πελατειακές σχέσεις, με πρόσωπα που έχουν κομματικές άκρες και πλάτες να προάγονται έναντι άλλων ή να κάνουν επί της ουσίας ό,τι θέλουν.

Ζήτημα τίθεται και για το γεγονός ότι στην πρώτη γραμμή βρίσκονται συνήθως νεοπροσληφθέντες αστυνομικοί οι οποίοι δεν έχουν τύχει ακόμη της εξειδικευμένης εκπαίδευσης για καταδιώξεις, με αποτέλεσμα τα πράγματα να δυσκολεύουν ακόμη περισσότερο στην πρώτη γραμμή και στο ενδεχόμενο σοβαρών επεισοδίων. Στο κάδρο των μεγάλων προβλημάτων μπαίνει και το ζήτημα των Κεντρικών Φυλακών. Δεν είναι λίγες οι φορές που αποκαλύφθηκε πως φόνοι οργανώνονταν μέσα από τις Κεντρικές Φυλακές, πως βαρυνόμενοι είχαν ευνοϊκή μεταχείριση. Ακόμα και σήμερα, μετά την αλλαγή της διεύθυνσης, η Αστυνομία έκανε έφοδο στις Κεντρικές Φυλακές για εντοπισμό τεκμηρίων που ενδεχομένως να συνδέονταν με τις εμπνευστικές και βομβιστικές επιθέσεις εναντίων δημόσιων κατήγορων. Από την έρευνα δεν προέκυψε οτιδήποτε μεμπτό αλλά οι χαλαρώσεις που υπάρχουν στις Κεντρικές Φυλακές έχουν αποτελέσει συχνά αντικείμενο συζήτησης. Ήδη στις Βρυξέλλες υπάρχει έντονη συζήτηση για το γεγονός ότι οι Κεντρικές Φυλακές της Κύπρου βρίσκονται στο κέντρο της πόλης και δεν έχουν ακόμα μετακινηθεί κάπου ακριτικά.

Το ΔΗΚΟ περνά περίοδο εσωστρέφειας και η προσπάθεια για σύσταση δυνατού ευρωψηφοδέλτιου που θα απομάκρυνε τον κίνδυνο το κόμμα να τερματίσει τέταρτο, μετά το ΕΛΑΜ, δεν φαίνεται να αποδίδει καρπούς.

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Αναμφισβήτητα το μεγάλο στοίχημα των κομμάτων, ενόψει ευρωεκλογών, είναι να κρατήσουν τα ποσοστά τους στο επίπεδο που δεν θα προκαλέσουν αμφισβήτηση νησιών, και αυτό αυξάνει την ανάγκη για καταρτισμό ελκυστικών ψηφοδελτίων. Άλλωστε, γνωρίζουν καλά τις δυσκολίες που προκύπτουν αλλά και τον κίνδυνο αύξησης των άκυρων και λευκών, όταν ο πολίτης θα βρεθεί πίσω από το παραβάν με έξι ψηφοδέλτια και μια έντονη απογοήτευση να επηρεάζει την κρίση του. Βέβαια, την ίδια ώρα τονίζεται το γεγονός πως οι ευρωεκλογές θα ευνοηθούν από τη μαζικότητα των ψηφοφόρων που φέρνουν μαζί τους οι δημοτικές με την πλειάδα των υποψηφίων αλλά και των υποστηρικτών τους.

Στον ΔΗΣΥ, σε πονοκέφαλο εξελίσσεται η προσπάθεια να βρεθεί η αριστίνδην, με την ηγεσία να αντιλαμβάνεται το κενό που υπάρχει σε σχέση με την εκπροσώπηση των γυναικών στο ψηφοδέλτιο, γι' αυτό και παλεύει για τη συμπερίληψη ονόματος που χαιρεί εκτίμησής και αγάπης από τον κόσμο. Οι μέχρι τώρα προσπάθειες της Αννίτας Δημητρίου φέρεται να μην έχουν το αναμενόμενο αποτέλεσμα, ενώ στο τραπέζι έχουν πέσει τις τελευταίες μέρες μερικά ακόμη ονόματα, τα οποία η πρόεδρος πρόκειται να προσεγγίσει σύντομα. Σε περίπτωση πάντως που δεν εξευρεθεί το κατάλληλο πρόσωπο, υπάρχει η πιθανότητα να μην περιληφθεί αριστίνδην ευρωβουλευτής στο ψηφοδέλτιο και να δοθεί η θέση σε έναν από τους ήδη ενδιαφερομένους που δεν αποκλείεται να ξεπεράσουν τους έξι και να χρειαστεί να προχωρήσουν σε μυστική ψηφοφορία εντός του Πολιτικού Γραφείου.

Πέραν των υποψηφιοτήτων των νυν ευρωβουλευτών Λουκά Φουράν και Ελένης Σταύρου, ενδιαφέρων για μία θέση στο ψηφοδέλτιο έχουν εκδηλώσει οι Μιχάλης Χατζηπαν-

τέλα, Μάριος Πελεκάνος, Κυριάκος Χατζηγιάννης, Χρίστος Αγγελίδης και Χριστιάνα Ξενοφώντος. Στην περίπτωση της τελευταίας, αν τελικά διεκδικήσει θα μπει αυτόματα στο ψηφοδέλτιο χωρίς να πρέπει να ψηφιστεί από τα μέλη του Πολιτικού Γραφείου λόγω της ποσότητας για γυναίκες αλλά και νέους μέχρι 35 ετών.

Βέβαια υπάρχουν και οι φωνές που σημειώνουν πως θα ήταν καλύτερα να αποσυρθεί ώστε να ενταχθούν στο ψηφοδέλτιο στελέχη που πιθανόν να φέρουν περισσότερους ψήφους, κάτι που το κόμμα χρειάζεται τη δεδομένη στιγμή για να ανατρέψει και τη δεύτερη θέση στην οποία το κατατάσσουν οι δημοσκοπήσεις.

Δυνατό χαρτί για την ηγεσία θεωρείται ο πρώην υπουργός Οικονομικών Κωνσταντίνος Πετρίδης, μιας και μπορεί να προσελκύσει μέρος των συναγερμικών που δεν έχουν και τις καλύτερες σχέσεις με την Πινδάρου. Αν και ο ίδιος δεν έχει ξεκαθαρίσει τις προθέσεις του, μετά και την τελευταία του συνάντηση με την Αννίτα, ένα τέτοιο ενδεχόμενο πλέον δεν αποκλείεται. Ο κ. Πετρίδης φέρεται πάντως να έθεσε κάποιες ανησυχίες σε σχέση με τη διαδικασία αλλά και τη στάση που θα κρατήσει το

Στον ΔΗΣΥ εξελίσσεται σε πονοκέφαλο η προσπάθεια να βρεθεί η αριστίνδην, με την ηγεσία να αντιλαμβάνεται το κενό που υπάρχει σε σχέση με την εκπροσώπηση των γυναικών.

κόμμα έναντι της υποψηφιότητάς του.

Το ΑΚΕΛ

Το ΑΚΕΛ, ορμώμενο με την πρωτιά που του δίνουν οι δημοσκοπήσεις, εστιάζει στην προσπάθεια για ένα ψηφοδέλτιο με ίση εκπροσώπηση αντρών και γυναικών αλλά και τη συμπερίληψη Τουρκοκύπριου υποψηφίου. Ο νυν ευρωβουλευτής Γιώργος Γεωργίου που απολαμβάνει της πλήρους στήριξη της ηγεσίας αλλά της αποδοχής των ψηφοφόρων, όπως και ο Νιάζι Κιζιλγιουρέκ θα βρίσκονται εντός του ψηφοδελτίου όπως και η Άννα Θεολόγου (που φέρεται να κατέθεσε αίτηση για διάλυση της Αλλαγής Γενιάς), ενώ δεν αποκλείεται και η υποψηφιότητα Λάζαρου Λαζάρου.

Σε ό,τι αφορά πάντως την υποψηφιότητα του κ. Κιζιλγιουρέκ πολύ πιθανόν να μην καταφέρει να συγκεντρώσει το ποσοστό ελληνοκυπριακών ψήφων που πέτυχε στις προηγούμενες ευρωεκλογές, αν αναλογιστεί κανείς πως χάθηκε το μομέντομ, ενώ η στασιμότητα στο Κυπριακό αποθάρρυνε ακόμη και τους πιο αισιόδοξους, ωστόσο αναμένεται να λάβει υψηλότερα ποσοστά μεταξύ των Τουρκοκύπριων ψηφοφόρων, οι οποίοι αισθάνθηκαν πως έχουν μία φωνή να τους εκπροσωπεί εντός Ευρωκοινοβουλίου. Μπορεί βέβαια οι ευρωεκλογές να μην είναι το δυνατό χαρτί για το κόμμα της Αριστεράς, ωστόσο η συνύπαρξη με τις δημοτικές, η συσπείρωση που επιτυγχάνει αλλά και οι αλλαγές στις οποίες προχώρησε η νέα ηγεσία, φαίνεται να του δίνουν μία ώθηση.

Το ΔΗΚΟ

Στο ΔΗΚΟ μπορεί να καταβάλλει προσπάθεια από ηγετικά στελέχη να βγαίνει προς τα έξω η εικόνα πως όλα βαίνουν καλώς, όμως το κόμμα περνά περίοδο εσωστρέφειας και η προσπάθεια για σύσταση δυνατού ευρωψηφοδελτίου, που θα απομάκρυνε τον κίνδυνο το κόμμα να τερματίσει τέταρτο, μετά το ΕΛΑΜ, δεν φαίνεται να αποδίδει

καρπούς. Το δεδομένο ανάδειξης ενός ευρωβουλευτή και η επαναδιεκδίκηση από πλευράς Κώστα Μαυρίδη που φέρεται να έχει μεγάλη αποδοχή στους ψηφοφόρους, στενεύει τα περιθώρια επιλογών. Στο ψηφοδέλτιο δεν αποκλείεται να είναι η διευθύντρια του Γραφείου Τύπου του κόμματος Κατερίνα Χριστοφίδου, με το ενδεχόμενο υποψηφιότητας του τέως γενικού γραμματέα του κόμματος Άθου Αντωνιάδη να θεωρείται πλέον πολύ απομακρυσμένο. Πάντως, ο Νικόλας Παπαδόπουλος φέρεται να συνεχίζει την προσπάθεια για προσέλκυση υποψηφίων από τον ευρύτερο χώρο του Κέντρου, με τις διαβουλεύσεις με πολύ γνωστό γιατρό να βρίσκονται σε καλό δρόμο. Άλλωστε σε καμία περίπτωση δεν θα ήθελε να ποσοστά του κόμματος να μειωθούν, μιας και αυτό από ορισμένους θα ερμηνευτεί και ως αποτυχία της ηγεσίας.

Η ΕΔΕΚ

Στην ΕΔΕΚ η διεργασία για διαμόρφωση ψηφοδελτίου φέρεται να βρίσκεται στα αρχικά στάδια, αν και το θέμα έχει αναλάβει προσωπικά ο Μαρίνος Σιζόπουλος, ο οποίος κρατάει κλειστά τα χαρτιά του μέχρι και τις τελικές αποφάσεις. Λόγω πιθανών και της δυσκολίας

για σύσταση ενός ελκυστικού ψηφοδελτίου αποφασίστηκε όπως όλα τα μέλη του Πολιτικού Γραφείου είναι στη διάθεση του προέδρου για συμπερίληψή τους σε αυτό. Ο διευθυντής του κόμματος Μορφάκης Σολομωνίδης φέρεται πάντως να είναι θετικός, καθώς και ο Μάριος Χαννίδης, ο οποίος είναι ένα από τα στελέχη που φαίνεται να μην απορρίπτουν τη συμπερίληψή τους, όπως και ο βουλευτής του κόμματος Ανδρέας Αποστόλου. Πάντως, ο Μαρίνος Σιζόπουλος μπορεί να δηλώσει ότι έχει πέραν των έξι ικανών υποψηφίων για να επιλέξει, ωστόσο, γνωρίζει καλά πως τη δεδομένη στιγμή θα πρέπει να δοθεί σκληρή μάχη ώστε η ΕΔΕΚ να καταφέρει να εξασφαλίσει μία θέση στο Ευρωκοινοβούλιο—κάτι που θεωρείται ιδιαίτερα δύσκολο. Μάλιστα, γι' αυτόν τον λόγο βρίσκεται σε συζήτησεις και με ομάδες πέρα του κόμματος, ώστε να ενισχύσει την προσπάθεια αυτή.

Το Volt Cyprus

Σε διεργασίες ενόψει ευρωεκλογών και το νεοσύστατο κόμμα Volt Cyprus. Η ένταξη στο ψηφοδέλτιο εκπροσώπου της τουρκοκυπριακής κοινότητας θεωρείται δεδομένη. Πάντως, φαίνεται να εξετάζονται έξι πρόσωπα κυρίως σε σχέση με τη διείσδυση στην τουρκοκυπριακή κοινότητα, μιας και σημειώνεται ότι υπάρχει περιθώριο για συμμετοχή μεγαλύτερου ποσοστού ψηφοφόρων σε σχέση με όσους προσέλκυσε το ΑΚΕΛ και η υποψηφιότητα Νιάζι Κιζιλγιουρέκ το 2019. Σε ό,τι αφορά την υπόλοιπη σύνθεση δεν αποκλείεται επίσης να είναι μέλη της ηγεσίας, ενώ σε εξέλιξη βρίσκονται διεργασίες και με προσωπικότητες εκτός κόμματος. Πάντως, σημειώνεται ότι σε κάποιες περιπτώσεις η ζήτηση μελών αλλά και πιθανών υποψηφίων περνά και μέσα από τις δημοτικές, μιας και η συνεργασία με ομάδες συγκεκριμένων υποψηφίων έφερε και περαιτέρω διαβούλευση.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΔΗΜΗΤΡΗ Μ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

Εγκλημα, οργανωμένο και ανοργάνωτο

Η κατάσταση αν δεν είναι ανεξλέγκτη, είναι ένα βήμα πριν γίνει. Η αποθράσυνση των ανθρώπων της νύκτας, που εδώ και μερικά χρόνια έχουν γίνει και της μέρας, είναι άνευ προηγουμένου, σε σημείο που διερωτόμαστε αν ζούμε στο Τέξας ή στην Κύπρο. Δεν θα επαναλάβω όσα έγιναν τις προηγούμενες μέρες, πιστεύω πως είναι σπατάλη χώρου. Φοβάμαι μόνο να μη το συνθησίουμε και να το εκλαμβάνουμε και αυτό, εννοώ τις ακραίες συνθήκες εγκληματικότητας, ως ακόμα μια κανονικότητα.

Το ερώτημα που πλανάται είναι πώς φτάσαμε ως εδώ. Τι πήγε τόσο λάθος που σήμερα το αίσθημα ασφάλειας των πολιτών να είναι καταχωνιασμένο στα μαύρα κατάστιχα της νύκτας; Τα σώματα ασφαλείας, η αστυνομία, μπορεί να αντιμετωπίσει κατάφρατα το έγκλημα;

Και αν η απάντηση είναι καταφατική, τι τους κρατά πίσω τόσο καιρό; Ας ξεκινήσουμε λοιπόν από την αστυνομία. Το ότι χρειάζεται μια αναδόμηση στο οργανόγραμμα της που είναι ξεπερασμένο, είναι γεγονός. Μας το είπε και η Greco στον 5ο γύρο αξιολόγησης της χώρας μας, που αφορούσε τα σώματα ασφαλείας. Δεν μπορεί η ισχυρή πλειοψηφία του αστυνομικού σώματος να σχολάει το μεσημέρι λες και είναι ακόμα ένα τμήμα της δημόσιας υπηρεσίας και τις νύχτες οι σταθμοί να είναι ελλειμματικά στελεχωμένοι, όπως επίσης και οι αστυνομικοί της πρώτης γραμμής, στις καίριες υπηρεσίες να μειοψηφούν σε σχέση με όσους βρίσκονται στα μετόπισθεν. Το κυρίαρχο βεβαίως είναι να νιώσουν, να κατανοήσουν τα μέλη της δύναμης, που τα πλείστα είναι και έντιμα και φι-

λότιμα, πως ακριβώς αφενός δεν είναι μέλη ενός τμήματος του Δημοσίου που εργάζονται σε ένα γραφείο με ένα ωράριο και αφετέρου πως η διοίκηση, η διεύθυνση είναι μαζί τους, τους υποστηρίζει και δεν θα βρεθεί απέναντί τους σε μια δύσκολη στιγμή.

Το επόμενο ερώτημα είναι το εξής: Έστω ότι κάνει όλα αυτά η αστυνομία ή έστω ότι σήμερα δεν είχε ζητήματα, θα έλυσε αμέσως ή δεν θα είχαμε πρόβλημα με το οργανωμένο έγκλημα; Σαφώς και η απάντηση είναι όχι. Γιατί πιστεύω, ή έθλω να πιστεύω, πως η αστυνομία μας γνωρίζει όλα αυτά που σήμερα σιγοψιθυρίζονται στη Λευκωσία τουλάχιστον. Για τη μάχη επικράτησης στη νύκτα μετά τη δολοφονία Μαυρομιχάλη, για τα ναρκωτικά που ρέουν ανεξάντλητα και ανελέητα, για το ποιοι είναι

σήμερα οι βαρόνοι και ποιοι θέλουν να γίνουν. Με λίγα λόγια, δεν πιστεύω το ζήτημα να είναι στο δικτυο πληροφόρησης. Αυτό που ίσως λείπει είναι η θέληση, η βούληση, πολιτική και επιχειρησιακή, να αντιμετωπιστεί μετωπικά το έγκλημα. Δεν έθλω να πιστέψω όσα οι κακές γλώσσες λένε, πως δηλαδή οι δεσμοί του οργανωμένου εγκλήματος με την αστυνομία αλλά και με πολιτικούς κύκλους είναι τέτοιοι που δεν πρόκειται να τους αγγίσουν. Αυτά τα θεωρώ κακόβουλα και θεωρίες συνωμοσίας. Βεβαίως, κανείς δεν μπορεί να βγάλει από την εξίσωση πως οι διεφθαρμένοι αστυνομικοί δεν είναι φανταστικοί και πως όσοι λίγοι και αν είναι δεν παύουν να είναι αρκετοί για να διαβρώσουν το Σώμα. Επίσης, ο καλύτερος τρόπος να αποβάλει από πάνω του το πολιτικό σύστημα αυτές τις θεωρίες

είναι να καταφέρει να αντιμετωπίσει το έγκλημα. Μια άλλη παράμετρος είναι το πώς οι βαρόνοι της νύκτας ξεπλένουν και το χρήμα τους και την υπόληψή τους. Με τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες να επεκτείνονται και στο φως της μέρας, στο εμπόριο και στην εστίαση κυρίως και δυστυχώς χωρίς κανείς να ρωτά ή να διερευνά την πηγή του πλούτου που κατέχουν και που με τόσο κρότο πολλές φορές επιδεικνύουν. Είναι και αυτή παράμετρος που επιτείνει τις συνωμοσίες, αν τελικά είναι τέτοιες, δυστυχώς. Πολιτικά τώρα, πιστεύω πως είναι η ώρα να ανάψουμε το φως και να οργανωθούμε. Ο υπουργός της Δημόσιας Τάξης μετρά μόνο μερικές μέρες αλλά δεν έχει χρόνο. Η ηγεσία της αστυνομίας, αν πραγματικά θέλει να αντιμετωπίσει το θερίο, πρέπει κατά τη γνώμη μου

να ζητήσει πεισματικά τον συντονισμό με όλες τις υπηρεσίες του κράτους που χρειάζεται, για παράδειγμα το Τμήμα Φορολογίας, και να κυνηγήσει αυτούς που πραγματικά διαταράσσουν το αίσθημα ασφάλειας στη χώρα. Και αυτοί δεν είναι οι διακινητές των ινδικής κάνναβης. Τέλος, μια γραμμή για τη βία στα γήπεδα. Ταυτόχρονα, αφηνιδιαστική έφοδος στους συνδέσμους φιλάθλων των ομάδων που δημιουργούν αυτά τα φαινόμενα. Ίσως να είναι και η αρχή για να αντιμετωπίσουν οργανωμένα το οργανωμένο. Και να λύσουν και το διαχρονικό πρόβλημα της βίας στους αγωνιστικούς χώρους.

Ο κ. Δημήτρης Δημητρίου είναι Βουλευτής Λευκωσίας ΔΗΣΥ, πρόεδρος Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών twitter: @dmdemetriou

Ομοφωνία για τερματισμό διπλών συντάξεων

Κυβέρνηση και κόμματα αναζητούν φόρμουλα αποτροπής να κριθεί αντισυνταγματικό νέο πλαίσιο

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Σύμψηνοια εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας καταγράφεται στο θέμα όσων λαμβάνουν σύνταξη αξιωματούχου και μισθού αξιωματούχου ταυτόχρονα, θέμα για το οποίο υπάρχει απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου από το 2014, ωστόσο πολιτικά βρίσκεται στις ελληνικές καλένδες από το 2014 και εντεύθεν. Ο θόρυβος που ακολούθησε της ανακίνησης του όλου ζητήματος από τον γενικό ελεγκτή της Δημοκρατίας δείχνει πως θα αναθερμάνουν για ακόμη μία φορά

Με βάση τον έλεγχο του γενικού ελεγκτή οι λήπτες σύνταξης και μισθού ανέρχονται στους 20 και αφορούν πρόσωπα άνω των 60 ετών που λαμβάνουν υπουργική ή βουλευτική σύνταξη.

οι προσπάθειες που εκδηλώθηκαν τα προηγούμενα χρόνια και κάθε φορά που το συγκεκριμένο θέμα φούσκωνε.

Από την έρευνα του κ. Μιχαηλίδη περίπου είκοσι πρόσωπα φαίνεται να λαμβάνουν πάνω από δέκα χρόνια σύνταξη για τη θητεία τους σε πολιτειακό αξίωμα και μισθό για τις υπηρεσίες τους, σήμερα, ως αξιωματούχοι. Τα στοιχεία που απέστειλε στον γενικό λογιστή της Δημοκρατίας Ανδρέα Αντωνιάδη ο κ. Μιχαηλίδης, εστιάζουν σε τέσσερις κατηγορίες τώας αξιωματούχων, οι οποίοι έχουν συνταξιοδοτηθεί αλλά ταυτόχρονα έχουν επανέλθει στην ενεργό δράση με διορισμό τους, σε κάποιο πολιτειακό αξίωμα. Τα στοιχεία του υπουργείου Οικονομικών που κατατέθηκαν στη Βουλή ανεβάζουν τους λήπτες σύν-

ταξης και μισθού στους 30, συμπεριλαμβάνοντας στη λίστα επιτρόπους και μέλη της ΕΔΥ. Στη λίστα Μιχαηλίδη βρίσκεται ένας ενεργεία βουλευτής με θητεία σε πολιτειακό αξίωμα καθώς και ένας υπουργός της παρούσας κυβέρνησης με θητεία στο παρελθόν σε κυβερνητικό πόστο.

Ωστόσο, ο αριθμός των ληπτών εκτιμάται πως είναι μεγαλύτερος, εάν συμπεριληφθούν και πρόσωπα που θήτευσαν σε αξιώματα πέραν των πολιτειακών. Σε αυτές τις περιπτώσεις, υπάρχουν περιπτώσεις όπου λήπτες λαμβάνουν πέραν των διπλών συντάξεων.

Οι κατηγορίες

Τα όσα αναφέρονται στην επιστολή του γενικού ελεγκτή αφορούν αποκλειστικά και μόνο άτομα τα

οποία διετέλεσαν: πρόεδροι της Δημοκρατίας, πρόεδροι της Βουλής, υπουργοί, υφυπουργοί και βουλευτές, οι οποίοι με βάση τον νόμο συνταξιοδοτήθηκαν στα 60 και διορίστηκαν πάλι σε κάποιο αξίωμα. Από τον κανόνα εξαιρείται ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος λαμβάνει σύνταξη με τον τερματισμό της θητείας του. Από τον δειγματοληπτικό έλεγχο του γενικού ελεγκτή προέκυψαν επτά περιπτώσεις, ωστόσο, η εκτίμηση που υπάρχει είναι πως ο τελικός αριθμός πρέπει να είναι πέραν των είκοσι. Στα ευρήματα του γενικού ελεγκτή συμπεριλαμβάνεται και μια υποκατηγορία δημοσίων υπαλλήλων που μετά τη συνταξιοδότησή τους διορίστηκαν σε κάποιο αξίωμα, ωστόσο η κατηγορία αυτή όπως λέγεται από την Ελεγκτική είναι

επουσιώδης. Με τα χαρακτηριστικά που θέτει ο γενικός ελεγκτής ζητείται από τον γενικό λογιστή να ανασταλεί η καταβολή της υπουργικής, βουλευτικής ή άλλης σύνταξης μέχρι να ξεκαθαρίσει το τοπίο η Νομική Υπηρεσία από την οποία έχει ζητηθεί γνωμάτευση.

Οι διπλοσυνταξιούχοι

Με βάση τα χαρακτηριστικά που τίθενται για εντοπισμό των ληπτών διπλών συντάξεων εντός του κυβερνητικού οχήματος, πέραν της μιας περίπτωσης δεν φαίνεται να υπάρχει άλλη για τον λόγο ότι πρόκειται για κυβερνητικά μέλη τα οποία ακόμα και αν δικαιούνται σύνταξη αξιωματούχου δεν έχουν συμπληρώσει το όριο ηλικίας που είναι τα 60. Το 2014 πενήντα επηρεαζόμενοι προσέφυγαν στο Ανώ-

τατο Δικαστήριο από το οποίο ζητήσαν να κρίνει τη συνταγματικότητα νόμου της κυβέρνησης Χριστόφια το 2011 με τον οποίο τερματιζόταν η καταβολή διπλών συντάξεων. Το δικαστήριο δικαίωσε τους πενήντα, κρίνοντας τον νόμο αντισυνταγματικό.

Οι περιπτώσεις αυτές δεν αφορούσαν αποκλειστικά αξιωματούχους που λάμβαναν υπουργικές ή βουλευτικές συντάξεις. Χαρακτηριστική περίπτωση αυτή του τότε δημάρχου Στροβόλου Λάζαρου Σαββίδη, ο οποίος εκτός από τον μισθό του δημάρχου λάμβανε και σύνταξη

Τη σύνταξη, ενώ κατείχαν δημόσιο αξίωμα, αποποιήθηκαν και άλλα δημόσια πρόσωπα όπως οι Ι. Κασουλίδης, Ζ. Αιμιλιανίδου, Σ. Χάσιος, Κ. Χρυσόστομος και ο Ον. Κουλλά.

γενικού διευθυντή υπουργείου.

Πρόεδρος της Δημοκρατίας

Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης με βάση τον νόμο δικαιούται σύνταξη για τη θητεία του ως υπουργός στην κυβέρνηση Αναστασιάδη, ωστόσο, δεν τη λαμβάνει επειδή δεν έχει συμπληρώσει το 60ό έτος. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας λαμβάνει σύνταξη δημοσίου υπαλλήλου για τα χρόνια εργασίας του, μέχρι το 2018, όταν διορίστηκε υπουργός. Με βάση τον νόμο περί Δημοσίων Υπαλλήλων, εάν κάποιος αφυπηρετήσει για να διοριστεί σε δημόσιο αξίωμα λαμβάνει σύνταξη από την ημέρα που φεύγει από το Δημόσιο. Περίπτωση που φαίνεται ότι ελέγχθηκε από τον γενικό ελεγκτή χωρίς να προκύψει κάτι το μεμπτό.

Αρνήθηκαν τη διπλή σύνταξη

Επί του θέματος όμως υπάρχει και η άλλη όψη, εκείνη των δικαιούχων, με βάση τον νόμο, οι οποίοι ωστόσο αποποιήθηκαν τη σύνταξη που λάμβαναν. Μια περίπτωση είναι αυτή του Νίκου Αναστασιάδη που το 2013 εξελέγη πρόεδρος της Δημοκρατίας. Ο κ. Αναστασιάδης δεν έλαβε τη βουλευτική σύνταξη το 2013 ένεκα του νόμου της κυβέρνησης Χριστόφια που καταργούσε τις διπλές συντάξεις. Το 2014, όταν ο νόμος κρίθηκε αντισυνταγματικός, το Γενικό Λογιστήριο ενημέρωσε τον τότε ΠτΔ ότι θα ξεκινούσε η καταβολή της βουλευτικής σύνταξης παράλληλα με την αντιμεισία του προέδρου της Δημοκρατίας. Ο Νίκος Αναστασιάδης δεν αποποιήθηκε τη βουλευτική σύνταξη, ζητώντας από το Γενικό Λογιστήριο την κατάθεσή της στο Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας. Άλλη περίπτωση αυτή του Αβέρωφ Νεοφύτου. Όταν συμπλήρωσε το 60ό έτος ενημερώθηκε για την καταβολή της σύνταξης από την υπουργική του θητεία στη κυβέρνηση Κληρίδη, ενώ συνέχιζε να είναι βουλευτής. Ο κ. Νεοφύτου ζήτησε από το Γενικό Λογιστήριο η σύνταξη να δίνεται σε φιланθρωπικά ιδρύματα, το Γενικό Λογιστήριο απάντησε ότι είναι αναρμόδιο, με τον κ. Νεοφύτου να ρυθμίζει το όλο ζήτημα από μόνος του. Σύμφωνα με πληροφορίες, τη σύνταξη ενώ κατείχαν δημόσιο αξίωμα αποποιήθηκαν και άλλα δημόσια πρόσωπα όπως οι Ιωάννης Κασουλίδης, Ζέτα Αιμιλιανίδου, Σωκράτης Χάσιος και Κύπρος Χρυσόστομίδης, καθώς και ο Ονούφριος Κουλλά.

Αντισυνταγματική η αναστολή - Στα σκαριά νέο νομοσχέδιο

Από το 2014 και μετά υπήρξαν αρκετές προσπάθειες να ρυθμιστεί το θέμα των διπλών συντάξεων νομοθετικά, για τερματισμό μιας πρακτικής που προκαλούσε και προκαλεί αλγινές εντυπώσεις.

Οι περισσότερες προσπάθειες έβρισκαν μπροστά τους την απόφαση του Ανωτάτου το 2014, ενώ κάποιες πρωτοβουλίες εκ νέου νομοθετικές ρυθμίσεις δεν τελεσφόρησαν ποτέ. Η περίπτωση η Βουλή να παρέμβει και να ρυθμίσει το θέμα θεωρείται περίπλοκη, μιας και θεωρείται βέβαιο ότι και η νέα προσπάθεια θα καταλήξει να κριθεί στις δικαστικές αίθουσες. Αρνητική στην όποια εξέλιξη και η πρώτη γνωμάτευση της Νομικής Υπηρεσίας το 2017, το συμπέρασμα της οποίας ήταν ξεκάθαρο, όπως ανέφερε ο γενικός λογιστής: Η αναστολή των συντάξεων οποιασδήποτε κατηγορίας θα ήταν αντισυνταγματική, γιατί θα ήταν ενάντια

στην αρχή της χρηστής διοίκησης, κάτι που ενδεχομένως να επαναληφθεί και στη γνωμάτευση που ζήτησε ο γενικός λογιστής της Δημοκρατίας. Την ανάγκη να τερματιστεί η πρακτική καταβολής σύνταξης και μισθού, ενστερνίζονται κυβέρνηση και κόμματα.

Το υπουργείο Οικονομικών ανακοίνωσε πως ετοιμάζει σχετικό νομοσχέδιο, το οποίο θα σταλεί στη Νομική Υπηρεσία για έλεγχο. Το νομοσχέδιο, σύμφωνα με τις πληροφορίες που υπάρχουν, δίνει το δικαίωμα στον λήπτη δικαιούχο να επιλέξει ανάμεσα σε μισθό και σε σύνταξη κατά τρόπο που να καλύπτει και το ηθικό κομμάτι. Υπέρ της ρύθμισης τάσσονται και όλα τα κόμματα της Βουλής.

Ο Δημοκρατικός Συναγερμός, ο οποίος το 2016 είχε καταθέσει σχετική πρόταση νόμου, ξεκαθαρίζει πως θα στηρίξει όποια πρωτοβουλία εκδηλωθεί. Επί της αρχής

Την ανάγκη να τερματιστεί η πρακτική καταβολής σύνταξης και μισθού ενστερνίζονται κυβέρνηση και κόμματα. Το υπ. Οικονομικών ανακοίνωσε πως ετοιμάζει σχετικό νομοσχέδιο, το οποίο θα σταλεί στη Νομική Υπηρεσία για έλεγχο.

το ΑΚΕΛ υποστηρίζει πως δεν είναι ηθικά ορθό και ότι θα πρέπει τελεσίδικα να υπάρξει νομικά ασφα-

λής λύση για να τερματιστεί το φαινόμενο. Το ΔΗΚΟ επίσης έχει πρόταση νόμου από το 2016, κα-

ρακτηρίζοντας το όλο θέμα μέγα στρέβλωση. Το κόμμα προκρίνει την κατάθεση κυβερνητικού νο-

μοσχεδίου προκειμένου να περιοριστούν οι πιθανότητες αντισυνταγματικότητας.

Η ΕΔΕΚ συστήνει προσεκτικές κινήσεις προκειμένου να αποφευχθεί αποτυχία και της νέας προσπάθειας. Τονίζει δε, πως η όποια νομοθετική ρύθμιση δεν θα πρέπει να έχει αναδρομική ισχύ.

4,5 εκατ. ετησίως

Οι αξιωματούχοι στους οποίους γίνεται ταυτόχρονα καταβολή σύνταξης και μισθού σε ανέρχονται περίπου στα 150 με 160, όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», με ετήσιο κόστος ύψους περίπου 4 - 4,5 εκατ. ευρώ. Αυτό το ποσό είναι βάσει ενημέρωσης που είχε δοθεί το 2019, το οποίο δεν έχει αλλάξει κατά πολύ, έκτοτε, ενώ για νεότερη ενημέρωση έχει προχωρήσει ήδη σε σχετικό αίτημα η Βουλή των Αντιπροσώπων από το Γενικό Λογιστήριο.

Κυπριακές Αξίες, Παγκόσμιας Αποδοχής

1880 εργαζόμενοι παγκοσμίως

22 γραφεία παγκοσμίως

πωλήσεις σε 110 χώρες

29% των κυπριακών εξαγωγών

Του ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

«Όλα αυτά γίνονται από βρετανικούς, αμερικανικούς και ευρωπαϊκούς επαγγελματικούς κλάδους, από τους ανθρώπους με τους οποίους πίνγαينا στο σχολείο, τους ανθρώπους που συναντώ στα πάρτι. Κάνουν τα στραβά μάτια και γίνονται πλούσιοι, διευκολύνοντας αυτή τη διαφθορά και στη συνέχεια προσποιούνται ότι δεν έχει καμία σχέση με αυτούς. Αυτό είναι ένα παγκόσμιο πρόβλημα. Είναι ένα παγκόσμιο σύστημα, αλλά υπάρχουν και άλλες συνέπειες, επειδή αυτά τα βρώμικα χρήματα έρχονται τώρα στις χώρες μας και οι άνθρωποι που τα ελέγχουν αρχίζουν να επηρεάζουν τον τρόπο ζωής μας, την πολιτική μας και τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων». Αυτή είναι αναφορά της ερευνητικής δημοσιογράφου στη «The Sarawak Report», Κλερ Ριούκαστλ-Μπράουν. Εξηγεί στο ντοκιμαντέρ του Κάσιους Μάικλ Κιμ, «Man on the Run» (Άνθρωπος σε φυγή), το οποίο προβάλλεται αυτήν την περίοδο στην πλατφόρμα του Netflix, τον τρόπο δράσης –κοινός σήμερα από αρκετούς επιτύχεις– του φυγόδικου επιχειρηματία Τζο Λόου, ο οποίος, μετά και από δική της συμβολή, ξεσκεπάστηκε και καταζητείται σε όλα τα μήκη και πλάτη της Γης για υπεξαίρεση 4,5 δισεκατομμυρίων δολαρίων από επενδυτικό ταμείο της Μαλαισίας, αφήνοντας, όπως είναι γνωστό, το αποτύπωμά του και στην Κύπρο, αφού αγόρασε στην περιοχή Λιμνάρα στην Αγία Νάπα έπαυλη έναντι του ποσού των €5 εκατομμυρίων και έκανε εισφορά €310.000 στην Αρχιεπισκοπή, μετά την έκδοση του «χρυ-

Αριστος Δαμιανού:
Στην Έκθεση οι ευθύνες θα αγγίζουν και τη σφαίρα της ποινικής δικαιοσύνης, υπό την έννοια ότι θα παραδοθεί στις δικωτικές αρχές για τα περαιτέρω.

σού» διαβατηρίου του, χρήματα, τα οποία ανήκουν στον λαό της Μαλαισίας και πρέπει να επιστραφούν.

Σε σχέση με το κεφάλαιο «Τζο Λόου» στην Κύπρο, η μόνη εκκρεμότητα που έχει διευθετηθεί μέχρι σήμερα από τις αρμόδιες αρχές, αφορά το «κυπριακό μνημείο» της ασυδοσίας γύρω από το όνομά του, το περιβαλλοντικό έγκλημα στην παραλία «Άμμος του Καμπούρν», στην Αγία Νάπα, κοντά στην έπαυλη των €5 εκατομμυρίων. Οι εργασίες αποκατάστασης ολοκληρώθηκαν πριν από δύο μήνες, με το αποτέλεσμα να είναι ορατό στη φωτογραφία που δημοσιεύει η «Κ». Δυστυχώς, όταν ένας ενιαίος όγκος βράχου αφαιρείται, η περιβαλλοντική ζημιά σε μία περιοχή Natura είναι ανεπανόρθωτη, γι' αυτό τα έργα επανέφεραν μερικώς την προηγούμενη μορφή του σημείου, κάτι που τονίστηκε με το ξεκίνημα των έργων τον περασμένο Μάιο από τους ειδικούς του ΕΤΕΚ και του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Κύπρου.

Έκθεση από τη Βουλή

Όπως φαίνεται η αποκατάσταση δεν αρκεί για να κλείσει το ζήτημα του περιβαλλοντικού εγκλήματος, αφού, σε κοινοβουλευτικό επίπεδο, η Επιτροπή Εσωτερικών της Βουλής βρίσκεται σε διαδικασία εκπόνησης έκθεσης. Βασικός στόχος είναι να καταγραφούν γεγονότα και ευθύνες, διαβεβαίωσε σε δηλώσεις του στην «Κ» ο πρόεδρος της Επιτροπής και βουλευτής του ΑΚΕΛ, Αριστος Δαμιανού. Σε σχέση με τις ευθύνες, εξέφρασε την εκτίμηση ότι αυτές δεν θα περιορίζονται σε πράξεις και παραλείψεις, αλλά θα αγγίζουν και τη σφαίρα της ποινικής δικαιοσύνης, υπό την έννοια ότι η Έκθεση θα παραδοθεί στις δικωτικές αρχές για τις περαιτέρω ενέργειες. «Στην παραλία “Άμμος του Καμπούρν” συντελέστηκε ένα περιβαλλοντικό έγκλημα που φέρει όλα τα χαρακτηριστικά διαφθοράς και διαπλοκής. Επομένως οι Αρχές θα πρέπει να θεθούν προ των ευθυνών τους έστω και αργά, για να τιμωρηθούν όσοι ευθύνονται. Και είναι πολλοί», τόνισε. Ερωτηθείς για το περιεχόμενο της Έκθεσης, απάντησε: «Σε

Οι εκκρεμότητες από το αποτύπωμα του Τζο Λόου στην Κύπρο

Η αποκατάσταση στην «Άμμο του Καμπούρν», η Έκθεση της Βουλής, η δήμευση της έπαυλης και η επιταγή

αυτό το στάδιο δεν θα ήθελα να προκατέλαβα τα ευρήματα στη λεπτομέρειά τους. Ωστόσο, η Έκθεση θα περιλαμβάνει καταγραφή γεγονότων, πράξεων και παραλείψεων, κατανομή ευθυνών (πολιτικών, δικωτικών και ενδεχομένως νομικών) και εισηγήσεις για τα επόμενα βήματα».

Τα μέλη της Επιτροπής βρίσκονται τώρα στο στάδιο της αξιολόγησης

του στάδιου που συνέλεξαν στο πλαίσιο του κοινοβουλευτικού ελέγχου. Και τα στοιχεία, σύμφωνα με τον κ. Δαμιανού, είναι συντριπτικά αναφορικά με ευθύνες. Σχεδόν το σύνολο των εμπλεκόμενων φορέων έχει καταθέσει πρωτογενές υλικό, έγγραφα και αλληλογραφία. Πρόκειται για ογκώδες υλικό, αλλά η Επιτροπή έχει διεξέλθει ήδη το σύνολο των εγγράφων και εκτιμούν

ότι με ακόμη μία συνεδρία της Επιτροπής θα ολοκληρώσουν το στάδιο του ελέγχου, για να αρχίσει η συγγραφή της Έκθεσης με τη βοήθεια κοινοβουλευτικών συνεργατών.

Η έπαυλη και η επιταγή

Άλλα ζητήματα σημαντικά που παραμένουν σε εκκρεμότητα γύρω από το όνομα του Τζο Λόου, είναι η δήμευση της παραθαλάσσιας

έπαυλης που αγόρασε στην περιοχή Λιμνάρα στην Αγία Νάπα έναντι του ποσού των €5 εκατομμυρίων και το θέμα της εισφοράς των €310.000 που έδωσε στον τώως αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο Β' μετά την έκδοση του «χρυσού» διαβατηρίου του. Και στις δύο περιπτώσεις τα χρήματα που χρησιμοποιήθηκαν ανήκουν στον μαλαισιανό λαό και πρέπει να του επιστραφούν,

καθώς προέρχονται από το επενδυτικό κρατικό ταμείο 1MDB της χώρας, που οικειοποιήθηκε ο φυγόδικος επιχειρηματίας. Όπως ανέφερε στην «Κ» αρμόδια πηγή από τη ΜΟΚΑΣ (Μονάδα Καταπολέμησης Αδικημάτων Συγκάλυψης), για την έπαυλη αναμένεται η έκδοση του διατάγματος δήμευσης από δικαστήριο της Μαλαισίας για έγγραφη και εκτέλεσή του από δικαστήριο στην Κύπρο, όπως προνοεί η κείμενη νομοθεσία. Μετά από την παραλαβή και έγγραφη του διατάγματος δήμευσης στην Κύπρο, που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση, η έπαυλη θα μπορεί να δημευθεί και στη συνέχεια να πωληθεί. Τα έσοδα από την πώληση θα δοθούν στις αρχές της Μαλαισίας.

Την ίδια ώρα εκκρεμεί η επιστροφή του ποσού των €310.000 που ο τώως Αρχιεπίσκοπος έλαβε σε δύο επιταγές των €300.000 και των €10.000 ως εισφορά από τον Τζο Λόου. Σύμφωνα με τη ΜΟΚΑΣ, για να προχωρήσει η ίδια σε δήμευση του ποσού, ώστε να επιστραφεί στον λαό της Μαλαισίας, όπως εισηγήθηκαν σε πόρισμα τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής για τα «χρυσά διαβατήρια», θα πρέπει να προκύψει ποινική υπόθεση, την οποία διερευνά η Αστυνομία. Από την πλευρά της Αστυνομίας αναφέρθηκε στην «Κ» ότι διερευνήθηκε το θέμα, δεν προέκυψε οτιδήποτε, αλλά είναι στο πλαίσιο της διερεύνησης της υπόθεσης του Τζο Λόου, όπου οι εξετάσεις συνεχίζονται. Σημειώνεται ότι ο Χρυσόστομος Β', στην κατάθεσή του στην Ερευνητική Επιτροπή, εξέφρασε την ετοιμότητά του να επιστρέψει τις €310.000 που έλαβε ως εισφορά από τον Λόου.

Για την έπαυλη η ΜΟΚΑΣ αναμένει την έκδοση του διατάγματος δήμευσης από δικαστήριο της Μαλαισίας, ενώ εκκρεμεί και το θέμα της εισφοράς των €310.000 στην Αρχιεπισκοπή.

Η πολιτογράφηση του Μαλαισιανού εγκληματία από την Κυπριακή Δημοκρατία και όσα συνδέονται με αυτήν, αποτελούν, σύμφωνα με τον κ. Δαμιανού, τον ορισμό της θεσμικής διαπλοκής, την επιτομή της αυθαιρεσίας των θεσμών αλλά και της ανοχής του κράτους στο έγκλημα. «Αν ποτέ οι Αρχές επιδείξουν θεσμική βούληση για να ξετιλιξουν το σήμα, είναι πολλοί που θα πρέπει να καταλήξουν στη φυλακή. Γι' αυτό δεν είμαι ιδιαίτερα αισιόδοξος» πρόσθεσε.

Αεροφωτογραφίες του 1963

Σε παλιές αεροφωτογραφίες του 1963 και χάρτες με καταγεγραμμένα υψόμετρα βασίστηκε η αποκατάσταση στην παραλία «Άμμος του Καμπούρν», σύμφωνα με τον επιβλέποντα πολιτικό μηχανικό της αναδόκου εταιρείας, Αντώνη Τουμαζή. Αξιοποίησαν ογκόλιθους και άλλα φερτά υλικά επικωμάτωσας, από λατομείο της περιοχής, σε μία προσπάθεια, όπως διευκρίνισε, να αποκαταστήσουν το φυσικό περιβάλλον στον βαθμό που μπορούσε να αποκατασταθεί, δεδομένου ότι τα φερτά υλικά θα έμπαιναν στη θέση ενός συμπαγούς βράχου. Μεταξύ του υλικού της επικωμάτωσας και της θωράκισης των βράχων, τοποθετήθηκε γεωψάσμα. Κατά τη διάρκεια της καλοκαιρινής περιόδου οι εργασίες ήταν εντατικές, διότι υπήρχε όρος στην περιβαλλοντική αδειοδότηση να ολοκληρώνονταν πριν από την άφιξη συγκεκριμένου είδους μεταναστευτικού πτηνού την περίοδο φθινοπώρου-χειμώνα. Σύμφωνα με τον κ. Τουμαζή, το φερτό υλικό είναι φυτόχωμα, στο οποίο μπορεί σταδιακά να φυτρώσει βλάστηση. Η αναθέτουσα Αρχή του έργου ήταν ο Δήμος Αγίας Νάπας, ενώ την όλη διαδικασία επέβλεπε συμβουλευτική Επιτροπή παρακολούθησης, στην οποία συμμετείχαν η Υπηρεσία Θήρας, το Τμήμα Περιβάλλοντος, η Επαρχιακή Διοίκηση Αρμιοχώστου, το Τμήμα Δημόσιων Έργων και το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών. Το κόστος των εργασιών πλυσίασε τις 190.000 ευρώ και το επωμίστηκε εξ ολοκλήρου ο Δήμος Αγίας Νάπας.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ / Της ΜΑΡΙΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

Εμπρακτη συμμόρφωση με τις ευρωπαϊκές οδηγίες

Η γνωμάτευση του Τμήματος Περιβάλλοντος για άμεση έναρξη της αποκατάστασης στην Άμμο του Καμπούρν, με έσοδα του Δήμου Αγίας Νάπας, αποτελεί μία ακόμη εμπρακτική συμμόρφωση με τις ευρωπαϊκές οδηγίες και τα όσα προνοεί η εθνική νομοθεσία. Εξάλλου, η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα στο πρόγραμμα διακυβέρνησης του Νίκου Χριστοδουλίδη. Αυτό όμως που έχει σημασία είναι να γίνεται κατανοητό από όλους πως αναπτύξεις που δεν ταυτίζονται με τις περιβαλλοντικές οδηγίες και συμβάσεις, δεν μπορούν να θεωρούνται πραγματικές αναπτύξεις και σίγουρα δεν μπορούν να είναι αποδεκτές αλλά ούτε και βιώσιμες.

Ιδιαίτερη σημασία έχει η πρόληψη και η πλήρης εφαρμογή της νομοθεσίας, ώστε

Αναπτύξεις που δεν ταυτίζονται με τις περιβαλλοντικές οδηγίες και συμβάσεις, δεν μπορούν να θεωρούνται πραγματικές αναπτύξεις και σίγουρα δεν μπορούν να είναι αποδεκτές αλλά ούτε και βιώσιμες.

να αποφεύγεται η ανάγκη για εκ των υστέρων συμμόρφωση, η οποία ενδέχεται να μην οδηγεί σε πλήρη αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ζημιάς. Είναι γι' αυτό που η υλοποίηση της πολύ σημαντικής πρόνοιας του προγράμματος διακυβέρνησης για τον Περιβαλλοντικό Έλεγχο, από τους πρώτους

κιόλας μήνες της διακυβέρνησης Χριστοδουλίδη, είναι καίρια. Ως εκ τούτου, ο εντοπισμός και η εφαρμογή εκείνων των εργαλείων που θα ενισχύσουν περαιτέρω την πρόληψη, θα συνεπικουρήσουν στον έλεγχο καθώς και στην πλήρη τήρηση των διατάξεων των ευρωπαϊκών οδηγιών και της εθνικής νομοθεσίας για την αποτροπή επανάλληψης παρόμοιων φαινομένων, αποτελεί σημαντική προτεραιότητα για το υπουργείο μας. Μαζί με το εξειδικευμένο και άρτια εκπαιδευμένο προσωπικό του υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, έχουμε ήδη ξεκινήσει να εργαζόμαστε μεθοδικά προς αυτή την κατεύθυνση.

Η κα Μαρία Παναγιώτου είναι υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«Ο πρόεδρος χειρίστηκε σωστά το θέμα του ανασχηματισμού», τονίζει σε συνέντευξη της στην «Κ» η υπουργός Παιδείας Αθηνά Μιχαηλίδου, παρά την έντονη κριτική που ασκήθηκε για τον χειρισμό που έγινε. «Ουδείς αναντικατάστατος» επισημαίνει η κ. Μιχαηλίδου και αναφέρει ότι από τη στιγμή που αποδέχθηκε να είναι υπουργός, αποδέχθηκε να είναι και ανά πάσα στιγμή στη διάθεση του προέδρου. Ερωτηθείσα τι θα ήθελε να αφήσει πίσω της φεύγοντας από το υπουργείο Παιδείας, απαντά ότι στόχος της είναι να αλλάξει την «καρδιά» του προβλήματος, δηλαδή το τι διδάσκεται στο σχολείο. Ως εκ τούτου, λέει, ομάδες εργασίας επεξεργάζονται το θέμα, ώστε τον Μάιο να προταθούν, σε πρώτη φάση, επικαιροποιημένα και πιο σύγχρονα αναλυτικά προγράμματα. Πολιτικά, τοποθετεί τον εαυτό της στον χώρο της Κεντροδεξιάς, σημειώνοντας ότι δεν είναι κομματικοποιημένο άτομο.

— Συμπληρώνετε έντεκα μήνες στο πηδάλιο του υπουργείου Παιδείας. Πώς σας φάνηκε η μετάβαση από τη θέση του τεχνοκράτη στην πολιτική;

— Ήταν ξαφνική και απρόσμενη αλλαγή, όμως, μου δόθηκε η ευκαιρία να σχεδιάσω και να υλοποιώ μέτρα και πολιτικές που τα προηγούμενα χρόνια, ως τεχνοκράτης, μπορούσα μόνο να εισπνήθω. — Είπατε ήταν ξαφνική η αλλαγή. Πώς βρεθήκατε στο Υπουργικό; Ήσασταν προσωπική επιλογή του προέδρου ή προταθήκατε από κάποιο κόμμα;

— Η αξιοποίησή μου στο κυβερ-

Η αξιοποίησή μου στο κυβερνητικό σχήμα ήταν προσωπική επιλογή του προέδρου.

νητικό σχήμα ήταν προσωπική επιλογή του προέδρου. Μου είχαν γίνει ξανά προτάσεις για υπουργοποίηση στο παρελθόν, τις οποίες αρνήθηκα για καθαρά προσωπικούς λόγους. — Πολιτικά, πού τοποθετείτε τον εαυτό σας; Με ποιο κόμμα είστε πιο κοντά;

— Δεν υπήρξα ποτέ κομματικοποιημένο άτομο, όμως πολιτικά ανήκω στον ευρύτερο χώρο της Κεντροδεξιάς. Έχω πολιτικές θέσεις με τις οποίες πορεύομαι και τις οποίες εκφράζω, αν χρειαστεί. Όμως, από την 1η Μαρτίου 2023 μέχρι την ημέρα που ο πρόεδρος θα αποφασίσει να με αντικαταστήσει, θα υπηρετώ το Πρόγραμμα Διακυβέρνησης.

— Ασκήθηκε κριτική στον πρόεδρο της Δημοκρατίας για τον τρόπο με τον οποίο χειρίστηκε το θέμα του ανασχηματισμού. Τι πιστεύετε εσείς;

— Κρίνω ότι ο πρόεδρος χειρίστηκε σωστά το θέμα του ανασχηματισμού. Είναι, εξάλλου, συνταγμα-

τικό του δικαίωμα να επιλέξει τους στενότερους του συνεργάτες για να μπορεί να λειτουργήσει καλύτερα το κυβερνητικό σχήμα. Άρα, ανά πάσα στιγμή, ο πρόεδρος μπορεί να κάνει διορθωτικές κινήσεις. Πολλά από όσα έχω διαβάσει, μου φάνηκαν υπερβολικά. — Η κριτική έχει να κάνει κυρίως με τον χειρισμό που έγινε. Πώς μπορεί να λειτουργήσει ένας υπουργός, όταν αιωρείται το ενδεχόμενο ανασχηματισμού;

— Είναι σημαντικό, από τη μία, ως υπουργοί να εργαζόμαστε στοχοπροσληγμένοι στο έργο μας και, από την άλλη, να σκεφτόμαστε ότι ανά πάσα στιγμή μπορεί να αντικατασταθούμε, για οποιοδήποτε λόγο κρίνει ο πρόεδρος. Άρα για ποιο λόγο να μας τρομάζει ένα σενάριο ανασχηματισμού;

— Θεωρείτε, λέτε, υπερβολικά κάποια στοιχεία της κριτικής που ασκήθηκε. Ο πρόεδρος πάντως σάς κάλεσε να κλείσετε τα αφτιά στις σειρήνες και την αβασάνιστη

κριτική.

— Ο πρόεδρος προφανώς εννοούσε την κακόπιστη κριτική. Προσωπικά, όχι μόνο αποδέχομαι και λαμβάνω υπόψη την καλόπιστη κριτική, αλλά την επιζητώ. Τι σημαίνει καλόπιστη κριτική; Να επισημαίνεις αυτά που χρειάζονται διόρθωση, όχι με κακεντρέχεια, χαιρεκακία και ρεβανοισμό, αλλά γιατί θέλεις να βοηθήσεις να πάει ο τόπος σου μπροστά. Ο ίδιος ο πρόεδρος εργάζεται με γνώμονα τις απόψεις του απλού πολίτη, σε ένα ανθρωποκεντρικό τρόπο διακυβέρνησης. — Θεωρείτε από τα καλά γρανάζια της κυβέρνησης, ωστόσο, δόθηκε η εντύπωση ότι οι υπουργοί είναι αναλώσιμοι. Σας προβληματίζει αυτό;

— Από τη στιγμή που αποδέχθηκε να είμαι υπουργός, αποδέχθηκε να είμαι και ανά πάσα στιγμή στη διάθεση του προέδρου της Δημοκρατίας να αποφασίσει αν παραμείνω ή όχι στο κυβερνητικό σχήμα. Ουδείς αναντικατάστατος.

Από τη στιγμή που αποδέχθηκε να είμαι υπουργός, αποδέχθηκε να είμαι ανά πάσα στιγμή στη διάθεση του προέδρου. Ουδείς αναντικατάστατος.

ΑΘΗΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ, υπουργός Παιδείας

Ο Πρόεδρος χειρίστηκε σωστά το θέμα του ανασχηματισμού

Ως υπουργοί πρέπει να σκεφτόμαστε ότι ανά πάσα στιγμή μπορεί να αντικατασταθούμε

της παιδείας του τύπου ή μικροπολιτικές σκοπιμότητες;

— Από αρκετούς ανθρώπους συναντώ σοβαρότητα, όμως υπάρχει και η άλλη πλευρά των πραγμάτων. Θα ήθελα να κυριαρχούν τρία χαρακτηριστικά στην πολιτική: ειλικρίνεια, εντιμότητα και μελέτη για παραγωγή πολιτικής που είναι στηριγμένη σε δεδομένα και ταυτόχρονα αφουγκράζεται τις ανάγκες των πολιτών. Κάποιοι άνθρωποι τα συγκεντρώνουν αυτά και μπορώ να δουλέψω πολύ καλύτερα μαζί τους, ανεξαρτήτως του πολιτικού χώρου από τον οποίο προέρχονται. — Πώς είναι η συνεργασία με τα κόμματα που στηρίζουν την κυβέρνηση και τα κόμματα της αντιπολίτευσης;

— Είναι πιο κοντά μας πολιτικά τα κόμματα της συγκυβέρνησης αλλά, προφανώς, με τα υπόλοιπα κόμματα γίνεται διαβούλευση. Όταν όμως στα ζητήματα της παιδείας προτάσσονται παιδαγωγικά κριτήρια, όπως ακριβώς γίνεται αυτή την

περίοδο, είναι δύσκολο να διαφωνήσει κάποιος, ανεξαρτήτως κομματικής προέλευσης.

Τριτοβάθμια εκπαίδευση
— Πώς επηρεάζει την Κύπρο η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων στην Ελλάδα;

— Θα μας επηρεάσει, διότι δημιουργεί ανταγωνισμό. Φοιτητές που περιμένουμε από την Ελλάδα, ενδεχομένως να επιλέξουν να παραμείνουν εκεί. Έγινε σύσκεψη για την τριτοβάθμια εκπαίδευση πρόσφατα στο Προεδρικό. Στόχος είναι η ποιοτική αναβάθμιση της ανώτερης εκπαίδευσης και των σπουδών που προσφέρουμε, όπως προβλέπεται και στο πρόγραμμα διακυβέρνησης. Θα έχουμε και απόφαση Υπουργικού προς αυτή την κατεύθυνση εντός των επόμενων εβδομάδων. Βάζουμε κριτήρια και πάμε στη Βουλή για να τροποποιήσουμε τη νομοθεσία. Πρέπει να πληρούνται πολύ συγκεκριμένα κριτήρια για να λειτουργήσουν πανεπιστήμια και προγράμματα σε πανεπιστήμια. Παράδειγμα οι ιατρικές σχολές. Δεν γίνεται να λειτουργήσει Ιατρική Σχολή χωρίς προηγούμενος να διασφαλιστούν οι φοιτητικές εστίες, όπως και το θέμα του πανεπιστημιακού νοσοκομείου. Έμφαση θα δοθεί και στο branding, στην προώθηση δηλαδή της κυπριακής ανώτερης εκπαίδευσης στο εξωτερικό, για να προσελκύσουμε και άλλους ξένους φοιτητές. Στοχεύουμε και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες και χώρες της ευρύτερης Μέσης Ανατολής. — Ποιες κατά την άποψή σας πρέπει να είναι οι σχέσεις υπουργείου — Εκκλησίας; Αν πρέπει να υπάρχουν. Ο αρχιεπίσκοπος σάς ζήτησε κάτι

Δεν υπήρξα ποτέ κομματικοποιημένο άτομο, όμως, πολιτικά ανήκω στον ευρύτερο χώρο της Κεντροδεξιάς.

συγκεκριμένο;

— Είναι θετική αυτή η συνεργασία. Καμία παρέμβαση της Εκκλησίας. Οι ρόλοι είναι διακριτοί. Η Εκκλησία διαχρονικά είναι συνεργάτης της εκπαίδευσης, διότι διαχρονικά στήριξε την παιδεία του τόπου. Είμαστε ανοικτοί σε συνεργασίες.

— Πώς θα περιγράφατε τη διαφορά μεταξύ εκπαίδευσης και παιδείας;

— Η παιδεία είναι ευρύτερος όρος και περιλαμβάνει την αγωγή και τη μόρφωση του ανθρώπου, χωρίς να περιορίζεται στο σχολείο. Περιλαμβάνει όσα έχουν να κάνουν με την καλλιέργεια του ανθρώπου. Ενώ η εκπαίδευση είναι πιο περιορισμένος όρος και είναι αυτό που προσφέρει κυρίως το σχολείο, η καλλιέργεια δεξιοτήτων και γνώσεων. Παιδεία είναι η στάση ζωής κάποιου, η όλη του προσέγγιση σε ανθρωπιστικά ζητήματα, η αγάπη για το περιβάλλον, ο σεβασμός σε άλλους ανθρώπους. Αυτά είναι θέματα που δεν εξαρτώνται από ένα σχολείο και από το τι έχει διδαχθεί κάποιος.

Η «καρδιά» του προβλήματος είναι το τι διδάσκεται στο σχολείο

— Για ποιο πράγμα θα θέλατε να σας θυμούνται, φεύγοντας από το υπουργείο Παιδείας;

— Πρακτικά, αν θα ήθελα να αφήσω κάτι πίσω μου, είναι να αλλάξω την «καρδιά» του προβλήματος, δηλαδή το τι διδάσκεται στο σχολείο, γιατί πολλά άλλα ζητήματα στηρίζονται σε αυτό. Γι' αυτό αρχίσαμε από την πρώτη στιγμή να δουλεύουμε πάνω σε αυτό το θέμα. Τα αναλυτικά προγράμματα επικαιροποιούνται από ομάδες ανθρώπων με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Περιλαμβάνουν εκπαιδευτικούς πρώτης γραμμής, ακαδημαϊκούς και επιθεωρητές, για να υπάρχει ισορροπία. Αυτή τη στιγμή δουλεύουν ομάδες εργασίας, ώστε τον Μάιο να προτείνουν, σε πρώτη φάση, επικαιροποιημένα και πιο σύγχρονα αναλυτικά προγράμματα. — Δώστε μας ένα παράδειγμα για το τι εννοείτε.

— Η ύλη των μαθημάτων επικαιροποιείται στη βάση επιστημονικών και παιδαγωγικών δεδομένων. Σε όλα τα μαθήματα όλων των βαθμίδων, από την προσχολική εκπαίδευση μέχρι την τρίτη λυκείου, ζητήθηκε να ξεκαθαριστεί το τι διδάσκεται, τι είναι περιττό, τι είναι πιο

Πάμε να αγγίξουμε το μάθημα της ιστορίας με παιδαγωγικά κριτήρια και όχι με πολιτικά ή ιδεολογικά.

χρήσιμο για τα παιδιά και να δοθούν ιδέες παιδαγωγικής προσέγγισης, δηλαδή πώς διδάσκεται το καθετί στην τάξη.

— Λέμε πάντοτε ότι πρέπει τα παιδιά να αποκτήσουν κριτική σκέψη. Πώς μπορεί να γίνει αυτό;

— Τα παιδιά συνθήσαν να αποστηθίζουν για να πάνε στην εξέταση και ο άριστος μαθητής στο εκπαιδευτικό μας σύστημα μπορεί τελικά να είναι αυτός που έχει την ικανότητα να αποστηθίζει καλά και να τα ξεχνά σε λίγες μέρες. Ενώ ο κάθε μαθητής θα πρέπει να καλλιεργήσει και τη σκέψη του. Αντί να του διδάσκουμε στείρα γνώση, θα πρέπει να του διδάσκουμε δεξιότητες και πώς να απαντά σε πιο δύσκολα ερωτήματα που θα τον βοηθήσουν να σκεφτεί. Γιατί το έκανε αυτό ο «x» άνθρωπος; Τι επιπτώσεις είχε η

Παιδεία είναι η στάση ζωής και περιλαμβάνει όσα έχουν να κάνουν με την καλλιέργεια του ανθρώπου. Αυτά δεν εξαρτώνται από το τι έχει διδαχθεί κάποιος.

πράξη του; Πώς θα λειτουργούσε εσύ αν ήσουν στη θέση του; Άρα βάζω το παιδί μπροστά σε δύσκολες καταστάσεις για να αποκτήσει δεξιότητες ζωής, αντί να μάθει απλώς να αποστηθίζει. Αυτός είναι ο στόχος μας μέσα από τα επικαιροποιημένα αναλυτικά προγράμματα. — Μιλήσατε για αλλαγές στα βιβλία της ιστορίας. Πού βρίσκεται αυτή

η προσπάθεια και τι περιλαμβάνει;

— Δεν πάμε να ξαναγράψουμε την ιστορία. Το δεδομένο είναι ότι τα παιδιά στερούνται βασικής γνώσης, κυρίως σε ό,τι αφορά τη σύγχρονη ιστορία του τόπου μας. Πάνε να σπουδάσουν, επιστρέφουν, και δεν γνωρίζουν τι έγινε στον τόπο τους. Θέλουμε γνώση των γεγονότων αποφορτισμένη από πολιτικές

και ιδεολογικές σκοπιμότητες, ώστε τα παιδιά, μέσω της κριτικής σκέψης, να μπορέσουν ακολουθώντας να διαμορφώσουν άποψη. Άρα πάμε με παιδαγωγικά κριτήρια να αγγίξουμε την ιστορία και όχι με πολιτικά ή ιδεολογικά. Έγινε μια πρώτη συζήτηση με τους ενδιαφερόμενους και είμαστε σε διαδικασία, μέσα στη σχολική χρονιά, να έχουμε κάποιες πρώτες ανακοινώσεις.

— Θα ολοκληρωθεί κάποια στιγμή η προσπάθεια για ένα σύγχρονο σύστημα αξιολόγησης των εκπαιδευτικών;

— Συμμετείχα σε όλες τις επιτροπές που κατά καιρούς πρότειναν συστήματα αξιολόγησης των εκπαιδευτικών, επομένως γνωρίζω καλά το θέμα. Υπάρχει αρκετό υλικό. Είναι ώριμο το θέμα για να προχωρήσει. Η παραδοχή ότι το σύστημα νοοεί έχει γίνει από όλους τους εμπλεκόμενους. Πέρασαμε ήδη, σαν πρώτο βήμα, και θεσμοθετήσαμε την αυτοαξιολόγηση της σχολικής μονάδας. Προχωρούμε σύντομα στην αξιολόγηση των εκπαιδευτικών.

— Ποιο είναι το σχέδιό σας για το ολοήμερο σχολείο;

— Το μεγάλο μας στοιχείο είναι

η αναβάθμιση και η επέκταση του ολοήμερου σχολείου, μέσα από το οποίο ό,τι διδάσκεται δεν θα είναι απλώς απασχόληση παιδιών. Θα γίνει διασύνδεση με το πρωινό σχολείο και θα έχουμε διδασκαλία μαθημάτων κανονικά, που θα πιστοποιούνται. Δηλαδή, αν τα παιδιά κάνουν αγγλικά ή υπολογιστές, θα μπορούν να παρακαθίσουν σε εξετάσεις και να παίρνουν τη σχετική πιστοποίηση. Το σχολείο δεν θα λειτουργούν απλώς ως χώρος φύλαξης των παιδιών. Τα μισά σχολεία σήμερα στη Δημοτική Εκπαίδευση είναι ολοήμερα. Λειτουργούν μέχρι τις 15:00 ή μέχρι τις 16:00. Αναβαθμίζοντας τον θεσμό, θα πάμε εξελικτικά στην επέκταση του ολοήμερου σχολείου.

— Αναφορικά με την εγκατάσταση κλιματιστικών στα σχολεία, ο πρόεδρος είχε πει ότι τα πρώτα θα έμπαιναν πριν από το τέλος του 2023. Τι έγινε τελικά;

— Πρόκειται για ένα χρόνιο ζήτημα που απασχολεί παιδιά και εκπαιδευτικούς. Βγήκαμε σε προσφορές, μέσω συμφωνίας-πλαίσιο, πριν από το τέλος του 2023. Οι Σχολικές Εφορείες θα τα εγκαταστήσουν. Δεν έχει γίνει ακόμη εγκατάσταση.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Τέσσερα χρόνια πίσω, την εποχή που η διεκπεραίωση εργασιών γινόταν με φυσική παρουσία, έχει φέρει το δικαστικό σύστημα η κατάρρευση της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, γνωστής και ως e-justice. Τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν στην ψηφιακή πλατφόρμα την ίδια μέρα που τέθηκε σε πλήρη λειτουργία, έχουν πλήξει το κύρος ενός θεσμού που τα τελευταία χρόνια βρέθηκε στο επίκεντρο για το ευρύτερο θέμα της μεταρρύθμισης της δικαιοσύνης. Η κατάσταση που έχει δημιουργηθεί στον χώρο των δικαστηρίων είναι απελπιστική, μιας και τα προβλήματα νέκρωσαν τις δραστηριότητες ειδικά τις πρώτες μέρες. Οι ελλείψεις που παρατηρήθηκαν στην υλοποίηση του έργου, καθώς και οι έντονες αντιδράσεις που καταγράφηκαν από δικηγόρους θορύβησαν την κυβέρνηση, με τον πρόεδρο της Δημοκρατίας να ενημερώνεται δυο φορές σε διάστημα δέκα ημερών από τον νέο υφυπουργό Έρευνας και Καινοτομίας. Στον χώρο των δικηγόρων η κατάσταση που επικρατεί περιγράφεται ως εκρηκτική με το τωρινό Διοικητικό Συμβούλιο του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου να απειλεί με δυναμικές αντιδράσεις εάν μέχρι αύριο Δευτέρα δεν έχουν επιλυθεί τα προβλήματα με την

Το e-Justice προκληρύχθηκε το 2015 από το ΤΥΠ, υπηρεσία η οποία ανέλαβε την εποπτεία υλοποίησης του έργου το οποίο ολοκληρώθηκε με την κατάρρευσή του, την περασμένη Δευτέρα μόλις τέθηκε σε λειτουργία.

ψηφιακή πλατφόρμα. Από την άλλη έχει ξεσπάσει εμφύλιος με τον τέως πρόεδρο του ΠΑΣ Χρίστο Κληρίδη να επιρρίπτει ευθύνες στην ηγεσία του οργάνου των δικηγόρων.

Με βάση την τελευταία ενημέρωση που έλαβε ο πρόεδρος της Δημοκρατίας στο Υπουργικό Συμβούλιο της περασμένης εβδομάδας, το σύστημα κατέρρευσε επειδή δεν ήταν σε θέση να δεχθεί μεγάλο όγκο δεδομένων. Εξέλιξη που εκ των πραγμάτων προκαλεί τεράστια ερωτηματικά τόσο για τον σχεδιασμό της ψηφιακής πλατφόρμας όσο και για τις προετοιμασίες που έγιναν πριν και κατά τη λειτουργία της. Οι εντυπώσεις που έχουν δημιουργηθεί δεν είναι και οι καλύτερες, εάν ληφθεί υπόψη πως η ενδιάμεση ψηφιακή πλατφόρμα που είχε δημιουργηθεί το 2021, το i-Justice, προκειμένου να εξυπηρετήσει τις ανάγκες της δικαιοσύνης την περίοδο της υγειονομικής κρίσης λειτουργούσε χωρίς προβλήματα, εξυπηρετώντας ένα κορυφαίο ζήτημα της μεταρρύθμισης της δικαιοσύνης. Η κατάρρευση του συστήματος έφερε και πάλι στην επι-

φάνεια χρόνιες στρεβλώσεις στο ΤΥΠ, υπηρεσία που έτρεξε την προκήρυξη και υλοποίηση της ψηφιακής πλατφόρμας από το 2015.

Σύμφωνα με τους άμεσα επηρεαζόμενους που είναι οι δικηγόροι από τις πρώτες ώρες λειτουργίας του e-Justice εμφανίσθηκαν οι αδυναμίες του ψηφιακού εργαλείου που αδυνατούσε να διεκπεραιώσει τον μεγάλο όγκο εργασιών που δέχθηκε. Αίσθηση έχει προκαλέσει στον δικηγορικό κόσμο η απουσία πρόνοιες για εναλλακτικές επιλογές

στην περίπτωση που κάτι δεν πάγαινε καλά. Όπως έλεγαν δικηγόροι στην «Κ» κάποιος αποφάσισαν να θέσουν το νέο σύστημα σε λειτουργία τερματίζοντας την ίδια ώρα το i-Justice με αποτέλεσμα τις πρώτες μέρες η κατάσταση που δημιουργήθηκε να περιγράφεται ως χαοτική. Αποτέλεσμα που ανάγκασε το Ανώτατο Δικαστήριο, την περασμένη Πέμπτη, να εκδώσει οδηγία, επαναφέροντας τις καταχωρίσεις με φυσική παρουσία στα Πρωτοκολλητέα, διαδικασία που είχε

καταργηθεί με την εφαρμογή του i-Justice. Ωστόσο, η κατάσταση δεν ομαλοποιήθηκε, με τους δικηγόρους να φωνάζουν για προβλήματα επί του εδάφους.

Ποιος ευθύνεται;

Άσχετα από τον χρόνο επίλυσης των προβλημάτων, το κεφάλαιο ευθυνών, τουλάχιστον για τους δικηγόρους, δεν θα κλείσει εύκολα. Ο τέως πρόεδρος του ΠΑΣ Χρίστος Κληρίδης στο ερώτημα της «Κ» ποιός φταίει για την παρούσα κατά-

σταση απαντά: «Αυτοί που ζήτησαν τις προσφορές για το έργο, ο ανάδοχος του έργου, η ηγεσία του ΠΑΣ που δεν παρακολούθησε σωστά το έργο και έδωσε τη συγκατάθεσή της για λειτουργία χωρίς να έχει δοκιμασθεί, το υπουργείο Δικαιοσύνης και το Ανώτατο Δικαστήριο». Ο κ. Κληρίδης έκανε λόγο για βεβαισμένες κινήσεις χωρίς την κατάλληλη προετοιμασία και εκπαίδευση προσωπικού και δικαστηρίων την ώρα που το i-Justice που στήθηκε μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα δοκιμάσθηκε και λειτουργούσε χωρίς προβλήματα». Με απλά λόγια, από την περασμένη Δευτέρα που η ψηφιακή πλατφόρμα κατέρρευσε, τα δικηγορικά γραφεία δεν μπορούν να πραγματοποιήσουν ηλεκτρονικές καταχωρήσεις, ενώ αδυναμία εντοπίζεται και στην αυτοποίηση υποθέσεων και άντλησης πληροφοριών από δικαστικούς φακέλους.

Ο ΠΑΣ

Ο ανάδοχος τους έργου φαίνεται να έχει δώσει διαβεβαιώσεις ότι τα προβλήματα που έχουν δημιουργηθεί θα επιλυθούν μέχρι αύριο Δευτέρα. Ο υφυπουργός Έρευνας και Καινοτομίας στην περασμένη συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου εμφανίσθηκε επιφυλακτικός ως προς τον χρόνο επίλυσης των προβλημάτων, όπως και ο αντιπρό-

Τη Δευτέρα θα αξιολογήσει την κατάσταση που έχει δημιουργηθεί στον χώρο της Δικαιοσύνης ο Παγκύπριος Δικηγορικός Σύλλογος, μέλη του οποίου πιέζουν για δυναμικές αντιδράσεις.

εδρος του ΠΑΣ Νικόλας Τσαρδέλλης μιλώντας στην «Κ». «Το σύστημα από την περασμένη Δευτέρα λειτουργούσε μία στις εκατό φορές. Στην πραγματικότητα η εργασία από τα γραφεία παρέλυσε μέχρι και την προηγούμενη Πέμπτη, όταν το Ανώτατο Δικαστήριο ενημέρωσε πως οι καταχωρήσεις μπορούν να γίνονται με φυσική παρουσία στα Πρωτοκολλητέα. Γυρίσαμε τέσσερα χρόνια πίσω».

Αντιδράσεις

Ο αντιπρόεδρος του ΠΑΣ χαρακτηρίζει απόλυτα δικαιολογημένες τις αντιδράσεις που υπάρχουν στους δικηγόρους, αφού όπως τονίζει υπήρχε ένα σύστημα το οποίο λειτουργούσε χωρίς προβλήματα από το 2021. «Μας είπαν πως θα έλθει ένα νέο σύστημα πιο σύγχρονο που θα καλύψει περισσότερη εργασία, και αυτή τη στιγμή βρεθήκαμε να μην μπορούμε να δουλέψουμε καθόλου. Εάν δεν λυθούν τα προβλήματα μέχρι τη Δευτέρα είναι απαίτηση των μελών μας να αντιδράσουμε πιο δυναμικά. Το πως, θα το δούμε ως Συμβούλιο τη Δευτέρα».

ΑΠΟΨΗ / Του ΝΙΚΟΥ Κ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ

Και πάλι για τη συνείδηση του βουλευτή

Εχοντας αρθρογραφήσει πολλές φορές στο παρελθόν για την κοιμητική πειθαρχία και τα όριά της, είχα αποφασίσει να μην ασχοληθώ με το θέμα των ημερών, ώσπου έπεσα πάνω στην ομιλία του Στέφανου Κασσελάκη στην Κεντρική Επιτροπή του ΣΥΡΙΖΑ, το προπερασμένο Σάββατο. Μπροστά σε ένα αποσβολωμένο ακροατήριο, ξεκίνησε με δύο ρητορικά ερωτήματα. Τα παραθέτω όπως τέθηκαν επί λέξει, με τα άθλια ελληνικά του ομιλητή: «Ποιος εδώ μέσα διαφωνεί με ένα ζευγάρι ομόφυλο να έχει τη δυνατότητα στον πολιτικό γάμο; Να σπκωθεί. Και ποιος εδώ μέσα διαφωνεί ένα ομόφυλο ζευγάρι να έχει δικαίωμα για τεκνοθεσία και υιοθεσία; Εάν υπάρχει κανείς, να σπκωθεί».

Ο πειρασμός είναι βέβαια μεγάλος να σχολιάσει κανείς την έμφροβη στάση, αν όχι όλων, τουλάχιστον των πιο μπαραουτοκαπνισμένων μελών της Κ.Ε. του ΣΥΡΙΖΑ, μπροστά στη δοκιμασία που τους υπέβαλε ο απίστευτα ναρκισσευόμενος αρχηγός τους. Θυμίζοντας κάτι μεταξυ επαρχιακού γυμνασιάρχη της δεκαετίας του 1950 και εγγονού της θείας από το Σικάγο, δεν τους

ζήτησε καν να πουν ευθαρσώς αν διαφωνούν αλλά «να σπκωθούν». Διότι, όπως είπε, το θέμα είναι ταυτοτικό για τον ΣΥΡΙΖΑ. Ο εξευτελισμός τους, με άλλα λόγια, ήταν τέλειος (για να θυμηθούμε τα λόγια του ποιητή).

Διευκρινίζω κατ' αρχάς ότι, επί της ουσίας, τάσσομαι ανεπιφύλακτα υπέρ της καθιέρωσης του γάμου των ομοφυλοφίλων. Θα ολοκληρωθεί έτσι το βήμα, στο οποίο και εγώ έχω συμπράξει ως δικηγόρος στο Στρασβούργο όταν, ύστερα από καταδίκη της χώρας μας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, επεκτάθηκε το σύμφωνο συμβίωσης και στα ομοφυλόφιλα ζευγάρια, το 2015. Για μένα, συνεπώς, το ζήτημα δεν τίθεται εκεί αλλά στο αν, για ένα παρόμοιο θέμα, έχουν οι βουλευτές το δικαίωμα, για συνειδησιακούς λόγους, να αφίστανται από την όποια κοιμητική γραμμή.

Θυμίζω βέβαια ότι συνταγματικά δεν τίθεται καν το ερώτημα: το άρθρο 60 καθιερώνει πανηγυρικά το «απεριόριστο δικαίωμα της γνώμης και ψήφου [των βουλευτών] κατά συνείδηση», ενώ το άρθρο 51 ορίζει ότι «αντιπροσωπεύουν το Έθνος» και όχι τους ψηφοφόρους της πε-

ριφέρειάς τους. Εντούτοις, παρότι το γράμμα του Συντάγματος ορίζει ότι «οι βουλευτές» είναι αυτοί που εκλέγονται από τον λαό και όχι τα κόμματα (άρθρο 51), κανένας δεν αμφισβητεί ότι η σύγχρονη δημοκρατία είναι κατεξοχήν κοιμητική. Οι μόνον γιατί στις μέρες μας ο ρόλος των κομμάτων ανανηρύζεται πανηγυρικά, αλλά προπάντων διότι δεν έχει ακόμη βρεθεί άλλος ενδιάμεσος κρίκος ανάμεσα στους κυβερνώντες και στον λαό. Αλίμονο, για παράδειγμα, αν για έναν φρολογικό νόμο αφήνονταν οι βουλευτές να ψηφίσουν κατά συνείδηση. Καθένας θα ψήφιζε για τα συμφέροντα των εντολών του. Δεν έχουν συνεπώς άδικο όσοι σήμερα μιλούν για «δημοκρατία των κομμάτων».

Ηθικοπολιτικά, ωστόσο, ερωτάται αν υπάρχουν ορισμένα ζητήματα για τα οποία ο βουλευτής μπορεί να επικαλεστεί συνειδησιακούς λόγους για να μην ακολουθήσει την κοιμητική γραμμή. Και τούτο, με το κεφάλι ψηλά, χωρίς τον φόβο της διαγραφής.

Για να απαντηθεί το ερώτημα αυτό είναι κρίσιμο να διευκρινιστεί ποια μπορεί να είναι τα ζητήματα

που εμπίπτουν στην ανωτέρω κατηγορία.

Πρώτα πρώτα θα τοποθετούσα πραγματικά στασιαζόμενα θέματα, που ανάγονται στις βαθύτερες πεποιθήσεις –θρησκευτικές και φιλοσοφικές– του βουλευτή. Επιμένω στο επίθετο «βαθύτερες». Οι δεν πρόκειται δηλαδή για εφήμερες απόψεις, οι οποίες απευθύνονται στο θυμικό των ψηφοφόρων τους, αλλά για στάση ζωής. Στην κατηγορία αυτή ανήκε, ειδικά στις καθολικές χώρες, η νομιμοποίηση των αμβλώσεων στη δεκαετία του 1970. Στην ίδια κατηγορία περιλαμβάνεται και ο γάμος των ομοφυλοφίλων. Αρκεί οι αντιρροπίες να πείσουν για την ειλικρίνεια των απόψεών τους, κάτι που, για μένα τουλάχιστον, δεν κατάφεραν ως σήμερα ούτε ο κ. Σαμαράς, ούτε ο κ. Πλεύρης και Βορίδης.

Στην ίδια κατηγορία, αν και προφανώς με περισσότερες επιφυλάξεις, θα ενέτασσα και θέματα λιγότερο «βαριά», για τα οποία, ωστόσο, ο βουλευτής είχε υποστηρίξει με συνέπεια θέσεις αντίθετες με αυτές του κόμματός του. Για ένα βουλευτή με περιβαλλοντικές ευαισθησίες, οι κατά καιρούς επιχειρούμενες νο-

μιμοποιήσεις αυθαιρέτων είναι, θα έλεγα, ένα καλό παράδειγμα.

Τουναντίον, δυσκολεύομαι να δεχθώ ότι ισχύει το ίδιο για θέματα γενικής πολιτικής, εσωτερικής ή και εξωτερικής. Σε μια δημοκρατία, για τα θέματα αυτά αποφασίζει η δημοκρατικά νομιμοποιημένη κυβέρνηση, ύστερα από διαβούλευση και σύμφωνα με την προβλεπόμενη διαδικασία, εντός και εκτός Βουλής. Προσωπικές απόψεις για τα θέματα αυτά δύσκολα χωρούν και είναι θεμιτό όσοι πολιτικά προκρίνουν να τις ακολουθήσουν να υφίστανται τις αναμενόμενες συνέπειες.

Στην κατηγορία αυτή θα ενέτασσα τις διαγραφές βουλευτών και της Ν.Δ. και του ΠΑΣΟΚ τον χειμώνα του 2011-2012, λόγω μη υπερψήφιστος του δεύτερου μνημονίου. Το ίδιο, αν και με αποκρώσεις, θα έλεγα ότι ισχύει και για την κύρωση της συμφωνίας των Πρεσπών, τον Ιανουάριο του 2019. Θυμίζω ότι τότε, μόνο χάρη στις ψηφους οκτώ βουλευτών που δεν ανήκαν στην Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΣΥΡΙΖΑ ψηφίστηκε ο σχετικός νόμος, με τους βουλευτές της Ν.Δ. να τον καταψηφίζουν σύσσωμοι, αν και, όπως αποδείχθηκε εκ των

υστέρων, μέσα τους εύχονταν διακάως να περάσει. Πριν από πέντε χρόνια, με αυτήν ακριβώς την αφορμή, είχα αναφερθεί και πάλι στη συνείδηση του βουλευτή («Κ», 21.1.2019). Παρέπεμπα μάλιστα στην άποψη που είχε διατυπώσει για το θέμα ο Ανδρέας Παπανδρέου το 1975, όταν ψηφιζόταν το ισχύον Σύνταγμα. Παρά τις τραυματικές εμπειρίες του από την αποστασία του 1965, είχε υποστηρίξει τότε ότι, αν και πίστευε στην κοιμητική πειθαρχία, «υπάρχει ένα σημείον, πέραν του οποίου, η συνείδηση του βουλευτή, η συνείδηση ενός μέλους κόμματος, πρέπει να τον καθοδηγήσει» (3.4.1975). Αν αυτό ισχύει, η απάντηση στο βασικό ερώτημα αυτού του άρθρου δεν μπορεί παρά να είναι μία: η Βουλή δεν είναι μόνο πεδίο αναμέτρησης πειθαρχημένων λόγων, αλλά και forum διαλόγου. Θα ήταν συνεπώς λάθος να παραιτούμαστε εκ των προτέρων από την προσπάθεια να μεταπείσουμε με επιχειρήματα ακόμη και τους πιο δεδωμένους αντιπάλους μας.

Ο κ. Νίκος Κ. Αλιβιζάτος είναι ομότιμος καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Βρυξέλλες, του ανταποκριτή μας
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Προς την κατεύθυνση μιας ευρωπαϊκής στρατιωτικής αποστολής στην Ερυθρά Θάλασσα, η οποία θα έχει τη δυνατότητα ανάληψης στρατιωτικής δράσης για προστασία της διεθνούς ναυσιπλοΐας πέραν των περιπολιών για καταπολέμηση της πειρατείας, κινείται πλέον χωρίς επιστροφή η Ευρωπαϊκή Ένωση. Ανώτατος κοινοτικός αξιωματούχος που μίλησε σε δημοσιογράφους ενόψει του Συμβουλίου Εξωτερικών

Ανώτατος κοινοτικός αξιωματούχος που μίλησε σε δημοσιογράφους εξήγησε πως αν και η συζήτηση βρίσκεται στο στάδιο της προετοιμασίας, το πράσινο φως έχει ανάψει από τους 27 και η ναυτική αποστολή θα γίνει πραγματικότητα.

Υποθέσεων της Δευτέρας, εξήγησε πως αν και η συζήτηση βρίσκεται στο στάδιο της προετοιμασίας, το πράσινο φως έχει ανάψει από τους 27 και η ναυτική αποστολή θα γίνει πραγματικότητα. Μέχρι στιγμής, αναμένεται πως θα συμμετάσχουν χώρες που έχουν συνεργαστεί με την υπάρχουσα αμερικανική επιχείρηση, ενώ και άλλες χώρες έχουν στείλει το μήνυμα πως είναι έτοιμες να συνδράμουν στην αποστολή της οποίας αποκλειστική διοίκηση θα έχει η Ε.Ε. Σε αυτό το στάδιο, οι χώρες που έχουν ακουστεί είναι η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, η Ελλάδα, οι Κάτω Χώρες και το Βέλγιο. Άλλες χώρες, όπως ενδεχομένως η Κύπρος, θα μπορούν να συμμετάσχουν με την αποστολή αξιωματικών στο κέντρο διοίκησης της αποστολής.

Αν και στο παρελθόν η Ε.Ε. έχει με στρατιωτική ναυτική αποστολή βγει στην Ερυθρά Θάλασσα για καταπολέμηση της πειρατείας, ο χαρακτήρας της νέας αποστολής θα είναι διαφορετικός, καθώς αφορά την προστασία της ναυσιπλοΐας από μια οργανωμένη, παρότι μη κρατική, στρατιωτική δύναμη.

Οι τελικές αποφάσεις για διαμόρφωση της αποστολής αναμένονται μετά την ολοκλήρωση της απαραίτητης προετοιμασίας, το αργότερο μέχρι το τέλος του Φεβρουαρίου, όπως μετέδωσε την Τρίτη το Reuters, σε ρεπορτάζ του για τη συμφωνία των 27 σε διπλωματικό επίπεδο. Εκ των πραγμάτων

αυτό μεταθέτει τη συζήτηση για τις 19 Φεβρουαρίου, στο επόμενο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων. Πάντως, σε δηλώσεις του ο Ιταλός ΥΠΕΞ έχει αναφέρει πως η χώρα του θα επιδώξει πολιτική απόφαση τη Δευτέρα.

Την ίδια στιγμή, η κρίση στη Μέση Ανατολή, που αποτέλεσε την αφορμή για τις επιθέσεις των Χούθι, είναι το θέμα που θα κυριαρχήσει στις συζητήσεις τη Δευτέρα, με τους 27 να έχουν (ξεχωριστές) συζητήσεις με τους ΥΠΕΞ του Ισραήλ, της Παλαιστινιακής Αρχής καθώς και αραβικών χωρών. Κι αυτό γιατί παρά το χάσμα που χωρίζει πολλά κράτη-μέλη για τη στρατηγική που θα πρέπει να ακολουθήσει η Ε.Ε., γίνεται κατανοητό πως μια πολιτική λύση στη βάση των δύο κρατών είναι μονόδρομος, και πως για αυτό χρειάζεται και η συνεισφορά του ευρύτερου αραβικού κόσμου.

Το άλλο μεγάλο ζήτημα που θα απασχολήσει τους ΥΠΕΞ της Ε.Ε. θα είναι η κατάσταση στην Ουκρανία, με κοινοτικές πηγές να επιμένουν πως οι πρόσφατες επιθέσεις των Ρώσων σε μη στρατιωτικούς στόχους, καθώς και οι αναφορές νόημα στη συνέχιση της στήριξης της χώρας όχι μόνο στρατιωτικά με την εξασφάλιση πυρομαχικών αλλά και μέσω της ενταξιακής προοπτικής. Αναφορές που έρχονται

Προστασία εμπορίου με ευρωπαϊκά κανόνια

Εξι κράτη έτοιμα να συμμετάσχουν στη ναυτική αποστολή της Ε.Ε. στην Ερυθρά Θάλασσα

να αντιπαραταχθούν με τις δημόσιες εκκλήσεις της Ουγγαρίας για επανεξέταση της στρατηγικής.

Η ναυτική αποστολή

Η αποστολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία σχεδιάζεται στο πλαίσιο της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας, έχει κριθεί αναγκαία για διασφάλιση της ελευθέρης ναυσιπλοΐας, καθώς οι επιθέσεις επηρεάζουν όχι τόσο το Ισραήλ το οποίο προβάλλεται από τους Χούθι ως στόχος, αλλά την παγκόσμια οικονομία, με μεγαλύτερες επιπτώσεις

για την οικονομία της Αιγύπτου, αλλά και την περιφερειακή σταθερότητα.

Μετά τη διαφωνία κρατών-μελών (κυρίως της Ισπανίας) για συνολική συμμετοχή της Ε.Ε. στη ναυτική αποστολή της οποίας ηγούνται οι ΗΠΑ, η κατεύθυνση στην οποία κινούνται τα κράτη-μέλη αφορά μια αποστολή υπό ευρωπαϊκή διοίκηση. Στην αποστολή αυτή αναμένεται να συμμετάσχουν οι χώρες που ήδη έχουν αποφασίσει να στείλουν πολεμικά σκάφη με την Επιχείρηση Προστάτης της

Ευμερίας, καθώς και άλλα κράτη-μέλη, με το Βέλγιο να δηλώνει ήδη από την Παρασκευή την πρόθεσή του. Η συζήτηση, σημείωσε ο κοινοτικός αξιωματούχος, δεν βρίσκεται αυτή τη στιγμή στο πολιτικό επίπεδο, καθώς οι 27 έχουν αποδεχτεί κατά βάση τη δημιουργία της αποστολής, αλλά βρίσκεται σε εξέλιξη η διαμόρφωση των λεπτομερειών. Το βέβαιο είναι πως η αποστολή θα είναι υπό τη διοίκηση της Ε.Ε. σε στρατηγικό και τακτικό επίπεδο, ενώ το ποιες χώρες θα συμμετάσχουν και με ποιους τρόπους, θα καθοριστεί στη συνέχεια.

Ήδη, από όσα προκύπτουν από ρεπορτάζ, δημοσιεύματα και από κοινοτικές πηγές, οι χώρες που θα συμμετάσχουν στη νέα αποστολή θα είναι η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, η Ελλάδα, οι Κάτω Χώρες και το Βέλγιο. Όπως εξήγησε ο κοινοτικός αξιωματούχος που μίλησε στα ΜΜΕ την Παρασκευή, ορισμένες χώρες θα συμμετάσχουν με πολεμικά πλοία, ενώ υπάρχει πάντα η επιλογή της αποστολής αξιωματικών στο κέντρο διοίκησης. Επιλογή η οποία, χωρίς να χρειάζεται να υπάρξει επίσημη επιβεβαίωση, είναι αυτή που μάλλον θα αφορά ενδεχομένως την Κύπρο.

Παράγοντας Ιράν

Η προσπάθεια από πλευράς της Ε.Ε. περιλαμβάνει και προσπάθειες άσκησης επιρροής μέσω επαφών με το Ιράν, τόσο σε επίπεδο του κ. Μπορέλ με τον Ιρανό ΥΠΕΞ Χοσεΐν

Αμίρ Αμπντολαχιάν, όσο και σε υπηρεσιακό επίπεδο. Το μήνυμα που στέλνει η Ε.Ε. προς την Τεχεράνη είναι πως αν συνεχιστούν οι επιθέσεις των Χούθι κατά της ναυσιπλοΐας, ζημιωμένοι δεν θα βγουν μόνο το Ισραήλ, ο αραβικός κόσμος και η Δύση, καθώς ολόκληρη η περιοχή διατρέχει τον κίνδυνο να παρασυρθεί σε πόλεμο. Την ίδια στιγμή, οι Βρυξέλλες επενδύουν και στο ότι η Σαουδική Αραβία προσπαθεί να βρει μια διπλωματική λύση μέσω διαπραγματεύσεων με τους Χούθι όσον αφορά το μέλλον της Υεμένης, διαδικασία στην οποία έχει το δικό του ρόλο και το Ιράν που μπορεί να ασκήσει επιρροή στους αντάρτες.

Διπλωματικός χορός

Ωστόσο, η συνάντηση των ΥΠΕΞ της Δευτέρας θα εστιάσει κυρίως, από άποψη χρόνου, στην προσπάθεια της Ε.Ε. να παίξει ρόλο στο μέλλον της Μέσης Ανατολής, καθώς θα πραγματοποιηθούν αρχικά ξεχωριστή συνάντηση των 27 με τον ΥΠΕΞ του Ισραήλ, Ίσραελ Κατς, στη συνέχεια γεύμα εργασίας των 27 με τους ΥΠΕΞ της Σαουδικής Αραβίας Φάισαλ μπιν Φαρχάν Αλ Σαούντ, της Ιορδανίας Αϊμάν Σαφάντι και της Αιγύπτου Σαμέχ Σουκρί, μαζί με τον γ.γ. του Αραβικού Συνδέσμου Αχμέντ Αμπούλ Γκέιτ. Στη συνέχεια, οι ΥΠΕΞ της Ε.Ε. θα έχουν συνάντηση με τον Παλαιστίνιο ομιλόλογο τους Ρίγιαντ αλ-Μαλίκι, προτού προχωρήσουν στην επίσημη εξωτερική συζήτηση μεταξύ των 27. Η εξαντλητική αυτή συζήτηση έχει ως στόχο να φέρει όλους τους εμπλεκόμενους στο τραπέζι, τόσο σε σχέση με την προσπάθεια για αποκλιμάκωση –σε συνέχεια των επαφών Μπορέλ στον Λίβανο ακόμα και με εκπροσώπους της πολιτικής πτέρυγας της Χεζμπολάχ– όσο και για την προσπάθεια να εμπλακούν όλα τα μέρη στην περιοχή στον σχεδιασμό του μέλλοντος της Μέσης Ανατολής. Απαντώντας πάντως σε ερωτήσεις για το πώς αναμένει η Ε.Ε. να αναβιώσει την προσπάθεια για τα δύο κράτη δεδομένων των δηλώσεων Νετανιάχου και άλλων Ισραηλινών πολιτικών, ο κοινοτικός αξιωματούχος τόνισε πως αν υπήρχαν στον παρελθόν οι όποιες φωνές για λύση ενός κράτους, οι επιθέσεις της Χαμάς έχουν εξουδετερώσει ένα τέτοιο ενδεχόμενο για τουλάχιστον δύο γενιές.

Η προτεραιότητα τώρα, όπως σημείωσε, είναι να υπάρξει πολιτική έξοδος από την κρίση, και εκτίμησε πως ο «διπλωματικός χορός» των ΥΠΕΞ της περιοχής τη Δευτέρα θα είναι χρήσιμος, ακόμα και αν δεν «χορεύουν μαζί», δηλαδή δεν συναντηθούν, οι πρωταγωνιστές της σύγκρουσης.

Οι περιζήτητοι της διεθνούς ελίτ στο Νταβός

Δισεκατομμυριούχοι, επιχειρηματίες, πρόεδροι και αστέρες δίνουν ραντεβού στην Ελβετία για πάνελ, επαφές και πάρτι

Όπως κάθε χρόνο τέτοια εποχή, έτσι και φέτος πολιτικοί και επιχειρηματίες από ολόκληρο τον κόσμο βρέθηκαν να συζητούν στο αλπικό χειμερινό θέρετρο του Νταβός στην ανατολική Ελβετία περί κινδύνων (γεωπολιτικών, οικονομικών, τεχνολογικών, εθνικών αλλά και παγκόσμιων συνάμα), αναζητώντας λύσεις και προοπτικές. Όσο φλέγοντα κι αν είναι ωστόσο τα θέματα στην ατζέντα του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ, που ολοκληρώθηκε χθες, αυτά δεν δικαιολογούν, από μόνα τους, τη συγκέντρωση τόσο πολλών και ποικίλων επιφανών στο ίδιο μέρος την ίδια χρονική στιγμή.

Εάν εξαιρέσει κανείς τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών που διεξάγεται κάθε Σεπτέμβριο στη Νέα Υόρκη, το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ του Νταβός ξεχωρίζει ως μια από τις πιο λαμπερές, πολυπληθείς, διαχρονικές (η πρώτη συνάντησή ήταν το 1971) αλλά και πολυσυλλεκτικές συνάμα διεθνείς συναθροίσεις επιφανών, κάτι εντυπωσιακό εάν αναλογιστεί κανείς ότι μιλάμε για το ένα φόρουμ το οποίο ξεκίνησε ως το προσωπικό όραμα όχι ενός υπερεθνικού οργανισμού, αλλά ενός ιδιώτη Γερμανού οικονομολόγου ονόματι Κλάους Σβαμπ.

Όπως επισημαίνει σε δημοσίευσμά

Στο θέρετρο βρέθηκαν τραγουδιστές, όπως ο will.i.am και ο Στινγκ, και ηθοποιοί, όπως ο Νικολάι Κόστερ-Βαλντάου και η Μισέλ Γιο.

της η ιστοσελίδα του Politico, η αφορόκριμα της διεθνούς ελίτ μεταβαίνει, βέβαια, στο Νταβός όχι μόνο για να παρακολουθήσει διά ζώσης όσα συζητούνται κάθε χρόνο στα επίσημα πάνελ, αλλά και για όλες εκείνες τις συζητήσεις και τις επαφές που λαμβάνουν χώρα στο περιθώριο των επίσημων συνομιλιών. Και πάλι το ερώτημα παραμένει: «Πώς θα καταφέρεις να κάνεις δισεκατομμυριούχους επιχειρηματίες, προέδρους και πρωθυπουργούς να πάνσουν μία εβδομάδα off από το πολυάσχολο πρόγραμμά τους, για να ανέβουν σε ένα βουνό των ελβετικών Άλπεων μέσα στο καταχείμωνο;». Δεν είναι μόνον οι συζητήσεις, τα θέματα και οι ομιλήτες που λειτουργούν ως «κράχτης», είναι και οι πολλές διασημότητες που δίνουν το «παρών» κάθε χρόνο στο ελβετικό θέρετρο του Νταβός κατά τη διάρκεια του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ, γράφει η Ζόγια

Ο 38χρονος γκουρού της τεχνητής νοημοσύνης Σαμ Αλτμαν σε πάνελ για την τεχνολογία στο φετινό φόρουμ στο Νταβός. Ο Αλτμαν πρωταγωνίστησε πέρυσι στη διεθνή ειδησεογραφία λόγω ChatGPT.

Σεφτάλοβιτς στο Politico, υπογραμμίζοντας πόσο δελεαστική μπορεί να είναι για πολλούς από τους παρευρισκομένους η προοπτική μιας τέτοιας «τυχαίας» συνάντησης με κάποια «περιζήτητη» διασημότητα στο περιθώριο του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ, κατά τη διάρκεια του οποίου πραγματοποιούνται άλλωστε όχι μόνο σοβαρές ομιλίες αλλά και πιο χαλαρά πάρτι.

Ο 38χρονος γκουρού της τεχνητής νοημοσύνης Σαμ Αλτμαν (που βρέθηκε πέρυσι να πρωταγωνιστεί στη διεθνή ειδησεογραφία λόγω ChatGPT αλλά και με φόντο τις ανα-

τροπές στη διοίκηση του ερευνητικού οργανισμού OpenAI), ο 48χρονος Αμερικανός ποπ σtar will.i.am (που έγινε διάσημος διεθνώς ως μέλος του μουσικού συγκροτήματος Black Eyed Peas), ο 72χρονος Βρετανός τραγουδιστής Στινγκ, ο Δανός ηθοποιός Νικολάι Κόστερ-Βαλντάου (πρόκειται για τον «Τζέιμ Λάνιστερ» της υπερεπιτυχημένης τηλεοπτικής σειράς «Game of Thrones») καθώς και η 61χρονη οσκαρική ηθοποιός Μισέλ Γιο έκαναν αισθητή την παρουσία τους στο φετινό Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, παίρνοντας θέση δίπλα σε επιχειρηματίες (τον

Τζέιμ Ντίμον της JPMorgan, τον Ρέι Ντάλιο της Bridgewater κ.ά.) και γαλαζοαίματους, όπως τη βασίλισσα Μάξιμα της Ολλανδίας και το βασιλικό ζεύγος του Βελγίου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ένας από τους λόγους που καθιστούν τους προαναφερθέντες «αστέρες» τόσο δημοφιλείς είναι και η στάση τους απέναντι στον πλούτο, με πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα εκείνο της Βάλερι Ροκφέλερ, γόνου της γνωστής οικογένειας, η οποία συγκαταλέγεται στους 250 υπερπλούσιους που διεκδικούν με επιστολή τους προς το φόρουμ του Νταβός

Παρόντες ο Τζέιμ Ντίμον και ο Ρέι Ντάλιο, αλλά και η βασίλισσα Μάξιμα της Ολλανδίας και το βασιλικό ζεύγος του Βελγίου.

να φορολογηθούν σκληρότερα για να χρηματοδοτηθούν οι δημόσιες δαπάνες σε όλο τον κόσμο.

Την ίδια στιγμή ο βασιλιάς Γουλιέλμος Αλέξανδρος, η σύζυγός του Μάξιμα και άλλα μέλη της βασιλικής οικογένειας είναι πιθανό να χάσουν περίπου τη μισή ετήσια αποζημίωσή τους, καθώς το ολλανδικό Κοινοβούλιο προτίθεται να φορολογήσει το εισόδημά τους. Οι Ολλανδοί φορολογούμενοι πληρώνουν 1,1 εκατ. ευρώ ετησίως για τον βασιλιά και άλλες 400.000 ευρώ για τη βασίλισσα Μάξιμα, ενώ η βασιλομήτωρ Βεατρίκη, που είχε διατελέσει βασίλισσα, έχει μισθό 300.000 ευρώ. Η σχετική πρόταση για τη φορολόγηση της βασιλικής οικογένειας αναμένεται να τεθεί σε ψηφοφορία την προσεχή Τρίτη και στη μεν Βουλή θεωρείται βέβαιο ότι θα εξασφαλίσει την απαιτούμενη πλειοψηφία, κάτι που δεν είναι σίγουρο όμως για τη Γερουσία.

«Μαμά, υπάρχει κάτι στο κεφάλι μου που λέει μη φας»

Η ανορεξία εμφανίζεται σε ολοένα περισσότερα παιδιά πριν από την εφηβεία. Πού οφείλεται και πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί; Μαρτυρίες γονέων και ειδικών στην «Κ»

Της **ΛΙΝΑΣ ΓΙΑΝΝΑΡΟΥ**

Πώς είναι να βλέπεις τον 10,5 ετών γιο σου να σταματάει να τρώει; Πώς είναι να τον βλέπεις να γίνεται ισχνός, να χάνεται μέρα με τη μέρα μπροστά στα μάτια σου; «Από τη μια στιγμή στην άλλη ένιωσα ότι χάνω το παιδί μου», λέει στην «Κ» η Κατερίνα (τα πλήρη στοιχεία της δεν δημοσιεύονται για προφανείς λόγους). Συνέβη πριν από ενάμιση χρόνο. Η Κατερίνα και ο άνδρας της –πάντα πολύ κοντά και στα τρία παιδιά τους– όταν παρατήρησαν ότι ο μικρός είχε χάσει κάποιο βάρος απευθύνθηκαν αμέσως στον παιδίατρο. Τους είπε να μην ανησυχούν. Είναι η περίοδος που ξεκινάει η εφηβεία, είναι φυσιολογική η αυξομειώση του βάρους. Οι αιματολογικές εξετάσεις του ήταν καλές, οπότε όλοι καθοσυχάστηκαν.

Ήταν Μάιος. Έως τον Αύγουστο η κατάσταση του παιδιού είχε παρουσιάσει δραματική επιδείνωση. Από 47 κιλά είχε μείνει 34. «Στο διάστημα αυτό είχε μειώσει σταδιακά τα γεύματα. Από πέντε έπεσε στα τέσσερα, μετά στα τρία, μετά στα δύο και μετά στο ένα. Έφτασε να τοιμπάει σαν πουλάκι, τόσο λίγο που το πάτο του έμοιαζε ανέγγιχτο. Για να μην το καταλάβουμε, συχνά έριχνε φαγητό κάτω ή πήγαινε στο μπάνιο και το έκρυβε».

Οι ειδικοί στους οποίους απευθύνθηκαν –η οικογένεια ζει σε νησί– απέκλειαν τη νευρική ανορεξία. «Δεν μπορεί», τους έλεγαν. Όμως, η μητέρα του είχε καταλάβει. «Το παιδί έκανε σχόλια για το βάρος του. Έλεγε για παράδειγμα “δεν θέλω να φάω για να μην παχύνω”». Μία φορά από τις πολλές που προσπάθησε να τον κάνει να της μιλήσει, ο μικρός της ανοίχτηκε. «Μαμά», της λέει, «υπάρχει κάτι στο κεφάλι μου που μοιάζει με ρομποτάκι που μου λέει μη φας αυτό γιατί θα παχύνεις, είσαι χοντρός».

Όμως, η κατάσταση ήταν εκτός ελέγχου. Το παιδί έφτασε να νοσηλευτεί. Είχε εμφανίσει βραδυκαρδία, τα νεφρά του ήταν ένα βήμα από την ανεπάρκεια. Όσο οι γιατροί έψαχναν τι του συμβαίνει, η Κατερίνα έψαχνε μόνη της την άκρη. Βρήκε το βιβλίο «Με αγαπάς; Βοήθησέ με να ξεπεράσω το πρό-

βλημα μου με την τροφή» (εκδ. Αδελφοί Βλάσση) που έχει εκδοθεί με την υποστήριξη του Ελληνικού Κέντρου Διατροφικών Διαταραχών (ΕΚΚΔ). Το διάβασε, πήρε το παιδί και έφυγε για την Αθήνα.

Πολυπαραγοντική νόσος

Μετά την πανδημία η Μαρία Τσιάκα, ψυχολόγος-ψυχοθεραπεύτρια και ιδρύτρια του ΕΚΔΔ, έχει δεχθεί αιτήματα για βοήθεια από πολλές οικογένειες με μικρά παιδιά. «Υπάρχει μεγάλη έξαρση της νευρικής ανορεξίας σε παιδιά 10 και 11 χρονών, αγοράκια και κορίτσακια, που μάλιστα φτάνουν σ’ εμάς σε οξεία φάση της νόσου», λέει στην «Κ». «Βλέπουμε παιδιά που μέσα σε 5-6 μήνες έχασαν το 40% του βάρους τους, γεγονός που μπο-

«Βλέπουμε παιδιά που μέσα σε 5-6 μήνες έχασαν το 40% του βάρους τους, γεγονός που μπορεί να έχει τεράστιο αντίκτυπο σε νευροβιολογικό επίπεδο, καθώς ο εγκέφαλός τους βρίσκεται ακόμη σε ανάπτυξη».

ρεί να έχει τεράστιο αντίκτυπο σε νευροβιολογικό επίπεδο, καθώς ο εγκέφαλός τους βρίσκεται ακόμη σε ανάπτυξη». Όπως λέει, η νόσος είναι πολυπαραγοντική, δηλαδή προϋποθέτει αλληλεπίδραση γονιδίων και περιβάλλοντος. Έτσι για πολλά παιδιά με προδιάθεση ή κληρονομικότητα, οι περιοριστικές συνθήκες την περίοδο του κορωνοϊού έπαιξαν κρίσιμο ρόλο. «Παιδιά 8-9 ετών είδαν τη ζωή τους να αλλάζει, σταμάτησαν να πηγαίνουν σχολείο. Η επαναφορά έπεται από δύο χρόνια σε μια νέα κανονικότητα, σε συνδυασμό με τη διαδικασία της προήβης και την έκρηξη γοναδοτροπινών πυροδότησε την έναρξη της νόσου».

Όπως εξηγεί η ίδια, στα μικρά παιδιά οι διατροφικές διαταραχές δεν σχετίζονται με την εικόνα τους,

αλλά με την ανάγκη να είναι τέλεια, να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των ενηλίκων. «Πολύ συχνά βλέπουμε ότι τα παιδιά αυτά ασχολούνταν με αθλήματα όπου το βάρος παίζει ρόλο. Σταματούν να τρώνε για να μην ανέβουν κατηγορία, για παράδειγμα, και αγωνιστούν με παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας».

Ο γιος της Κατερίνας έκανε κικ μπόξινγκ. Όταν το παιδί άρχισε να στίζεται στο Ελληνικό Κέντρο Δια-

τροφικών Διαταραχών (σύμφωνα με την κ. Τσιάκα η σίτιση πρέπει να προηγηθεί της ψυχολογικής παρέμβασης) και ο εγκέφαλός του άρχισε να λειτουργεί κανονικά, άρχισαν να μπαίνουν και τα κομμάτια του παζλ στη θέση τους. Όπως είπε το παιδί στους γονείς του, ο προπονητής το έβαζε να παίζει με παιδιά μεγαλύτερου βάρους. Η ζυγαριά στο γυμναστήριο ήταν χαλασμένη, ήταν 46 κιλά, τον έδειχνε 50. Ενόψει

των πανελληνίων αγώνων, του στρες να τα καταφέρει, το ένα έφερε το άλλο.

Σύμφωνα με τους ειδικούς, η τελειομανία είναι χαρακτηριστικό των παιδιών και των εφήβων που εμφανίζουν διατροφικές διαταραχές. «Όταν μου είχε αναφέρει ότι η ζυγαριά τον δείχνει βαρύτερο δεν έδωσα βάση. Μετά, ήρθαν οι αγώνες, δεν βγήκε πρώτος και τον τσάκισε η ανορεξία». Στη διάρκεια

της θεραπείας συνάντησε πολλά παιδιά που είχαν οδηγηθεί στην ανορεξία από την ενόργανη γυμναστική.

Το σύνδρομο

Όπως εξηγεί στην «Κ» η αναπληρώτρια καθηγήτρια Παιδιατρικής - Εφηβικής Ιατρικής ΕΚΠΑ και πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Εφηβικής Ιατρικής, Αρτεμης Τσίτσικα, πρόκειται για τη λεγόμενη «τριάδα του έφηβου αθλητή» ή σύνδρομο RED-S. «Αφορά την εμφάνιση διατροφικών διαταραχών σε συνδυασμό με μειωμένη ορμονική λειτουργία και επακόλουθη οστεοπενία ή οστεοπόρωση σε νεαρούς αθλητές και αθλήτριες.

Σχετίζεται με τον ανταγωνισμό, το άγχος της επίδοσης και το προπονητικό περιβάλλον στο οποίο καλλιεργείται η κουλτούρα της επιτυχίας με οποιoδήποτε κόστος. Εμφανίζεται σε αθλητές της άρσης βαρών, της πάλης, της ρυθμικής γυμναστικής, της συγχρονισμένης κολύμβησης, του μπαλέτου και άλλων αθλημάτων, όπου το βάρος παίζει ρόλο. Στα κορίτσια εκφράζεται πιο εύκολα γιατί εκδηλώνεται κλινικά με τη διακοπή της περιόδου ή τη μη εμφάνιση περιόδου σε ηλικία που αναμένεται ή και τη μη ανάπτυξη ήβης». Στόχος η διατήρηση παιδισμού στο σώμα, ώστε να διατηρηθεί η ευελιξία και το χαμηλό βάρος. «Το RED-S έχει άλλο υπόβαθρο από τις κλασικές διαταραχές πρόσληψης τροφής, που σχετίζονται περισσότερο με τη χαμηλή αυτοεκτίμηση. Στις κλασικές διατροφικές διαταραχές η γενετική προδιάθεση παίζει τον κυριότερο ρόλο –έχεις 12πλάσια πιθανότητα να εμφανίσεις κάποια διατροφική διαταραχή εάν υπάρχει πάσχων συγγενής α’ βαθμού–, ενώ στην τριάδα του έφηβου αθλητή η επίδραση του περιβάλλοντος φαίνεται ότι συμβάλλει καθοριστικά. Δηλαδή, ακόμη κι ένα παιδί με ισορροπημένα προσωπικότητα μπορεί να αναπτύξει σύνδρομο RED-S αν είναι, για παράδειγμα, φιλόδοξο, με κουλτούρα “win at all cost” και επιπλέον γονείς και προπονητές του ασκούν πίεση –συχνά εστιάζοντας στο κίνητρο της εξασφάλισης μορίων στις Πανελλαδικές».

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Φαμα να ’ναι και ό,τι να ’ναι

Ο **Πρόεδρος** της Δημοκρατίας κ. Νίκος Χριστοδουλίδης θα παρυσώσει στην προβολή του πρώτου επεισοδίου της νέας τηλεοπτικής σειράς “Famagusta”, στο Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας» αναφέρει το mail από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, για τις δραστηριότητες κρατικών αξιωματούχων. Αυτό είναι πολιτική δραστηριότητα, όχι αστεία. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας θα παρακολουθήσει μία τηλεοπτική πρεμιέρα. Επειδή το θέμα της τηλεσειράς θα είναι η «Αμμόχωστος» – η πόλη που δεν θα άνοιγε, και είναι αρκούντως εθνικό και λαοφιλές το θέμα– ο πρόεδρος που αφουγκράζεται την κοινωνία, ορθώς κάνει και πάει στην πρεμιέρα. Αν δεν πάει σε αυτή την πρεμιέρα, σε ποια θα πάει; Στον ΘΟΚ; Μην ζητάμε και πολλά, ασχέτως αν είχε πει ότι ο κόσμος του Θεάτρου θα τον βλέπει συχνά. Μα δεν κάνουν και αυτοί και καμιά παραγωγή με εθνικιστικές περιεχόμενο... να τους τιμήσει ο πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Απλώς γιατί μπορούν

Ο **υπόκοσμος** έχει πάρει τα πάνω του, σου λέει αφού οι υπουργοί Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης αλλάζουν όπως αλλάζει ο γυμναστής τα φανελάκια, ο αρχηγός της Αστυνομίας είναι στο περίμενε για να φύγει, ο γενικός εισαγγελέας και ο βοηθός γενικός εισαγγελέας έχουν δουλειά να τσακώνονται με τον γενικό ελεγκτή, γιατί να μην αναλάβουν δράση. Τι τους πτοεί; Και για όποιον πάει στις Κεντρικές Φυλακές υπάρχει χώρος και χρόνος και για να ξεκουραστεί και για να οργανωθεί καλύτερα. Αλλά για να μην είμαι παρανοιάρης, τη λύση τη βρήκε, δόξα τω Θεώ, ο νέ-

ος υπουργός Δικαιοσύνης κος Μάριος Χαρτσιώτης, θα υπάρχουν ένοπλοι αστυνομικοί στα κέντρα των πόλεων, έτοιμοι να παρέμβουν, για να εμπεδωθεί το αίσθημα ασφάλειας στους πολίτες... Γιατί και στη Χλώρακα και στη Λεμεσό, στο κέντρο της πόλης γινόταν χαμούλης από ένοπλους αστυνομικούς και είδαμε τα ξετελά τους. Μα, κύριε υπουργέ, έτσι θα εμπεδωθεί το αίσθημα ασφάλειας; Στις συνοικίες και στα προάστεια θα πηγαίνουν οι αστυ-

νομικοί, όταν βρίσκουν χρόνο; Θου φυλακήν, Κύριε, τω στόματί μου. Διαβάστε το ρεπορτάζ της διευθύντριας της «Κ» για να πάρετε μια γεύση... (σελ. 4).

Μιλούν για ασφάλεια και ιδρώνας Και **τώρα** που λέμε για τα κέντρα της πόλης και την ασφάλεια, μήπως να σταματήσουν οι υποψήφιοι για τη δημαρχία της Λευκωσίας να ψαρεύουν στα θολά νερά του φόβου και δη της ξενοφοβίας; Ποια

στατιστικά στοιχεία υπάρχουν που μας λένε ότι στην παλιά πόλη της Λευκωσίας υπάρχει αυξημένη εγκληματικότητα; Πόσα καταγεγραμμένα συμβάντα υπάρχουν; Ποιοι ήταν οι δράστες, ποιας εθνικότητας; Έχουν στη διάθεσή τους τέτοια στοιχεία; Ή απλώς λένε έτσι εν τη ρύμη του λόγου κουβέντες και όποια ψήφο πάρουμε; Θα είχε ενδιαφέρον να ακούγαμε τι προτίθενται να κάνουν για να είναι το κέντρο της πόλης πιο ελκυστικό για περίπατο,

Επειδή το θέμα της τηλεσειράς θα είναι η «Αμμόχωστος» – η πόλη που δεν θα άνοιγε, και είναι αρκούντως εθνικό και λαοφιλές το θέμα– ο πρόεδρος που αφουγκράζεται την κοινωνία, ορθώς κάνει και πάει στην πρεμιέρα.

ποια σχέδια έχουν για να κάνουν την παλιά πόλη πιο καθαρή, αλλά και αν υπάρχει σχέδιο για σωστή φωταγώγησή της. Μην ξεχνάμε πως το ΕΛΑΜ αρχίζει και παίρνει κεφάλι και μόνο καλά δεν έχει δει ο τόπος από ακραίες απόψεις. Φέτος που θα τιμήσουμε τα 50 χρόνια από την εισβολή, αλλά και από το πραξικόπημα, γιατί και αυτό έγινε τον Ιούλιο του 1974, καλό θα είναι έχουμε όλοι μας υπόψη ότι καιρός φέρνει τα λάχανα, καιρός τα παραπούλια. Χρειάζεται σύνεση, σωφροσύνη και περισκεψη λοιπόν για ό,τι λένε και σκέφτονται όσοι και όσες θέλουν να δουν αυτόν τον τόπο να παίρνει μια ανάσα.

Εμπρός - πίσω ολοταχώς

Θυμάστε τότε που όλο έφεφε η Πύλη Εμβολιασμού επί υφυπουργίας Κυριάκου Κόκκινου και είχαμε πέσει να τον φάμε; Θυμάστε που βράχθηκαν οι servers του κράτους και πήραν τα πληκτρολόγια μας φωτιά; Θυμάστε; Ε! Τώρα έπεσε και η πύλη e-Justice και οι δικηγόροι επέστρεψαν σε ό,τι έκαναν προ πολλών ετών, Πρωτοκολλείο, χαρτάκι, μολυβιάκι... και αν με ρωτάτε κακώς φωνάζουν οι δικηγόροι. Με το να πηγαίνουν με φυσική παρουσία στα Πρωτοκολλεία συσφίγγονται οι σχέσεις μεταξύ τους, κάνουν ένα διάλειμμα από τον άκαρδο και ψυχρό κόσμο του Διαδικτύου. Και σιγά το ποσό, κάποια εκατομμύρια δαπανήθηκαν, και στα μεγάλα σχέδια υπάρχουν και λάθη. Πρόλαβαν και έφυγαν νωρίς ο κ. Φίλιππος Χατζηζαχαρία και η κ. Κουκκίδη Προκοπίου. Ο κ. Χαρτσιώτης ίσως να αφήσει πίσω κανέναν πρωινό καφέ με τον αρχηγό της Αστυνομίας και να δει πώς θα λυθεί το e-Justice, πιο εύκολο μού ακούγεται.

Γιατί να αισθάνεται κανείς ασφάλεια;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Οποιοσδήποτε πολίτης διαθέτει δύο δράμα νου (δεν χρειάζονται περισσότερα), έχει κάθε λόγο να αισθάνεται ανασφάλεια σ’ αυτή τη χώρα όπου η αίσθηση πλέον που κυριαρχεί τόσο από πλευράς κυβερνώντων όσο και λοιπών πρωταγωνιστών τής πολιτικής μας σκηνής είναι πως η πραγματικότητα μοιάζει να τους διαφεύγει μέρα με τη μέρα. Και όχι μόνο τους διαφεύγει αλλά προσπαθούν να μας πείσουν, υποτιμώντας τη νοημοσύνη μας, πως όποιος επικειρήσει να προβληματιστεί λίγο περισσότερο από ό, τι αντέχει η επιφάνεια της δικής τους σκέψης, θέτει αυτοματώνως εαυτών εκτός πραγματικότητας. As παραθέσω μερικά παραδείγματα. Αποθραύνεται π.χ. το οργανωμένο έγκλημα, ο υπόκοσμος πυροβολεί μέρα μεσημέρι σε πολυσύχναστες λεωφόρους και η «λύση», μάς λένε οι πολιτικοί μας, είναι η πιο έντονη αστυνόμευση, δηλαδή να βγάλουν τους ένοπλους αστυνομικούς στους δρόμους. Κανείς δεν λέει ότι εκείνο που επιβάλλεται επιτέλους είναι να πιάσουν το νήμα από την αρχή και να μας πουν τι φταίει που το οργανωμένο έγκλημα απλώνει τόσα χρόνια παντού τα πλοκάμια του ανενόχλητο.

Τι και ποιοι του προσφέρουν πρόσφορο έδαφος να αποθραύνεται και γιατί ενώ όλοι παραδέχονται την ύπαρξη σάπιων μύλων στους κόλπους της Αστυνομίας, κανένας μέχρι σήμερα δεν τα εντόπισε πάνω στη «μπλιά» να τα κόψει, να σουχάσουμε, με αποτέλεσμα να «διοικούν» σήμερα τη μισή Κύπρο δυο-τρεις συμμορίες και κανένας να μην τολμά να τις αγγίξει. Κατά τ’ άλλα πρέπει ο πολίτης να αισθανθεί ασφάλεια επειδή νυν και πρώην υπουργοί λένε πως θα εντείνουν την αστυνόμευση και πως θα περιπολούν οι ένοπλοι λες και ό, τι συνέβη τον τελευταίο καιρό (βλ. Χλώρακα, Λεμεσός) δεν ήταν στην παρουσία των αστυνομικών, που παρακολουθούσαν αδρανείς. Παράδειγμα δεύτερο: Δέχονται απειλές και χτυπήματα οι δημόσιοι καθηγοροι, δηλαδή απειλείται το ίδιο το κράτος δικαίον από τον υπόκοσμο, και ο γενικός εισαγγελέας βγαίνει να μας πει ότι δεν υπάρχουν πλέον περιθώρια ανοχής (γιατί πριν υπήρχαν;) και πως δεν αρκούν τα ευκολόγια (γιατί πριν αρκούσαν;) και πως τα μέτρα που έχουν ληφθεί αποδεικνύεται πως δεν είναι αρκετά (ποιος ευθύνεται γι’ αυτό;).

Το ότι οι θεσμοί δεν εμπνέουν καμία εμπιστοσύνη στους πολίτες αλλά αντιθέτως μοιάζουν κι αυτοί μέρος μιας γενικότερης κατρακύλας στην οποία το ένα χέρι νίβει το άλλο και τα δύο το πρόσωπο της διαπλοκής, αυτό δεν φαίνεται να προβληματίζει τον γενικό εισαγγελέα ούτε και θεωρεί, υποθέτω, ότι ένας ακόμα λόγος που ο υπόκοσμος αποθραύνεται είναι και η έκπτωση των θεσμών που καθιστά το κράτος ευάλωτο στους κάθε λογής μαφιόζους. Και αν θέλουμε να διευρύνουμε την εικόνα του προβλήματος οφείλουμε να υπογραμμίσουμε πως η ανασφάλεια που αισθάνεται ο πολίτης δεν έχει να κάνει μόνο με την επιδείνωση του οργανωμένου εγκλήματος αλλά συνδυαστικά με όλη την περιρρέουσα ατμόσφαιρα που επικρατεί. Η βία στα γήπεδα εξακολουθεί να θριαμβεύει παρόλws τις υποτιθέμενες λήψεις μέτρων, οι κατοχικές δυνάμεις εξακολουθούν να παραβιάζουν τα όρια στη νεκρή ζώνη με τις «ευλογίες» των Ηνωμένων Εθνών, η γύρω περιοχή με το μεσανατολικό και τα χτυπήματα των Χούθι είναι σαν ηραίοτειο έτοιμο να εκραγεί και οι πολιτικοί μας εδώ φαίνεται να γνοιάζονται περισσότερο για τις δημοσκοπήσεις (μυστικές και φανερές), τις επερχόμενες εκλογές και το ποιος θα επανακτήσει την πρωτιά σε ποσοστά, ενώ την ίδια ώρα εξαπολύουν αντιπολιτευτικές μπαρούφες λες και τα όσα σαθρά βιώνουμε σήμερα δημιουργήθηκαν χθες ή προχθές.

Η δε κυβέρνηση παραμένει συντονισμένη στη συχνότητα των εντυπώσεων, προτάσσοντας τα αυτονόητα ως πρότυπα νέας πολιτικής κουλτούρας και αφήνοντας τη χώρα να μοιάζει με ακυβέρνητο καράβι, αλλά και κατά τ’ άλλα ο πολίτης πρέπει να αισθανθεί ασφαλής απλώς και μόνο επειδή θα βγουν στους δρόμους ένοπλοι αστυνομικοί. Εκείνο όμως που χρειάζεται ο πολίτης δεν είναι ένοπλους αστυνομικούς αλλά τολημικούς πολιτικούς, πρόθυμους να φτάσουν το μαχαίρι στο κόκκαλο των προβλημάτων μας ώστε πραγματικά να δρομολογήσουν τη δημιουργία συνθηκών ασφάλειας για τους πολίτες αυτής της δύσμοιρης χώρας.

elenixenou11@gmail.com

Παλαιστίνιοι βλέπουν τις ζημιές μετά από επιδρομή του ισραηλινού στρατού στον προσφυγικό καταυλισμό Nur Shams, στην πόλη Tulkarem της Δυτικής Όχθης, 19 Ιανουαρίου 2024. Η επιχείρηση του στρατού Isareli στο Tulkarem έχει πλέον εισέλθει στην τρίτη ημέρα.

Μυθοποιώντας τον Κόσιν

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Η παρουσίαση του Νίκου Κόσιν ως προτύπου για την εξάρθρωση του οργανωμένου εγκλήματος, η περιφορά του σε τηλεοπτικούς σταθμούς ως ειδικού για την πάταξη του υποκόσμου, κάθε φορά που το έγκλημα θεριεύει, μου προκαλούσε πάντα ιδιαίτερη αμηχανία. Με τον ίδιο τρόπο και η τάση μυθοποίησης πρακτικών της δεκαετίας του ’90. Τότε δηλαδή που μερίδα της αστυνομίας δρούσε ανεξέλεγκτα και κυρίως τότε που ο υπόκοσμος και οι διαφορετικές φατρίες αλληλοσκοτώνονταν στους δρόμους.

Και αυτό γιατί σε μία ευνομούμενη δημοκρατία με αρχές και νόμους τέτοιες πρακτικές θα έπρεπε να καταδικάζονται και όχι να αποτελούν πρότυπο. Με τον ίδιο όμως τρόπο, σε ένα ευνομούμενο κράτος ισχύουν νόμοι που πρέπει να εφαρμόζονται. Σε ένα κράτος δικαίου υπάρχουν θεσμοί που πρέπει να λειτουργούν με επάρκεια, ώστε να παρέχεται αλλά και να εμπνέεται στον πολίτη το αίσθημα της ασφάλειας. Πώς λοιπόν μερίδα της κοινωνίας και των ΜΜΕ έφτασε να επικροτεί πρακτικές που σε ένα κανονικό κράτος θα έπρεπε να καταδικάζονται; Η αουδούσια, η έλλειψη λογοδοσίας, κοινός η ατιμωρησία αλλά και η εμφανής ανεπάρκεια που επιδείχθηκε σε μία σειρά περιστατικών, έχουν πιάξει ανεπανόρθωτα τους θεσμούς. Τόσο έχουν διαβρωθεί, που έχουν συμβάλει, μεταξύ άλλων, και στην πλήρη αποθράσυνση του οργανωμένου εγκλήματος.

Δυστυχώς ο νέος υπουργός Δικαιοσύνης δεν θα έχει περίοδο χάριτος. Πρώτα για να πείσει πως μπορεί να αντεπεξέλθει στο καίριο πόστο που έχει αναλάβει και στη συνέχεια για να εφαρμόσει ορθές αλλά και αποτελεσματικές πολιτικές. Το ερώτημα όμως που εγείρεται για την ίδια την ηγεσία του κράτους είναι για ποιο λόγο επιλέχθηκε ακόμη μία φορά για ένα τόσο νευραλγικό πόστο, πρόσωπο που μπορεί να έχει καλές προθέσεις, αλλά και σαφή άγνοια γύρω από την έξαρση της εγκληματικότητας και τους τρόπους καταστολής της. Γιατί ως αφέλεια και ως πλήρης άγνοια του τι ακριβώς εκτυλίσσεται στη νύκτα μπορεί να χαρακτηριστεί η πρώτη του πολιτική πράξη. Να ανακινώσει δηλαδή ως μέτρο καταστολής της εγκληματικότητας την παρουσία ένοπλων στο ιστορικό κέντρο της πόλης μπας και φοβηθεί ο υπόκοσμος. Του απάντησε αμέσως το οργανωμένο έγκλημα, για το πόσο αποτελεσματικό θα ήταν κάτι τέτοιο, καθώς μέσα σε λίγα εικοσιτετράωρα είχαμε μία απόπειρα δολοφονίας στη λεωφόρο Λάρακος, πυροβολισμούς στο Γέρι έξω από οικία, έκρηξη σε καφετέρια στην Προδρόμου και εμπρησμό αυτοκινήτου δημόσιου κατήγορου στην Πάφω.

Τη δεύτερη επίθεση σε λειτουργό της Νομικής Υπηρεσίας μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα.

Ακόμα όμως και αν ο ίδιος ο υπουργός Δικαιοσύνης είναι πρόθυμος και αποδειχθεί ικανός να αποκαταστήσει το αίσθημα της ασφάλειας, με ποιος θα το κάνει; Ο αρχηγός της Αστυνομίας Στέλιος Παπαθεοδώρου εμφανίζεται εδώ και καιρό αδύναμος να ανταποκριθεί στον ρόλο του. Το αποδεικνύουν τα επεισόδια στα γήπεδα, το αποδεικνύει το χάος που εκτυλίχθηκε σε Χλώρακα και Λεμεσό, το αποδεικνύει η αποθράσυνση του οργανωμένου εγκλήματος από τον Οκτώβριο μέχρι σήμερα. Το επιβεβαιώνει ωστόσο και το γεγονός ότι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας έψαξε εναγωνίως αντικαταστάτη του. Πώς θα λειτουργήσει, όταν αμφισβητείται από την πολιτική ηγεσία αλλά και κατά συνέπεια από το ίδιο το Σώμα;

Καθόλου τυχαία λοιπόν και η αγανάκτηση του γενικού εισαγγελέα, ο οποίος ανέδειξε στην ηγεσία της Αστυνομίας ότι «δεν υπάρχει περιθώριο ανοχής και δεν αρκούν πλέον δηλώσεις και ευκολόγια». Όμως στο περιθώριο της δίκαιης αγανάκτησής του ο γενικός εισαγγελέας όφειλε να διερωτηθεί, πώς ο ίδιος και ο βοηθός εισαγγελέας φρόντισαν να διαφυλάξουν τον θεσμό που υπηρετούν. Όχι μόνο γιατί σε μία σειρά κεφαλαιωδών ζητημάτων δόθηκε η αίσθηση πως εγκλήματα κουκουλώθηκαν, αγνοώντας παντελώς το περι δικαίου αίσθημα, αλλά και για την εμφανή σύγκρουση συμφέροντος που θα τους ακολουθεί. Η στενή σχέση με τον Νίκο Αναστασιάδη, τον οποίο κατά τα άλλα αναμένεται πως θα ελέγξουν, αποτελεί έναν από τους κύριους λόγους που ο θεσμός της δικαιοσύνης έχει διαβρωθεί ανησυχητικά. Και η κοινή παρουσία του γενικού εισαγγελέα με τον τέως πρόεδρο της Δημοκρατίας στα μπουζούκια, δείχνει το σύμππτωμα και τους παρακμής και τις διαβρώσεις.

Αν το αίσθημα της ασφάλειας θα έπρεπε να αποτελεί προτεραιότητα για ένα κράτος δικαίου, τότε προτεραιότητα για κάθε κυβέρνηση θα έπρεπε να ήταν η επιλογή των ικανότερων στα αρμόδια πόστα. Αυτών που θα αποδώσουν τη δικαιοσύνη και κυρίως θα μεταδώσουν το αίσθημα της ασφάλειας στην κοινωνία. Αντ’ αυτού, θεσμοί που στόχο θα έπρεπε να είχαν την αποτροπή της εγκληματικότητας, την πάταξη της διαφθοράς και την απόδοση της δικαιοσύνης καταλήγουν να είναι έρμια κομματικών συνδιαλλαγών και εξυπηρέτησης πολιτικών συμφερόντων. Δίνοντας δραστικούς την αίσθηση, πως αποτελείται και οι ίδιοι μέρος της διαπλοκής.

economidoum@kathimerini.com.cy

Για ποιον χτυπά η καμπάνα;

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Όλοι συμφωνούμε ότι η δημοσκοπήση δεν είναι παρά μια φωτογραφία της στιγμής. Απ’ την άλλη όμως, όταν η «φωτογραφία» επαναλαμβάνεται, οι εικονιζόμενοι δεν νομιμοποιούνται να την αντιμετωπίζουν απήφιστα ή ακόμα χειρότερα να υποβαθμίζουν τη σημασία της. Μια τέτοια περίπτωση είναι και η έρευνα της IMR για τον Reporter, η οποία κατέγραψε την πρόθεση ψήφου ως εξής: ΑΚΕΛ 20%, ΔΗΣΥ 18,5%, ΕΛΑΜ 12,5%, ΔΗΚΟ 7% και μετά... το χάος: ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ 3,5%, ΔΗΠΑ 2,4%, ΕΔΕΚ 2,3% και το πρωτοεμφανιζόμενο VOLT 1,3%. Μια απλή ανάγνωση των ποσοστών απαντά ξεκάθαρα (sic) στο ερώτημα «για ποιον χτυπά η καμπάνα» στις επερχόμενες εκλογές.

Το ΑΚΕΛ δικαιούται να αισθάνεται ικανοποιημένο όχι γιατί έχει την πρωτιά στο τσεπάκι αλλά επειδή αλλάζει η δυναμική του έπειτα από μια δύσκολη και κατηφορική σε ποσοστά δεκαετία. Το λεγόμενο «momentum Μαυρογιάννη» αποδίδει, και στον βαθμό που το κόμμα θα κάνει τις σωστές κινήσεις θα αποτυπωθεί στην κάλπη του Ιουνίου. Η λέξη-κλειδί για το ΑΚΕΛ είναι η «εξωστρέφεια» έτσι ώστε να διευρύνει το εκλογικό ακροατήριό του πέραν του κομματικού του χώρου. Η πολιτική συγκυρία είναι σίγουρα βοηθητική, όχι μόνο επειδή η κυβέρνηση συνεχίζει να καταγράφει αρνητικό πρόσημο αλλά κυρίως λόγω της βαθιάς κρίσης που ταλανίζει τον Δημοκρατικό Συναγερμό.

Όποιος άκουσε την παρέμβαση της Αννίτας Δημητρίου στην εκπομπή της Κατερίνας Ηλιάδη για τα κομματικά αλληλοφαγώματα στην Πάφω, μπορεί να αντιληφθεί το μέγεθος των κραδαριών στον ΔΗΣΥ. Αν το πρόβλημα ήταν η σύγκρουση δύο στελεχών σε τοπικό επίπεδο (Τσέλεπος Vs Κωνσταντίνου) η κρίση θα ήταν διαχειρίσιμη. Το ξέσπασμα της προέδρου, όμως, φανερώνει ότι το μέγεθος του προβλήματος υπερβαίνει τις προσωπικές διαφορές και τον όποιο τοπικό χαρακτήρα. Με αυτά τα δεδομένα μοιάζει φυσιολογική η πίεση των ποσοστών προς τα κάτω, αν και είναι πολύ νωρίς για να τα θεωρήσουμε «κλειδωμένα». Ο συσχετισμός δυνάμεων στην κορυφή, όσο πλησιάζουμε προς τις εκλογές, είναι δυνατόν να αλλάξει.

Το πιο ενδιαφέρον εύρημα της έρευνας αφορά στην τρίτη θέση. Πρόκειται για τον «ελέφαντα στο δωμάτιο» καθώς αλλάζοντας άρδην οι ισορροπίες των τελευταίων δεκαετιών στον κομματικό μας χάρτη. Το ΕΛΑΜ όχι μόνο καταγράφει διψήφιο ποσοστό, αλλά καταφέρνει να κρατήσει σε μεγάλη απόσταση το ΔΗΚΟ. Το φαινόμενο δεν είναι βεβαίως κυπριακό και συνδέεται με την άνοδο της Ακροδεξιάς στην Ευρώπη. Δεν παύει όμως να είναι εξαιρετικά ανησυχητικό, αφού αν επιβεβαιωθεί η «φωτογραφία της στιγμής» στην κάλπη, το ΕΛΑΜ θα κερδίσει μία έδρα στην Ευρωβουλή. Αυτή τη φορά πρέπει να θεωρείται περισσότερο από βέβαιο ότι το δίλημμα «ΕΔΕΚ ή Ακροδεξιά» δεν θα βρει πρόθυμα αφτιά. Όπως έχει επισημανθεί από πολλούς άλλωστε, πρόκειται για ψευδοδίλημμα, μια που η ΕΔΕΚ του Σιζόπουλου λέει τα ίδια με το ΕΛΑΜ ενδυόμενη ένα πάλοι ποτέ σοσιαλιστικό μανδύα.

Αν το πρόβλημα περιοριζόταν στην ΕΔΕΚ τα πράγματα θα ήταν απλά, υπό την έννοια ότι τη συρρικνώνουν των ποσοστών θα τη χρεώναμε στους αλλοπρόσαλλους χειρισμούς του Σιζόπουλου. Εδώ όμως μιλάμε για την άλωση του ενδιάμεσου χώρου. Η Οικολόγοι προσπαθούν να βρουν τον βηματισμό τους μετά την επιστροφή του Περδίκη, αλλά δεν πείθουν. Το κόμμα του Μάριου Καρογιάν θυμίζει κάτι κουρασμένα παλικάρια και το ΔΗΚΟ σκιά του παλιού του εαυτού. Όσο για το Volt, αν και είναι νωρίς ακόμα για να εξάγουμε συμπεράσματα, το μέλλον δεν προδιαγράφεται ευοίωνο.

Έλεγα πριν ότι η απλή ανάγνωση των κομματικών ποσοστών απαντά στο ερώτημα «για ποιον χτυπά η καμπάνα». Υπάρχει όμως και ένας ακόμα αθέατος χαμένος σε αυτή την ιστορία, ιδιαίτερα αν προβάλουμε τα αποτελέσματα της δημοσκοπήσης με ορίζοντα το 2028. Αναφέρομαι στον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, ο οποίος υφίσταται τη φθορά ερήμην. Γιατί εάν επιβεβαιωθεί το φυλλορρόδημα του κεντρώου χώρου, τότε η κυβέρνηση χάνει τα στηρίγματά της. Ακόμα κι αν δεν αλλάζουν οι συσχετισμοί δυνάμεων στη Βουλή (αφού πρόκειται για ευρωεκλογές και εκλογές τοπικής αυτοδιοίκησης), εάν τα συμπολιτευόμενα κόμματα εντέλει συρρικνωθούν, θα είναι σαν να υποχωρεί το έδαφος κάτω από τα πόδια της διακυβέρνησης.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο γράψας... του γράψαντος

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης έγραψε στον γενικό γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, Αντόνιο Γκουτέρες, από τον οποίο ζήτησε να παρέμβει προς την Άγκυρα για να σταματήσει τις παραβιάσεις στη νεκρή ζώνη, εκφράζοντας φόβους ότι «αυτές οι κλιμακούμενες παραβιάσεις από τις τουρκικές δυνάμεις, παραούν να οδηγήσουν σε σοβαρή κρίση». Στην επιστολή του (Φιλελεύθερος), ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης αναφέρθηκε σε όλες τις παραβιάσεις της νεκρής ζώνης από τις τουρκικές δυνάμεις, στην Πύλα, στον Άγιο Δομέτιο, στο νεκροταφείο Wayne’s Keep, στα Στροβίλια, στην Αυλώνα, ως επίσης και στο γήπεδο Τσετίνκαγια.

Ο πρόεδρος μας τα έγραψε σχεδόν όλα στην επιστολή του. «Ξέχασε» όμως να αναφέρει, για λόγους που μόνο ο ίδιος γνωρίζει, ότι οι τουρκικές δυνάμεις δεν κατέλαβαν μόνες τους το γήπεδο της Τσετίνκαγια,

στη νεκρή ζώνη. Τους το έκαναν «δωρεά» τα ίδια τα Ηνωμένα Έθνη, τα οποία θεωρούν εν πολλοίς ότι η νεκρή ζώνη τους ανήκει και ότι μπορούν να τη διανέμουν, όπως τους κάνει κέφι. Ο πρόεδρος μας «έξεχασε», λοιπόν, να πει στον κ. Γκουτέρες, ότι αυτός που εκχώρησε παράνομα και καθ’ υπέρβαση εξουσίας το γήπεδο της Τσετίνκαγια στις κατοχικές αρχές, είναι ο ειδικός του αντιπρόσωπος, ο κ. Κόλιν Στιούαρτ. Στον οποίο εκδηλώθηκαν διαβήματα και από την προηγούμενη κυβέρνηση και από την υφιστάμενη, χωρίς κανένα αποτέλεσμα. Είναι δυνατόν ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης να έχει ξεχάσει ότι ο Κόλιν Στιούαρτ απέρριψε τα διαβήματα της Λευκωσίας για την καθ’ υπέρβαση εκχώρηση μέρους της νεκρής ζώνης προς την τουρκική πλευρά; Και πώς μπορεί ένας πρόεδρος, ο οποίος σέβεται τον εαυτό του και τους πολίτες του κράτους, του οποίου ηγείται, να στέλνει επιστολή στον γενικό γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών και να «ξεχνά» να γράψει ότι η συ-

νεχιζόμενη κατάληψη τμημάτων της νεκρής ζώνης από τις κατοχικές δυνάμεις, δρομολογήθηκε –σε κάποιες τουλάχιστον περιπτώσεις– όχι απλώς με την ανοχή, αλλά με τη σύμπραξη της ΟΥΝΦΙΚΥΠ;

Δεν το έγραψε όμως αυτό ο πρόεδρος μας στην επιστολή του. Όπως δεν έγραψε και λέξη για την ευθύνη της ΟΥΝΦΙΚΥΠ στην Πύλα, όπου η τουρκική πλευρά αισθάνεται άνετα να κάνει ό, τι θέλει, υπαναχωρώντας από τη συμφωνία που είχε γίνει, αναφορικά με τη διάνοιξη δρόμου.

Κι όλα αυτά που δεν έγραψε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, έχουν συνέπειες. Όπως για παράδειγμα τη δήλωση του Κόλιν Στιούαρτ, από τη Νέα Υόρκη, όπου ενημέρωσε το Συμβούλιο Ασφαλείας για το Κυπριακό. Είπε λοιπόν ο κ. Στιούαρτ: «Είχαμε παραβιάσεις στη νεκρή ζώνη και από τις δύο πλευρές και μάλιστα υπήρξε μια κλιμάκωση τους τελευταίους μήνες, που περιγράφεται στην έκθεση του γ.γ. ΟΗΕ και είναι μια κατάσταση που δεν είναι επωφελής για

κανέναν», σημειώνοντας ότι «ανεβάζει την ένταση και δημιουργεί προβλήματα για όλους». Με άλλα λόγια, ο κ. Στιούαρτ, έγραψε στα παλαιότερα των υποδημάτων του... αυτά που έγραψε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης στην επιστολή του προς τον Αντόνιο Γκουτέρες. Και είπε δημοσίως – για να τα ακούσει και ο πρόεδρος μας– ότι και εμείς παραβιάζουμε τη νεκρή ζώνη... που είναι δική μας. Άρα κι εμείς παρανομούμε, σύμφωνα με τον Κόλιν Στιούαρτ, ισχυρισμός άλλωστε που διατυπώνεται στην έκθεση του γ.γ., ο οποίος μας χρεώνει παραβίαση της νεκρής ζώνης για τη «χρήση του σχολικού γηπέδου» της Παλλουριώτισσας. Και η «χρήση του σχολικού γηπέδου» της Παλλουριώτισσας, στη δική μας νεκρή ζώνη, είναι προφανώς επαρκής για τον κ. Γκουτέρες και τον ειδικό του αντιπρόσωπο, ώστε να την εξισώσουν με τη συνεχιζόμενη υφαρπαγή εδαφών της νεκρής ζώνης από τις κατοχικές δυνάμεις. Της νεκρής ζώνης την οποία παραχώρησε

η Κυπριακή Δημοκρατία προς την ΟΥΝΦΙΚΥΠ, ως ζώνη ασφαλείας μεταξύ των δύο πλευρών και άρα τα Ηνωμένα Έθνη δεν μπορούν να εκχωρούν ούτε το γήπεδο της Τσετίνκαγια στις κατοχικές δυνάμεις, ούτε να τηρούν ανοχή στη συνεχιζόμενη επέκταση της γραμμής κατοχής εντός της νεκρής ζώνης. Γιατί ούτε τους ανήκει η νεκρή ζώνη, ούτε έχουν τέτοια εξουσία.

Όλα αυτά όμως δεν τα έγραψε στην επιστολή προς Γκουτέρες ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης. Δίνοντας δικαίωμα στον κ. Κόλιν Στιούαρτ να «γράφει» με το δικό του προσωπικό ύφος και τον θεσμό του προέδρου της Δημοκρατίας, αλλά και ζωτικά συμφέροντα του κυπριακού κράτους.

Σημείωση: Ξένοι διπλωμάτες λένε ότι η αποστολή επιστολής είναι το τελευταίο οχυρό ενός πολιτικού που δεν γνωρίζει πώς να διαχειριστεί ένα ζήτημα.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Το αμείλικτο εκκρεμές της Ιστορίας

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

«**Παττακοί** και τέτοι-οι. Να μην είμαστε απαισιόδοξοι, αλλά δύσκολα βγαίνουμε από αυτή την περιπέτεια! Και η Δεξιά τώρα, η λεγόμενη Δεξιά. Εόφλησε! Εόφλησε!». Τα λόγια αυτά ανήκουν στην Ελένη Βλάχου, η οποία το ξημέρωμα της 21ης Απριλίου είχε την απίστευτη δημοσιογραφική ετοιμότητα να πατήσει το κουμπί σε ένα μαγνητόφωνο που είχε πάνω στο γραφείο της. Κατέγραφε έτσι όλες τις στιχομυθίες που εκτυλίσσονταν εκείνες τις κρίσιμες ώρες με όποια στελέχη της «Κ» είχαν καταφέρει να φτάσουν στο

Καθώς μπαίνουμε στη χρονιά που θα γιορτάσουμε τα 50 χρόνια της Μεταπολίτευσης, ο δημόσιος διάλογος μετακινείται προς τα δεξιά, ορισμένες φορές με χυδαιότητα και ακραία τοξικότητα.

γραφείο. Δεκαετίες μετά, η κασέτα εκείνη βρέθηκε στα αρχεία της εφημερίδας, μια πραγματικά «ζωντανή» μαρτυρία από τη σύγχρονη ιστορία μας.

Όταν η Βλάχου έλεγε την παραπάνω φράση δεν ήξερε, προφανώς, πόσο προφητική ήταν. Οι πληροφορίες που είχε μαζέψει ήταν ελάχιστες. Το μόνο σίγουρο ήταν ότι είχε ξεσπάσει ένα στρατιωτικό κίνημα.

Με μεγάλη διορατικότητα, όμως, είδε τι ερχόταν. Πληρώσαμε πάρα πολύ ακριβά τη βίαιη διακοπή της ομαλής δημοκρατικής εξέλιξης της χώρας. Η εξίσου βίαιη, και δικαιολογημένη σε μεγάλο βαθμό, αντίδραση στη χούντα είχε τεράστιο κόστος. Από τον αυταρχισμό και τα ξερονήσια πήγαμε στον ανεξέλεγκτο δικαιωματισμό και στο ροκάνισμα των θεσμών και

του κρατικού μηχανισμού στο όνομα μιας ψευδεπίγραφης ισότητας και ενός άρρωστου συνδικαλισμού. Το εκκρεμές πήγε, από πολύ δεξιά, πολύ αριστερά.

Η Δεξιά μπορεί να μην ξόφλησε, όπως το σκεπτόταν η Βλάχου, γιατί κυβέρνησε αρκετά χρόνια. Απώλεσε όμως την έξωθεν καλή μαρτυρία, την ιδεολογική ηγεμονία και την απήκηση σε δυναμικά κομμάτια της κοινωνίας. Σε κάθε της βήμα έπρεπε να κάνει μια μετάνοια και σχεδόν να... ζητάει συγγνώμη επειδή είναι η Δεξιά. Ενίοτε, ήταν δύσκολο να διακρίνεις τις διαφορές της από τον αντίπαλο.

Από την αντίδραση στη δικτατορία ξόφλησε πάντως και η λογική, το αυτονόητο. Σε αυτή χρωστάμε τα γεμάτα γκράφιτι πανεπιστήμια, τις καταλήψεις, τους μπαχαλάκηδες, τις μολότοφ. Και βέβαια, το φαύλο κομμάτι του πανεπιστημιακού κατεστημένου είναι η άλλη όψη του ίδιου προβλήματος, προϊόν της συναλλαγής και της μετριότητας που επιβλήθηκε στα ΑΕΙ στο όνομα ενός, και πάλι ψευδεπίγραφου, εκδημοκρατισμού.

Καθώς μπαίνουμε στη χρονιά που θα γιορτάσουμε τα 50 χρόνια της Μεταπολίτευσης, το εκκρεμές μετακινείται με φόρα προς τα δεξιά. Βοήθησε το «ακριβό φροντιστήριο του ΣΥΡΙΖΑ», που έλιωσε πολλούς μεταπολιτευτικούς μύθους και έφερε τον Έλληνα πιο κοντά στον ρεαλισμό. Ο δημόσιος διάλογος μετακινείται προς τα δεξιά, ορισμένες φορές με χυδαιότητα και ακραία τοξικότητα. Έτσι, όμως, συμβαίνει με κάθε εκκρεμές όταν φτάνει στα άκρα, από εδώ ή από εκεί.

Όπως και να το κάνει κανείς, ήταν πολλά τα –σχεδόν– πενήντα χρόνια που χρειάστηκαν για να ξεπεράσουμε τις αγκυλώσεις και να κλείσουμε τους ανοικτούς λογαριασμούς μας με την Ιστορία. Οποιοσ επιμένει, βέβαια, να τους κρατάει ανοικτούς και να μένει κολλημένος στο 1944 ή στο '74 θα μείνει στο περιθώριο. Και όποιος δεν σέβεται την Ιστορία θα έχει τεράστια ευθύνη αν το εκκρεμές φύγει, αυτήν τη φορά, πολύ προς τα δεξιά.

Είναι ο γάμος ομοφύλων ιδεολογικό πρόταγμα;

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Κατ' αρχάς να ξεκαθαρίσω κάτι. Η συζήτηση για τη θεσμοθέτηση του γάμου ομοφύλων δεν είναι ίδια με τη συζήτηση για την κοινωνική συμπεριφορά απέναντι στους ομοφυλόφιλους συμπολίτες μας. Αυτή η δεύτερη έχει λυθεί προ ετών. Δεν συνιστά πλέον λόγο για κοινωνική απαξίωση κάποιου ή κάποιας που δηλώνει ομοφυλόφιλος. Σκέφτομαι τον Χατζιδάκι ή τον Τσαρούχη, οι οποίοι δήλωναν ανοικτά πως είναι ομοφυλόφιλοι σε μια κοινωνία η οποία τους χλεύαζε. Οι ίδιοι υπερασπιζόνταν με θάρρος την ομοφυλοφιλία τους ως μια αντισυμβατική στάση που στεκόταν αντιμετώπιη στα στερεότυπα. Τον γάμο που τον ευλογεί η Εκκλησία και οδηγεί στην τεκνοποίηση. Οι ίδιοι υπερασπιζόνταν την ομοφυλοφιλία τους με μόνο όπλο το θάρρος τους και βέβαια το ταλέντο τους. Ήταν το αντίπαλον δέος στη συμβατικότητα του μικροαστισμού.

Σήμερα η ομοφυλοφιλία έχει αναγνωριστεί ως μια φυσιολογική ερωτική συμπεριφορά. Δεν αντιμετωπίζεται πλέον ως μια «παρά φύσιν» κλίση. Έχει ενταχθεί στον κοινωνικό κανόνα. Η πρωτοβουλία της κυβέρνησης δεν αφορά την ομοφυλοφιλία. Αφορά ένα μέρος των ομοφυλόφιλων συμπολιτών μας οι οποίοι επιθυμούν

να υιοθετήσουν παιδιά και να έχουν τα ίδια αστικά δικαιώματα με τους ετερόφυλους. Δεν ξέρουμε πόσοι είναι. Όμως, όσοι κι αν είναι, δεν έχει σημασία. Ξέρω ομοφυλόφιλους, που όχι μόνον δεν τους αφορά το θέμα, αλλά τους ενοχλεί κιόλας. Ο φίλος Μπενουά Ντιτέρτρ, εξαιρετικός συγγραφέας, μου είχε απαντήσει όταν του ζήτησα την άποψή του, ότι θέλει να τον αφήσουν στην πouxία του να απολαύει τη διαφορετικότητά του. «Δεν θέλω να γίνω σαν κι αυτούς».

Σέβομαι όμως τους ομοφυλόφιλους συμπολίτες μου που θέλουν να υιοθετήσουν παιδί. Όσοι κι αν είναι, είναι δικαίωμά τους. Σέβομαι το δικαίωμά τους να συμπαρίστανται στον ή στην σύντροφό τους όταν βρεθεί στην εντατική ή το παιδί τους να μην καταλήξει σε κάποιο Ίδρυμα σε περίπτωση που αυτός ή αυτή που το υιοθέτησε πεθάνει. Και νομίζω ότι το επίμαχο νομοσχέδιο αυτό διευθετεί. Και καλά κάνει.

Παράπλευρες απώλειες. Κι αυτές έχουν να κάνουν με την αναγωγή σε ιδεολογική αρχή των κοινωνικών ζητημάτων που καλούμεθα να αντιμετωπίσουμε. Η προοδευτική κοινή γνώμη επιτίθεται κατά της Εκκλησίας επειδή αυτή τάσσεται κατά του γάμου των ομοφύλων. Μα αυτός

είναι ο ρόλος της. Η Εκκλησία οφείλει να εκφράζει τις συντηρητικές δυνάμεις της κοινωνίας και οι προοδευτικοί θα πρέπει να αναρωτηθούν για ποιον λόγο ένας θεσμός που εκφράζει τις συντηρητικές δυνάμεις έχει επιβιώσει για 17 ολόκληρους αιώνες. Οι κοινωνίες, όσο κι αν προοδεύουν, έχουν ανάγκη από συντηρητικές δυνάμεις. Για να μην παρεξηγηθώ, διαφωνώ με την πρόταση του Αρχιεπισκόπου για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος. Εκτός από την τραυματική εμπειρία του 2015, αναρωτιέμαι ποιο θα ήταν το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος του 1979 με θέμα την ένταξη της Ελλάδας στην τότε ΕΟΚ.

Κι έτσι φτάνω στη δεύτερη παράπλευρη απώλεια του ζητήματος. Άκουσα ότι στα φροντιστήρια «ορθής ψήφου», που οργάνωσε η Ν.Δ., ένα από τα επιχειρήματα υπέρ του γάμου των ομοφύλων είναι ότι έτσι θα προσεγγίσουμε την ευρωπαϊκή κανονικότητα. Τον έχει αποδεχθεί η πλειονότητα των κρατών της δυτικής Ευρώπης και δεν έχει θεσμοθετηθεί, εκτός από την Ανατολική, στην Ιταλία, η οποία εξαιρείται λόγω Βατικανού υποθέτω. Και δικαιούμαι να αναρωτηθώ: πώς είναι δυνατόν αυτό να αποτελεί επιχείρημα; Εκτός κι αν θεωρήσουμε ότι η ευρωπαϊκή

συγκρότηση είναι η δημιουργία μιας ιδεολογίας που έχει τα δικά μας προτάγματα. Ας πούμε το άνοιγμα των συνόρων στις γης τους κολασμένους ή τους γάμους των ομοφυλόφιλων.

Και βέβαια, όσοι υπερασπίζονται αυτή την ιδεολογική ευρωπαϊκή κανονικότητα διαρρηγγύνουν τα ιμάτιά τους για την καταλυτική άνοδο του ακροδεξιού λαϊκισμού. Η Λεπέν στη Γαλλία και η «Ενλλακτική» στη Γερμανία δείχνουν το μέλλον της Ευρώπης; Φοβάμαι πως ναι. Μπορεί η Ευρώπη να αντιμετωπίσει το φάντασμα; Μόνον αν βρεθούν κάποιες δυνάμεις που θα την απαλλάξουν από τις ιδεολογικές της αγκυλώσεις και την επαναφέρουν στα συγκαλά της. Η μετάλλαξη του ευρωπαϊκού πειράματος, του σημαντικότερου πολιτικού και κοινωνικού πειράματος μετά τον Β΄ Πόλεμο, σε ιδεολογικό πρόγραμμα ακυρώνουν τη ζωτικότητά του. Και για να επανέλθω στην αρχή. Η αποδοχή της ομοφυλοφιλίας είναι συμπεριφορά που δίνει ζωτικότητα στην κοινωνία. Ο γάμος των ομόφυλων ζευγαριών, όσο κι αν προτείνεται ως απελευθερωτική χειρονομία, διεγείρει τα πιο συντηρητικά αντανάκλαστικά, κυρίως εκ μέρους των ενδιαφερομένων.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Μήπως κερδίζουμε από το brain drain;

Της **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ**

Την περασμένη Τρίτη, σε ομιλία του στο Lancaster House στο Λονδίνο, ο υπουργός Αμύνης του Ηνωμένου Βασιλείου Γκραντ Σαπς προειδοποιούσε πως «κινούμαστε από τον μεταπολεμικό σε έναν κόσμο προπολεμικό». Ο επικείμενος Αρμαγεδδών που προεξγγείλει ο κ. Σαπς πέρασε ασχολίαστος από πολιτικούς της Δύσεως.

Λογικό, άλλωστε, αφού οι πάντες εύχονται το τέλος των εχθροπραξιών στην Ουκρανία και τη Γάζα μάλλον θεωρητικώς, καθώς η ισχύς και η πρωτοβουλία ανήκουν αποκλειστικώς στην Ουάσινγκτον και ειδικότερα στον πρόεδρο των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν.

Κάποιοι θα ειρωνευθούν τον κ. Σαπς πως πάσχει από το «σύνδρομο του Ουίνστον Τσώρτσιλ» που προειδοποιούσε μη εισακουόμενος για τον κίνδυνο της Γερμανίας επί Αδόλφου Χίτλερ και πως απλώς επιχειρεί να εξασφαλίσει μια αύξηση σημαντικότητας των κονδυλίων για την Αμυνα.

Αλλά ακόμη και εάν, ο μν γένοιτο, επαληθευθούν οι φόβοι του κ. Σαπς, τότε κάποιοι εμβριθείς περί τα ιστορικά θα ήταν δυνατόν να επικαλεσθούν την παροιμιώδη πλέον φράση στην εφημερίδα Spectator του 1711 πως «ακόμη και ένα σταματημένο ρολόι δείχνει τη σωστή ώρα δύο φορές την ημέρα».

Δεν είναι φυσικά μόνον η Βρετανία που υστερεί αμυντικά. Η Γερμανία και άλλες χώρες έχουν περιέλθει σε ανάλογη, εάν όχι σε χειρότερη κατάσταση, ώστε μπορεί να υποστηριχθεί βασιμώς ότι η εικόνα της Ευρώπης ουδέποτε ήταν τόσο αδύναμη από την εποχή της δεκαετίας του '30. Ο κ. Μπάιντεν

ευθώς μετά την εκλογή του στο αξίωμα του προέδρου και πριν ακόμη εγκατασταθεί στον Λευκό Οίκο έσπευσε να χαρακτηρίσει τον πρόεδρο της Ρωσίας Βλαντιμίρ Πούτιν «δολοφόνο». Ίσως υπό την πίεση του δημοσιογράφου που έπαιρνε τη συνέντευξη. Και ενδεχομένως διότι η σύγκρουση με τον ηγέτη της άλλης πυρηνικής υπερδυνάμεως τον καθιστούσε de facto ηγέτη του ελεύθερου κόσμου.

Η πρώτη επίσκεψη –μετά από 25 χρόνια– της προέδρου της Αμερικανικής Βουλής των Αντιπροσώπων Νάνσι Πελόζι στην Ταϊβάν τον Αύγουστο του 2022 ερέθισε την Κίνα που υιοθέτησε μια σειρά αντιποίνων εναντίον τόσο της Ταϊβάν όσο και των ΗΠΑ. Ο κ. Μπάιντεν φέρεται ότι δεν υποστήριζε εκείνη την επίσκεψη, αλλά δεν την εμπόδισε, αν και μπορούσε.

Η δολοφονία πολιτών του Ισραήλ από τη Χαμάς και οι στρατιωτικές υπερβασίες των Ισραηλινών στη Γάζα, που είναι αδύνατον να μετριάσει η Ουάσινγκτον, ενέπλεξαν στην κρίση δυνάμεις υποστηριζόμενες από το Ιράν, αμφισβητώντας άμεσα την αμερικανική ισχύ στη Μέση Ανατολή και απειλώντας την ελεύθερη ναυσιπλοΐα δια της Ερυθράς Θαλάσσης, που πλήττει οικονομικά κυρίως την Ευρώπη.

Ίσως να έχουν δικίο όσοι υποστηρίζουν πως οδηγούμαστε στο χειλός της αβύσσου. Μετά τη νίκη των σις προκριματικές εκλογές στην Αϊθώ, ο διεκδικητής του χρίσματος των Ρεπουμπλικανών κ. Ντόναλντ Τραμπ δήλωσε ότι σε 24 ώρες θα τερμάτιζε τον ρωσο-ουκρανικό πόλεμο. Ενδεχομένως να είναι πλέον πολύ αργά. Ας μην απελπιζόμαστε, ωστόσο.

Δάβασα με πολύ ενδιαφέρον το άρθρο «Αποχαιρετισμοί» του Αλέξη Παπαχελά στην τελευταία έκδοση της κυριακάτικης «Καθημερινής». Με έκανε να σκεφτώ ότι ίσως να υπάρχει μια διαφορετική, πιο μακροπρόθεσμη, οπτική γωνία με την οποία θα μπορούσαμε να δούμε τον όρο «brain drain». Και ίσως αυτό που αποκαλούμε brain drain να είναι τελικά μακροπρόθεσμα ένα ευεργετικό κύμα που οδηγεί στην απόκτηση μεγαλύτερης αυτοπεποίθησης (Confidence Gain) για τους Έλληνες να δημιουργήσουν και να διαπρέψουν παγκοσμίως.

Αυτή η σκέψη μου ήρθε ως άμεση συνέπεια των εμπειριών μου. Μεγάλωσα στην Ελλάδα με το αμύημα ότι οι άνθρωποι στο εξωτερικό ήταν οι «οπουδαίοι», αυτοί που μπορούν να ονειρευτούν, να τολμήσουν και να χτίσουν μεγάλα πράγματα με παγκόσμιο αντίκτυπο.

Εφυγα από την Ελλάδα στην τρυφερή ηλικία των 17 ετών. Ζώντας τα τελευταία 30 χρόνια στο εξωτερικό, παρατήρησα ότι άνθρωποι από άλλες χώρες είχαν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και πίστο να πάρουν ρίσκα και να προσπαθήσουν να χτίσουν κάτι μεγάλο ή τολμηρό. Ανεξάρτητα από το πόσο ταλαντούχοι, ικανοί ή εξυπνοί ήταν.

Αυτό με έκανε να σκεφτώ ότι αυτή η έλλειψη αυτοπεποίθησης

που είδα σε μένα και σε άλλους Έλληνες ίσως να ήταν ένα αποτέλεσμα της πολύπλοκης ιστορίας μας. Η Ελλάδα είναι μια νέα χώρα 200 ετών, όπως πολύ όμορφα διατύπωσε ο Στάθης Καλύβας στο βιβλίο του «Καταστροφές και Θρίαμβοι». Μια νέα χώρα, με μακρά όμως ιστορία ξένης κατοχής και κυριαρχίας, ακολουθούμενη από περίοδους αστάθειας και εξωτερικής επιρροής. Μια ιστορία η οποία (μαζί ίσως και με άλλους κοινωνικούς παράγοντες, όπως η ελληνική οικογένεια) δημιούργησε την εθνική ψυχουσύνθεσή μας και ένα χαρακτηριστικό προικισμένο όχι μόνο με ανθεκτικότητα, αλλά σίγουρα και με κάποια προσεκτικότητα ή επιφυλακτικότητα.

Αυτό ίσως εξηγεί γιατί η κοινωνία και η οικογένεια στην Ελλάδα ακόμη ενθαρρύνουν τους νέους να είναι πιο προσεκτικοί και να δημιουργούν «από τα κάτω προς τα πάνω» (bottom-up) χωρίς μεγάλους στόχους, τολμή η ρίσκο. Χωρίς ένα μεγάλο πιστεύω ότι μπορούν να τα καταφέρουν σε παγκόσμιο επίπεδο. Το αντίθετο παρατηρεί κανείς σε ανθρώπους από χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο ή η Ολλανδία –αμφότερες αποικιακές δυνάμεις στο παρελθόν– που οραματίζονται έναν κόσμο «από τα πάνω προς τα κάτω» (top-down), με μεγάλη αυτοπεποίθηση και τολμή να πάρουν ρί-

σκο, να κάνουν το επόμενο βήμα και να πετύχουν. Το αντίθετο από την έννοια του «chutzpah», ένα κύριο πολιτιστικό χαρακτηριστικό που έφεραν οι μετανάστες πίσω στο Ισραήλ και παίζει σημαντικό ρόλο στο επιχειρηματικό πνεύμα της χώρας και στην τολμή να πετύχουν πολλά στον παγκόσμιο στίβο, όπως περιγράφεται στο «Start-Up Nation».

Προσωπικά μου πήρε σχεδόν 30 χρόνια στο εξωτερικό για να αποκτήσω την αυτοπεποίθηση και να πιστέψω ότι «μπορώ να τολμήσω το οτιδήποτε».

Ίσως λοιπόν, όσο περισσότεροι Έλληνες φεύγουν από την οικονομική θαλπωρή και μεταναστεύουν, γαλουχούνται και τα καταφέρνουν στο εξωτερικό, τόσο περισσότερο μπορούν να αρχίσουν να φέρνουν πίσω αυτή την κουλτούρα της αυτοπεποίθησης, όπως και επαφές ανά τον κόσμο.

Ήδη βλέπουμε κάποιους επιτυχημένους Έλληνες του εξωτερικού να κάνουν – περνώντας παραπάνω χρόνο στην Ελλάδα, επενδύοντας σε ελληνικές εταιρείες, περνώντας χρόνο σαν μέντορες Ελλανοπόουλων. Κάτι που γίνεται ολοένα και πιο εφικτό στην εποχή της εργασίας εξ αποστάσεως.

Ονόμασε την τελευταία εταιρεία μου «ΖΟΕ» όχι μόνο επειδή θέλω να βοηθήσω πολλούς ανθρώπους να κερδίσουν δέκα επιπλέον υγιή

χρόνια ζωής, αλλά και γιατί ήθελα να βάλω ένα ελληνικό όνομα («ζωή») στον παγκόσμιο χάρτη της επιτυχίας και αυτό να λειτουργήσει ως πρότυπο.

Ας μη γελοιάστε όμως, αυτή είναι μια αλλαγή κουλτούρας που μπορεί να πάρει δεκαετίες μέχρι να συστέλεστεί. Όμως ποτέ δεν είναι αργά για να ξεκινήσει κάποιος και να πιστέψει ότι μια τέτοια αλλαγή είναι εφικτή. Ωθώντας περισσότερα παιδιά να ονειρευτούν, να πιστέψουν και να τολμήσουν μέσα και έξω από τη χώρα. Και επικροτώντας στην πορεία την όποια –ακόμη και μικρή– πρόοδο βραχυπρόθεσμα.

Ίσως, λοιπόν, έφτασε η στιγμή να αμφισβητήσουμε αν το brain drain είναι κάτι κακό. Ίσως την επόμενη φορά που θα πάμε στο αεροδρόμιο για να αποχαιρετήσουμε τα παιδιά μας να τα κάνουμε και με ένα χαμόγελο. Καθώς, μαζί με τη στενοχώρια της αποχώρησης, μπορούμε να έχουμε τη χαρά ότι δίνουμε την ελευθερία στα νέα παιδιά μας να ονειρευτούν και να δημιουργήσουν μεγάλα πράγματα. Για να επιστρέψουν και να μεταλαμπαδεύσουν μια κουλτούρα αυτοπεποίθησης σε ολόένα και πιο πολλούς Έλληνες.

Ο κ. Γιώργος Κατζηγεωργίου είναι επιχειρηματίας, συνδρυτής του zoe.com και του e-food.gr

ΑΙΧΜΕΣ

Του ΣΑΚΗ ΜΟΥΜΤΖΗ

Το μίσος στις ψυχές των εφήβων για το Άλλο

Η είδηση είναι πως τέσσερις μουσουλμάνοι μαθητές σε σχολείο της Ρηνανίας-Βεστφαλίας θέλησαν να επιβάλουν στους συμμαθητές τους τους κανόνες της Σαρίας, λειτουργώντας ως θρησκευτική αστυνομία. Ηθελαν και απαιτούσαν σε άλλες αίθουσες διδασκαλίας να βρίσκονται τα κορίτσια και σε άλλες τα αγόρια, τα κορίτσια να έχουν καλυμμένο το κεφάλι τους και όλο το σώμα τους, να προσεύχονται πέντε φορές την ημέρα, την Παρασκευή, ημέρα προσευχής, να τελειώνουν τα μαθήματα πιο νωρίς και όλα αυτά επί ποινή λιθοβολισμού για τους παραβάτες. Η διεύθυνση του σχολείου ενημέρωσε την αστυνομία, παρενέβη η τοπική εισαγγελία, ενώ ενεργοποιήθηκε και η υπηρεσία προστασίας του Συντάγματος.

Οι Γερμανοί αντιλήφθηκαν πού οδηγεί η λειτουργία ενός παράλληλου συστήματος απονομής της δικαιοσύνης εντός του γερμανικού κράτους. Πού οδηγεί η ύπαρξη «κανόνων δικαίου» που όχι μόνο λειτουργούν παράλληλα, αλλά πρωτίστως αντιστρατεύονται τις αρχές επάνω στις οποίες οικοδομήθηκε η σύγχρονη Γερμανία. Αντιστρατεύονται την ίδια τη φιλελεύθερη

δημοκρατία. Φαίνεται πως η εποχή που η Άγκελα Μέρκελ δήλωνε θριαμβευτικά ότι «το Ισλάμ μας ανήκει γιατί έχουμε εκατομμύρια μουσουλμάνους εδώ», πέρασε ανεπιστρεπτί. Σήμερα, ακόμα και οι Πράσινοι αναγνωρίζουν πως οι διαδικασίες απέλασης θα πρέπει να είναι πιο ταχείες και αποτελεσματικές, το δε Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα απομακρύνεται από τα πολυπολιτισμικά οράματα της Μέρκελ και στο πρόγραμμά του αναφέρει: «Θέλουμε μια κοινωνία που να είναι ενωμένη. Ο καθένας που θέλει να ζήσει εδώ πρέπει να αναγνωρίσει την κυρίαρχη ευρωπαϊκή μας κουλτούρα (leitkultur) χωρίς να μεν αλλά, καθώς και την αναγνώριση του δικαιώματος ύπαρξης του Ισραήλ... Μόνον όσοι δεσμεύονται στην κυρίαρχη ευρωπαϊκή μας κουλτούρα μπορούν να ενσωματωθούν και να γίνουν Γερμανοί πολίτες».

Αν η Γερμανία βρίσκει τρόπους και παλεύει το θέμα της ενσωμάτωσης των μουσουλμάνων μεταναστών, άλλες χώρες έχουν παραδοθεί αμαχητί, καθώς αδυνατούν να αντιμετωπίσουν τη δημιουργία γκέτο εντός των οποίων λειτουργούν άλλοι νόμοι, ενώ η πρόσβαση σε αυτά ακόμα και πυροσβεστικών οχημάτων είναι προβληματική. Όπως έχει αναλυθεί διεξοδικά, αυτά τα φαινόμενα έχουν προκαλέσει μια θεαματική μετακίνηση της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης προς πιο συντηρητικές θέσεις, έχουν ενδυναμώσει τα κόμματα που προβάλλουν μια σκληρή αντιμεταναστευτική ατζέντα. Η τρομοκρατική επίθεση της 7ης Οκτωβρίου, ενώ στην Ευρώπη ανακαλεί τις μνήμες και τις ενοχές του Ολοκαυτώματος, για τους μουσουλμάνους μετανάστες, κυρίως για τα νεαρά παιδιά της τρίτης γενιάς, ενισχύει την ταυτότητά τους και έχει προσλάβει τα χαρακτηριστικά ενός κινηματογραφικού μύθου. Έτσι όμως μεγαλώνει το χάσμα, πολιτικό και πολιτισμικό, που εμποδίζει τη διαδικασία της ενσωμάτωσης. Συνεπώς, τα φαινόμενα επιβολής της Σαρίας σε σχολεία στη Γερμανία δεν θα πρέπει να μας παραξενεύουν. Αλλωστε τη Σαρία εφαρμόσε ο Τσετσένος δολοφόνος του Γάλλου καθηγητή Σαμιέλ Πατί. Οι έξι συνεργοί του, που δικάστηκαν πριν από λίγο καιρό, ήταν όλοι έφηβοι 14 και 15 χρόνων, γεμάτοι μίσος για τον Άλλον.

Πελάτες της Bank Med στη Βηρυτό καίνε λάστιχα έξω από το κτίριό της κατά τη διάρκεια διαμαρτυρίας που οργανώθηκε από το Depositors' Outcry, μια ομάδα που υπέρ των δικαιωμάτων των καταθετών.

Μνήμη και συμφιλίωση

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Τελετή ονοματοδότησης του «Πάρκου Αγνοούμενων Παιδιών της τουρκικής εισβολής 1974» στον Στρόβολο, 13/1. Ο πρόεδρος μάς ενημερώνει ότι «από τα 36 αγνοούμενα παιδιά της τουρκικής εισβολής του 1974 έχουν ταυτοποιηθεί μέχρι σήμερα μόνο τα 20» και πως «το υπουργείο Παιδείας θα προχωρήσει στην ονοματοδότηση 36 αιθουσών σε δημοτικά σχολεία, γυμνάσια και λύκεια, έτσι ώστε η μνήμη αυτών των παιδιών να συνεχιστεί, αλλά και μέσα από την ονοματοδότηση να ενημερωθούν, να μάθουν οι νέες γενιές για την κυπριακή τραγωδία».

Τρεις μέρες πίσω (10/1), σχετικό δελτίο μάς ενημερώνει πως «η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέγραψε συμφωνία ύψους 2,6 εκατ. ευρώ με το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών (UNDP) για να βοηθήσει το έργο της Διερευνητικής Επιτροπής για τους Αγνοούμενους στην Κύπρο (ΔΕΑ)». Έχει ειδική σημασία να υπογραμμίσουμε το γιατί αυτού του προγράμματος:

- «Η νέα χρηματοδοτική συνδρομή θα συμβάλει στις προσπάθειες της ΔΕΑ να ανακτήσει, να ταυτοποιήσει και να επιστρέψει τους αγνοούμενους στις οικογένειές τους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζει το έργο των δικοινοτικών ε/κ και τ/κ επιστημονικών ομάδων που συμμετέχουν σε όλα τα στάδια των εργασιών της ΔΕΑ».

- «Οι δραστηριότητες αυτές συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση των αμοιβαίων ανησυχιών και ενισχύουν τη συνεργασία μεταξύ των κυπριακών κοινοτήτων, ενώ παράλληλα παρέχουν ανακούφιση στις οικογένειες των αγνοούμενων, αποτε-

λώντας μια ζωτικής σημασίας πτυχή των συνολικών προσπαθειών συμφιλίωσης στο νησί».

- «Αυτή είναι η 15η συμφωνία της Επιτροπής με το UNDP και καταδεικνύει την ισχυρή προσώληση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις προσπάθειες οικοδόμησης της ειρήνης και συμφιλίωσης στην Κύπρο». Ένα ακόμα χρησιμο απόσπασμα από το δελτίο της Επιτροπής: «Από το 2006 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι ο μεγαλύτερος χορηγός χρηματοδοτικής βοήθειας προς τη ΔΕΑ, η οποία ανέρχεται σε σχεδόν 38,5 εκατ. ευρώ, συμβάλλοντας στην ταυτοποίηση 1.044 από τους 2.022 αγνοούμενους».

Σημεία από την ανακοίνωση της Επιτροπής διασυνδέονται με την εκδήλωση ονοματοδότησης του «Πάρκου Αγνοούμενων Παιδιών της τουρκικής εισβολής 1974». Η Επιτροπή προτείνει μια άλλη στρατηγική: (α) «καλύτερη κατανόηση των αμοιβαίων ανησυχιών, ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κυπριακών κοινοτήτων», (β) «ζωτικής σημασίας πτυχή των συνολικών προσπαθειών συμφιλίωσης στο νησί».

Πολλές εκδηλώσεις στην ε/κ κοινότητα, όπως αυτή με την «ονοματοδότηση πάρκου» και οι συνθήσεις κυριακάτικες, αφορούν κάτι σημαντικό: τη συντήρηση της μνήμης. Η πρόταση της Επιτροπής διαθέτει μια άλλη ματιά στα πράγματα, αυτήν που μπορούμε να ονομάσουμε «στρατηγική για τη δημιουργική μνήμη» με περιεχόμενα την «κατανόηση», τη «συμφιλίωση», την «οικοδόμηση της ειρήνης». Η διαχείριση του παρελθόντος δεν είναι μια ευδύτερη υπόθεση, διασυνδέεται με το παρόν. Αγνοούμε ή θυμόμαστε, τιμούμε ή παραγνωρίζουμε κατά κόνα για να υπερτερήσουμε έναν ση-

μερινό πολιτικό στόχο. Αν διαθέτουμε έναν παγκύριο στόχο, βλέπουμε τη μεγάλη εικόνα και την οργανώνουμε ανάλογα, αν μας αρκεί η μικρή εικόνα καταφεύγουμε στην επίκλησή της για να συνεχίσουμε να παράγουμε το ίδιο αποτέλεσμα. Αντίθετα, η δημιουργική αξιοποίηση της μνήμης συμβάλλει στην ατασκαχία κι έτσι στην ανάπτυξη των δυνατοτήτων μιας κοινωνίας να αντιμετωπίσει τα σημερινά προβλήματα.

Ο γ.γ. των Η.Ε. Αντόνιο Γκουτέρες, στην Έκθεσή του για τις Καλές του Υπηρεσίες για την Κύπρο με ημερομηνία 11 Ιανουαρίου 2024 περιγράφει με εξαιρετική ακρίβεια τα σημερινά προβλήματα:

- «Το τελευταίο εξάμηνο του 2023 έγιναν 302 στρατιωτικές παραβιάσεις και από τις δύο πλευρές, εκ των οποίων 159 σοβαρές, καθώς αφορούσαν μόνιμες ατασκαχίες και 60 αφορούσαν κινήσεις προς τα εμπρός, αμφισβητώντας τις γραμμές κατάπαυσης του πυρός». 2. «Ο ειδικός αντιπρόσωπός μου στην Κύπρο Κ. Στιούαρτ, τους τελευταίους έξι μήνες, έκανε 129 συναντήσεις με φορείς, ομάδες πολιτών, επαγγελματικές οργανώσεις. Σκοπός του ήταν να προωθήσει επαφές, συνεργασίες, δημιουργία εμπιστοσύνης, ανταλλαγή ιδεών για την ειρήνη». Ύστερα απευθύνεται σε όλους τους Κυπρίους: «Οι πρόσφατες εξελίξεις τόσο στο νησί όσο και στην περιοχή υπογραμμίζουν ότι οι συγκρούσεις, οι οποίες μπορεί να φαίνονται παγωμένες στην επιφάνεια, συχνά συνεχίζουν να σιγοβράζουν στο υπέδαφος. Καθώς το χάσμα διευρύνεται χρόνο με τον χρόνο, υπάρχει μια αυξανόμενη συνειδητοποίηση και από τις δύο πλευρές ότι οι προοπτικές για μια λύση που όλοι μπο-

ρούν να αποδεχτούν, σταδιακά ξεθωριάζουν». Ο γ.γ. ξεκάθαρα απλώνει ένα δίκτυο προστασίας στην Κολομβιανή απεσταλμένη του Μαρία Άνχελα Ολγκίν Κουεγιάρ, ότι έρχεται για να διευκολύνει τους δύο ηγέτες και όχι για να επιλύσει το Κυπριακό. Δηλώνει: «οι ίδιοι οι ηγέτες να πάρουν σημαντικές πρωτοβουλίες ή χειρονομίες για τη δημιουργία δυναμικής προς την κατεύθυνση του διαλόγου και την οικοδόμηση εμπιστοσύνης».

Οι εξελίξεις θα τρέξουν και οι διενείς παίκτες θα δουν πού βρίσκονται τα πράγματα. Τα δεδομένα είναι σε όλους γνωστά, γι' αυτό απαιτείται αίσθηση του επείγοντος. Εάν θέλουμε, χρειαζόμαστε συγκυρία και σχέδιο. Η συγκυρία μάς κτυπά την πόρτα (νέα απεσταλμένη, νέα προσπάθεια, Πλαίσιο γ.γ., ευρωτουρκικά, ενεργειακά, ελληνοτουρκικές συγκλίσεις). Η συγκυρία από μόνη της δεν επιλύει τα προβλήματα, όπως έδειξαν άλλες συγκυρίες στο παρελθόν. Μπροστά πάμε μόνο με σχέδιο και πρόγραμμα υλοποίησής του στις πτυχές της συγκυρίας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή περιγράφει τον στόχο: «κατανόηση», «συμφιλίωση» και «οικοδόμηση της ειρήνης». Ο Κ. Στιούαρτ, επικεφαλής της ΟΥΝΦΙΚΥΠ, μετά την ενημέρωση του Σ.Α. των Η.Ε. στις 16 Ιανουαρίου μάς υπενθυμίζει πως πλησιάζουμε τα 60 χρόνια από την άφιξη της ΟΥΝΦΙΚΥΠ στη νήσο, ότι «το πρόβλημα έχει διαρκέσει πάρα πολύ» και αυτό είναι μια «υπόμνηση». Αλλά η υπόμνηση αφορά ηγεσίες που έχουν αντιληψη του ιστορικού χρόνου, ηγεσίες που θέλουν να αξιοποιήσουν την συγκυρία και μπορούν να υλοποιήσουν ένα σχέδιο.

www.larkoslarkos.org.cy

Έρχονται ευρωεκλογές

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Ηρθε και πάλι το πλήρωμα του χρόνου για την αποτύπωση της βούλησης των Ευρωπαίων πολιτών, ή όσων τουλάχιστον θεωρούν πως υπάρχει λόγος και αιτία να προσέλθουν στις κάλπες στις αρχές Ιουνίου για να εκλέξουν τους εκπροσώπους τους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Εκπροσώπους των οποίων, σύμφωνα με τις τελευταίες μετρήσεις του ευρωβαρόμετρου, γνωρίζει πλέον κάπως καλύτερα τον ρόλο τους, ακόμα νιώθει στην πράξη μακριά τους.

Στα ευρωπαϊκά ΜΜΕ κυριαρχεί η ανησυχία για κάποιους, εορτασμούς για κάποιους άλλους, της ανόδου της Ακροδεξιάς και της συντηρητικής Δεξιάς, η οποία μπορεί να βρεθεί στην τρίτη ή στην τέταρτη θέση, αναλόγως των εξελίξεων των επόμενων μηνών αλλά και αν οι παροϊμιωδώς ασυντόνιστοι εκπρόσωποι των «εθνοκεν-

τρικών» ή συντηρητικών κομμάτων θα καταφέρουν να συστήσουν ένα κοινό μπλοκ εδρών στην ευρωβουλή.

Το πρόβλημα, ωστόσο, όπως πάντα δεν μόνο πόσο αυξάνονται όσοι ψηφίζουν, λόγω πεποίθησης ή λόγω θυμού με τις άλλες πολιτικές δυνάμεις. Το πρόβλημα είναι από τη μία η Δεξιά που δεν μαθαίνει από τα παθήματά της, κοντοσυνάεται στην Ακροδεξιά για να διασφαλίσει ψήφους και μετακινεί την ατζέντα στα άκρα, προτιμώντας να γίνεται αρεστή παρά ωφέλιμη. Και από την άλλη η Αριστερά που αντί να αναζητεί λύσεις στα πραγματικά προβλήματα τα οποία εκμεταλλεύεται η Ακροδεξιά, βαφτίζει όποιον διαφωνεί ακροδεξιό και τους απωθεί.

Και στην Κύπρο το πρόβλημα είναι βασικότερο: ξεκινά από την κυριαρχία της ζέχνουσας λιβάνι συντήρησης της Ορθόδοξης Εκκλησίας, στην οποία ακόμα επι-

τρέπουμε να έχει άποψη και μάλλον σημαίνουν σε πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα που υπερβαίνουν των δικαιωμάτων των πατών της, και καταλήγει στο κατά βάσιν

Το μόνο που μπορούμε να κάνουμε σε αυτό το παράδοξο περιβάλλον, είναι να ελπίσουμε όση και όποια συζήτηση γίνει για τις ευρωεκλογές να αγγίξει τα όσα εκτυλίσσονται σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.

βαρετά συντηρητική κυπριακή πολιτική τάξη, η οποία φρόντισε να δώσει στο μήνυμα στο ΕΛΑΜ πως αν δεν αντιγράφει ακριβώς τα εγκλήματα της Χρυσής Αυγής,

είναι έτοιμη να τους υποδεχτεί. Ως τους Κύπριους αντίστοιχους της Μελόνι (η οποία πειθάρχησε ως πρωθυπουργός στην εξωτερική πολιτική της Ε.Ε., ενώ της επιτρέπεται να υποσκάπτει τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ στο εσωτερικό) ή της Λεπέν (η οποία είναι πλέον η πιο σεβασμία, προεκτική ακροδεξιά απέναντι στους πιο περίεργους ανταγωνιστές της στα πιο Δεξιά).

Σύμφωνα με την πρώτη δημοσκόπηση του 2024 από τον Reporter, το ΕΛΑΜ εδραϊνέται στην τρίτη θέση, παίρνοντας προς το παρόν τη θέση των κεντρώων. Και ακόμα και αν ξαναπέσει στην τέταρτη θέση, όταν δυσχεραστεί ο Συναγερμικοί επιστρέψουν στο μαντρί ή όταν το ΔΗΚΟ ξαναπέσει τους πελάτες του να το προτιμήσουν, η έδρα της Ακροδεξιάς για την Κύπρο είναι μάλλον δεδομένη. Ανατροπές σε αυτή την εικόνα ίσως να φέρει η ιδιαιτερότητα των

φετινών μας εκλογών, η ταυτόχρονη ψηφοφορία για σχολικές εφορείες, κοινότητες, δήμους και περιφέρειες, σε μια άσκηση που θυμίζει ένα εναλλακτικό timeline όπου θα ψηφίζαμε για πολιτειακές βουλές, ομοσπονδιακές κάτω βουλή και γερουσία, και εκ περιτροπής ή σταθερούς προέδρους - αντιπροέδρους και ούτω καθεξής.

Ίσως η κάθοδος στις κάλπες αναλόγως των ιδιαιτεροτήτων κάθε δημοτικής κούρσας να αλλάξει και την προσέλευση και τον χαρακτήρα όσων τελικά θα ψηφίσουν. Και τα μαθηματικά εδώ δεν βγαίνουν τόσο εύκολα και μπακαλίσματα. Το μόνο που μπορούμε να κάνουμε σε αυτό το παράδοξο περιβάλλον, είναι να ελπίσουμε όση και όποια συζήτηση γίνει για τις ευρωεκλογές να αγγίξει τα όσα εκτυλίσσονται σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Όχι λόγω κλισέ για ευρωπαϊκή οικογένεια και άλλα ιδεαλιστικά αφηγήματα που δεν αγγίζουν εύκολα

τον κόσμο στην καθημερινότητά του.

Αλλά για να βοηθήσει τον κόσμο που δεν έχει τον χρόνο ή την προδιάθεση να ασχοληθεί τον υπόλοιπο χρόνο, να έχει μια καλύτερη εικόνα του τι σημαίνει μια ευρωπαϊκή είδηση που θα ακούσει κάποια στιγμή τα επόμενα πέντε χρόνια. Και να ξέρει τι μπορεί να κάνει η ευρωβουλή, τι μπορεί να κάνει η Κομισιόν, τι κάνει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο – και κυρίως τι όχι, και τι αποτελεί ευθύνη της εγχώριας πολιτικής τάξης. Η Κυπριακή Προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε. το πρώτο μισό του 2026 που έχει αρχίσει να προετοιμάζεται είναι μια καλή αφορμή να συζητήσουμε περισσότερο ποιο είμαστε ως χώρα σε αυτό το ευρύτερο πλαίσιο, και να ανοίξει ακόμα λίγο στο μυαλό μας για το τι υπάρχει πέρα από τα σύνορά μας.

ykakouris@gmail.com

Πολιτικοί Vs τεχνοκράτες

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Η οικονομία σε ένα κράτος, σε μια εξουσία, αποτελεί ουσιαστικά τη διαχείριση ανεπαρκών πόρων. Και στο όνομα της οικονομίας και των ανεπαρκών πόρων διεξάγονται όλοι οι πόλεμοι. Η οικονομία και ο πάντα ανεπαρκής πλούτος, αποτελούν και την κυριότερη δικαιολογία για άσκηση αυταρχικής εξουσίας. Πρωταγωνιστές είναι από τη μία οι πολιτικοί, οι οποίοι θεσμοθετούν μέσω των νόμων τον τρόπο λειτουργίας μιας κοινωνίας και από την άλλη οι τεχνοκράτες, οι οποίοι καλούνται να εφαρμόσουν τους νόμους και τους κανόνες. Ο μεγαλύτερος πειρασμός των πολιτικών είναι να ασκούν τη δουλειά των τεχνοκρατών, αλλά και η μεγαλύτερη παγίδα για τους τεχνοκράτες, είναι να νομίζουν ότι ασκούν πολιτική. Και στις δύο περιπτώσεις τα αποτελέσματα είναι καταστροφικά, και πίσω απ' όλα αυτά βρίσκεται η παγίδα της καταπίεσης των νόμων η οποία ξεκινά από την απλή καταγραφή της ώρας προσέλευσης και αποχώρησης από τον χώρο εργασίας και φθάνει μέχρι τη σκάνδαλα δισεκατομμυρίων, τα οποία κατάντησαν κανόνες στον σύγχρονο κόσμο. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι τεχνοκράτες είναι ένστολοι, δηλαδή κληρικοί, στρατιωτικοί και αστυνομικοί, τότε ιστορικά οδηγούμαστε σε εθνικές καταστροφές και η Κύπρος δεν αποτελεί εξαίρεση. Στην περίπτωση κατά την οποία οι πολιτικοί κατευθύνουν και υπερκαλύπτουν τους τεχνοκράτες, οι τραγωδίες έχουν οικονομικό χρώμα.

Πολύ απλά, οι πολιτικοί θα πρέπει να θεσμοθετούν κανόνες και να επιλέγουν τους καλύτερους τεχνοκράτες για να εκτελέσουν ένα έργο. Στην Ελλάδα, κάθε υπουργός δικαιούται να προσλάβει 80 συνεργάτες, οι οποίοι με τη «φυγή» του υπουργού, «φεύγουν» και αυτοί, χωρίς άλλα ανταλλάγματα. Αν τα κριτήρια των πολιτικών είναι προβληματικά και δεν ξεκινούν από την «πάνω» κεφαλή, τότε προβληματικό θα είναι και το αποτέλεσμα. Από την άλλη, οι τεχνοκράτες θα πρέπει να κινούνται στη βάση των φυσικών κανόνων και όλων αυτών τα οποία έμαθαν στα πανεπιστήμια και όχι για να ικανοποιήσουν τα πάθη και τις αδυναμίες πολιτικών. Οι παρασπονδίες των τεχνοκρατών, κατά κανόνα οδηγούν σε καταστροφές και τραγωδίες. Συνένοχοι είναι και οι πολιτικοί με τον παραλογισμό των κομματικών ταυτοτήτων, οι οποίες ανταλλάσσονται με ψήφους, διορισμούς και προαγωγές.

Οι αυτοκρατορίες διαλύονται, λέει ο ιστορικός κανόνας, όταν δεν μπορούν να θρέψουν τη γραφειοκρατία τους, δηλαδή την εκτελεστική δύναμη η οποία στηρίζει και

αναδεικνύει και διατηρεί στην εξουσία τον αυτοκράτορα. Ο κανόνας με ανάλογο τρόπο επαναλαμβάνεται για τα κράτη, τις επιχειρήσεις ακόμη και για τις οικογένειες, όπου τα οικονομικά προβλήματα, οι ανεπαρκείς πόροι, οδηγούν συνήθως σε διάλυση. Η εναλλαγή στην εξουσία, όπως θεσμοθετήθηκε πρώτα στην Αμερική με τις δύο θητείες για τον πρόεδρο της χώρας, αποτελεί το μεγαλύτερο μυστικό για τη διατήρηση της αμερικανικής αυτοκρατορίας και γεννήθηκε από το «αίμα» του εμφύλιου πολέμου. Η μεγάλη παραμονή στην εξουσία διαφθείρει και οδηγεί σε αλαζονικές συμπεριφορές, οι οποίες καταλήγουν σε καταστροφικά αποτελέσματα. Κομβικό σημείο για διατήρηση της Δημοκρατίας, του δυσκολότερου πολιτεύματος, αποτελεί ο έλεγχος και η λογοδοσία όλων των εξουσιών, χωρίς εξαιρέσεις και στη βάση ξεκαθάρων κανόνων. Σε διαφορετική περίπτωση επικρατεί το δικίο του ισχυρού, επιβάλλεται ο δυνατός επί του αδύνατου και η κοινωνία συνήθως κινείται στη βάση των άναρχων αρχών της φύσης και της ζούγκλας. Όλα ξεκίνησαν από τους αρχαίους Έλληνες και την αθηναϊκή Δημοκρατία. Ωστόσο, προηγήθηκαν δεκάδες ηγέτες, πολιτικοί και θρησκευτικοί, οι οποίοι θεσμοθέτησαν κανόνες λειτουργίας μιας κοινωνίας εδώ και χιλιάδες χρόνια.

Σε βόρειες χώρες της Ευρώπης, όπου η μεσημεριανή ξεκούραση, η μεσημβρινή «σιέστα», δεν αποτελεί παράδοση, στα γραφεία των πολιτικών υπάρχουν καναπέδες για να απλώνουν και να ξεκουράζονται τα μεσημέρια. Στόχος, όπως λένε οι ίδιοι, είναι να «κοιμούνται» στα προβλήματα και έτσι να βρίσκουν τις σοφότερες λύσεις. Στη ζωή, όπως και στην πολιτική, τίποτα δεν είναι άσπρο ή μαύρο, αλλά όλα έχουν και τις γκριζες τους πλευρές. Αντιθέτως δεν υπάρχει καμία πρόνοια για τους τεχνοκράτες, οι οποίοι δεν πρέπει να βασανίζονται με τους με αναλύσεις, αλλά θα πρέπει να εκτελούν έργα, όπως σπούδασαν ή όπως έμαθαν από την πείρα τους. Στην Κύπρο, η πρακτική της μεσημεριανής ξεκούρασης αποτελούσε παράδοση αιώνων για όλους τους ανθρώπους. Η πρακτική αυτή ανατράπηκε πριν μερικά χρόνια, ελέω κλιματιστικών αλλά και μιας άγαρμψης αντιγραφής πρακτικών βόρειων χωρών. Ο μόνος πολιτικός ο οποίος επέμενε φανερά στη μεσημβρινή «σιέστα» ήταν ο Νίκος Αναστασιάδης, ενώ οι υπόλοιποι δηλώνουν απλά «ακούραστοι» και εργάζονται από τα χαράματα μέχρι τα μεσάνυχτα, χωρίς σταματημό και διακοπές. Και όταν καεί η «μχανή» τότε έρχονται «ονους» τους. Για να επιβεβαιωθεί ο κανόνας ότι ουδείς αναντικατάστατος.

kaparispan@yahoo.gr

Σήμερα φρίκη, αύριο αριθμός

Της ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ

Ο πιο κρυμμένος ποταμός της Γης είναι εκείνος του αίματος γυναικών που φονεύθηκαν από χέρι οικείου. Αμέτρητες οι ιστορίες γυναικοκτονίας, από τότε που ο άνδρας είπε, αυτή είναι κτήμα μου. «Αφθονο και ακατάσχετο ρέει το αίμα στην επικράτεια της αγάπης» το περυσινέλεξε και το φανέρωσε μοναδικά ο Παντελής Μπουκάλας στη μελέτη του «Το αίμα της Αγάπης: ο πόθος και ο φόνος στη δημοτική ποίηση», από όπου προέκυψε προ διετίας και η σκηνική αφήγηση της έμφυλης βίας, το θεατρικό «Σφαγείο του Ερωτα». Τα φονικά των δημοτικών τραγουδιών σαν να ξαναζωντανεύουν με κάθε νέα γυναικοκτονία που συζητάται και έπειτα γίνεται αριθμός.

Γεωργία Μουράτη, το πρώτο θύμα του 2024. Δεκατρείς γυναικοκτονίες μέσα στο 2023, 24 το 2022 (όταν 48.000 γυναίκες και κορίτσια στον κόσμο δολοφονήθηκαν από συντρόφους και οικείους), 23 το 2021 – 174 τα τελευταία 14 χρόνια. Εμμοιαζε εύκολο γι' αυτούς να της βάλουν χειροπέδες, να τη φιμώσουν, να τη μαχαιρώσουν με μένος στον λαιμό και να την πετάξουν μέσα σε ένα μπασούλο στα χωράφια. Δύσκολο να δεις πίσω από τις κλειστές πόρτες των σπιτιών. Όμως, σπμάδια υπήρχαν. Καταγγέλιες κατά του συντρόφου για κακοποίηση της πρώην συζύγου, για βιασμό

και ξυλοδαρμό της αδελφής, καταδίκες. Σεσημασμένος ο συνεργός. Κάτι οι γύρω ήξεραν. Κι όσοι δεν ήξεραν, όταν πληροφορήθηκαν την εξαφάνιση της 41χρονης εγκύου, σκέφτηκαν «ο σύντροφος την έφαγε». Είναι τρομακτικό, για την κοινωνία αποκλειστικό, να είναι αναμενόμενη η γυναικοκτονία.

Τόσα περιστατικά (πάντα υπήρχαν, όμως ήταν αόρατα) και δεν έχει ακόμη υφανθεί ένα πλέγμα προστασίας θυμάτων. Στις κα-

Ως σκιάδης πανδημία περιγράφεται η έξαρση της ενδοοικογενειακής βίας, που προκαλεί τραυματισμούς περισσότερους από εκείνους στα τροχαία.

κοποιτικές συμπεριφορές δεν δίνονται πριν από το έγκλημα η πρότερη σημασία. Ορισμένοι γνωρίζουν, όμως σιωπούν «γιατί είναι ιδιωτικές υποθέσεις». Όμως, τα όρια μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού καταρρέουν όταν μακραίνει το κομπόλι των ευδιάκριτων κινδύνων· τότε οι γνωρίζοντες οφείλουν να σπάσουν τον τοίχο της επιχειρησιακής ανεπάρκειας και τον κύκλο της κανονικοποιημένης ανδρικής βίας. Περισσό-

τερα από 10.000 περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας καταγγέθηκαν στην Ελλάδα το 2023. Ως γνωστόν, στα περισσότερα, θύματα ήταν γυναίκες και θύτης νυν ή πρώην σύντροφος. Ναι μεν υπάρχουν γραφεία αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας, γραμμή υποστήριξης (15900), συμβουλευτικά κέντρα, καταφύγια για κακοποιημένες γυναίκες, αλλά οι φορείς είναι ασυντόνιστοι, ελλιπείς τα δεδομένα, πλημμελώς εκπαιδευμένοι οι λειτουργοί, πολλά τα προσκόμματα στη φιλοξενία θυμάτων, διάτρητα τα μέτρα προστασίας, μικρή η αναγνώριση του κινδύνου, δύσκολη η άμεση επέμβαση.

Αναφέρεται ως σκιάδης εν εξελίξει πανδημία. Η έμφυλη επιθετικότητα, που αυξάνεται σε περιόδους πολυκρίσεων, προκαλεί τραυματισμούς περισσότερους από εκείνους στα τροχαία και ενίοτε εξελίσσεται σε φόνο, είναι διεθνώς το πιο συχνό και λιγότερο δηλωθέν έγκλημα. Εμπειρέχει ένα κοινό μοτίβο. Προσπάθεια επικυριαρχίας πάνω στον άλλο, πλήρους ελέγχου του, παγίωσης της ανδρικής υπεροχής. Ο θύτης, κατά περίπτωση, βρίζει, προσβάλλει, απειλεί, υποβιβάζει, ενοχοποιεί, απομονώνει το θύμα από το φιλικό περιβάλλον, του αφαιρεί υλικούς πόρους, χρησιμοποιεί ως μοχλό πίεσης παιδιά, κατοικίδια, συγγενείς, χειραγωγεί, σπράχνει, δέρνει, βιάζει. Κι έπειτα παίζει

το παιχνίδι της συγγνώμης, των υποσχέσεων ότι δεν θα ξανασυμβεί, της γοητείας, που είναι ένας άλλος τρόπος διατήρησης της εξουσίας. Το «γιατί δεν φεύγει;», στην ουσία μετακυλίζει την ευθύνη στο παγιδευμένο θύμα. «Ενιωθα πως αν έφευγα θα με σκότωνε», λέει η Φανή. Ψυχικά αδύναμη, ηθικά καταρρακωμένη, οικονομικά εξαρτημένη, «δεν έβλεπα διέξοδο, έκρυβα τις μελανιές και ντρεπόμουν». Υστερα από ένα «ατύχημα» βρέθηκε με σπασμένα μέλη στο νοσοκομείο. Και κατάφερε να χτίσει με τους ειδικούς μια ασφαλή έξοδο από το σπίτι του τρόμου, να μάθει ν' αντέχει την αναμέτρηση με τον φόβο, τη σύγκρουση, την κατάθλιψη, τον πόνο.

Το κακοποιημένο παιδί όταν μεγαλώσει είναι πιθανό κι αυτό να κακοποιεί, λένε οι μελέτες. Το ανεπίλυτο παιδικό τραύμα, που ενδέχεται να κάνει τον ενήλικα περισσότερο βίαιο και ανεξέλεγκτο, μαζί με τις άκαμπτες πατριαρχικές απόψεις για το φύλο και τους υποταγμένους ρόλους, το αίσθημα κτήσης και τον υπερεξελισσόμενο ανδρισμό, είναι εκείνα που συχνά οικοδομούν την ψυχοσύνθεση του οργίλου άνδρα-δυνάστη-πιθανού φονιά. Του κανονικού-μη κανονικού, αποδεκτού-απαράδεκτου αρσενικού. «Και η φρίκη δεν κουβεντιάζεται γιατί είναι ζωντανή, γιατί είναι αμίλητη και προχωράει».

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗΣ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Ο χαρακτήρας των πανεπιστημίων

Το ερώτημα δημόσια ή ιδιωτικά πανεπιστήμια είναι πραγματικό δίλημμα; Σε ένα στρατόπεδο Γάλλων αιχμαλώτων των ναζί μετά τον «ψευτοπόλεμο» του 1939, ο Γάλλος φιλόσοφος Georges Gusdorf βίωσε την αυθεντική εμπειρία της Universitas. Φυλακισμένος σε αυτό το απεχθές μέρος για περισσότερα από τέσσερα χρόνια έζησε το «πανεπιστήμιο» μέσα σε μια αυθεντική ατμόσφαιρα αγωνίας, βίωσε το ανθρώπινο κενό και την απόσυρση από τον κόσμο, την αυθεντική υπέρβαση του εγκόσμιου.

Η εμπειρία του Georges Gusdorf ήταν του εξανθρωπισμού του κόσμου μέσω του Πανεπιστημίου. Σε εκείνο το στρατόπεδο υπήρχαν δάσκαλοι όλων σχεδόν των ειδικοτήτων, καθηγητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και πανεπιστημιακοί. Μαθηματικά, ιστορία, φιλοσοφία, οικονομία, θεολογία: όλες οι επιστήμες, όλα τα γνωστικά αντικείμενα άρχισαν σταδιακά να οργανώνονται, δίνοντας μορφή σε ένα ιδιόμορφο πανεπιστήμιο, κάτι σαν κρησφύγετο μέσα

στην έρημο που προστάτευε το μυαλό από τη φρίκη της καθημερινότητας του στρατοπέδου. Αυτή η εμπειρία, αυτή η μεταμόρφωση του στρατοπέδου σε Universitas, η κοινωνικοποίηση δηλαδή των κρατούμενων μέσω της γνώσης, συνέβαλε στη διαμόρφωση ενός νέου πνεύματος συνάνθρωπων και συνυπαρξης, ενός νέου είδους πνευματικότητας που αντιστέκονταν στη ναζιστική βαρβαρότητα. Ήταν η ανθρωπιά που εκφράστηκε μέσα σε συνθήκες απώλειας και απόγνωσης.

Για τον Georges Gusdorf, αυτή η εμπειρία δικαιολογεί με τον πιο ευχλωτό τρόπο τον λόγο ύπαρξης του πανεπιστημίου. Κατ' ουσία ο ανθρωπίνος αυτός θεσμός προστάθηκε να υπερβεί το ανθρώπινο στοιχείο και να καταστεί τόσο ισχυρός ώστε να συγκρατεί τις δυνάμεις της φθοράς και της εξόντωσης. Είναι επίσης η ιδέα ενός πανεπιστημίου αυτόνομου και αυτο-οργανωμένου, που δεν εξυπηρετεί άλλο σκοπό από αυτόν της ανάταξης του πνεύματος των «δεσμοτών», όπως περιγράφονται στην εικόνα της σπληνιάς του Πλάτωνα. Τόσο

το γερμανικό πανεπιστήμιο του 19ου αιώνα όσο και το αμερικανικό του 20ού αιώνα εμπνεύστηκαν εν μέρει από παρόμοια ιδανικά, με τη μόνη διαφορά ότι τέθηκαν εξ αρχής στην υπηρεσία ενός εθνικού ιδεώδους σε διαρκή ανταγωνισμό με άλλα εθνικά ιδεώδη.

Αυτό τουλάχιστον ισχυρίζονται δύο σημαντικοί εκπρόσωποι των δύο πανεπιστημιακών παραδόσεων, ο Max Weber και ο Allan Bloom. Στο άρθρο του «Η Γερμανία ανάμεσα στα υπόλοιπα ευρωπαϊκά έθνη», δημοσιευμένο τον Οκτώβριο του 1916, ο Γερμανός κοινωνιολόγος σχολιάζει: «Δεν είναι οι Ελβετοί, οι Δανοί, οι Ολλανδοί ή οι Νορβηγοί που θα λογοδοτήσουν στις μελλοντικές γενιές για την κατάσπαση της εκπαιδευσης και του πολιτισμού (Gestaltung) στη γη. Δεν είναι αυτοί που θα επικριθούν, όταν το δυτικό μισό του πλανήτη μας εγκαταλείφθηκε αμαχητί, σαν να μην υπήρχε τίποτα καλύτερο από τη ρωσική γραφειοκρατία και τις συμβάσεις της αγγλοσαξονικής κοινωνίας.

Και δικαίως. Γιατί κανείς δεν μπορεί να κατηγορήσει τους Ελ-

βετούς, τους Ολλανδούς ή τους Δανούς, μπορεί όμως κάλλιστα να κατηγορήσει εμάς. Για τον λόγο αυτό έπρεπε να γίνουμε κράτος εξουσίας και προκειμένου να έχουμε λόγο στις αποφάσεις που αφορούν το μέλλον της γης έπρεπε να πάμε σε πόλεμο». Η εθνική ή εθνικιστική δήλωση του Weber ανιχνεύεται και στο ακόλουθο απόσπασμα από τη «Συρρίκνωση του αμερικανικού πνεύματος» του Allan Bloom: «Αυτό είναι που μετράει πραγματικά και πρέπει να το θυμόμαστε για να ξερουμε πώς να υπερασπιστούμε το πανεπιστήμιο.

Αυτή είναι η αμερικανική στιγμή στην παγκόσμια ιστορία, για την οποία θα κριθούμε για πάντα. Όπως ακριβώς στην πολιτική η τύχη είναι μάλλον αμφίβολο το πώς το μέλλον θα κρίνει τη διαχείρισή μας». Το ερώτημα εδώ δεν είναι αν το γερμανικό είναι το πρότυπο

δημόσιο πανεπιστήμιο ή αν τα αμερικανικά πανεπιστήμια είναι «ιδιωτικά». Το ζήτημα είναι ότι, δημόσια ή ιδιωτικά, η raison d'état τους, η μύχια αποστολή τους είναι να προωθήσουν το γερμανικό ή το αμερικανικό πνεύμα. Συνεπώς η ουσιαστική διαφοροποίηση δεν έγκειται στον «δημόσιο» ή τον «ιδιωτικό» χαρακτήρα των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, αλλά στον εθνικό «χαρακτήρα» τον οποίο υπηρετούν και τον οποίο προπαγανδίζουν ως πανανθρώπινο.

Το μόνο βέβαιο είναι ότι σήμερα η επιστημονική έρευνα έχει ξεφύγει από το στενό πλαίσιο του «πανεπιστημίου», αφού η έρευνα αιχμής, είτε για πολιτική είτε για στρατιωτική χρήση, γίνεται στα εργαστήρια μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών και τα αποτελέσματά της αποτελούν επτασφράγιστο μυστικό μέχρι την παραγωγή αγοραίων προϊόντων ή προϊόντων του τρόμου –δυστυχώς, επίσης, αγοραίων. Δημόσια ή ιδιωτικά, τα πανεπιστημιακά ιδρύματα σήμερα αλλάζουν χαρακτήρα μέσα από τον άκρατο μερκαντιστικό χαρακτήρα που τα διακρίνει.

Μόνο μικροί πυρήνες αντίστασης στο εσωτερικό τους θυμίζουν το πανανθρώπινο πνεύμα του Gusdorf ή, έστω, τον εθνικό χαρακτήρα ενός πανεπιστημίου εδραιωμένου από τον Humboldt. «Κανείς δεν γνωρίζει ακόμη» έγραφε ο Weber «ποιοι θα κατοικούν στο μέλλον στο κλουβί, ή αν, στο τέλος αυτής της γιγαντιαίας διαδικασίας, θα υπάρξουν εντελώς νέοι προφίτες ή μια αναγέννηση των αρχαίων στοχαστών και ιδανικών ή, τέλος, στην περίπτωση που τίποτα από αυτά δεν συμβεί, μια μηχανική απολίσωση, στολισμένη με ένα είδος σπασμωδικής ματαιοδοξίας. Σε κάθε περίπτωση, για τους 'τελευταίους ανθρώπους' αυτής της εξελίξης του πολιτισμού, αυτά τα λόγια θα μπορούσαν να γίνουν πραγματικότητα: 'Είδικοι χωρίς όραμα και ερωτύλοι χωρίς καρδιά: αυτά τα μηδενικά έχουν την εντύπωση ότι έχουν κατακτήσει το ανώτατο βαθμό ανθρωπιάς που έχει επιτευχθεί ποτέ'».

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Τα πλοκάμια της μαφίας του Βορρά

Το κύκλωμα λαθρεμπορίας τσιγάρων με έδρα τη Θεσσαλονίκη πίσω από την αλυσίδα των δολοφονιών

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΣΟΥΛΙΩΤΗ**

Η **δολοφονία**, την περασμένη Κυριακή, του Βαγγέλη Ζαμπούνι στον Νέο Κόσμο αποτελεί την άκρη του νήματος μιας υπόθεσης που άρχισε να εκτυλίσσεται πριν από περίπου δύο χρόνια. Στο επίκεντρό της βρίσκεται μια ομάδα ομογενών από την πρώην Σοβιετική Ένωση, η οποία όπως όλα δείχνουν, κατάφερε να εκκαθαρίσει τις αντιπαλές «κεφαλές» της λεγόμενης Greek Mafia.

Μια επίθεση ενόπλων σε βενζινάδικο στη Θεσσαλονίκη το 2022, η απαγωγή 60χρονου ομογενούς από το Καζακστάν, που είχε βρεθεί νεκρός σε κανάλι του Μόρβου, και η διαφυγή μέσω Πάτρας στην Ιταλία ενός φυγόποινου Ελληνοουκρανού με το ψευδώνυμο «Έντικ» είναι ορισμένες από τις άγνωστες ψηφίδες του παζλ της υπόθεσης που αποκαλύφθηκε μεσοβδόμαδα και αφορά συλλήψεις για τρεις ανθρωποκτονίες και μια απόπειρα, σχετιζόμενες με την επονομαζόμενη Greek Mafia.

Πρόκειται για τις εκτελέσεις του 53χρονου Γιάννη Σκαφτούρου στο εξοχικό του στα Σκούρτα Βοιωτίας το Πάσχα του 2022, του Βασίλη Ρουμπέτη και του κουινιάδου του Διονύση Μουζακίτη (τύγχανε και σωματοφύλακας του Σκαφτούρου) τον Ιούνιο του 2023 στον Κορυδαλλό και την απόπειρα δολοφονίας του 47χρονου ομογενούς από το Ουζμπεκιστάν το 2023 στην Κατερίνη, με τον τελευταίο να διαφεύγει τραυματίας για να αποβιώσει μερικούς μήνες αργότερα από ανακοπή καρδιάς. Η αστυνομία συσχετίζει τις τρεις εκτελέσεις και με δύο εμπρηστικές επιθέσεις, η πρώτη σε βενζινάδικο στον Ασπρόπυργο και η δεύτερη σε αποθήκη στην ίδια περιοχή που στέγαζε παράνομο καπνεργοστάσιο.

Στο στόχαστρο και της ΕΥΠ

Ως μέλη της ομάδας που έχει διαπράξει τις συγκεκριμένες εγκληματικές πράξεις, το τμήμα Δίωξης Ανθρωποκτονιών που χειρίστηκε την υπόθεση συνέλαβε την Πέμπτη δύο άτομα, έναν 38χρονο ομογενή από τη Γεωργία και έναν 20χρονο από την περιοχή της Περαίας, στη Θεσσαλονίκη. Στη δικογραφία περιλαμβάνονται τα στοιχεία ακόμη πέντε ατόμων, εκ των οποίων δύο βρίσκονται κρατούμενοι στις φυλακές της Λάρισας και του Μαυροβουνίου. Το όνομα ενός από τους καταζητούμενους είχε εμπλακεί σε υπόθεση απαγωγής ενός ομογενούς από το Καζακστάν το 2016. Ο 60χρονος άνδρας είχε παραμείνει όμηρος για αρκετές ημέρες πριν βρεθεί νεκρός, δεμένος πισθάγκωνα σε αρδευτικό κανάλι. Το θύμα εκείνης της υπόθεσης περιγραφόταν τότε ως «λαθρέμπορος τσιγάρων».

Ένας δεύτερος καταζητούμενος φέρεται να ελέγχεται ως ύποπτος για συμμετοχή στην ένοπλη επίθεση κατά πρατηρίου καυσίμων το 2022 στην Περαία Θεσσαλονίκης. Πρόκειται σύμφωνα με ορισμένες πληροφορίες για πρατήριο που ανήκει σε συνδικαλιστικό εκπρόσωπο των βενζινοπωλών. Έχουν επίσης ανάμειξη σε υπόθεση διακίνησης παράτυπων μεταναστών το 2018 στο Κατάκολο με το σκάφος «Imren 1». Κεντρικό πρόσωπο εκείνης της υπόθεσης είχε θεωρηθεί ομογενής από τη Γεωργία γνωστός με το ψευδώνυμο Zoras Baron. Ήταν γνωστός για τα φιλωρωσικά αισθήματά του και είχε βρεθεί στο επίκεντρο έρευνας της ΕΥΠ σε μια περίοδο που παρέμενε σε εκκρεμότητα το θέμα της ονομασίας των Σκοπίων.

Ο «Αντόν» και ο «Έντικ»

Οι ερευνώμενοι ως εγχέφαλοι, πάντως, της ομάδας που φέρεται

να έχει εκτελέσει τα συμβόλαια θανάτου δεν συγκαταλέγονται μεταξύ των κατηγορουμένων. Ως ένας εκ των ηγετικών στελεχών της οργάνωσης περιγράφεται άτομο με ψευδώνυμο «Αντόν», που διαμένει στη Θεσσαλονίκη και τον Απρίλιο του 2023 είχε γίνει στόχος βομβιστικής επίθεσης. Ακόμη πιο ψηλά στην ιεραρχία φέρεται να βρίσκεται ομογενής από την Ουκρανία εις βάρος του οποίου εκκρεμεί τα τελευταία χρόνια καταδικαστική απόφαση 7 ετών για κλοπές και διαρρήξεις. Καθότι φυγόποινος, ο «Έντικ», όπως είναι το προσωπικό του, επισκέπτεται κρυφά την Ελλάδα και μάλιστα έχει καταγραφεί –σύμφωνα με αστυνομικές πηγές– να φεύγει προ μηνών με πλοίο από την Πάτρα προς την Ιταλία οδηγώντας μια πολυτελή Mercedes με ουκρανικές πινακίδες κυκλοφορίας, η οποία ανήκει σε έναν από τους κατηγορούμενους της υπόθεσης. Ο «Έντικ» φέρεται μάλιστα να έχει διασυνδεση με την «αφρόκρεμα» της ρωσόφωνης μαφίας παγκοσμίως, τα μέλη της οποί-

Οι αστυνομικοί εντοπίζουν ομοιότητες στον τρόπο δράσης των εκτελεστών στον Νέο Κόσμο με τους φόνους των Σκαφτούρου και Ρουμπέτη.

ας φέρουν τον τίτλο τιμής «Vor V Zakone».

Η αστυνομική έρευνα, την οποία συνέδραμε και η Υποδιεύθυνση Αντιμετώπισης Οργανωμένου Εγκλήματος Αττικής, θεωρείται πιθανό να οδηγήσει στην εξιχνίαση και ορισμένων ακόμη συμβολαίων θανάτου, όπως αυτό εις βάρος του 44χρονου Βαγγέλη Ζαμπούνι τα ξημερώματα της περασμένης Κυριακής. Στα ανώτατα κλιμάκια του υπουργείου Προστασίας του Πολίτη έχει σχηματιστεί η πεποίθηση πως τις δολοφονίες του Ζαμπούνι, του Σκαφτούρου και του Ρουμπέτη οργάνωσε η ίδια ομάδα, μια και ο τρόπος εκτέλεσης ήταν πανομοιότυπος. Αξιωματικοί της ΕΛ.ΑΣ. λένε ακόμη ότι ο ένας από τους εκτελεστές του 44χρονου (τα χαρακτηριστικά του έχουν εν μέρει αποτυπωθεί στο βίντεο της δολοφονίας) προσομοιάζει με έναν από τους βασικούς κατηγορούμενους της τρέχουσας υπόθεσης.

Τι κρύβεται πίσω από τα συγκεκριμένα συμβόλαια θανάτου και τη διαμάχη των στελεχών της Greek Mafia με τους ομογενείς από την πρώην ΕΣΣΔ;

Η εκτέλεση του «Θείου Τζο»

Ο 53χρονος Γιάννης Σκαφτούρος ή «Θεός Τζο» δραστηριοποιούνταν στο λαθρεμπόριο βενζίνης έχοντας υπό τον έλεγχό του πρατήρια υγρών καυσίμων στην Αττική, αλλά και βυτιοφόρα που είχαν βρεθεί να μετέχουν στη διακίνηση χημικών διαλυτών από τη Βουλγαρία στην Ελλάδα για τη νόθευση της βενζίνης. Φέρεται να είχε επιλέξει να επεκτείνει τις δραστηριότητές του και στο λαθρεμπόριο καπνού. Οχι παρασκευάζοντας ο ίδιος λαθραία καπνικά προϊόντα αλλά παρέχοντας κάλυψη ή αλλιώς προστασία σε επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στη συγκεκριμένη μαύρη αγορά.

Τα τελευταία χρόνια, πιθανόν με αφορμή και τον πόλεμο στην Ουκρανία, οι κατηγορούμενοι στην υπόθεση και οι εντολείς τους προσπάθησαν να πάρουν υπό τον έλεγχό τους τη συγκεκριμένη δραστηριότητα, απαιτώντας από τους εγχώριους «τσιγαράδες» υπέρογκα χρηματικά

Νέος Κόσμος, 14/1/2024

Η δολοφονία του Βαγγέλη Ζαμπούνι, στον Νέο Κόσμο, οδηγεί την αστυνομία στους πιο σκοτεινούς δρόμους του υποκόσμου. Σύμφωνα με έμπειρους αξιωματικούς της ΕΛ.ΑΣ., ένας από τους εκτελεστές του 44χρονου προσομοιάζει σε έναν από τους βασικούς κατηγορούμενους για τις δολοφονίες των Ρουμπέτη και Σκαφτούρου.

ποσά σαν μια μορφή ιδιότυπου φόρου. Η συγκεκριμένη εξέλιξη πυροδότησε πόλεμο, με πρώτο θύμα τον 53χρονο Γιάννη Σκαφτούρο. Ενοπλοι πήγαν στο εξοχικό του στα Σκούρτα τη Δευτέρα του Πάσχα και άνοιξαν πυρ με καλάσνικοφ στον κήπο μπροστά στα παιδιά και στα εγγόνια του «Θείου Τζο», ο οποίος τραυματίστηκε θανάσιμα.

Αν και υπήρχαν από νωρίς πληροφορίες και στοιχεία για εμπλοκή ομογενών από τη Γεωργία στη δολοφονία, η εκτέλεση του Σκαφτούρου αποδόθηκε στη διαμάχη για την επικυριαρχία στο λαθρεμπόριο βενζίνης. Είναι δε πιθανό άτομα που βρίσκονταν κοντά στον «Θείο Τζο» και θέλησαν να εκδικηθούν για τον φόνο του να προχώρησαν τον Ιούνιο του 2022 στη δολοφονία ενός 38χρονου επιχειρηματία - ιδιοκτήτη πρατηρίων, θεωρώντας εσφαλμένα ότι εκείνος βρισκόταν πίσω από τον φόνο Σκαφτούρου.

Όταν έπειτα από μερικούς μήνες το τοπίο ξεκαθάρισε σημειώθηκαν δύο ισχυρές και στοχευ-

Πόλεμο των μελών της Greek Mafia με ομογενείς από την πρώην ΕΣΣΔ βλέπουν οι αξιωματικοί της ΕΛ.ΑΣ. πίσω από τα συμβόλαια θανάτου.

μένες βομβιστικές επιθέσεις. Η πρώτη ήταν στις 27 Απριλίου 2023 στο σπίτι ενός ομογενούς από χώρα της πρώην Σοβιετικής Ένωσης στη Θεσσαλονίκη, που δραστηριοποιείται στην αγορά του λαθραίου τσιγάρου και διατηρεί κατά πληροφορίες στενή φιλική σχέση με τουλάχιστον δύο από τους διωκόμενους στην τρέχουσα υπόθεση. Η δεύτερη βομβιστική επίθεση καταγράφηκε ένα εικοσιτετράωρο αργότερα σε σπίτι στη λεωφόρο ΝΑΤΟ, όπου διέμενε ένα ακόμη μέλος της ομάδας και συγκαταλέγεται μεταξύ των δύο συλληφθέντων στην επιχείρηση της ΕΛ.ΑΣ., την περασμένη Πέμπτη. Αποτύπωμα του τελευταίου είχε βρεθεί στη μοτοσυκλέτα διαφυγής των δολοφόνων του Γιάννη Σκαφτούρου.

Οι «σκιές» του Ρουμπέτη

Μόλις μερικές ημέρες αργότερα, τα θύματα των δύο βομβιστικών επιθέσεων και οι συνεργοί τους ξεκίνησαν να παρακολουθούν τον Βασίλη Ρουμπέτη θεωρώντας τον προφανώς υπεύθυνο για τις εις βάρος τους επιθέσεις. Η παρακολούθησή του από τα μέλη της διωκόμενης ομάδας των ομογενών προέκυψε αργότερα, με βάση το στίγμα και το GPS του iPhone. Βρέθηκαν τυχαία μέσα σε ένα κλεμμένο Ι.Χ., που είχαν σταθμεύσει σε πληντήριο αυτοκινήτων που είχαν υπό τον έλεγχό τους, στον Ασπρόπυργο. Τα άτομα που είχαν πάρει στο κατόπι τον Βασίλη Ρουμπέτη εντοπίζονται κοντά στο σπίτι του στον Κορυδαλλό, κοντά στην πατρική κατοικία του στη Νίκαια, σε βενζινάδικο ιδιοκτησίας του στην οδό Πειραιώς, αλλά και στο γήπεδο «Καραϊσκάκης», όπου έδινε τακτικά το «παρών», καθώς φανατικός οπαδός του Ολυμπιακού.

Τελικά, αρχές Ιουνίου, δολοφονήθηκε μαζί με τον κουινιάδου και σωματοφύλακα του «Θείου Τζο», Διονύση Μουζακίτη, έξω από το σπίτι του στον Κορυδαλλό μέσα σε καταιγισμό πυρών από καλάσνικοφ. Τα δύο κινητά iPhone όπως και το κλεμμένο Ι.Χ. μέσα στο οποίο βρέθηκαν συνδέονται, σύμφωνα με την έρευνα της ΕΛ.ΑΣ., με τα πρόσωπα που έχουν συμπεριλη-

φθει στη 64σέλιδη δικογραφία του τμήματος Δίωξης Ανθρωποκτονιών.

Η απόπειρα που απέτυχε

Μετά τη διπλή δολοφονία Ρουμπέτη - Μουζακίτη, οι δράστες προσπαθήσαν ανεπιτυχώς αυτή τη φορά να εκτελέσουν ένα ακόμη συμβόλαιο θανάτου εις βάρος ενός 47χρονου ομογενούς από το Ουζμπεκιστάν στην περιοχή της Πιερίας. Ο 47χρονος ανήκε στο παρελθόν στην ίδια ομάδα με τους παραλίγο δολοφόνους του. Ήρθαν ωστόσο σε σύγκρουση μετά από πληροφορίες που περιήλθαν σε γνώση τους, σύμφωνα με τις οποίες το θύμα είτε είχε έρθει σε επικοινωνία είτε είχε συναντηθεί διά ζώσης με τον Βασίλη Ρουμπέτη. Η πρωτοβουλία του αυτή αποτέλεσε casus belli με αποτέλεσμα να ακολουθήσει προσπάθεια εξόντωσής του. Κατάφερε να διαφύγει τον κίνδυνο, αλλά το φθινόπωρο του 2023 υπέστη ανακοπή καρδιάς και κατέληξε στο Θριάσιο νοσοκομείο.

Έχει ενδιαφέρον ότι στις 10 Ιουνίου 2023, μόλις τρεις ημέρες μετά την εκτέλεση του Βασίλη Ρουμπέτη και προκειμένου να στείλουν στους αντιπάλους τους το μήνυμα «τελειώσατε», μέλη της ομάδας των ομογενών πήγαν στο βενζινάδικο που διατηρούν στον Ασπρόπυργο στενά συγγενικά πρόσωπα του Γιάννη Σκαφτούρου και αφού ακινητοποίησαν τον φύλακα πυρπόλησαν δύο φορτηγά μέσα στα οποία υπήρχαν δύο μηχανές παρασκευής λαθραίων τσιγάρων. Εξήμερες αργότερα, πυρπόλησαν και αποθήκη στον Ασπρόπυργο μέσα στην οποία λειτουργούσε κρυμμένο ένα παράνομο εργοστάσιο τσιγάρων, με μια σειρά από αποδεικτικά στοιχεία και πληροφοριακά δεδομένα να συνδέουν τον επιχειρηματία - μισθωτή της αποθήκης και παλιό έμπορο καπνικών με τον Γιάννη Σκαφτούρο.

Πλοκάμια στο Μαυροβούνιο

Η τελευταία αυτή σύνδεση μάλιστα είναι πιθανό να εξηγήει και την παρουσία μέλους της οργάνωσης –ενός 25χρονου υπηκόου Αλβανίας– στις φυλακές του Μαυροβουνίου. Συνελήφθη να οδηγεί ένα κλεμμένο αυτοκίνητο μέσα στο οποίο υπήρχαν όπλα και οι εκτιμήσεις των εκεί αστυνομικών, αλλά και των Ελλήνων συναδέλφων τους, θέλουν τον 25χρονο να σχεδίαζε να εκτελέσει συμβόλαιο θανάτου εις βάρος στόχου στο Μαυροβούνιο.

Στο αυτοκίνητο δεν ήταν μόνος του αλλά με ένα δεύτερο άτομο που είναι γνωστό στις Αρχές, περιγράφεται ως ηγετικό στέλεχος της οργάνωσης και κατάφερε να διαφύγει. Ως προς τον πιθανό στόχο της επίθεσης επισημαίνονται τα εξής: Ο μισθωτής της αποθήκης που πυρπολήθηκε στον Ασπρόπυργο, με τον οποίο ο Σκαφτούρος είχε αναπτύξει σχέσεις συνεργασίας, καθώς ένα ακόμη άτομο που είχε βρεθεί στη διοίκηση της ΣΕΚΑΠ και είχε κατηγορηθεί για λαθρεμπόριο τσιγάρων, είχαν ήδη από καιρό αναπτύξει δραστηριότητα στο Μαυροβούνιο. Απολάμβαναν, μάλιστα, την αρωγή των στελεχών της εκεί κυβέρνησης.

Ενα από τα σενάρια που εξετάζει η αστυνομία σήμερα είναι η παρουσία των δύο ένοπλων μελών της ομάδας να σχετίζεται με ένα ακόμη συμβόλαιο θανάτου που είχαν αναλάβει να εκτελέσουν κατά στόχου σχετιζόμενου, άμεσα ή έμμεσα, με τον Γιάννη Σκαφτούρο, στο πλαίσιο του εν εξελίξει πολέμου για τον έλεγχο του λαθρεμπορίου τσιγάρων.

WIZ GUIDE

20
23
wiz-guide.com

500 BEST

RESTAURANTS

BY

Bank of Cyprus

January 29, 2024

SUPPORT BY

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ένας πρώην υπουργός και νυν βουλευτής μιλούσε προχθές ιδιωματικά σε μια ομήγυρη. Το θέμα ήταν –τι άλλο;– ο γάμος των ομόφυλων ζευγαριών. «Νομικά», έλεγε, «καταλαβαίνω τα επιχειρήματα. Με προβληματίζει πως το νομοσχέδιο δεν είναι συμβατό με το DNA της παράταξης». Η φράση είναι μάλλον κλισέ, που αναπαράγεται τις τελευταίες ημέρες από τα χείλη των διστακτικών βουλευτών. Ποια είναι η ταυτότητα της Ν.Δ.; Μήπως έχει αλλάξει – και μάλιστα με ρυθμό που δεν έχουν προλάβει να παρακολουθήσουν κάποια από τα παραδοσιακά στελέχη της; Σε τι κόμμα έχει εξελιχθεί η Ν.Δ. του Κυριάκου Μητσοτάκη;

Οι αριθμοί μπορεί να μη λένε πάντα την αλήθεια, αλλά στην προκειμένη περίπτωση δεν αφήνουν πολλά περιθώρια αμφισβήτησης: η σημερινή Ν.Δ. είναι ένα κόμμα που στηρίζεται πλέον σε διαφορετική κομματική βάση σε σύγκριση με το συντηρητικό κόμμα του παρελθόντος. Επειδή η σύγκριση με την περίοδο των μνημονίων είναι αδόκιμη, λόγω των ιστορικά σπάνιων αναταράξεων της περιόδου, αξίζει μια σύγκριση με την «κλασική Ν.Δ.» της δεκαετίας του 2000 υπό την ηγεσία Καραμανλή. Το 2004 υπήρχε στα δεξιά μόνο ο Γιώργος Καρατζαφέρης, του 2,19%, ενώ τα κόμματα δεξιά της Ν.Δ. στις εκλογές του Ιουνίου 2023 έλαβαν ποσοστό σχεδόν 14%. Αν έβλεπε κανείς μόνο αυτό το στατιστικό θα υπέθετε πως η Ν.Δ. θα έχει υποχωρήσει σήμερα κοντά στο 30%. Και όμως, στις τελευταίες εκλογές ξεπέρασε το 40%. Παρότι σε σχέση με το 2004 τα κόμματα δεξιά της αύξησαν τη δύναμή τους πάνω από 12%, η ίδια υποχώρησε μόνο 5% – από το 45,5% του 2004 στο 40,5% του 2023. Αυτό συνέβη γιατί κατάφερε να αναπληρώσει τις δεξιές απώλειες με κέρδη από αλλού, αλλάζοντας τη σύσταση της εκλογικής της βάσης.

Μετάγγιση

«Η Ν.Δ. έχει ουσιαστικά διασπαστεί σε σχέση με το 2004, με το δεξιό κομμάτι να φεύγει και να αντικαθίσταται από μετάγγιση νέου πολιτικού αίματος από το Κέντρο», λέει έμπειρος εκλογικός αναλυτής. Οι έρευνες το επιβεβαιώνουν, καθώς έχουν δείξει πως ένα σημαντικό τμήμα των ψηφοφόρων της Νίκης, αλλά και της Ελληνικής Λύσης, ήταν πριν από μερικά χρόνια ψηφοφόροι της Ν.Δ. και δεν επιστρέφουν πίσω. Η ίδια πηγή προσθέτει πως η συνάφεια της Ν.Δ. σήμερα με πριν από 20 χρόνια, είναι περίπου στο 70% και κατά 30% είναι «ένα άλλο κόμμα». Το νομοσχέδιο για τον γάμο των ομόφυλων ζευγαριών μπορεί να ενταχθεί

Ο πρωθυπουργός «αυτοτοποθετείται» στην κλίμακα «ανέτοιμος - πανέτοιμος» για την τεχνητή νοημοσύνη στο περιθώριο του φόρουμ του Νταβός. Το στιγμιότυπο στο φάσμα «Αριστερά - Δεξιά» θα μπορούσε να το σημειώσει με μεγαλύτερη σιγουριά.

Το φλερτ της Ν.Δ. με το Κέντρο οδηγεί σε γάμο

Κάποιοι βουλευτές ανησυχούν ότι «πηγαίνουμε κόντρα στο DNA μας». Οι αριθμοί όμως δείχνουν πόσο έχει αλλάξει η εκλογική βάση του κόμματος. Πώς διαβάζει το Μαξίμου τις μετρήσεις και πώς συνδέεται το οικογενειακό δικαίο με την επιστολική ψήφο

στον στρατηγικό ορίζοντα αυτού του «νέου κόμματος». Στο Μαξίμου έχουν μετρήσει πως με τέτοιες πρωτοβουλίες διατηρούν αλώβητο τον ομφάλιο λώρο με το προοδευτικό Κέντρο, την ώρα που η παλιννόστηση των «σκληρών» δεξιών θα ήταν ούτως ή άλλως ανέφικτη.

Η δημοσκοπηση

Η ανανέωση του εκλογικού ακροατηρίου της Ν.Δ. αποτυπώνεται και στις μετρήσεις. Σύμφωνα με αποκλειστικές πληροφορίες της «Κ», σε δημοσκοπηση που έχει «τρέξει» το τελευταίο διάστημα, στο ερώτημα πώς αυ-

Το 34% των ψηφοφόρων της Ν.Δ. δηλώνει κεντρώο, ποσοστό μεγαλύτερο από του ΠΑΣΟΚ, που στην αντίστοιχη ερώτηση εισπράττει 25%.

τοπροσδιορίζονται οι ψηφοφόροι του κάθε κόμματος, η Ν.Δ. έχει πάρει κεφάλι στους κεντρώους. Το 34% των ψηφοφόρων της Ν.Δ. δηλώνει κεντρώο, ποσοστό

μεγαλύτερο από του ΠΑΣΟΚ, που στην αντίστοιχη ερώτηση παίρνει 25%. Το αποκαλυπτικό ποσοστό, ωστόσο, είναι αλλού. Η Ν.Δ. έχει με διαφορά το μεγαλύτερο ποσοστό σε αυτούς που δηλώνουν κομματικά ανένταχτοι, με 19% να τη στηρίζουν, με δεύτερο να έρχεται το ΠΑΣΟΚ με 11%.

Τα πολύ υψηλά ποσοστά της Ν.Δ. στους κεντρώους και σε εκείνους χωρίς πολιτική ταύτιση, δικαιολογούν και αρκετές πολιτικές πρωτοβουλίες του Κυριάκου Μητσοτάκη, όπως το νομοσχέδιο για τον γάμο των ομόφυλων ζευγαριών. «Ο πρωθυπουργός δεν απευθύνεται μό-

νο στην εκλογική βάση της Ν.Δ., αλλά θέλει να πείσει πολίτες που δεν ανήκουν σε κόμματα να ψηφίσουν Νέα Δημοκρατία», λέει κυβερνητική πηγή. Και έως τώρα φαίνεται πως το πετυχαίνει.

Επιστολικό άνοιγμα

Στο Μαξίμου είναι εδραιωμένη η πεποίθηση πως η Ν.Δ. μπορεί να προσδοκά επιπλέον εκλογικά οφέλη, όχι όμως από τα δεξιά, όπως πιστεύουν ορισμένα στελέχη της, αλλά και πάλι από την Κεντροαριστερά. Εκεί εντοπίζονται κεντρώοι ψηφοφόροι που φεύγουν από τον ΣΥΡΙΖΑ και δεν πείθονται από τον Νίκο Ανδρουλάκη, αλλά πολίτες χωρίς κομματική ταύτιση, με εναλλασσόμενες εκλογικές προτιμήσεις ή απέχοντες.

Η επιστολική ψήφος μπορεί να επανεπιδείξει στο εκλογικό σώμα αυτή τη μεθοριακή ζώνη ψηφοφόρων, που δεν είναι στρατευμένοι, δεν έχουν ιδεολογικά, αλλά πρακτικά κριτήρια, ενισχύοντας περαιτέρω την ανάγκη να φύγει η Ν.Δ. από την παραδοσιακή πολιτική που «ικανοποιεί τη βάση της».

Σύμφωνα μάλιστα με τις πρώτες ενδείξεις, εκλογείς που μπορεί να ενθαρρυνθούν να συμμετάσχουν από την επιστολική ψήφο υπολογίζονται σε 300.000 έως 500.000, από τους οποίους οι μισοί θα είναι ψηφοφόροι από το εξωτερικό. Εκτιμάται ότι για πολίτες του εξωτερικού που ζουν σε κοινωνίες πιο ανοικτές από την ελληνική, με πιο φιλελεύθερες κολτούρες, είτε για πολίτες στο εσωτερικό που αδιαφορούν για τις κομματικές αψιμαχίες και θέλουν οι πολιτικές να συγχρονίζονται με τις ανάγκες της κοινωνίας, όπως είναι, σύμφωνα με τους κυβερνητικούς, ο πρωθυπουργός εκσυγχρονισμός του οικογενειακού δικαίου.

Κόστος και όφελος

Συνεπώς, στο ερώτημα πόσο καλό ή κακό κάνει το συγκεκριμένο νομοσχέδιο στη Ν.Δ., η απάντηση που δίνεται είναι πως «όσο πιθανό είναι να την απομακρύνει από κάποιες κατηγορίες πολιτών, ιδιαίτερα στην περιφέρεια, άλλο τόσο μπορεί να τη φέρει σε επαφή με νέα εκλογικά ακροατήρια εντός και εκτός Ελλάδος».

Η εκτίμηση πάντως που επικρατεί στο Μαξίμου είναι πως οι κλασικοί κεντροδεξιοί μπορεί να μην είναι κατά πλειοψηφία θετικοί έναντι του νομοσχεδίου, αυτό όμως δεν είναι ικανό να αλλάξει την ψήφο τους. Την ίδια ώρα υπάρχουν και πολιτικά οφέλη ανέλπιστα, καθώς το νομοσχέδιο έχει φέρει αναταράξεις τόσο στον ΣΥΡΙΖΑ όσο και στο ΠΑΣΟΚ, με την εκτίμηση της κυβέρνησης να σημειώνει πως ο μεγάλος χαμένος είναι ο Νίκος Ανδρουλάκης, η εκλογική βάση του οποίου –όπως προαναφέρθηκε και αναλύθηκε– ενδιαφέρει ιδιαίτερα τον Κυριάκο Μητσοτάκη.

Ο Βορίδης, ο Σαμαράς και η αφομοιωμένη Δεξιά

Πόση Δεξιά χωράει η σημερινή Ν.Δ. και ποιος είναι ο ρόλος της; Στο Μέγαρο Μαξίμου είναι εδραιωμένη η πεποίθηση πως το πιο παραδοσιακό τμήμα της Νέας Δημοκρατίας μπορεί να έχει ενστάσεις σε κάποιες κυβερνητικές επιλογές, όπως ο γάμος των ομόφυλων ζευγαριών, αλλά αυτό δεν είναι ικανό να αλλάξει την εκλογική συμπεριφορά του και να μετακινηθεί σε άλλο κόμμα. Την ίδια ώρα, άλλωστε, ο πρωθυπουργός καλύπτει τις πιο συντηρητικές ανησυχίες με πολιτικές όπως η ενίσχυση των συνόρων και των Ενόπλων Δυνάμεων και η προσπάθεια εμπέδωσης της εσωτερικής ασφάλειας.

Με αυτό το σκεπτικό, στο Μαξίμου δεν ανησυχούν για διαρροές από τα δεξιά, καθώς θεωρούν πως έχει ήδη γίνει σε αυτόν τον χώρο «το μεγάλο ξεκαθάρισμα». Όσοι ήταν να φύγουν έχουν φύγει και όσοι παραμένουν στη Ν.Δ. δύσκολα θα μετακινήθουν σε άλλο κόμμα. Αυτή η πραγματικότητα στενεύει και τα περιθώρια της λεγόμενης δεξιάς πτέρυγας, όπως

ανήκει για παράδειγμα ο Μάκης Βορίδης. Στελέχη σαν τον υπουργό Επικρατείας απευθύνονται κατά κανόνα σε ψηφοφόρους που είναι πλήρως ενταγμένοι στη Ν.Δ. και δεν αποτελούν αυτό που θα λέγαμε «προσωπικές ψήφους». Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και από τη στάση της κυβέρνησης έναντι της Εκκλησίας. Το δημοψήφισμα που πρότεινε ο Αρχιεπίσκοπος απερρίφθη από την κυβέρνηση χωρίς περιστροφές. Ο κ. Παύλος Μαρινάκης επισήμανε την Παρασκευή (ΣΚΑΙ) ότι η κυβέρνηση σέβεται τον ρόλο και τις απόψεις της Εκκλησίας, όμως εφαρμόζει το πρόγραμμά της, τονίζοντας πως κανείς δεν μπορεί να υποδείξει στην Εκκλησία τι θα πει, αλλά ούτε και στην κυβέρνηση, καθώς «στη χώρα υπάρχει εκτελεστική, νομοθετική και δικαστική εξουσία».

Πρώην υπουργός της Ν.Δ., που εκλέγεται στην περιφέρεια, έλεγε στην «Κ» πως ο γάμος των ομόφυλων ζευγαριών μπορεί να αποτελέσει πρόβλημα για τη Ν.Δ. μόνο «συνδυαστικά», δηλαδή να

Στο κυβερνητικό στρατόπεδο δεν ανησυχούν για διαρροές από τα δεξιά, καθώς θεωρούν πως έχει ήδη γίνει σε αυτόν τον χώρο «το μεγάλο ξεκαθάρισμα».

έρθει να επιδεινώσει τη δυσανεκία που ήδη υπάρχει για μείζονα ζητήματα, όπως η ακρίβεια. Εξ ου και ο Κυριάκος Μητσοτάκης δίνει βάση «στην καθημερινότητα», προαναγγέλλοντας και άλλες παρεμβάσεις.

Αντάρτικο διαρκείας

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, πολλοί διερωτώνται πού το πάει ο Αντώνης Σαμαράς και ποιος μπορεί να είναι ο ρόλος του. Ο πρώην πρωθυπουργός το τελευταίο διάστημα βρίσκεται σε ένα αντάρτικο διαρκείας. Αποδόμισε

την επίσκεψη Ερντογάν, καταψήφισε την τροπολογία για την άδεια εργασίας στους μεταναστες και έκανε τις δηλώσεις κατά του γάμου των ομοφύλων, μη διστάζοντας να ασκήσει κριτική προσωπικά στον πρωθυπουργό.

Εντάσσονται οι κινήσεις αυτές σε μια προσωπική στρατηγική; «Ο Αντώνης λέει αυτά που πιστεύει πάντα και έτσι έχει πορευτεί στην πολιτική καριέρα του», αναφέρει στην «Κ» φίλος του που γνωρίζει τις σκέψεις του πρώην πρωθυπουργού. Ο τόνος που επέλεξε να αντιταχθεί ενέχει και ρίσκο, καθώς μπορεί, για μία ακόμη φορά, να μη βρει αντίκρισμα στην κοινοβουλευτική ομάδα. Ασπονδοί φίλοι του ήδη σημειώνουν πως εάν επιβεβαιωθούν οι πληροφορίες ότι οι βουλευτές που θα υπερψηφίσουν θα περάσουν τους 110, στους οποίους θα συγκαταλέγονται και πολιτικοί φίλοι του Σαμαρά, όπως ο Διονύσιος Σταμενίτης και ο Δημήτρης Βαρτζόπουλος, θα φανεί ότι όντως η λεγόμενη δεξιά πτέρυγα είναι πλήρως εν-

σωματωμένη στη μπιστοτακική διακυβέρνηση. Υπάρχουν μάλιστα πληροφορίες πως και άλλοι βουλευτές που είναι στενοί συνομλητές του Αντώνη Σαμαρά μπορεί να ακολουθήσουν άλλο δρόμο και να περάσουν τελικά στην αποχή.

Η πρόσφατη δημόσια αντιπαράθεση μεταξύ κυβέρνησης και Αντώνη Σαμαρά, πάντως, αποτελεί ένα δείκτη για το μέλλον. Το Μέγαρο Μαξίμου για πρώτη φορά παραβίασε τον άγραφο κανόνα πως «δεν σχολιάζουμε πρώην πρωθυπουργούς» και απάντησε στον κ. Σαμαρά στην επίθεση που έκανε στον Κυριάκο Μητσοτάκη από την Καλαμάτα. Στο Μαξίμου δεν έχουν πρόθεση να ανοίξουν βεντέτα με τον πρώην πρωθυπουργό. Είναι όμως χαρακτηριστική η φράση που ειπώθηκε από στενό συνεργάτη του πρωθυπουργού, ότι «εμείς σεβόμαστε τον Αντώνη Σαμαρά, αλλά αν κάνει αντιπολιτευση στα πάντα, τότε και εμείς θα πρέπει να υπερασπιστούμε την κυβέρνησή μας».

Επιστροφή στη μοναξιά μετά το γουίκεντ

Ο Κασσελάκης αποφασίζει χωρίς «πρωινό καφέ», προκαλώντας γκρίνια στο κόμμα

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Εκατόν είκοσι ημέρες στην ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ και ο Στέφανος Κασσελάκης δεν έχει κεράσει ακόμα «πρωινό καφέ» στην Κουμουνδούρου. Το άτυπο καθοδηγητικό όργανο, η εξ απορρήτων συνεδρίαση που παραδοσιακά κυβερνήσεις και κόμματα της αντιπολίτευσης δεν αναβάλλουν, ό,τι και αν έχει συμβεί, φαίνεται να μη συγκινεί τον νέο πρόεδρο. Οι καφέδες που ήπιε στις Σπέτσες με τους βουλευτές δεν μετράνε. Ο Αλέξης Τσίπρας είχε εξελίξει την καθηλωμένη πρωινή συνάντηση σε Πολιτικό Κέντρο αναβαθμιζοντας ακόμα πιο πολύ τον ρόλο της, αυξάνοντας παράλληλα και τον αριθμό των συμμετεχόντων.

Η «Κ» είναι σε θέση να γνωρίζει πως είναι αρκετοί όσοι έχουν επισημάνει σε άτυπο χρόνο τη σημασία και την ανάγκη μιας καθημερινής ζήμωσης που θα θέτει προτεραιότητες και θα χαράσσει τη γραμμή, η οποία θα ακολουθείται μέχρι κεραίας από όλο το κόμμα. Βλέπουν, άλλωστε, τις δυσλειτουργίες που υπάρχουν. Πολύ λίγοι, σύμφωνα με πληροφορίες, γνωρίζαν πως ο Στέφανος Κασσελάκης θα επισκεφθεί την Ακρόπολη την Τρίτη, όπως και αρκετές άλλες κινήσεις του. Από το πώς ένας αρχηγός φτάνει σε μια απόφαση μέχρι και τον τρόπο που θα την ανακοινώσει μεσολαβεί μια διαδικασία συλλογική. Σε διαφορετική περίπτωση αρκετά στελέχη που επιθυμούν να λειτουργήσουν και να δράσουν ομαδικά βρίσκονται εκτεθειμένα.

Θα φτιάξει τελικά ο Στέφανος Κασσελάκης Πολιτικό Κέντρο ή θέλει να αποφασίζει μόνος του; Και αν τελικά προχωρήσει, το

ερώτημα είναι ποια στελέχη θα επιλέξει να έχει δίπλα του. Τα δημοκρατικά κόμματα έχουν μια δομή, που η «αδιαμεσολάβητη σχέση με τον κόσμο» δεν μπορεί να την καταργήσει. Προς το παρόν το σερβίτσιο με τα φλιτζάνια του καφέ παραμένουν το ένα πάνω στο άλλο στο κυλικείο του πρώτου ορόφου της Κουμουνδούρου. Του Στέφανου Κασσελάκη του λείπει η πολιτική εμπειρία, ωστόσο κανείς δεν μπορεί να τον κατηγο-

Όσο η ανάκαμψη του ΣΥΡΙΖΑ δεν έρχεται, το βλέμμα όλων στρέφεται στον Αλέξη Τσίπρα. Για την ώρα, πάντως, δεν υπάρχει κάποιο νεύμα του που να δείχνει αλλαγή στάσης.

ρήσει πως δεν προσπαθεί. Κάθε άλλο. Είναι αεικίνητος, σκέφτεται συνέχεια διαφορετικές δράσεις, εφευρίσκει τρόπους να ερεθίσει τα μέσα ενημέρωσης και σε πολλές περιπτώσεις καθορίζει την πολιτική ατζέντα, όπως έγινε με την κοινοβουλευτική πειθαρχία για τα ομόφυλα ζευγάρια.

Ποια ήταν όμως η ανάγκη να ανακοινώσει πειθαρχικά μέτρα, όταν σύσσωμη η κοινοβουλευτική ομάδα είχε υπογράψει μια πρόταση νόμου πιο προωθημένη και από αυτήν της Νέας Δημοκρατίας; Προφανώς ο Στέφανος Κασσελάκης γνώριζε ή είχε υποψιαστεί τις ενστάσεις του Παύλου Πολάκη. Σχεδόν κανείς στην κοινοβουλευτική ομάδα δεν βάζει το χέρι

Ο Στέφανος Κασσελάκης, κατά την πρόσφατη επίσκεψή του στην Ακρόπολη, όπου συναντήθηκε με αρχαιοφύλακες. Πολύ λίγοι, σύμφωνα με πληροφορίες, γνώριζαν εντός ΣΥΡΙΖΑ γι' αυτή την πρωτοβουλία του προέδρου, όπως και για άλλες κινήσεις του, γεγονός που προβληματίζει τα στελέχη του κόμματος.

Γαβριήλ για την Ευρωβουλή

Με το βλέμμα στραμμένο στις ευρωεκλογές βρίσκονται στη Νέα Αριστερά. Υποψηφιότητες δεν έχουν πέσει στο τραπέζι, καθώς είναι εξαιρετικά νωρίς. Κανείς δεν μπορεί να αποκλείσει κάποιο κορυφαίο στέλεχος να «μετακομίσει» στη Ευρωβουλή προκειμένου να «δυναμώσει» η λίστα. Οι σκέψεις, πάντως, που συζητούνται στο παρασκήνιο αφορούν ένα πρόσωπο που δεν έχει συμμετοχή στη ρουτίνα της συγκρότησης του νέου φορέα: τον Γαβριήλ Σακελλαρίδη. Η απήχηση που έχει ο πρώην βουλευτής στον κόσμο της Αριστεράς, η συνεπής στάση που έχει κρατήσει όλα τα τελευταία χρόνια απέχοντας από τα κοινά, αλλά και η στήριξη προς τον Αλέξη Τσίπρα και την Εφρ Αχτσιόγλου σε κρίσιμες εκλογικές μάχες, τον φέρνουν πάντα πρώτο στα σενάρια ένταξης στην ευρωλίστα του νέου φορέα που θα συγκροτηθεί.

του στη «φωτιά» για τη στάση του Χανιώτη βουλευτή, όταν το νομοσχέδιο για τα ομόφυλα ζευγάρια φτάσει στη Βουλή.

Η κρίση

Στην Κουμουνδούρου υπάρχουν διαλυτικές τάσεις και αρκετοί φαίνεται να ενοχλούνται από μια παρασμάδα που είναι «εκτός των τειχών», ωστόσο καταφέρνει να παρεμβαίνει στα πράγματα. Πρόσωπα που γνωρίζουν συνθήκες και καταστάσεις αναφέρουν ως χαρακτηριστική περίπτωση την επίθεση που δέχτηκε η Δώρα Αυγέρη από καλλιτέχνη που είναι ιδιαίτερος ενεργός στα social media, όταν σε τηλεοπτική εκπομπή η εκπρόσωπος Τύπου επιχεί-

ρησε –σε συνεννόηση με υψηλότερα κλιμάκια– να ρίξει τους τόνους για τη περί κοινοβουλευτικής πειθαρχίας. Μπορεί εντάσεις να μην υπήρξαν, ωστόσο φαίνεται πως τα πράγματα έφτασαν σε οριακό σημείο μετά το «άδειασμα» που επεφύλαξε ο πρόεδρος στην κ. Αυγέρη. Όταν αρχίσει να «ηπλώνεται το πουλόβερ» των στενών συνεργατών τόσο νωρίς, κανείς αρχηγός δεν μπορεί να ζητήσει από τον κόσμο να τον εμπιστευτεί. Η Δώρα Αυγέρη είναι από τα πρώτα στελέχη που στήριξαν τον Στέφανο Κασσελάκη, πιστεύοντας το όραμά του για τις αλλαγές που πρέπει να γίνουν στον ΣΥΡΙΖΑ. Όπως δημοσίευσε η «Κ» την Τρίτη, ένα ραντεβού μετά

την Κεντρική Επιτροπή μεταξύ της ίδιας και του Στέφανου Κασσελάκη, στο οποίο προστέθηκε ο Μανώλης Καπνισιάκης, σήμανε τελικά τη λήξη του συναγερμού.

Εχουν γίνει κινήσεις από τον Στέφανο Κασσελάκη που θα μπορούσαν να εκτιμηθούν ως προσπάθειες εδραίωσης του αρχηγικού του προφίλ. Από τις προτάσεις για διαγραφές, την επιβολή κοινοβουλευτικής πειθαρχίας, τη σύγκληση της κοινοβουλευτικής ομάδας στις Σπέτσες, μέχρι και τη διενέργεια δημοψηφίσματος για την ανάδειξη της ευρωλίστας που δεν συμβαδίζει απολύτως με το καταστατικό. Το δάνειο προς τα κομματικά ΜΜΕ, παρά τα όσα ακούστηκαν, δεν δίχασε το κόμμα, καθώς μπορεί να μην είναι κάτι συνηθισμένο, ωστόσο ήταν μια πράξη που εξελήφθη ως ένδειξη κοινοβουλευτικού πατριωτισμού. Εδώσε διέξοδο σε μια πολύ δύσκολη οικονομική συγκυρία για τον ΣΥΡΙΖΑ. Το πρόβλημα είναι το εξής:

Η ανησυχία για αλλοίωση του χαρακτήρα του κόμματος ήταν ο βασικός λόγος αποχώρησης των στελεχών της πρώην ομάδας των «6+6» και της «Ομπρέλας». Ο ΣΥΡΙΖΑ «φλερτάρει» με μονοψήφια νούμερα και η «μουρμούρα» δεν έχει φύγει. Υπάρχουν ωστόσο στελέχη που θυμίζουν τον «θόρυβο» που έκανε ο Στέ-

φανος Κασσελάκης στις εσωκομματικές εκλογές και εκτιμούν πως έχει «κρυφά χαρτιά» και θα φέρει τα πάνω κάτω όσο πλησιάζουν οι ευρωεκλογές.

Πιστός στην ουδετερότητα

Όσο πάντως η ανάκαμψη δεν έρχεται και τα δομικά προβλήματα παραμένουν, είναι φυσικό το βλέμμα όλων να στρέφεται στον Αλέξη Τσίπρα. Θα πάρει κάποια στιγμή ο πρώην πρωθυπουργός την κατάσταση στα χέρια του; Και τότε θα αρχίσει να παρεμβαίνει; Δεν υπάρχει κάποιο νεύμα από τη λεωφόρο Αμαλίας (όπου είναι το νέο γραφείο του πρώην πρωθυπουργού) που να δείχνει κάποια αλλαγή στάσης. Στην ουδετερότητα έχει μείνει πιστός από το Ζάππειο και μετά, μη σχολιάζοντας ακόμα και υπερβολές που έχουν ακουστεί. Οι ευρωεκλογές εκτιμάται πως αποτελούν το κομβικό σημείο για αποφάσεις όχι μόνο για τη σημερινή αξιωματική αντιπολίτευση, αλλά συνολικά για την Κεντροαριστερά. Όσον αφορά τη σιωπή του τέως προέδρου του ΣΥΡΙΖΑ ενδεχομένως να στέλνει μηνύματα που μοιρορούν να πιάσουν «κεραίες» είτε ιδιαίτερος ευαίσθητος είτε συγχρονισμένες σε ειδικές «υψηλές ή χαμηλές» συχνότητες.

Λεπτή πράσινη γραμμή προς το «προοδευτικό» Κέντρο

Η εμπρηστική δήλωση που «τρέλανε» την πυξίδα του ΠΑΣΟΚ και το μήνυμα στους βουλευτές

Της **ΔΩΡΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Θεωρητικά, για το ΠΑΣΟΚ η νομοθέτηση του γάμου ομόφυλων ζευγαριών θα ήταν μια εύκολη υπόθεση. Στην πράξη, όμως, αποδείχθηκε περισσότερο απαιτητική στην εσωκομματική διαχείρισή της. Εχοντας σταθερά ταχθεί υπέρ του γάμου ομόφυλων ζευγαριών, σε προγραμματικές και συνεδριακές θέσεις, έχοντας στο παρελθόν καταθέσει μια προωθημένη πρόταση για το σύμφωνο συμβίωσης, θα πίστευε κανείς ότι είναι μάλλον εύκολη και αυτονόητη η κοινοβουλευτική τοποθέτηση, τουλάχιστον επί της αρχής.

Και μετά ήρθε ο Παναγιώτης Παρασκευαΐδης. Ο βουλευτής Λέσβου δεν είναι ο μόνος βουλευτής του ΠΑΣΟΚ που έχει εκφράσει αρνητική θέση έναντι της προωθούμενης νομοθετικής ρύθμισης. Είναι, όμως, ο μόνος που το έκανε «με ορολογία και επιχειρήματα Βελόπουλου», όπως σχεδόν σοκαρισμένοι το περιγράφουν από τη Χαριλάου Τρικούπη.

Η εξαρκής απόφαση του Νίκου Ανδρουλάκη να μην τεθεί θέμα κοινοβουλευτικής πειθαρχίας αποδείχθηκε πολύ καλή τακτική κίνηση, καθώς, σε αντίθετη περίπτωση, στη Χαριλάου Τρικούπη θα είχαν να αντιμετωπίσουν καταστάσεις ανάλογες με αυτές που προέκυψαν στον ΣΥΡΙΖΑ μόλις ο Στέφανος

Κασσελάκης δήλωσε ότι στο κόμμα θα μπει κοινοβουλευτική πειθαρχία για το συγκεκριμένο νομοσχέδιο. Εχοντας μια διευρυμένη, σε σχέση με την προηγούμενη Βουλή, Κοινοβουλευτική Ομάδα, με αρ-

Από τον βουλευτή Λέσβου Παν. Παρασκευαΐδη ζητήθηκε να χαμηλώσει τους τόνους σε ό,τι αφορά τον γάμο των ομόφυλων ζευγαριών, ωστόσο το αποτέλεσμα αυτής της παρότρυνσης θεωρείται αμφίβολο.

κετά νέα πρόσωπα, στην ηγετική ομάδα του ΠΑΣΟΚ δεν μπορούσαν να προεξοφλήσουν ότι όλοι οι βουλευτές θα κινούνταν συντεταγμένα. Παράλληλα, ακόμη και αποδυναμωμένο, το κόμμα εξακολουθεί να έχει αρκετά ισχυρή γειώση με την κοινωνία και εύκολα οι επιτελείς της Χαριλάου Τρικούπη αντελήφθηκαν ότι το ζήτημα αυτό προκαλεί κραδασμούς και αντιδράσεις, που μεταφέρονται στους βουλευτές, οι οποίοι, ιδιαίτερα οι λιγότερο έμπειροι, μπορεί να επηρεαστούν σημαντικά. Η συνεδρίαση της Κοινοβουλευ-

Ο Νίκος Ανδρουλάκης κατά την πρόσφατη επίσκεψή του στο Σώμα Εθελοντών Διασωστών και Πυροσβεστών στη Δυτική Αχαΐα. Ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ ξεκαθάρισε ότι η ισότητα στον γάμο είναι προγραμματική αρχή του κόμματος.

τικές Ομάδες, όπου το θέμα θα συζητηθεί, αναβλήθηκε για την προσεχή εβδομάδα. Στη Χαριλάου Τρικούπη δεν υπάρχει διάθεση να τροφοδοτηθεί μια εσωκομματική κρίση, που θα μεταφέρει τη συζήτηση από την εσωτερική πίεση της Ν.Δ. στο ΠΑΣΟΚ και θα δώσει επικοινωνιακές ανάσες στην κυβέρνηση. Ήδη, θεωρούν ότι οι τουλάχιστον αμφιλεγόμενες τοποθετήσεις Παρασκευαΐδη εξυπνέτησαν αυτό τον σκοπό άριστα. Προς τούτο και ζητήθηκε από τον βουλευτή να χαμηλώσει τους τόνους και να είναι πιο

προσεκτικός. Το αποτέλεσμα αυτής της παρότρυνσης, ωστόσο, θεωρείται αμφίβολο.

Στην Κοινοβουλευτική Ομάδα θα επισημανθεί ότι για το ΠΑΣΟΚ είναι ζήτημα προγραμματικής αρχής ο γάμος των ομόφυλων ζευγαριών, εξ ου και η δήλωση του Νίκου Ανδρουλάκη ότι το κόμμα θα υπερψηφίσει επί της αρχής. Από εκεί και μετά, αναμένεται να προκύψει μια περισσότερο ξεκαθάριστη εικόνα για το πόσο και ποιοι βουλευτές προσανατολίζονται σε διαφορετική στάση. Αρνητική θέση έχει δημοσίως εκφράσει ο Σταύρος

Μιχαηλίδης, βουλευτής Χίου, ενώ φαίνεται ότι και βουλευτές του ΠΑΣΟΚ που εκλέγονται στην Κρήτη έχουν ανάλογες με τον Παύλο Πολάκη προσλαμβάνουσες, όσον αφορά την υποδοχή του θέματος από την τοπική κοινωνία και τους ψηφοφόρους τους. Όπως, βεβαίως, αναφέρει στέλεχος της Χαριλάου Τρικούπη, δεν είναι εύκολο να πειστούν βουλευτές, όταν από την πλευρά της κυβέρνησης και της Ν.Δ. έχει δοθεί «ελευθερά» για αποχή. Ορισμένοι βουλευτές

θα αποφασίσουν τη στάση τους ανάλογα και με αυτή που θα τηρήσουν οι βουλευτές που εκλέγει η Ν.Δ. στην ίδια περιφέρεια. Αν, δηλαδή, τα «φροντιστήρια» της Πειραιώς καταφέρουν να μεταπείσουν διαφωνούντες, δεν αποκλείεται η δική τους μεταστροφή να επιφέρει μεταστροφή και βουλευτών του ΠΑΣΟΚ, που τώρα εκφράζουν προβληματισμό.

Στη μεγάλη εικόνα, πέρα από τις κινήσεις τακτικής, για το ΠΑΣΟΚ το συγκεκριμένο ζήτημα είναι ένα από εκείνα στα οποία καλείται να δώσει τη μάχη για τη διεκδίκηση του λεγόμενου μεσαίου χώρου από τις σταθερά επεκτατικές βλέψεις και κινήσεις της Ν.Δ. Το κυβερνών κόμμα έχει καταφέρει να διεισδύσει με επιτυχία στον χώρο αυτό, να «κλέψει» από την αξιωματική αντιπολίτευση του ΣΥΡΙΖΑ ένα σημαντικό τμήμα της

ατζέντας προοδευτικών μεταρρυθμίσεων. Στο ΠΑΣΟΚ, γνωρίζουν ότι ο δρόμος για ανάκτηση της κυριαρχίας στην Κεντροαριστερά περνάει μέσα και από την επιτυχή διεκδίκηση του προοδευτικού προσήμου. Και δημόσιες τοποθετήσεις όπως αυτές του κ. Παρασκευαΐδη δεν βοηθούν, ίσα ίσα θα αξιοποιηθούν στο έπακρο, όπως ήδη έγινε από κυβερνητικές πλευρές, για να πλήξουν όσο το δυνατόν περισσότερο.

Οι επόμενες δοκιμασίες

Τέτοιες δημόσιες τοποθετήσεις προκαλούν παράλληλα ένα ακόμη πλήγμα: θολώνουν την εικόνα του νέου, σύγχρονου, προοδευτικού κόμματος, απαλλαγμένου από παθογένειες του παρελθόντος, μακριά από λαϊκισμούς, με ανάδειξη νέων στελεχών, με άλλη νοοτροπία και πολιτική ήθος, που ο Νίκος Ανδρουλάκης σταθερά επιδιώκει να αναδεικνύει ως χαρακτηριστικά του «δικού του» ΠΑΣΟΚ.

Οι δύσκολες ασκήσεις εξισορρόπησης αντήρπων δυνάμεων θα συνεχιστούν, καθώς το ΠΑΣΟΚ καλείται να υπερασπιστεί ταυτόχρονα το προοδευτικό πρόσημο, το κοινωνικό προφίλ, την επιδίωξη να εμφανίζεται ως παραγωγική και υπεύθυνη αντιπολίτευση σε επόμενα δύσκολα νομοσχέδια, όπως αυτό για τη μη κρατικά ΑΕΙ.

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Ο **κίνδυνος** επέκτασης της πολεμικής κρίσης στη Μέση Ανατολή, αλλά και η οικονομική κατάσταση του πιο σημαντικού πυλώνα σταθερότητας στην ευρύτερη περιοχή, δηλαδή της Αιγύπτου, αποτελούν τα δύο βασικά σημεία στα οποία έχει εστιάσει η ελληνική διπλωματία, σε μια φάση όπου από τη Μεσόγειο μέχρι το Πακιστάν ανοίγουν διαρκώς νέα μέτωπα.

Στον κίνδυνο εξάπλωσης της κρίσης η Αθήνα δεν μπορεί να κάνει και πολλά πράγματα, παρά μόνον να είναι παρούσα στην περιοχή, καθώς ο ρόλος της Ελλάδας γίνεται αποδεκτός ως γενικά εποικοδομητικός σε αντίθεση –για παράδειγμα– με χώρες της Ε.Ε. όπως η Γερμανία (κυρίως η ρητορική της υπουργού Εξωτερικών Αναλένα Μπέρμπεκ), η Τσεχία, η Ουγγαρία και η Αυστρία που θεωρούνται υπερβολικά μονομερείς και ως εκ τούτου αντιπαραγωγικές στην παρούσα φάση.

Η Ευρώπη ανησυχεί για το ενδεχόμενο να καταρρεύσει ο Λίβανος, καθώς και για την πιθανότητα να προκύψει ένα νέο προσφυγικό κύμα.

Στην Αθήνα θεωρείται κρίσιμης σημασίας να μην καταρρεύσει ο Λίβανος, ενδεχόμενο το οποίο απεύχονται, βεβαίως, όλοι οι εταίροι. Παραμένει, επίσης, ο φόβος για την πιθανότητα να δημιουργηθεί κάποιο νέο προσφυγικό κύμα, ιδιαίτερα μετά την άνοιξη και εφόσον η κατάσταση στη Γάζα παραμένει ανυπόφορη για τον πληθυσμό που έχει εγκλωβιστεί (στην Αθήνα μεταφέρθηκε κατά τις πρόσφατες επισκέψεις του υπουργού Εξωτερικών Γιώργου Γεραπερίτη στο Αμμάν και το Κάιρο ότι 70% της Λωρίδας της Γάζας είναι πλέον ισοπεδωμένο).

Ένα από τα βασικά προβλήματα είναι, ακόμη, ότι οι συζητήσεις περί ανθρωπιστικών βοήθειας είναι στην πραγματικότητα ξεπερασμένες, αφενός διότι μικρό τμήμα αυτής κατορθώνει να φτάσει στον στόχο της (καθώς το πέρασμα της Ράφα είναι πολύ μικρό), αφετέρου διότι οι πραγματικές ανάγκες δεν μπορούν να καλυφθούν ακόμη και αν η βοήθεια αυτή αυξανόταν κατακόρυφα. Προβληματικός είναι επίσης ο λεγόμενος «κυπριακός διάδρομος» μεταφοράς ανθρωπιστικών

Εκτόξευση πυραύλων «Sea Viper» από το βρετανικό πολεμικό πλοίο HMS Diamond, που πλέει στην Ερυθρά Θάλασσα, εναντίον στόχων των ανταρτών Χούθι. Στην περιοχή θα καταπλεύσει και ελληνική φρεγάτα, στο πλαίσιο της επιχείρησης «Prosperity Guardian», με αποστολή τη διασφάλιση της διέλευσης των εμπορικών πλοίων.

«Ερυθρός» πυρετός και στην Αθήνα

Τα σενάρια εξάπλωσης της κρίσης στη Μ. Ανατολή, η ελληνική ανησυχία για την Αίγυπτο και η αποστολή της φρεγάτας

βοήθειας, ο οποίος είναι επί της ουσίας σχεδόν ανενεργός.

Ένας από τους ρόλους που διαδραματίζει αυτή τη στιγμή η Αθήνα είναι εκείνος της σύνδεσης των κρίσιμων χωρών της περιοχής. Τη Δευτέρα θα βρεθούν στις Βρυξέλλες οι υπουργοί Εξωτερικών Αιγύπτου, Σαουδικής Αραβίας και Ιορδανίας (μαζί) στο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων (ΣΕΥ) της Ε.Ε., ενώ νωρίτερα θα έχει μιλήσει και ο Ισραηλινός συνάδελφός τους και μετά το ΣΕΥ με τους Ευρωπαϊ-

ους υπουργούς θα μιλήσει και ο Παλαιστίνιος.

Για την Ελλάδα, πέρα από την προφανή ανησυχία για τις ορατές επιπτώσεις του πολέμου, η πλέον σημαντική παράμετρος αφορά τη σταθερότητα της Αιγύπτου. Ο κ. Γεραπερίτης ήδη πριν από λίγες ημέρες εξέφρασε στον υπουργό Εξωτερικών της Αιγύπτου, Σάμεχ Σούκρι, την αμέριστη στήριξη της Αθήνας, ο οποίος με τη σειρά του περιέγραψε δημοσίως την Ελλάδα ως τον πλέον σταθερό υποστηρικτή της Αιγύπτου

στην Ε.Ε.

Τι ακριβώς συμβαίνει; Η κρίση στην Ερυθρά Θάλασσα έχει οδηγήσει πολλές ναυτιλιακές εταιρείες στην απόφαση παράκαμψης της διώρυγας του Σουέζ, γεγονός που έχει προκαλέσει τεράστιο πλήγμα στην αιγυπτιακή οικονομία. Τα έσοδα από την εμπορική κίνηση μέσω του Σουέζ είναι πολύ σημαντικά για την αιγυπτιακή οικονομία, η οποία –εφόσον η κρίση συνεχιστεί– μπορεί να οδηγηθεί ακόμη και στον κίνδυνο κατάρρευσης. Γι' αυτό και η Αθήνα υπο-

στηρίζει με ένταση την ανάγκη να υπάρξει οικονομική βοήθεια από την Ε.Ε. προς την Αίγυπτο, αλλά και την αναμενόμενη προσφυγή του Καΐρου στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ). Η Αίγυπτος αποτελεί παράγοντα καιρίας σημασίας για την περιφερειακή σταθερότητα και στην Αθήνα δεν θέλουν ούτε να φαντάζονται τι μπορεί να συμβεί σε περίπτωση που καταρρεύσει η κυβέρνηση που καταρρεύσει η κυβέρνηση του Αμπντέλ Φατάχ αλ Σίσι.

Την ίδια στιγμή, η Αθήνα παρακολουθεί τις συζητήσεις για

την πιθανότητα εξεύρεσης πολιτικής λύσης. Εχει γίνει απολύτως σαφές ότι η διάδοχη κατάσταση στην Παλαιστινιακή Αρχή πρέπει να είναι σοβαρή, προκειμένου να ξεπεραστεί η αναξιοπιστία του Αμπντού Αμπάς, ο οποίος δεν γίνεται αντιληπτός ως εναλλακτική λύση από καμία πλευρά.

Πρόκειται, βεβαίως, για μια αμιγώς αραβική υπόθεση, στην οποία απαιτείται, ωστόσο, η υποστήριξη από τους Αμερικανούς, που αποτελούν και τον μοναδικό παράγοντα που είναι ικανός να ασκήσει αποτελεσματική πίεση προς το Ισραήλ. Ο βασιλιάς της Ιορδανίας Αμπντάλα Β΄ αναμένεται να μεταβεί προς τα τέλη του μηνός ή τις αρχές Φεβρουαρίου στην Ουάσινγκτον, προκειμένου να συζητήσει τις δυνατότητες που υπάρχουν για πολιτική λύση. Αποτελεί, βεβαίως, έναν ακόμη παράγοντα δυσκολίας ότι πλέον από την αραβική πλευρά δεν γίνεται λόγος για κάποια αργόσυρτη ειρηνευτική διαδικασία, αλλά για «λύση πακέτο» που θα

Η Ελλάδα υποστηρίζει την οικονομική στήριξη της Αιγύπτου, που πλήττεται καίρια από την αλλαγή ρότας των εμπορικών πλοίων εξαιτίας των Χούθι.

περιλαμβάνει τη δημιουργία παλαιστινιακού κράτους, προκειμένου όλη αυτή η προσπάθεια να έχει κάποιο νόημα.

Η αποστολή

Εν τω μεταξύ, στην Αθήνα γίνονται οι απαραίτητες προετοιμασίες προκειμένου, ενδεχομένως και εντός των επόμενων δύο εβδομάδων, κατάλληλα οπλισμένη φρεγάτα του Πολεμικού Ναυτικού (ΠΝ) να ενταχθεί στην επιχείρηση «Prosperity Guardian» για την προστασία της ναυσιπλοΐας από το Σουέζ μέχρι τον κόλπο του Αντεν, όπου το τελευταίο χρονικό διάστημα έχουν πληθύνει οι επιθέσεις των ανταρτών Χούθι. Δεδομένης της πολιτικής πλαισίωσης της επιχείρησης από την Ε.Ε. και της συμμετοχής από σημαντικές ευρωπαϊκές χώρες, η Αθήνα δεν προβληματίζεται για την υποδοχή που θα έχει η απόφαση από την κοινή γνώμη. Βεβαίως, η αποστολή φρεγάτας στην Ερυθρά Θάλασσα είχε συμφωνηθεί σε προηγούμενη φάση και με τους Αμερικανούς, οι οποίοι εκ των πραγμάτων θα σπρώξουν το μεγαλύτερο επιχειρησιακό βάρος.

ΑΠΟΨΗ

Μέση Ανατολή: η διασπορά της «φωτιάς» και οι «πυροσβέστες»

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ**

Οι **εξελίξεις** στη Μέση Ανατολή προϊόντος του χρόνου γίνονται όλο και πιο επικίνδυνες. Ο πόλεμος στη Γάζα δεν έχει γενικευθεί, με την άμεση εμπλοκή του Ιράν ή της Χεζμπολάχ, ωστόσο, τα παρεπόμενα αυτού ακουμπούν πάλες ζώνες αστάθειας και επηρεάζουν την παγκόσμια οικονομία περισσότερο απ' ό,τι η σύγκρουση ανάμεσα σε Ισραήλ και Χαμάς. Η τωρινή κατάσταση είναι αποκαλυπτική τόσο τον αδιέξοδων της ισραηλινής ηγεσίας όσο και της αναποτελεσματικότητας της αντίστοιχης αμερικανικής.

Ο **πισμμένος** Νετανιάχου έχει σύμμαχό του τις προεδρικές εκλογές στις ΗΠΑ, αφού όσο πλησιάζουμε σε αυτές, τόσο πιο δεμένα θα είναι τα χέρια του Μπάιντεν, πολύ περισσότερο από τη στιγμή που το αποτέλεσμα της αναμέτρησης μοιάζει οριακό, άρα κάθε ψήφος/χρηματοδότηση είναι σημαντική και η άποψη του αμερικανοεβραϊκού λόμπι δεν μπορεί να αγνοηθεί. Ο Νετανιάχου είναι αποφασισμένος να εξαντλήσει κάθε τρόπο και μέσο προκειμένου να εξοντώσει επιχειρησιακά τη Χαμάς, ευελπιστώντας ότι έτσι θα κερδίσει πόντους στο εσωτερικό. Ήδη υπάρχει μεγάλη αμφισβήτηση

Ο πόλεμος στη Γάζα όχι μόνον αποπροσανατολίζει τον αμερικανικό παράγοντα από το ουκρανικό μέτωπο, αλλά δημιουργεί και νέες εστίες που ναρκοθετούν την περιφερειακή σταθερότητα.

ση για την αποτυχία αποτροπής της τρομοκρατικής ενέργειας της Χαμάς της 7ης Οκτωβρίου, ενώ στο εξωτερικό ακόμη και παραδοσιακοί σύμμαχοι του Ισραήλ, πλην των Ηνωμένων Πολιτειών και της Γερμανίας, δυσκολεύονται να στηρίξουν το Ισραήλ. Όμως, το Τελ Αβίβ δεν πτοείται από τις διεθνείς αντιδράσεις, αν δεν τελειώσει τη δουλειά με τη Χαμάς. Ακόμη κι αν η εικόνα και το γόντρο του αποκατασταθούν κάποια στιγμή σε ένα μέρος της παγκόσμιας κοινότητας, το μεγάλο πρόβλημα για το Ισραήλ είναι διττό: από τη μία νομιμοποιεί τρόπον τινά τις αντιδράσεις εις βάρος του και δίνει πάτημα στους ακραίους με αντισημικές διαθέσεις να κρύβονται πίσω από τα

συμβαίνοντα στη Γάζα για να δικαιολογούν τους μύδρους εναντίον του και από την άλλη, οι ρίζες της Χαμάς στους Παλαιστίνιους καθιστούν περίπου αδύνατη την προσπάθεια ιδεολογικής ξεριζώσής της και όχι μόνον επιχειρησιακής. Ενώ είναι δεδομένο ότι γαλουχείται με εκθροπάθεια για το εβραϊκό στοιχείο μία νέα γενιά Παλαιστινίων και Αράβων.

Μόνο τυχαία δεν ήταν η δημόσια παραδοχή Μπάιντεν της στρατηγικής τύφλωσης των ΗΠΑ που ακολούθησε την 11η Σεπτεμβρίου και η προτροπή του προς τους Ισραηλινούς να μην επαναλάβουν το ίδιο λάθος και να μην αφήσουν την οργή τους να ορίσει τις επιλογές τους. Αλλωστε, ο πόλεμος στη Γάζα όχι μόνον αποπροσανατολίζει τον αμερικανικό παράγοντα από το ουκρανικό μέτωπο, αλλά δημιουργεί και νέες εστίες έντασης και ανάφλεξης, πολύ πέραν των ορίων της Γάζας, που οπωσδήποτε ναρκοθετούν την περιφερειακή σταθερότητα. Δημιουργείται, επομένως, το αμείλικτο ερώτημα κατά πόσον οι –κατά τη Δύση– διεθνείς ταραχές είναι αυτοί που εν τέλει ορίζουν την ατζέντα, όπως συνέβη με την Αλ Κάιντα μετά την 11η Σεπτεμβρίου. Κατά πόσον δηλαδή οι Χούθι, η Χαμάς και η Χεζ-

μπολάχ αλλά και το Ιράν αναθεωρούν με υβριδικό τρόπο εν τοις πράγμασι το status quo, πολλαπλασιάζοντας τις αβεβαιότητες. Εν μέσω λοιπόν συστημικών αλλαγών σε παγκόσμιο επίπεδο, επιβεβαιώνεται η αδυναμία της Ουάσινγκτον να ελέγξει τις εξελίξεις σε περιφερειακό επίπεδο, γεγονός που προκαλεί παρενέργειες σε διάφορα πεδία.

Κατ' αρχάς, η εικόνα των ΗΠΑ φθείρεται: είτε γιατί κατηγορούνται ότι αδυνατούν να συγκρατήσουν το Ισραήλ, είτε γιατί θεωρούνται αδύναμες να προστατεύσουν την παγκόσμια ναυσιπλοΐα από μία οργάνωση που κατοικοεδρεύει στην Υεμένη, ή επειδή εμπεδώνεται η εικόνα της δύναμης που δεν θέλει ή/και δεν μπορεί να είναι παντού ή λόγω της εντύπωσης ότι πλέον δεν αποτελούν φόβητρο.

Είναι χαρακτηριστικό πως έχουν πολλαπλασιαστεί οι επιθέσεις εις βάρος αμερικανικών στόχων σε Ιράκ και Συρία γιατί, όπως και ο Χούθι στην Υεμένη, έχουν βρει τον τρόπο να μειώσουν τις απώλειες από τα αντίποινα που ακολουθούν. Επίσης, η στασιμότητα που παρουσιάζει το ουκρανικό ζήτημα συνυπολογίζεται από τους περιφερειακούς δρώντες,

που ποντάρουν στην αδυναμία των Αμερικανών να είναι παρόντες ταυτόχρονα σε πολλά μέτωπα.

Αρκετοί, ακόμη και ο νατοϊκός σύμμαχος Τουρκία, βλέπουν πως τώρα είναι η ευκαιρία τους για να προωθήσουν διευθετήσεις που υπό άλλες συνθήκες θα ήταν πιο δύσκολο να τις καταφέρουν. Ο Ερντογάν, επί παραδείγματι, προειδοποίησε για μακροχρόνιες επιχειρήσεις σε Συρία και Ιράκ εις βάρος των Κούρδων, κατηγορώντας εμμέσως τους Αμερικανούς ότι επιθυμούν τη δημιουργία ενός κράτους τρομοκρατών. Το Ιράν από την πλευρά του κτύπησε βάσεις στο βόρειο Ιράκ και στο Πακιστάν (με διαφορετική επίκληση), μέσω της Χεζμπολάχ έχει υποχρεώσει σε εκκένωση περιοχών του Ισραήλ που βρίσκονται κοντά στον Λίβανο, με αποτέλεσμα 70.000 Ισραηλινοί να βρίσκονται μακριά από τις εστίες τους, ενώ οι Χούθι διαταράσσουν την παγκόσμια αλυσίδα τροφοδοσίας με τις επιθέσεις τους στην Ερυθρά Θάλασσα. Έτσι οι Ιρανοί δείχνουν ότι, αντιθέτως με τις αραβικές ηγεσίες, δεν μένουν απαθείς απέναντι σε όσα συμβαίνουν στη Γάζα, ενώ παράλληλα δεν εκτίθενται σε άμεσο κίνδυνο και προστατεύουν τη Χεζμπολάχ.

Φαίνεται, λοιπόν, να βρισκόμαστε σε μία επικίνδυνη συνθήκη όπου εκτός από έναν πλήρη κλίμακα πόλεμο, (σχεδόν) όλα τα υπόλοιπα επιτρέπονται (και πάντως δεν αποτρέπονται), χρησιμοποιώντας ως αφορμή ή και άλλοθι τον πόλεμο στη Γάζα. Δεδομένου ότι οι Αμερικανοί θεωρούνταν μέχρι πρότινος ο επικυρίαρχος της περιοχής, η αναστάτωση που έχει προκληθεί στις εκθέτει, διευρύνοντας σημαντικά τα περιθώρια ελιγμών εταίρων και αντιπάλων. Το πιο ανησυχητικό είναι πως ενόψει των προεδρικών εκλογών, η εκτίμηση είναι ότι ο Μπάιντεν θα γίνεται πιο διστακτικός (γιατί και η αμερικανική κοινωνία δεν επιθυμεί... εξωτερικές περιπέτειες), ενώ ο Τραμπ, ανεξάρτητα από την κατεύθυνση της πολιτικής του, αναμένεται να είναι πιο αποφασιστικός, οπότε είναι προτιμότερο να τον προκατάλαβουν, δημιουργώντας τετελεσμένα. Επομένως, δεν αποκλείεται ο επόμενος ένοικος του Λευκού Οίκου να συναντήσει μία νέα πραγματικότητα στην ευρύτερη Μέση Ανατολή.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA) και καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

Οι μεταστάσεις του πολέμου

Η πυρκαγιά της Γάζας επεκτείνεται από τον Λίβανο μέχρι το Πακιστάν, ενώ η κυβέρνηση Νετανιάχου κλυδωνίζεται

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Με τη συμπλήρωση, την εβδομάδα που πέρασε, 100 ημερών εφιαλτικού πολέμου στη Γάζα, το Ισραήλ δεν είχε πετύχει κανέναν από τους διακηρυγμένους στόχους του, ενώ οι φλόγες της σύγκρουσης επεκτείνονταν σε ένα μεγάλο γεωγραφικό τόξο, από τον Λίβανο, τη Συρία και την Ερυθρά Θάλασσα, μέχρι το Ιράκ, το Ιράν και το Πακιστάν.

Στους τρεις μήνες των επιχειρήσεων, ο ισραηλινός στρατός κατάφερε να απελευθερώσει μόνο μία από τους ομήρους της Χαμάς, ενώ σκότωσε κατά λάθος τουλάχιστον τρεις από αυτούς (πέντε, αν πιστέψουμε το τελευταίο σχετικό βίντεο των ισλαμιστών). Παρά τα πλήγματα που έχει υποστεί, η οργάνωση διατηρεί την ηγεσία της στη Γάζα αλώβητη και την ιεραρχική δομή της λειτουργική. Αν και ο υπουργός Αμυνας Γιάαβ Γκάλαντ είχε ανακοινώσει την απόσυρση αρκετών ισραηλινών δυνάμεων, υποστηρίζοντας ότι οι μαχητικές δυνατότητες της Χαμάς είχαν σχεδόν εκμηδενιστεί στη βόρεια Γάζα, από την περασμένη Τρίτη υποχρεώθηκαν να επιστρέψουν, καθώς δέχονταν αλληπάλληλα πλήγματα ακόμη και από τις πιο κοντινές στα ισραηλινά σύνορα πόλεις (Μπέιτ Λάχια, Μπέιτ Χανούν). Ο εκπρόσωπος Εθνικής Ασφαλείας του Λευκού Οίκου Τζον Κίρμπι αμφισβήτησε τη δυνατότητα του Ισραήλ να εξαλείψει τη Χαμάς, εκτιμώντας ότι θα έχει κάποια παρουσία και ρόλο στη Γάζα την επομένη του πολέμου. Με τους επίστημα αναγνωρισμένους νεκρούς Ισραηλινούς στρατιώτες να έχουν φτάσει τους 527 από τις 7 Οκτωβρίου, το τίμημα γίνεται ολοένα και βαρύτερο.

Στο ίδιο διάστημα, οι νεκροί από πλευράς Παλαιστινίων ξεπέρασαν τις 25.000, ενώ 7.000 είναι οι αγνοούμενοι και 1,9 εκατ., το 85% του πληθυσμού, οι εκτοπισμένοι. Απόρροπο έγγραφο αμερικανικής μυστικής υπηρεσίας, που επικαλείται η γαλλική Le Monde, αναφέρει ότι στις έξι πρώτες εβδομάδες του πολέμου το Ισραήλ έριξε στη Γάζα 29.000 βόμβες μέχρι και ενός τόνου – περίπου όσες έριξαν οι Αμερικανοί το 2003 στο Ιράκ, σε μια έκταση χίλιες φορές μεγαλύτερη. Η μεσαιωνικού τύπου πολιορκία της Λαρίδας έχει ως αποτέλεσμα να λιμοκτονεί το ένα τέταρτο των Παλαιστινίων και να πεινάνε πρακτικά όλοι, όπως καταγγέλει

Μεγαλώνει η απόσταση ανάμεσα στον Μπένι Γκαντς (δεξιά) και στον Μπέντζαμιν Νετανιάχου. Ο ηγέτης της αντιπολίτευσης, ο οποίος μπόκε στην κυβέρνηση χάριν της εθνικής ενότητας, προτείνει την έναρξη διαπραγμάτευσης με τη Χαμάς για το ζήτημα των ομήρων, κάτι που απορρίπτει κατηγορηματικά ο Ισραηλινός πρωθυπουργός, προσβλέποντας στη στήριξη της Ακροδεξιάς.

Χωρίς στρατηγική εξέδου η κυβέρνηση Νετανιάχου, πιεστικά διλήμματα για τον Τζο Μπάιντεν σε μια δύσκολη, εκλογική χρονιά.

λαν την Τετάρτη ειδικοί εισηγητές του ΟΗΕ.

Ρεπορτάζ της Wall Street Journal ανέφερε, την περασμένη Τετάρτη, ότι το τριμελές πολεμικό διευθυντήριο του Ισραήλ έχει παραλύσει εξαιτίας των σοβαρών αντιθέσεων για τα δύο καιρία θέματα: τις αναγκαιές κινήσεις για την απελευθέρωση των ομήρων και την επόμενη ημέρα στη Γάζα. Ο εκ των ηγετών της αντιπολίτευσης Μπένι Γκαντς, που μπόκε στην κυβέρνηση χάριν της εθνικής ενότητας (και για να ανατρέψει τον Νετανιάχου, όταν του δοθεί η ευκαιρία), προτείνει διαπραγμάτευση με τη Χαμάς για

τους ομήρους, κάτι που δεν θέλουν να ακούν ούτε ο Γκάλαντ ούτε ο πρωθυπουργός του. Παράλληλα ο Γκάλαντ, που έχει τις δικές του πολιτικές φιλοδοξίες, αν και ανήκει στο κόμμα Δικούντ του Νετανιάχου, εισηγείται παλαιστινιακή διοίκηση της Γάζας με παρουσία διεθνούς ειρηνευτικής δύναμης, ενώ ο πολιτικός του προϊστάμενος, για να μη χάσει τη στήριξη της Ακροδεξιάς, δήλωσε την Πέμπτη ότι δεν θα δεχθεί σε καμία περίπτωση παλαιστινιακό κράτος και πως δεν πρόκειται να υποκύψει στις πιέσεις της Ουάσινγκτον ει' αυτού.

Στο μεταξύ, η κρίση της Γάζας έχει προκαλέσει πολλαπλές μεταστάσεις, που απειλούν να μετατραπούν σε ανοικτούς πολέμους. Μετά τη δολοφονία του υπαρχηγού της Χαμάς Σάλεχ Αρούρι στη Βηρυτό, οι φονικές ανταλλαγές πυρών μεταξύ Ισραήλ και Χεζμπολά στην παραμεθόρια περιοχή έχουν πυκνώσει επικίνδυνα. Σύμφωνα με την Washington Post, οι Αμερικανοί φοβούνται ότι ο Νετανιάχου, προκειμένου να ξεφύ-

γει από τα αδιέξοδά του, μπορεί να επιχειρήσει μια φυγή προς τα εμπρός με εισβολή στον Λίβανο, ελπίζοντας ότι θα παρσούρει, τελικά, και την κυβέρνηση Μπάιντεν. Εκτιμούν, δε, ότι ο ισραηλινός στρατός θα δυσκολευτεί πάρα πολύ να τσακίσει τη Χεζμπολά, κάτι που άλλωστε δεν κατάφερε στον πόλεμο του 2006, όταν δεν ήταν υποχρεωμένος να πολεμάει σε δύο μέτωπα, όπως τώρα.

Ηδη οι Αμερικανοί έχουν εμπλακεί σε στρατιωτική σύγκρουση με έναν άλλον εκπρόσωπο του φιλοϊσραηλινού «Άξονα Αντίστασης», τους Χούθι της Υεμένης. Παρά τα αλληπάλληλα ναυτικά και αεροπορικά πλήγματα των ΗΠΑ το τελευταίο δεκαήμερο, οι Χούθι συνεχίζουν να εξαπολύουν επιθέσεις εναντίον πλοίων ισραηλινών ή δυτικών συμφερόντων στην Ερυθρά Θάλασσα. Η ισχυρή σιιτική πολιτοφυλακή άντεξε επί εννέα χρόνια τους σαρωτικούς βομβαρδισμούς της Σαουδικής Αραβίας και των συμμάχων της στον εμφύλιο της Υεμένης, γεγονός που υποδηλώ-

Ο εκπρόσωπος Εθνικής Ασφαλείας του Λευκού Οίκου Τζον Κίρμπι αμφισβήτησε τη δυνατότητα του Ισραήλ να εξαλείψει τη Χαμάς.

νει ότι οι Αμερικανοί δεν διαθέτουν εύκολη λύση. Ενδεχόμενη αποστολή χερσαίων δυνάμεων στην περιοχή θα αποτελούσε πράξη πολιτικής αυτοκτονίας για τον Τζο Μπάιντεν, τη στιγμή που ξεκινάει ο δύσκολος μαραθώνιος των προεδρικών εκλογών.

Τριπλό μέτωπο

Η πιο επικίνδυνη εξέλιξη ήταν η ευθεία στρατιωτική εμπλοκή του Ιράν, το οποίο τις τελευταίες ημέρες βομβάρδισε εκθρικούς στόχους σε τρεις γειτονικές χώρες: δυνάμεις του Ισλαμικού Κράτους στο Ιντλίμπ της Συρίας, «σταθμό της (ισραηλινής υπη-

ρεσίας) Μοσάντ» στο Αρμπίλ του ιρακινού Κουρδιστάν και βάση της σουνιτικής, εξτρεμιστικής οργάνωσης Jaish al Adl στο Βαλουκιστάν, νοτιοδυτική επαρχία του Πακιστάν, μιας χώρας που διαθέτει πυρηνικά όπλα. Απαντώντας, το Πακιστάν έπληξε στόχους της αποσχιστικής οργάνωσης «Απελευθερωτικός Στρατός του Βαλουκιστάν» στη γειτονική, ιρανική επαρχία Σιστάν - Βαλουκιστάν. Σημειώνεται ότι η γεωγραφική - ιστορική περιοχή του Βαλουκιστάν είναι μοιρασμένη ανάμεσα σε Πακιστάν, Ιράν και Αφγανιστάν, με αποσχιστικά κινήματα να ταλαιπωρούν τις δύο πρώτες χώρες εδώ και 20 χρόνια.

Σε πρώτη ματιά, το Ιράν μοιάζει να πυροβολεί τα πόδια του όταν εξαπολύει πλήγματα εναντίον τριών γειτονικών χωρών. Στη Συρία έφερε σε πολύ δύσκολη θέση τον πρόεδρο Μπασάρ αλ Ασαντ, για τη διάσωση του οποίου οι Φρουροί της Επανάστασης έπαιξαν κεντρικό ρόλο στον συριακό εμφύλιο. Το ίδιο συνέβη στο σιιτικό Ιράκ, το Κοινοβούλιο του οποίου μόλις προ ημερών πήρε απόφαση για την απομάκρυνση των αμερικανικών στρατευμάτων από τη χώρα. Αλλά και με το κατά πλειοψηφία σουνιτικό Πακιστάν, το Ιράν είχε αρκετά καλές σχέσεις –μάλιστα, το Ισλαμαμπάντ μεσολάβωσε στη διένεξη μεταξύ Τεχεράνης και Ριάντ– παρά τις όποιες τριβές. Υποπτεύεται κανείς ότι εσωτερικές πολιτικές σκοπιμότητες ώθησαν σε αυτές τις παράτολμες ενέργειες την ιρανική ηγεσία, η οποία αισθάνεται ανασφαλής ύστερα από τις μεγάλες αντικαθεστωτικές διαδηλώσεις του 2022 και εκτεθειμένη λόγω των πρόσφατων τρομοκρατικών ενεργειών επί ιρανικού εδάφους, που κόστισαν τη ζωή 100 ανθρώπων.

Γεγονός είναι ότι, όσο συνεχίζεται ο πόλεμος στη Γάζα, οι πιθανότητες ευρύτερων περιφερειακών συγκρούσεων αυξάνονται μέρα με τη μέρα. Σε αυτό το φόντο, ο Τζο Μπάιντεν καλείται να βρει τη στενή διόδο ανάμεσα σε διαδοχικές Συμπληγάδες: πώς να σταματήσει ο πόλεμος στη Γάζα με τρόπο που θα μπορεί να παρουσιαστεί ως μια κάποια νίκη για το Ισραήλ και πώς να απαλλαγεί από τον Νετανιάχου χωρίς να χάσει την απολύτως αναγκαία, σε χρονιά εκλογών, υποστήριξη του ισραηλινού λόμπι. Η ώρα των πολύ δύσκολων αποφάσεων έχει φτάσει – αν δεν έχει περάσει κιόλας.

ΑΠΟΨΗ

Τι κρύβει η εξαίρεση της Ιορδανίας

Του ΓΑΒΡΙΗΛ ΧΑΡΙΤΟΥ

Προτού αρχίσουν οι ισραηλινές κερσαίες επιχειρήσεις στη Γάζα και ενώ η διεθνής κοινότητα παρέμεινε σοκαρισμένη από την επίθεση της Χαμάς στις 7 Οκτωβρίου, η ιορδανική κυβέρνηση δήλωνε στις 17/10 ότι «δεν θα πιστέψει κανέναν ισραηλινό ισχυρισμό που θα σχετίζεται με τον βομβαρδισμό του νοσοκομείου Αλ-Αχλί στη Γάζα». Η επίσημη ιορδανική θέση παρέμεινε αμετακίνητη, παρότι αργότερα αποδείχθηκε ότι οι ανθρωπίνες απώλειες στο νοσοκομείο προκλήθηκαν από βλάβη σε εκτοξευτήρα της Ισλαμικής Τζιχάντ. Μία εβδομάδα αργότερα, η Ιορδανή βασίλισσα Ράνια, σε μία ασυνήθιστη εμφάνιση στα διεθνή ΜΜΕ, παραχώρησε συνέντευξη στο δίκτυο CNN, κατηγορώντας τη διεθνή κοινότητα επειδή «τηρεί δύο μέτρα και δύο σταθμά» υπέρ του Ισραήλ και εις βάρος των Παλαιστινίων αμάχων. Αργότερα, η σκυτάλη πήρε ο υπουργός Εξωτερικών Αϊμαν Αλ-Σάφαντι, με μία σειρά δηλώσεων ισχυρών σε ένταση και περιεχόμενο, καθιστώντας το Ισ-

Η «αποπαλαιστινιοποίηση» της ιορδανικής πραγματικότητας αποτελεί το μέγα ζητούμενο για το βαθύ κράτος του Αμμάν από τη δεκαετία του '70.

ραήλ υπεύθυνο για το ενεργό μέτωπο τόσο με τη Χεζμπολά στη λιβανική μεθόριο, όσο και με τους Χούθι στην Ερυθρά Θάλασσα – Ισλαμικής Τζιχάντ. Μία εβδομάδα αργότερα, η Ιορδανή βασίλισσα Ράνια, σε μία ασυνήθιστη εμφάνιση στα διεθνή ΜΜΕ, παραχώρησε συνέντευξη στο δίκτυο CNN, κατηγορώντας τη διεθνή κοινότητα επειδή «τηρεί δύο μέτρα και δύο σταθμά» υπέρ του Ισραήλ και εις βάρος των Παλαιστινίων αμάχων. Αργότερα, η σκυτάλη πήρε ο υπουργός Εξωτερικών Αϊμαν Αλ-Σάφαντι, με μία σειρά δηλώσεων ισχυρών σε ένταση και περιεχόμενο, καθιστώντας το Ισ-

Η Ιορδανία έκανε την έκπληξη ως προς το ερώτημα κατά πόσον η Χαμάς δικαιούται να επικαλείται το εθνικοαπελευθερωτικό της πθι-

κό πλεονέκτημα μετά την επίθεση της 7ης Οκτωβρίου. Ενώ τεχνηέντως όλες οι αραβικές κυβερνήσεις επικεντρώνονταν στην ανάγκη προστασίας των Παλαιστινίων αμάχων –προσπερνώντας επιμέλειες το ζήτημα εάν η Χαμάς αποτελεί μια νέα έκφραση του ISIS– δέκα μόλις ημέρες μετά την 7η Οκτωβρίου, ο Ιορδανός ΥΠΕΞ Αλ-Σάφαντι δήλωσε ότι «η Χαμάς αποτελεί ιδέα και οι ιδέες δεν πυροβολούνται». Κατόπιν τούτων, αποτέλεσε φυσικό επόμενο τον Νοέμβριο η ιορδανική κυβέρνηση να ανακοινώσει ότι δεν θα τεθεί σε εφαρμογή η συμφωνία ενεργειακής συνεργασίας με το Ισραήλ και τα ΗΑΕ και την περασμένη εβδομάδα να καταγγείλει το Ισραήλ για εγκλήματα πολέμου, όταν το Ισραήλ βομβάρδισε θέσεις πλησίον του υπαιθριού ιορδανικού νοσοκομείου στο Χαν Γιούνις.

Οι πολιτικές ηγεσίες Ισραηλινών και Ιορδανών γνωρίζονται από παλιά, προτού ακόμη συσταθούν οι κρατικές τους οντότητες, το 1946 και 1948 αντίστοιχα. Ηδη από τη δεκαετία του '80 έγιναν

γνωστές στο Ισραήλ οι μυστικές επαφές της Γκόλντα Μέιρ με τον πρώτο Ιορδανό βασιλιά Αμπντάλα Α΄ το 1947, παραμονές της κρίσιμης ψηφοφορίας στον ΟΗΕ για το Σχέδιο Διαχωρισμού της Παλαιστίνης. Το 2018 αποχαρακτήριστσαν έγγραφα που απεδείκνυαν ότι ηγετικά στελέχη του σιωνιστικού κινήματος συναντήθηκαν το 1924 με τον Σαρίφ Χουσεΐν Μπεν-Αλί, πατέρα του Αμπντάλα Α΄. Ισραηλinoί και Ιορδανοί είχαν πλήρη επίγνωση ότι αμφότεροι εντάσσονταν στη βρετανογαλλική αρχιτεκτονική των Sykes και Picot – και ότι θα είναι ιστορικά και γεωγραφικά «καταδικασμένοι» να διαχειρίζονται το παλαιστινιακό εθνικό κίνημα. Μεταξύ 1949 και 1967, Ισραήλ και Ιορδανία γνωρίστηκαν περισσότερο όταν μοιράζονταν την Ιερουσαλήμ, μια πόλη-σύμβολο. Μετά το 1967, η Ιορδανία αρέσθηκε να καλύπτει διοικητικά κενά στην κατεχόμενη Δυτική Οχθ. Όταν, όμως, η ιορδανική μοναρχία βρέθηκε αντιμέτωπη με την PLO το 1970, έκτοτε η «αποπαλαιστινιοποίηση» της ιορδανικής πραγματικότητας αποτελεί το μέγα ζή-

τούμενο για το βαθύ κράτος του Αμμάν. Στην «αποπαλαιστινιοποίηση» προσέβλεπε και η απόφαση του βασιλιά Χουσεΐν Α΄ να αποδεσμευθεί το κράτος του από την «εθνική ευθύνη» επί της Δυτικής Οχθης τον Ιούλιο του 1988, όταν η Πρώτη Ιντιφάντα συμπλήρωνε τους πρώτους της οκτώ μήνες. Στην «αποπαλαιστινιοποίηση» αποδίδεται και η κρυφή ανακούφιση με την οποία η Ιορδανία και-ρέτισε τις Συμφωνίες του Οσλό το 1993, που όρισαν έναν ορίζοντα ορατό για τη σύσταση ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους, διαφορετικού από μία Ιορδανία «εξάκθαρα ιορδανική». Παρ' όλα αυτά, η «αποπαλαιστινιοποίηση» της Ιορδανίας δεν επιτεύχθηκε και οι δημογραφικές στατιστικές εγγυώνται ότι δεν θα επιτευχθεί ποτέ – κάτι που το ιορδανικό βαθύ κράτος γνωρίζει καλά.

Υπ' αυτήν την έννοια, το Ισραήλ εκλαμβάνει τη Χασεμιτική Μοναρχία ως θεματοφύλακα μιας αδήλωτης «ζώνης ασφαλείας» για την περιοχή πέραν των ανατολικών του συνόρων. Ελάχιστη απόδειξη γι' αυτό αποτελεί η ιδιαίτερα

στενή και πολυετής συνεργασία με το Ισραήλ σε επίπεδο δυνάμεων ασφαλείας για την από κοινού αποτροπή ένοπλων συνοριακών επεισοδίων παλαιστινιακής εμπνεύσεως. Αρκεί απλά να επισημανθεί ότι την εγκατάσταση του ηλεκτρονικού συστήματος επιτήρησης στον φράχτη ασφαλείας της μεθορίου Ιορδανίας - Συρίας ανέλαβε η ισραηλινή εταιρεία Elbit. Αυτά και άλλα πολλά προσφέρουν το περιθώριο στην ιορδανική κυβέρνηση να καταδικάζει εντόνως και με παρρησία εκάστοτε ισραηλινή παρεκτροπή για μία πλειάδα ζητημάτων – πολλώ δε μάλλον εν καιρώ πολέμου.

Ετσι, ο μέσος παρατηρητής δικαιώς αναρωτιέται εάν, στην πράξη, η συνθήκη ειρήνης Ισραήλ - Ιορδανίας συνεχίζει να ισχύει. Η απάντηση είναι απλή: Κανένας πόλεμος δεν έγινε με δηλώσεις.

Ο κ. Γαβριήλ Χαρίτος διδάσκει Ιστορία των Πολιτικών Σχέσεων Ελλάδας - Ισραήλ - Κύπρου στο Πανεπιστήμιο Μπεν Γκουριόν και στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Είναι ερευνητής του ΕΛΙΑΜΕΠ.

Ο δρόμος προς τις αμερικανικές εκλογές

23 Ιανουαρίου	3 Φεβρουαρίου	5 Μαρτίου	15-18 Ιουλίου	18-22 Αυγούστου	16 Σεπτεμβρίου	5 Νοεμβρίου
Προκριματικές των Ρεπουμπλικανών στο Νιου Χαμσάιρ.	Προκριματικές στη Νότια Καρολίνα.	Σούπερ Τρίτη, καθορίζεται το ένα τρίτο των συνέδρων σε 16 παράλληλες αναμετρήσεις.	Στο συνέδριο των Ρεπουμπλικανών στο Μίλγουοκι αναδεικνύεται ο υποψήφιος του κόμματος.	Οι Δημοκρατικοί ψηφίζουν τον δικό τους υποψήφιο πρόεδρο ένα μήνα αργότερα στο Σικάγο.	Το πρώτο τηλεοπτικό ντιμπέιτ των δύο υποψηφίων προέδρων.	Οι εκλογές διεξάγονται πάντα την πρώτη Τρίτη του Νοεμβρίου.

Ο Ντόναλντ Τραμπ και η δικηγόρος του Αλίνα Χάμπα, αριστερά, καθρεφτίζονται στα γυαλιά ηλίου του Γουόλτ Νότα, βοηθού του τέως προέδρου των ΗΠΑ, στο γκολφ. Οι δικαστικές περιπέτειες δεν εμποδίζουν τον Τραμπ να σαρώνει στις δημοσκοπήσεις και στις προκριματικές διαδικασίες του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος για το προεδρικό χρίσμα. Δεύτερος σταθμός, το Νιου Χαμσάιρ.

Τοξικό σόου για έναν ρόλο

«Περίπατος» προς το χρίσμα των Ρεπουμπλικανών για τον Τραμπ, που δίνει παράσταση για το πιστό κοινό του

της ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ

«Εχω περισσότερες κατηγορίες εις βάρος μου από τον Αλ Καπόνε». Υπό κανονικές συνθήκες, η δήλωση αυτή θα υπονόμει την καριέρα οποιουδήποτε πολιτικού. Στην περίπτωση του Ντόναλντ Τραμπ αποτελεί παράσημο, που ενισχύει την προεκλογική του εκστρατεία για την εξασφάλιση του χρίσματος των Ρεπουμπλικανών. Ο πρώην πρόεδρος των ΗΠΑ δεν χρειάζεται καν να συμμετέχει σε ντιμπέιτ με τους εσωκομματικούς αντιπάλους στη διάρκεια των προκριματικών εκλογών, ούτε να οργώνει τις Πολιτείες στις οποίες πραγματοποιούνται οι αναμετρήσεις. Αρκεί να μπει νοβόγαινε στις αίθουσες των δικαστηρίων για να πείσει τους οπαδούς του ότι είναι θύμα του «συστήματος», που έχει εξαπολύσει ένα κυνήγι μαγισσών εναντίον του. Στο τέλος, όπως συνέβη στην υπερσυντηρητική πολιτεία της Αϊόβα αυτήν την εβδομάδα, μπορεί να εμφανίζεται στη σκηνή για τα επινίκια λέγοντας στους ψηφοφόρους του ότι τους αγαπάει.

Ο Τραμπ απέσπασε εκεί την απόλυτη πλειοψηφία, πάνω από 50% των ψήφων. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι τα μεγάλα πρακτορεία μετέδωσαν την είδηση της επικράτησής του μισή ώρα αργότερα ξεκινάει η διαδικασία των συνελεύσεων (caucus) και προτού καν αρχίσει η ψηφοφορία σε αρκετές κομπίτες. Έτσι, το ενδιαφέρον των Αμερικανών δημοσιογράφων στράφηκε γρήγορα στον δεύτερο της κούρσας, τον κυβερνήτη της Φλόριντα Ρον ντε Σάντις, ο οποίος, αν και είχε 30% διαφορά από τον Τραμπ, πανηγύρισε την επίδοσή του. Ο λόγος ήταν ότι οι τελευταίες δη-

μοσκοπήσεις πριν την Αϊόβα τον έφερναν τρίτο, μετά τη Χέιλι.

Με ισχυρούς σπόνσορες

Την προσεχή Τρίτη η αναμέτρηση μεταφέρεται στο Νιου Χαμσάιρ, όπου συμμετέχουν και οι ανεξάρτητοι ψηφοφόροι, αποτελώντας μάλιστα την πλειοψηφία του εκλογικού σώματος. Οι Ευαγγελιστές που κυριαρχούσαν στην Αϊόβα δεν παίζουν κανένα ρόλο εκεί, ενώ, αντίθετα, σημαντικό ρόλο στην κάλπη παίζουν όσοι προασπίζονται το ελευθεριακό πνεύμα και τη δημοσιονομική πειθαρχία στην «Πολιτεία του Γρανίτη». Αυτό ευνοεί τη συστημική Νικί Χέιλι, η οποία έχει την υποστήριξη του δικτύου των πανίσχυρων δισεκατομμυριούχων αδελφών Κοχ, που κατέχουν τη δεύτερη μεγαλύτερη ιδιωτική επιχείρηση στις ΗΠΑ με κύκλο εργασιών άνω των 115 δισ. δολαρίων. Το οικονομικό κατεστημένο της χώρας επενδύει στο πρόσωπό της, θεωρώντας ότι μόνο εκείνη μπορεί να συσπειρώσει το κόμμα της, αλλά και να φέρει στις κάλπες τους μετριοπαθείς ψηφοφόρους που απευχόνταν μια νέα προεδρία Τραμπ.

Οι τελευταίες δημοσκοπήσεις εμφάνιζαν την πρώην κυβερνήτη της Νότιας Καρολίνας να υπολείπεται 10% του Τραμπ στο Νιου Χαμσάιρ και τον Ντε Σάντις να μην ξεπερνάει μονοψηφία ποσοστά, εξέλιξη που τον ώθησε στη δύσκολη απόφαση να παρακάμψει ουσιαστικά τη συγκεκριμένη πολιτεία και να δώσει έμφαση στην επόμενη μάχη. Στις αρχές Φεβρουαρίου έπεται η Νότια Καρολίνα, προνομιακό πεδίο της Χέιλι και ήδη οι αναλυτές προεξοφλούν ότι ο Ντε Σάντις δεν θα

αντέξει ακόμη πολύ στην κούρσα όσο εξαντλούνται τα κεφάλαια που έχει στη διάθεσή του. Ήδη το επιτελείο του έχει απολύσει πολλούς εργαζομένους και η εκστρατεία του παρουσιάζει σημάδια συρρίκνωσης.

Το ενδιαφέρον είναι ότι ούτε η Χέιλι ούτε ο Ντε Σάντις επιτίθενται στον Τραμπ για τις δικαστικές του περιπέτειες ή τη στάση του στην εισβολή στο Καπιτώλιο, αλλά περιορίζονται να αμφισβητήσουν την προεδρική θητεία του, χαρακτηρίζοντάς τον είτε ασυνεπή είτε άτολμο. Η μεν Χέιλι τον κατηγορεί για σπατάλες στην κοινωνική ασφάλιση και την ενεργειακή του πολιτική (αύ-

Ούτε η Χέιλι ούτε ο Ντε Σάντις επιτίθενται στον τέως πρόεδρο για τις δικαστικές του περιπέτειες ή τη στάση του στην εισβολή στο Καπιτώλιο.

ξηση του φόρου στα καύσιμα), ο δε Ντε Σάντις κυρίως καταγγέλλει τη διστακτικότητά του στο μεταναστευτικό και υπόσχεται να εξολοθρεύσει τα καρτέλ ναρκωτικών του Μεξικού.

Από την πλευρά του ο Τραμπ ακολουθεί την προσφιλή τακτική του της γελοιοποίησης των αντιπάλων του, αποκαλώντας τον Ντε Σάντις «άφραγκο» και τη Χέιλι «Νιμράντα» (αντί του σωστού Νιμαράτα), σε μια απόπειρα υπογράμμισης του εξωτισμού του ονόματός της (και της ινδικής καταγωγής της) ενώπιον του λευκού

ως επί το πλείστον ακροατηρίου του. Η ψυχαγωγική του αξία, η ψευδαισθησιμότητα της συγκρούσεως με το κατεστημένο, αλλά και η οικειότητα που νιώθει γι' αυτόν το εκλογικό σώμα, θεωρούνται τα ισχυρά χαρτιά του στον δρόμο προς τις εκλογές του Νοεμβρίου.

Είναι, λοιπόν, οι προκριματικές εκλογές στις τάξεις των Ρεπουμπλικανών μια προδιαγεγραμμένη υπόθεση με ένα αδιαφιλονίκητο φαβορί; Ναι, συμφωνούν οι περισσότεροι αναλυτές στην Ουάσιγκτον, αφού ο Ντε Σάντις, που τα τελευταία δύο χρόνια προέβαλε ως ο μοναδικός εσωκομματικός αντίπαλος που θα μπορούσε να αποδειχθεί μια πιο τραμπική εκδοχή του πρωτότυπου, ξεφούσκωσε γρήγορα. Χωρίς χιούμορ και με πολλή έπαρση, δεν φαίνεται προς το παρόν να εμπνέει τους ψηφοφόρους, παρόλο που διαθέτει το ιδανικό βιογραφικό για την προεδρία: απόφοιτος του Γέιλ, με θητεία στο Ιράκ, βουλευτής και κυβερνήτης, επανεξελέγη το 2022 στη Φλόριντα με περίπου 20% προβάδισμα επί του Δημοκρατικού αντιπάλου του.

«Ποιος έχασε;»

Στον αντίποδα, η Χέιλι ξεκίνησε την υποψηφιότητά της με χαμηλές προσδοκίες και αυτή τη στιγμή φαντάζει η μεγαλύτερη απειλή για τον Τραμπ. Δεν είναι τυχαίο ότι ο πρώην πρόεδρος των ΗΠΑ στρέφει τα βέλη του εσχάτως μόνο εναντίον της με την πεποίθηση ότι η μεταξύ τους πόλωση τον ευνοεί. Την κατηγορεί έτσι ότι είναι «μη εκλογίμη» και πως αν γινόταν πρόεδρος θα χανόταν και η πλειοψηφία του κόμματος στη Βουλή. Ετοιμόλογη η πρώην πρέσβειρα των ΗΠΑ στον ΟΗΕ,

του θύμισε ότι αυτό είχε συμβεί επί των ημερών του. «Ποιος έχασε τη Βουλή; Ποιος έχασε τη Γερουσία; Ποιος έχασε τον Λευκό Οίκο; Ο Ντόναλντ Τραμπ. Ο Ντόναλντ Τραμπ. Ο Ντόναλντ Τραμπ». Οι απαντήσεις της, πάντως, είναι κόσμιες και μετρημένες, εγείροντας την υποψία ότι δεν θέλει να διαρρήξει πλήρως τη σχέση της μαζί του, αφήνοντας ανοιχτή την πόρτα για ενδεχόμενη υποψηφιότητα στο πλευρό του, ως αντιπρόεδρος.

Μόνο η «αυλή»

Η γενικότερη αίσθηση, πάντως, είναι ότι στην πορεία προς τις εκλογές και σε περίπτωση εκλογικής νίκης του ο Τραμπ θα περιοριστοικιστεί αποκλειστικά από ημετέρους, σε αντίθεση με τις προηγούμενες αναμετρήσεις και την πρώτη θητεία του, όταν γύρω του βρέθηκαν ορισμένοι έμπειροι εκπρόσωποι του ρεπουμπλικανικού πολιτικού κατεστημένου.

Στο πλαίσιο αυτό, ο πρόεδρος των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν και οι συνεργάτες του πιστεύουν ότι θα μπορούσαν να βοηθηθούν από Ρεπουμπλικανούς και πρώην στελέχη της κυβέρνησης Τραμπ, που τρέμουν στην ιδέα μιας δεύτερης ανεξέλεγκτης θητείας. Η πρώην εκπρόσωπος Τύπου του Τραμπ, Σάρα Μάθιους, δήλωσε πρόσφατα: «Δεν έχω ψηφίσει ποτέ Δημοκρατικό πρόεδρο στη ζωή μου, αλλά θα υποστηρίξω τον Μπάιντεν αν ο Τραμπ πάρει το χρίσμα των Ρεπουμπλικανών. Δεν πρόκειται να ψηφίσω κάποιον που αρνήθηκε να συμμετάσχει στην ειρηνική παράδοση της εξουσίας, επιχείρησε να ανατρέψει ελεύθερες και δίκαιες εκλογές και υποκίνησε ένα οργανωμένο πλήθος να εισβάλει στο Καπιτώλιο».

Το SOS του Μακρόν και η ευρωπαϊκή ανασφάλεια

Η προοπτική «Τραμπ 2.0» τρομάζει την Ευρώπη, καθώς θα αφαιρεθεί μόνη της να χαράξει τον δρόμο της έναντι της Ρωσίας, όπως προειδοποίησε ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν σε συνέντευξη Τύπου την Τρίτη στο Παρίσι. Κάτι ανάλογο τόνισε και ο Βέλγος πρωθυπουργός Αλεξάντερ ντε Κρο, η χώρα του οποίου προεδρεύει του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, απευθυνόμενος στην ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. «Εάν το 2024 φέ-

ρει πίσω το «Αμερική πρώτα», η Ευρώπη θα μείνει μόνη της», είπε.

Τη στρατηγική αυτονομία της Ευρώπης, εξάλλου, υπερασπίζεται εδώ και πέντε χρόνια ο Μακρόν, υπενθυμίζει μιλώντας στην «Κ» ο Ερίκ Μορίς, αναλυτής ευρωπαϊκής πολιτικής του European Policy Centre στις Βρυξέλλες, χωρίς ωστόσο να έχει σημειωθεί ιδιαίτερη πρόοδος. «Όσο πιο πιθανό θα γίνεται, όμως, το σενάριο επανεκλογής του Τραμπ, τόσο ο Μακρόν θα επανα-

φέρει επιτακτικά το ζήτημα της στρατηγικής αυτονομίας και κυρίως της σταδιακής απαγκίστρωσης από τις ΗΠΑ», επισημαίνει ο Μορίς, προσθέτοντας ότι «αρκετοί στην Ευρώπη δεν είναι έτοιμοι να το αποδεχθούν, αλλά αυτό επί της ουσίας εισηγείται ο Μακρόν όταν δίνει έμφαση στην παραγωγή ευρωπαϊκών οπλικών συστημάτων με ευρωπαϊκή χρηματοδότηση και ευρωπαϊκές επενδύσεις στη βιομηχανία και την τεχνολογία».

Μιλώντας στην «Κ» η Μάιντα Ρούγκε, κύρια ερευνήτρια του European Council on Foreign Relations στο Βερολίνο, εξέφρασε την εκτίμηση ότι ο Τραμπ «δεν θα χρειαστεί να αποσύρει τις ΗΠΑ από το ΝΑΤΟ για να υπονομεύσει τον ρόλο τους εντός της Συμμαχίας. Θα το πετύχει αποσύροντας στρατεύματα και αποδυναμώνοντας τον ρόλο του ΝΑΤΟ, ζητώντας από τους Ευρωπαίους να καλύψουν τις στρατι-

ωτικές ανάγκες της Συμμαχίας».

Για τη Ρεμπέκα Κρίστι, κύρια ερευνήτρια στο Buegel στις Βρυξέλλες, «η Ευρώπη θα πρέπει παράλληλα να προετοιμαστεί για νέο εμπορικό πόλεμο», δεδομένου ότι ο Τραμπ εισπνέει φόρους σε κάθε εισαγόμενο προϊόν, ενώ η Ενωσπι «δεν θα πρέπει να εμπιστεύεται πλέον την Ουάσιγκτον σε ό,τι αφορά την εφαρμογή διεθνών συνθηκών και συμφωνιών».

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΒΟΥΔΟΥΡΗ

Γάζα - Πατήσια - Βέλγιο

Η οδύσσεια ενός δωδεκάχρονου από την Παλαιστίνη που πρόλαβε να ρίξει ρίζες σε σχολείο της Αθήνας

Της ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΚΑΚΑΟΥΝΑΚΗ

Το βράδυ της περασμένης Τρίτης, τον δωδεκάχρονο Οσάμα από την Παλαιστίνη δεν τον έπαιρνε ο ύπνος. Νωρίς το πρωί της Τετάρτης θα ταξίδευε από την Αθήνα για το Βέλγιο, τον τελικό του προορισμό, για να συναντήσει τον μεγάλο του αδελφό. Ήταν ενθουσιασμένος που θα τον έβλεπε ξανά μετά τέσσερα χρόνια, αλλά και αγχωμένος. Για το ταξίδι, το νέο ξεκίνημα εκεί και βέβαια τα όσα συμβαίνουν πίσω στην πατρίδα του. Όταν πριν από έξι μήνες έφυγε μόνος του από την Παλαιστίνη, ο πόλεμος δεν είχε ξεκινήσει. Ίσως από παιδική αφέλεια ένιωθε πως ξεκινούσε μια ωραία περιπέτεια. Δεν είχε καμία δεύτερη σκέψη, ούτε είχε νιώσει φόβο. Αρχές Σεπτεμβρίου είχε μπει για πρώτη φορά σε αεροπλάνο από την Αίγυπτο για την Τουρκία και από εκεί σε μια βάρκα για τα ελληνικά νησιά. Όταν, μεσοπέλαγα, κάποιος του φώναξε να πετάξει τα πράγματά του στη θάλασσα για να ελαφρύνει η βάρκα, δεν έφερε αντίρρηση. Αποχωρίστηκε τη σχολική του τσάντα στην οποία είχε βάλει μια αλλαξιά. Κράτησε μόνο τα έγγραφα και το κινητό του. Με αυτό έστειλε μήνυμα στον πατέρα του πως έφθασε ασφαλώς στη Λέρο.

Στο καμπ περίμενε υπομονετικά για ημέρες. Στις 24 Σεπτεμβρίου τον έβαλαν σε ένα πούλμαν.

Ο Οσάμα στο αεροδρόμιο «Ελευθέριος Βενιζέλος», λίγο πριν πετάξει για το Βέλγιο, όπου συνάντησε τον μεγάλο αδελφό του. Πριν από έξι μήνες ο δωδεκάχρονος Παλαιστίνιος πέρασε στην Αίγυπτο. Ταξίδεψε αεροπορικάς στην Τουρκία, έφθασε με βάρκα στη Λέρο, για να καταλήξει στον ξενώνα του «Home project» στην Αθήνα. Εκεί έκανε νέους φίλους. Ένα χαρτόνι με τη φωτογραφία και τις ευχές τους ήταν το πιο πολύτιμο αντικείμενο στην κόκκινη βαλίτσα του.

Οσάμα με κάθε τρόπο και είδαν πως και ο ίδιος έβρισκε καταφύγιο στο σχολείο, στις νέες παρέες του και στα διάφορα προγράμματα του «Home project – τα Σαββατοκύριακα επέλεγε να τα περνάει στο ACS και το Κολλέγιο Αθηνών, όπου παρακολουθούσε με άλλα παιδιά των ξενώνων μαθήματα και έκανε αθλητικές δραστηριότητες.

Όταν δόθηκε το πράσινο φως για την επανένωση με τον αδελφό του, το σχολείο θέλησε να οργανώσει μια γιορτή. Ο Οσάμα όμως είχε ξαφνικά άρνηση να πάει σχολείο. Ο λόγος, κατάλαβαν, ήταν πως τον δυσκόλευε ακόμη ένας αποχαιρετισμός. Του εξήγησαν πως ένας όμορφος κύκλος έκλεινε και ότι οι φίλοι και δάσκαλοι είχαν επίσης την ανάγκη να τον αποχαιρετήσουν. Επέστρεψε στο σχολείο και όταν οι συμμαθητές του του αποκάλυψαν πως θα του έκαναν γιορτή, ενθουσιάστηκε. Την ημέρα εκείνη έβαλε τα αγαπημένα του ρούχα, δανείστηκε από τους μεγαλύτερους στον ξενώνα κολόνα και έφτιαξε με τζελ τα μαλλιά του. Στο προαύλιο του σχολείου, όλοι μαζί, φύτεψαν μια ελιά. Την ελιά του Οσάμα. «Εμείς θα φροντίσουμε να ριζώσει και να μεγαλώσει το δεντράκι σου. Να βγάλει άνθη και καρπούς. Θα σου στέλνουμε φωτογραφίες και θέλουμε να μας στέλνεις και εσύ, να σε βλέπουμε να μεγαλώνεις και

«Βλέπουμε τις καταστροφικές επιπτώσεις στα παιδιά που προέρχονται από χώρες σε πόλεμο. Παιδιά που λιποθυμούν λόγω τραύματος. Το πώς καταστρέφει ζωές».

Δεν ξέρε ακριβώς τι συνέβαινε. Του είπαν πως θα πήγαινε σε έναν ξενώνα στην πρωτεύουσα – εκείνος απλώς ακολουθούσε μηχανικά οδηγίες. Ο ενθουσιασμός που ένιωθε λίγες εβδομάδες νωρίτερα είχε εξαφανιστεί. Μέσα στο καράβι δεν ένιωθε καλά, είχε σκοτεινιάσει και είχε κακοκαιρία. Έκανε εμετό και ανέβασε πυρετό. Το ταξίδι του φάνηκε ατελείωτο. Όταν τα μεσάνυχτα έφθασε στον ξενώνα του «Home project» ήταν εξαντλημένος. Κάποιος από το προσωπικό τον αγκάλιασε και εκείνος έβαλε τα κλάματα. Το επόμενο πρωί έφαγε πρωινό, ήταν λιγομίλητος και μαζεμένος. Έτσι λεπτούλης και ταλαιπωρημένος που ήταν, έμοιαζε ακόμη πιο μικρός. Και ο ίδιος έτσι ένιωθε. Ξαφνικά του έλειπαν οι δικοί του και αποζητούσε τη φροντίδα της ομάδας στον ξενώνα.

Όταν γνώρισε τον κ. Γιάννη, διερμνέα, και τα άλλα παιδιά που μιλούν αραβικά, αναθάρρησε. Το ίδιο όταν είδε από το παράθυρο το προαύλιο ενός σχολείου. Ήξερε πως είχε ξεκινήσει η διαδικασία για επανένωση με τον αδελφό του και ήταν θέμα χρόνου να φύγει, αλλά επιζητούσε και ο ίδιος να πάει σχολείο. Πίσω στην Παλαιστίνη, τους είπε, το λάτρευε το σχολείο του. Παρότι η καθημερινότητά του ήταν ανέκαθεν δύσκολη –είχε χάσει μικρός τη μητέρα του και οι συρράξεις στην περιοχή ήταν συχνές–, εκείνος προτιμούσε να διηγείται στον ξενώνα τα ευχάριστα. Πως κάθε δύο ημέρες πήγαιναν στη θάλασσα ή ότι ήταν αστέρι στα ρόλερ μπλέιντς. Ο πατέρας του ήταν οδηγός ενός γιατρού που μετακινείτο καθημερινά μεταξύ Αιγύπτου και Γάζας. Το καλοκαίρι, έχοντας συγκεντρώσει τα χρήματα για το ταξίδι, αποφάσισε να στείλει τον Οσάμα στον αδελφό του στην Ευρώπη, με την ελπίδα πως εκεί θα έχει ένα καλύτερο μέλλον.

Στο ελληνικό σχολείο ξεκίνησε αρχές Οκτωβρίου. Η δασκάλα τον έβαλε να κάτσει δίπλα στη Μελέκ και τη Βιολέτα που μιλούν αραβικά. Ένας θεατρολόγος που επί-

σης μιλάει αραβικά ξεκίνησε στο τμήμα του θεατρικό αυτοσχεδιασμό. «Προτεραιότητά μας δεν είναι ένα παιδί 12 χρόνων, που δεν μιλάει λέξη ελληνικά, να μάθει γλώσσα ή ιστορία, αλλά να νιώσει όμορφα στο περιβάλλον του σχολείου», εξηγεί η Κωνσταντίνα Μποζονέλου. Στο συγκεκριμένο σχολείο στα Κάτω Πατήσια, στο οποίο ανέλαβε διευθύντρια τον Σεπτέμβριο, αλλά και στο προηγούμενο, εκεί κοντά, όπου εργαζόταν ως δασκάλα, πλέον το 70% των μαθητών είναι είτε παιδιά που έχουν έρθει πρόσφατα στη χώρα ή παιδιά δεύτερης γενιάς μεταναστών, που όμως στην πλειονότητά τους δεν μιλάνε σωστά ελληνικά. Η διαδικασία ενσωμάτωσής τους στο σχολείο δεν είναι εύκολη. «Στο σχολείο μας προσπαθούμε και κάνουμε ό,τι μπορούμε για να επιμορφωθούμε και εμείς οι εκπαιδευτικοί. Γιατί κι εμείς νιώθουμε μια αμηχανία για το νέο αυτό προφίλ του σχολείου», εξηγεί. Όλοι τους παρακολουθούν πλέον προγράμματα συμπερίληψης για παιδιά με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο.

Λίγες ημέρες αφού ξεκίνησε στο σχολείο είχαν και ακόμη μια δυσκολία να διαχειριστούν. Τον

πόλεμο στην πατρίδα του Οσάμα. Τον έβλεπαν πως επικοινωνούσε με τον πατέρα του και περίμεναν να τους μιλήσει πρώτα ο ίδιος. Ανοίχτηκε ύστερα από μέρες. Το χωριό του, τους είπε, είναι στα σύνορα με την Αίγυπτο. Παρότι δεν ήταν στο επίκεντρο των βομβαρδισμών, υπήρχε κίνδυνος. «Ο μπαμπάς μου όμως προσέχει πολύ και θα είναι καλά», τους είπε.

Όσοι έμειναν πίσω

Στο σχολείο η παρουσία του ήταν αφορμή για μια σημαντική συζήτηση. Το πώς έφυγε από την πατρίδα του και το τι ζουν όσοι έχουν μείνει πίσω. Τις επόμενες εβδομάδες τον έβλεπαν όλο και πιο ανήσυχο και πάντα με το κινητό στο χέρι, με τη λαχτάρα και την αγωνία να επικοινωνήσει με τον πατέρα του που σπάνια πλέον είχε πρόσβαση στο Ιντερνετ. «Βλέπουμε τις καταστροφικές επιπτώσεις στα παιδιά μας που προέρχονται από χώρες σε πόλεμο. Παιδιά που λιποθυμούν λόγω του τραύματος. Το πώς καταστρέφει ζωές, ολόκληρες γενιές», σημειώνει η Σοφία Κουβελάκη, γενική διευθύντρια του «Home project». Από τον ξενώνα προσπάθησαν να στηρίξουν τον

να προοδεύει. Θα είναι ένας σύνδεσμος με τον τόπο στον οποίο έζησε έστω και αυτό το λίγο, και όποτε ξαναέρθεις να περάσεις να τη δεις. Επιτόδες τη φυτέψαμε σε αυτή τη γωνία για να φανεί από την καγκελόπορτα», του είπε η διευθύντρια συγκινημένη. Οι συμμαθητές του τον πήραν αγκαλιά και όλοι μαζί φώναξαν το όνομά του. Εκείνος χαρούμενος και συγκινημένος τους είπε πως είχε ακόμη μία ελιά, στον κήπο του σπιτιού του στην Παλαιστίνη, τουλάχιστον 100 ετών, με κορμό τεράστιο. Το αναμνηστικό που του έδωσαν, μια φωτογραφία τους κολλημένη σε ένα χαρτόνι με ευχές, το πήρε μαζί του στο Βέλγιο. Όταν έφτασε στο νέο του σπίτι ήταν το πρώτο πράγμα που έβγαλε από τη βαλίτσα του. Ήθελε να το κρεμάσει στο νέο του δωμάτιο.

«Εμείς θα φροντίσουμε να μεγαλώσει το δεντράκι σου. Θα είναι ένας σύνδεσμος με τον τόπο στον οποίο έζησες έστω και αυτό το λίγο, και όποτε ξαναέρθεις να περάσεις να το δεις».

ΑΝΑΛΥΣΗ

Τέσσερις πυλώνες κατά της εφηβικής βίας

Του ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΗ

Με την έκρηξη της βίας μεταξύ των εφήβων αναδεικνύονται οι τέσσερις πόλοι που οφείλουν άμεσα να συνεργαστούν για την αντιμετώπιση των γνωστών περιστατικών και την πρόληψη νέων. Αυτοί είναι η οικογένεια, το σχολείο, η πολιτεία και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Ξεκινώντας από τον τελευταίο θα έλεγα ότι αποτελεί γενεσιουργό παράγοντα της βίας, αφού όχι μόνον επιτρέπει την έκφρασή της με λόγο και εικόνα, αλλά στηρίζεται και στη σαγήνη που ασκούν η βία και το βίαιο άτομο. Αυτό έχει ως συνέπεια όλες οι πράξεις βίας να αναρτώνται, προσδίδοντας αίγλη και followers στους δράστες. Δυστυχώς, ζούμε στην εποχή που η πιο ισχυρή αξία είναι η να είσαι «αναγνωρίσιμος» με κάθε μέσον! Πρέπει να το παραδεχθούμε ότι η καλλιέργεια κακοήθειας και βίας από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι πολύ δύσκολο να ελεγ-

χθεί. Μόνη μας ελπίδα είναι το να υπάρξει διεθνής πολιτική βούληση που θα αξιοποιήσει τη συνεχώς εξελισσόμενη τεχνολογική νομιμότητα ως μόνη ικανή να αναγνωρίζει και να αποκλείει τα μηνύματα μίσους.

Πηγαίνοντας στον πόλο της Πολιτείας, πρέπει να δούμε τα τρία σκέλη: Αστυνομία, Δικαιοσύνη, Υγεία. Οι άνθρωποι πρέπει να απευθύνονται στην Αστυνομία εφόσον γνωρίζουν περιστατικά βίας. Όχι μόνον οι γονείς του θύματος και οι μάρτυρες, αλλά και οι γονείς του δράστη. Αυτό το τελευταίο μπορεί να εκπλησσει, αλλά υποστηρίζω ότι όσο πιο νωρίς γίνει η επαφή με τον νόμο, τόσο πιο πολλές πιθανότητες υπάρχουν να ανακοπεί μια άσχημη εξέλιξη. Δυστυχώς, στις περισσότερες περιπτώσεις έχουν προϋπάρξει πολλά δείγματα παραβατικότητας ή/και ψυχοπάθειας, που η οικογένεια, το σχολείο και το περιβάλλον γνωρίζουν και που συνειδητά υποτιμούν και αποκρύπτουν. Το δεύτερο και καθοριστικό βήμα εί-

Οι άνθρωποι πρέπει να απευθύνονται στην Αστυνομία εφόσον γνωρίζουν περιστατικά βίας. Όχι μόνον οι γονείς του θύματος και οι μάρτυρες, αλλά και οι γονείς του δράστη.

να η παραπομπή στη Δικαιοσύνη. Η αλληλουχία των διαδικασιών με αποκορύφωση τη δίκη του ανηλίκου και των γονέων του έχει αποδεχθεί ότι οδηγεί πολλά ανώριμα άτομα στη συνειδητοποίηση των πράξεών τους. Αυτό συμβαίνει επειδή τις ονομάζει, εξηγεί γιατί –και σε ποιο βαθμό– είναι παράνομες και ορίζει την ποινή που επιπούνουν. Επειδή ως παιδοψυχίατρος και ψυχολόγος γνωρίζω ότι πολλοί από τους ανηλίκους που παίρνουν μέρος σε πράξεις εκφοβισμού, «ξεκα-

θαρίσματος λογαριασμών» μεταξύ συμμοριών και «ενώσεων» οπαδών βρίσκονται στο μεταίχμιο της παθολογίας και επειδή πιστεύω στη δυναμική της εφηβείας, υποστηρίζω ότι, εφόσον η Δικαιοσύνη το κρίνει, οι ποινές πρέπει να δίνονται με αναστολή και οι ανήλικοι και οι οικογένειές τους με δικαστική απόφαση να υποχρεώνονται σε ατομική και οικογενειακή θεραπεία αντιστοιχώς. Αυτό είναι το τρίτο βήμα σε μια σύγχρονη αντίληψη της παραβατικότητας. Επειδή οι δημόσιες υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας δεν επαρκούν –και όσοι γνωρίζουμε τα πράγματα από μέσα ξέρουμε ότι μάλλον συνεχώς θα υποστελεχώνονται– θα πρέπει να αναπτυχθεί ένα Εθνικό Σχέδιο Δράσης σχετικά με τη «Βία από και προς τους ανηλίκους», που θα περιλαμβάνει τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα και θα αναπτύσσει έγκυρα ψυχοθεραπευτικά και παιδαγωγικά προγράμματα. Μόνο η ανάπτυξη τέτοιων προγραμμάτων, η καταγραφή τους και η αξιολόγησή τους θα μας δώ-

σουν ουσιαστικές πληροφορίες για το φάσμα της βίας στην κοινωνία μας και για τις θεραπευτικές μεθόδους που αποδίδουν.

Ερχομαι στον πόλο «σχολείο». Το σχολείο, ήδη από το νηπιαγωγείο, οφείλει να καλλιεργεί στους μαθητές την έννοια της συνεργασίας και του σεβασμού του άλλου μέσα από ομαδικές εργασίες. Να εγκαταστήσει ένα σύστημα ανταμοιβών και ποινών που να τις τηρεί. Συχνότατα αυτό δεν συμβαίνει υπό την πίεση ή τη βία των μαθητών και των γονέων. Το σχολείο, λοιπόν, εμφανίζεται ελλιπές και αφερέγγυο ως προς την εφαρμογή του νόμου, δίδοντας το χειρότερο δυνατό παράδειγμα στους εφήβους τη στιγμή που η εφηβεία έχει από τη φύση της την τάση στην εναντίωση, στη σύγκρουση και στην αναρχία. Το σχολείο χρειάζεται επειγνόντως εκπαιδευτική αναθεώρηση και πλαισίωση από ειδικούς της ψυχικής υγείας, που θα λειτουργούν μέσα στο σχολικό πλαίσιο ομάδες υπο-

στηρίξης για τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές και τους γονείς.

Δυστυχώς, πολλές οικογένειες εγκαμονοούν τη βία. Μια βασική αιτία αποτελούν τα λεγόμενα «δικαιώματα» των παιδιών που έχουν παρεννοηθεί και εξομοιώνονται με τα δικαιώματα των ενηλίκων. Αυτό, σε συνδυασμό με τις υπερβολικές υποχρεώσεις των γονέων προς παιδιά, δημιουργεί σε πολλούς γονείς ανομολόγητο αίσθημα ασφυξίας που είτε ξεσπά στα παιδιά με τη μορφή βίας είτε οργανώνει, και αυτό είναι το χειρότερο, ένα κλίμα λανθάνουσας επιθετικότητας προς τα παιδιά. Την ενδοοικογενειακή αυτή επιθετικότητα πολλά παιδιά τη μεταθέτουν στην κοινότητα και την ασκούν πάνω σε ομηλικούς, που συνήθως είναι ευκολότεροι και ασθενέστεροι στόχοι από ό,τι οι γονείς τους.

Ο κ. Αθανάσιος Αλεξανδρίδης είναι παιδοψυχίατρος, ψυχοναυτής, www.athanasiosalexandridis.com.

	ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΚΑΚΟΥΛΛΗΣ (2023/24)				
	ΑΓΩΝΕΣ	ΓΚΟΛ	ΑΣΙΣΤ	ΛΕΠΤΑ	
	Πρωτάθλημα	17	8	6	1.103
	Γιουρόπα Λιγκ	4	1	2	250
	Σούπερ Καπ	1	-	-	45
	Κύπελλο	1	1	-	59

	ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΙΤΤΑΣ (2018/19)				
	ΑΓΩΝΕΣ	ΓΚΟΛ	ΑΣΙΣΤ	ΛΕΠΤΑ	
	Πρωτάθλημα	28	9	-	1.915
	Γιουρόπα Λιγκ	2	-	-	22
	Σύνολο	30	9	-	1.937

	ΠΙΕΡΟΣ ΣΩΤΗΡΙΟΥ (2015/16)				
	ΑΓΩΝΕΣ	ΓΚΟΛ	ΑΣΙΣΤ	ΛΕΠΤΑ	
	Πρωτάθλημα	26	10	-	1.702
	Τσάμπιονς Λιγκ	5	-	-	155
	Γιουρόπα Λιγκ	2	-	-	110

Του **ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Γιατί επιμένουν τόσο πολύ για τον Ανδρόνικο Κακουλλή στην Ομόνοια; Ποιος είναι ο λόγος που αρκετές φορές λέχθηκε στο πρόσφατο παρελθόν ότι αυτός είναι ο βασικός επιθετικός και όποιος άλλος έρθει θα πρέπει να αποδεχθεί ότι θα είναι ο δεύτερος στην ιεραρχία, εφόσον οι προπονητές του «τριφυλίου» επιλέγουν σχήμα με ένα επιθετικό στην ενδεκάδα τους; Πρόκειται για κάποια εμμονή των διοικούντων; Υπάρχουν κάποια κριτήρια τα οποία έχουν θέσει; Έχουν κάνει λάθος; Ποιο είναι το περιβάλλον project στην περίπτωση του;

Όλα τούτα τα ερωτήματα θα προσπαθήσουμε να τα εξηγήσουμε με τον μοναδικό τρόπο που έχουμε στη διάθεση μας. Τους αριθμούς. Οποιαδήποτε άλλα στοιχεία έχουν στη διάθεση τους οι «ειδικοί» είναι για δική τους χρήση. Αλλά τουλάχιστον στην περίπτωση των επιθετικών, που σχεδόν τα πάντα μετρούνται με αριθμούς, μπορούμε να σχηματίσουμε μια άποψη. Πιθανό να μην είναι ολοκληρωμένη, αλλά μοιάζει ενδεικτική για την επιμονή που υπάρχει στον σύλλογο της Λευκωσίας, στον πρόεδρο, το διοικητικό συμβούλιο, τον αθλητικό διευθυντή και τους προπονητές του, να ξεκινά βασικούς τούς αγώνες.

The project in process

Ο Ανδρόνικος Κακουλλής τον προσεχή Μάιο θα συμπληρώσει τα 23 του χρόνια. Το ξεκίνημα της φετινής σεζόν τον βρήκε στα 22 του και κάτι μήνες. Οι βασικοί αριθμοί του (γκολ-ασίστ), για να έχουν αξία θα πρέπει να συγκριθούν με άλλους αριθμούς. Με αντίστοιχους αριθμούς άλλων ποδοσφαιριστών που αγωνίστηκαν στη θέση του, έτσι ώστε να προκύψει ένα σοβαρό συμπέρασμα. Είναι ξεκάθαρο πως δεν μπορούμε να γνωρίζουμε την πρόοδό του μέχρι να ολοκληρώσει την καριέρα του, αλλά αν μη τι άλλο θα έχουμε μια σαφή εικόνα προχωρώντας σε μερικές συγκρίσεις με ορισμένους άλλους ποδοσφαιριστές, των οποίων η αξία είναι αδιαμφισβήτητη. Σε αυτή τη σύγκριση, για να είναι όσο το δυνατό πιο έγκυρη, θα χρειαστεί να εξετάσουμε τις επιδόσεις τους, όταν οι συγκεκριμένοι ποδοσφαιριστές ήταν στην ηλικία του –τι αριθμούς είχαν δηλαδή σε γκολ και ασίστ.

Η σύγκριση αφορά κυρίως ποδοσφαιριστές που είναι χρονικά «κοντά μας». Αυτοί δεν είναι άλλοι από τους Πιέρο Σωτηρίου και Ιωάννη Πίττα, που έχουν λάμψει στα κυπριακά γήπεδα. Σήμερα, λόγω των επιδόσεών τους και τη σκληρή δουλειά τους σε συνδυασμό με το ταλέντο τους, κατάφεραν να πάρουν μεταγραφή στο εξωτερικό, όπου και διαπρέπουν. Πρόκειται για τους δύο τελευταίους σέντερ φορ της Εθνικής Κύπρου. Για τον Πιέρο Σωτηρίου η Κοπεγχάγη πλήρωσε 2,5 εκ. ευρώ στον ΑΠΟΕΛ, ο ΑΠΟΕΛ με τη σειρά πλήρωσε 70.000 ευρώ στον Ολυμπιακό για τροφοεία. Η Αστάνα πλήρωσε 2 εκ. ευρώ στην Κοπεγχάγη, η Λουντογκόρετς πρόσφερε 800.000 στην Αστάνα και η Χιρόσιμα πλήρωσε 2 εκ. στην Λουντογκόρετς. Συνολικά για πάρτι του δαπανήθηκαν 7,37 εκ. ευρώ.

Επίσης, η ΑΙΚ Στοκχόλμς βγήκε από τα ταμεία της σχεδόν 1 εκ. ευρώ για να αποκτήσει τον Ιωάννη Πίττα από τον Απόλλωνα.

Πριν πάμε όμως στις συγκρίσεις με Σωτηρίου και Πίττα, ας θυμηθούμε τις επιδόσεις ενός από τους σπουδαιότερους επιθετικούς που έβγαλε τις τελευταίες δεκαετίες το κυπριακό ποδόσφαιρο, αυτές του Μιχάλη Κωνσταντίνου.

Μιχάλης Κωνσταντίνου

Τη σεζόν 2000, ο 22χρονος τότε Κωνσταντίνου βρισκόταν ακόμη στον Ηρακλή ολοκληρώνοντας τη σεζόν με 18 γκολ (χωρίς ασίστ) αγωνιζόμενος σε 27 αγώνες (2.310 λεπτά). Συνολικά σε όλες τις διοργανώσεις (πρωτάθλημα, κύπελλο, κύπελλο ΟΥΕΦΑ) έπαιξε 38 αγώνες πετυχαίνοντας 27 γκολ (5 κύπελλο, 4 Ευρώπη) σε 3.295 λεπτά.

Πιέρος Σωτηρίου

Στην αντίστοιχη ηλικία, των 22 προς 23 ετών, ο Πιέρος Σωτηρίου φορούσε τη φανέλα του ΑΠΟΕΛ.

Ο Κακουλλής, με λιγότερα παιχνίδια και λιγότερα λεπτά, έχει πετύχει στα μισά παιχνίδια της σεζόν όσα γκολ έβαλε σε ολόκληρη τη χρονιά ο Πιέρος Σωτηρίου στον ΑΠΟΕΛ και ένα παραπάνω από τον Πίττα στην Ένωση.

Μέτρησε τότε 26 αγώνες πετυχαίνοντας 10 γκολ σε 1.702 λεπτά. Συνολικά τη σεζόν 2015-16 (τον Ιανουάριο του 2016 έκλεισε τα 23 του) είχε σημειώσει 10 γκολ σε 26 αγώνες πρωταθλήματος, πέντε αγώνες στα προκριματικά του Τσάμπιονς Λιγκ και άλλους δύο στο Γιουρόπα Λιγκ. Είχε αγωνιστεί 1.967 λεπτά.

Ιωάννης Πίττας

Ο 27χρονος Ιωάννης Πίττας, ένας εξαιρετικός επιθετικός που το περασμένο καλοκαίρι πήρε μεταγραφή για τη Σουηδική ΑΙΚ Στοκχόλμς με προπονητή τον Χένρικ Μπεργκ, όταν βρισκόταν στην ηλικία του Ανδρόνικου Κακουλλή είχε δοθεί ως δανει-

κός στην Ένωση Νέων Παραλιμνίου. Πρόκειται για τη σεζόν 2018-19. Αγωνίστηκε σε 28 αγώνες πρωταθλήματος ενώ είχε προλάβει λίγο πριν αποχωρήσει από τον Απόλλωνα να αγωνιστεί (22 λεπτά) και σε δύο παιχνίδια για τα προκριματικά του Γιουρόπα Λιγκ, χωρίς όμως να σημειώσει κάποιο γκολ. Με την Ένωση πέτυχε τρία γκολ στην κανονική περίοδο και άλλα έξι στη δεύτερη φάση του πρωταθλήματος. Συνολικά εννιά γκολ.

Ανδρόνικος Κακουλλής

Ο Σωτηρίου και ο Πίττας στην ηλικία που βρίσκεται σήμερα ο Κακουλλής είχαν ολοκληρώσει τις σεζόν τους, ο ένας στον ΑΠΟΕΛ και ο άλλος στην Ένωση με τη μορφή δανεισμού, με 10 γκολ σε 26 αγώνες (1.702 λεπτά) και εννέα γκολ σε 28 αγώνες (1.915 λεπτά), αντίστοιχα.

Ο Ανδρόνικος Κακουλλής, μέχρι την περασμένη εβδομάδα είχε αγωνιστεί σε 17 αγώνες (1.103 λεπτά) πρωταθλήματος με την Ομόνοια, πετυχαίνοντας οκτώ γκολ, ενώ μετρά και τέσσερις ασίστ. Συνολικά μέχρι σήμερα, υπολογίζοντας τις πρώτες 19 αγωνιστικές πρωταθλήματος, τον αγώνα κυπέλλου, το Σούπερ Καπ με τον Άρν στην αρχή της σεζόν και τα ευρωπαϊκά παιχνίδια, πέτυχε δέκα γκολ και έδωσε έξι ασίστ σε 1.457 λε-

πτά. Ουσιαστικά, ο Κακουλλής, με λιγότερα παιχνίδια και λιγότερα λεπτά –από τους δύο κατά τεκμήριο κορυφαίους σέντερ φορ των τελευταίων χρόνων– έχει πετύχει στα μισά παιχνίδια όσα γκολ έβαλε σε ολόκληρη τη σεζόν ο Πιέρος Σωτηρίου στον ΑΠΟΕΛ και ένα παραπάνω από τον Πίττα στην Ένωση. Ο επιθετικός της Ομόνοιας μέχρι αυτό το διάστημα μετρά και έξι ασίστ. Στατιστικά λοιπόν, οι αριθμοί του Κακουλλή είναι καλύτεροι στην αντίστοιχη ηλικία από όσα των κορυφαίων Κύπριων φορ των τελευταίων χρόνων. Άρα, μοιάζει λοιπόν να έχουν δικαίο οι άνθρωποι της Ομόνοιας που επιμένουν στο «project Kakoullis».

Η φετινή σεζόν μπορεί να κλείσει με ακόμη καλύτερους αριθμούς, και στα επόμενα χρόνια, όταν πλέον ωριμάσει περισσότερο, αποκτήσει παραπάνω παραστάσεις, να ανέβει πολύ περισσότερο. Μέχρι στιγμής (19η αγωνιστική 2023-24) στην Ομόνοια αγωνίστηκε σε 152 αγώνες σημειώνοντας 34 γκολ και δίνοντας 22 ασίστ. Πιέρος Σωτηρίου και Ιωάννης Πίττας δούλεψαν πολύ, πάρα πολύ, για να φτάσουν εκεί που βρίσκονται σήμερα. Ο Κακουλλής έχει εξαιρετικούς αριθμούς και ίσως με σκληρή ή σκληρότερη δουλειά, τους ξεπεράσει.

ΑΠΟΦΕΙΣ

Δεν καταπολεμάται η βία χωρίς τα σωματεία

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Αν' αυτήν εδώ τη στήλη, διά της πέννας μαχόμενοι, προσπαθούσαμε προ πολλών χρόνων να εξηγήσουμε την ματαιότητα που χαρακτήριζε την επιδίωξη του τότε υπουργού Δικαιοσύνης, Ιωάνη Νικολάου, σχετικά με το περιβάλλον νομοσχέδιο που εκπόνησε και περιλάμβανε μεταξύ άλλων την πολυσυζητημένη «κάρτα φιλάθλου».

Ενώ η συντριπτική πλειοψηφία των ΜΜΕ και κατ' επέκταση της κοινής γνώμης πανηγύριζε, εκτιμώντας ότι η «κάρτα» θα είναι το υπερόπλο κατά της βίας, κάποιοι λίγοι που διαφωνούσαν, σαν και του λόγου μας, δεχθήκαμε ανηλεή πόλεμο, χρεώνοντάς μας μεταξύ άλλων δημοσιογραφικό κουλινγκανισμό.

Επί τούτου εκτιμούσαμε ότι το νομοσχέδιο Ιωάνη όχι μόνο είναι ανέφικτο να λειτουργήσει, αλλά θα διοκετεύσει την οπαδική βία στους δρόμους, ισχυροποιώντας ακόμη περισσότερο τα οργανωμένα σύνολα.

Λίγα χρόνια μετά, η δικαίωση των απόψεων μας, δεν μπορεί να προκαλεί ικανοποίηση, αντιθέτως η θλίψη και η ανησυχία έχουν ριζική εδραιωθεί προκαλώντας ακόμη και φόβο σε σχέση με το πώς και τι μπορεί να προκύψει στην κοινωνία που παραδίδουμε στα παιδιά μας.

Μόλις την προηγούμενη εβδομάδα, σε κείμενο που τιτλοφορείτο «Τελειώσαμε με τη βία, μας έμειναν οι κροτίδες» επισημόναμε απ' αυτήν εδώ τη στήλη, με σαρκαστικό ομολογούμενος ύφος, την αδυναμία των ιθυνόντων να επιβάλουν την τάξη, καυτηριάζοντας ταυτόχρονα τις αερολογίες που ακούμε κάθε φορά από τους αρμόδιους.

Αποδεικνύοντας πολλές φορές ότι η βία στα γήπεδα για μας δεν είναι μόδα, ούτε και αφορμή ή η αιτία για να κάνουμε ή να πούμε δημοσιογραφικές εξυπνάδες, και αποστασιοποιημένοι πλήρως από τη χάρβα που δημιουργείται κάθε φορά που προκύπτει επεισόδιο γηπεδικής βίας, όπου ο καθένας λέει το μακρύ και το κοντό του, καταγράφουμε με αγωνία την ανάγκη όπως τα σωματεία να τεθούν στον αγώνα της πολιτείας κατά της βίας στα γήπεδα.

Κανένας κατασταλτικός μηχανισμός, κανένας νομοθέτης, καμία κυβέρνηση, καμία τρομερή και φοβερή προσωπικότητα, που έτσι και αλλιώς δεν έχουμε, δεν θα επικρατήσει της βίας στα γήπεδα, εάν και εφόσον δεν τοποθετηθούν, τα σωματεία, στον πυρήνα του οποίου πλάνου εκπονηθεί από το κράτος.

Δεν νοείται να δημιουργούνται σχέδια ή ν' ανακοινώνονται μέτρα εκ μέρους των αρμοδίων, χωρίς να αποδίδεται στα σωματεία η τεράστια ευθύνη που έχουν και η πρακτική σχέση που ανέπτυξαν με οπαδικές συμμορίες.

Η πολιτεία ενδεχομένως οφείλει να εφοδιάσει τα σωματεία, ούτως ώστε να συμμετάσχουν σε μια συλλογική προσπάθεια με σκοπό και μόνο να περιοριστεί και γιατί όχι να εκμηδενιστεί η βία από τα γήπεδα.

Οτιδήποτε άλλο, μοιάζει με δονκιχωτισμό ή πολιτικές αερολογίες τύπου κάρτας οπαδού και τα «10 μέτρα» που μόλις πριν από λίγο καιρό ψηφίστηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο.

Τα σωματεία-ποδοσφαιρικές εταιρείες, έχουν τεράστια ευθύνη και είναι καιρός ν' αναλάβουν τις ευθύνες τους, αποχωρίζοντας τον πέπλο υποκρισίας που τα καλύπτει.

Γραφικό είναι:

Του **ΓΙΑΝΝΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ**

Να ακούς ή να διαβάζεις, κάθε φορά μετά από σοβαρά περιστατικά βίας στα κυπριακά γήπεδα, την καταδίκη των επεισοδίων και την απαίτηση να εντοπιστούν οι ένοχοι, να τιμωρηθούν παραδειγματικά και γενικότερα να ληφθούν μέτρα για αποφυγή παρόμοιων περιστατικών στο μέλλον.

Να ευαισθητοποιείται μέχρι και ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, να γίνονται συσκέψεις όλων των αρμοδίων, από τις οποίες ξεκάθαρο να βγαίνει το μήνυμα πως... φτάνει πια, ενισχυμένο, βέβαια, με την αποφασιστικότητα για την πάταξη του φαινομένου. Ακόμη χειρότερο, να αποφασίζονται και να ανακοινώνονται μέτρα άμεσα και μακροπρόθεσμα, με τα άμεσα να αποτελούν επανάλυση και κείμενο copy-paste προηγούμενων αναλόγων αποφάσεων υπουργικών συμβουλίων (για άμεσα μέτρα), μήνες ή και χρόνια προηγουμένως.

Γραφικό και επικίνδυνο, να ακούς ή να διαβάζεις εκκλήσεις ποδοσφαιρικών παραγόντων για τη λήψη μέτρων, όταν μια τιμωρία με άμεση συνέπεια στην υλοποίηση αγωνιστικών στόχων δείχνει αναπόφευκτη και ας είχαν προηγηθεί δεκάδες άλλες περιπτώσεις παραβατικών συμπεριφορών, από σύνολα οπαδών, τα οποία κάποιες διοικήσεις και στήριζουν και στην παρουσία τους... ποντάρουν στις κερκίδες. Γραφικές και οι κατά καιρούς δηλώσεις πως τα παιχνίδια πρέπει να κερδίζονται στα γήπεδα. Αναλόγως κάθε φορά, από πού πέφτει μια κροτίδα ή μια φωτοβολίδα, αναλόγως, τι χρώμα φανέλας φοράει ο ποδοσφαιριστής που πέφτει στο έδαφος.

Γραφικό και γελοίο να υπολογίζει κάποιος σε βελτίωση της κατάστασης, με «όπλο» την αθλητική δικαιοσύνη. Έχει χάσει προ πολλού το παιχνίδι ο αθλητικός δικαστής, έχει αυτοεγκλωβιστεί στην ανομοιομορφία των αποφάσεών του και γενικότερα στην ερμηνεία των πειθαρχικών κανονισμών και των ποινών που αυτές προβλέπουν. Αν αυτό αποτελεί καθαρά δική του ευθύνη, θα έπρεπε ο εργοδότης να του είχε ήδη αντιδράσει. Σε αντίθετη περίπτωση, θα έπρεπε ήδη ο κύριος Βρυωνίδης να διαχωρίζει τη θέση του...

Γραφική, γενικότερα, η σχετική νομοθεσία. Για τα μάτια του κόσμου και για τις εντυπώσεις. Δεν εξηγείται διαφορετικά μια νομοθεσία με συγκεκριμένες πρόνοιες, η οποία ψηφίστηκε και εφαρμόζεται εδώ και χρόνια, οι οποίες να μην είναι πρακτικά εφικτό να λειτουργήσουν. Ότι συζητάμε ακόμη για την ανάγκη εγκατάστασης κλειστών κυκλωμάτων ασφαλείας σε κάποια γήπεδα ή την αναβάθμισή τους, δεν είναι το μόνο ψεγάδι της νομοθεσίας –από μόνο του, ωστόσο, μας καθιστά γραφικούς...

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
-0,08%

Χ.Α.
-0,93%

Dow Jones
0,04%

Nasdaq
1,19%

Nikkei
1,09%

Dax
-0,82%

FTSE 100
-2,17%

ΕΚΤ
Βλέπει αυξήσεις
μισθών φέτος
κατά 4,7%
στην Ευρωζώνη
Σελ. 10

Πετρέλαιο

3,04%

€/€

-0,64%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

«ΚΟΚΚΙΝΑ ΧΡΕΗ» ΕΛΛΗΝΩΝ

Οφείλουν 224 δις. σε Δημόσιο, funds, τράπεζες

Το **ληξιπρόθεσμο** χρέος των Ελλήνων προς το Δημόσιο και τους χρηματοπιστωτικούς φορείς ξεπερνάει το ΑΕΠ της χώρας, φθάνοντας τα 224,2 δις. ευρώ. Το 70% αφορά οφειλές προς την εφορία και τα ασφαλιστικά ταμεία, και ακολουθούν οι οφειλές προς τα funds και τα χρέη σε τράπεζες. **Σελ. 6**

ΚΤΗΜΑΤΑΓΟΡΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η «χρυσή βίζα» έφερε άνοδο τιμών στον Πειραιά

Οι **αλλαγές** στα όρια της επένδυσης για εξασφάλιση «χρυσής βίζας» στην Ελλάδα, ώθησαν τους επενδυτές στο Πασαλιμάνι και την Καστέλλα, όπου το όριο της αγοράς ακινήτου παρέμεινε στις 250.000 ευρώ. Η εξέλιξη αυτή οδήγησε σε αύξηση των τιμών κατοικιών στον Πειραιά κατά 30%. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,31%	0,07%
Γερμανία	2,33%	0,10%
Γαλλία	2,82%	0,16%
Ιταλία	3,88%	0,08%
Ισπανία	3,25%	0,10%
Ιρλανδία	2,76%	0,26%
Ελλάδα	3,36%	0,08%
Ην. Βασίλειο	3,89%	0,05%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Σταθερή
Fitch	BBB	Σταθερή
Moody's	Baa2	Σταθερή
S&P	BBB	Θετική
Scope Ratings	BBB+	Σταθερή

Στο «μάτι» των funds το πράσινο τραπεζών

Ακτινογραφούν τις κινήσεις τους προκειμένου να επενδύσουν σε αγορά μετοχών ή ομολόγων

Το **πρώτο** κριτήριο των επενδυτικών ταμείων (funds) για να προχωρήσουν σε επενδύσεις, είτε μετοχικές, είτε για αγορές ομολόγων στις τράπεζες, είναι πλέον οι κινήσεις τους αναφορικά με την πράσινη ανάπτυξη. Τα επενδυτικά ταμεία εστιάζουν στη βιώσιμη χρηματοδότηση

(ESG) και σε δάνεια που έχουν δώσει οι τράπεζες που είναι φιλικά προς το περιβάλλον, σε δανεισμό που έχουν παραχωρήσει για αγορά καινούργιου ηλεκτρικού ή υβριδικού αυτοκινήτου, σε δάνεια για εγκατάσταση φωτοβολταϊκών και για αναβάθμιση των οικιακών συσκευών που ει-

να ενεργειακά αποδοτικότερες. Εστιάζουν επίσης στον δανεισμό που έχουν παραχωρήσει στις επιχειρήσεις για να υιοθετήσουν την πράσινη ανάπτυξη και άλλες τομές που σχετίζονται γενικότερα με ένα πράσινο και βιώσιμο μέλλον. Υπάρχουν τράπεζες στην Κύπρο που γι' αυτόν ακρι-

βώς τον λόγο δεν είδαν να μπαίνουν στα μετοχικά τους κεφάλαια μεγάλα επενδυτικά ταμεία του εξωτερικού, αφού όπως σχολιάζουν τραπεζικές πηγές άρνησαν να υιοθετήσουν σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές τράπεζες την «πράσινη οπτική των πραγμάτων». **Σελ. 3**

✓ **Μειώθηκε η ζήτηση για επιχειρηματικά, στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια. Σελ. 3**

Η ζωή είναι ωραία στη Λευκωσία

Το **86%** των κατοίκων της Λευκωσίας παρουσιάζονται ικανοποιημένοι από την ποιότητα ζωής στην πρωτεύουσα, σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε 36 πόλεις της Ευρωπαϊκής Ηπείρου. Η Λευκωσία κατατάσσεται 17η θέση. Στο ερώτημα πόσο εύκολο είναι να βρει κάποιος στέγη, η Λευκωσία δεσπόζει στην 5η θέση. Αρκετοί κάτοικοι πιστεύουν πως η Λευκωσία έχει ένα υγιές οικοσύστημα και ότι πρόκειται για μια ήσυχη πόλη. Στις δέκα πρώτες θέσεις βρίσκονται πόλεις του Ευρωπαϊκού Βορρά. **Σελ. 4**

Καθυστερήσεις στην εισαγωγή αυτοκινήτων

Παροδικό όμως το πρόβλημα

Οι **επιπτώσεις** στην αγορά αυτοκινήτου έχουν οι εξελίξεις στην Ερυθρά Θάλασσα. Ηδη αναμένονται κάποιες καθυστερήσεις στην αγορά μεταχειρισμένων και ορισμένες ελλείψεις εξαρτημάτων. Εκτιμάται ωστόσο ότι οι επιπτώσεις αυτές έχουν ημερομηνία λήξης, με ορίζοντα ενός ή δύο μηνών. **Σελ. 5**

Οι πολεοδομικές άδειες περνούν σε ιδιώτες

Ετοιμάζεται νομοσχέδιο

Υπό **διαμόρφωση** βρίσκεται νομοσχέδιο του υπ. Εσωτερικών για τις πολεοδομικές άδειες. Προβλέπονται αλλαγές οι οποίες έχουν κυρίως ως δέκτες όσους προγραμματίζουν την ανέγερση κατοικίας, ή μικρών πολυκατοικιών, μέχρι 12 διαμερίσματα. Ο έλεγχος για την έγκριση θα δίδεται σε ιδιώτες για αποσυμφόρνηση των τοπικών αρχών. **Σελ. 5**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Το πείραμα δολαριοποίησης της Αργεντινής και οι προεκτάσεις

Στις **10 Δεκεμβρίου** 2023, αφού του κέρδισε τις εκλογές στη βάση ενός ακραίου «φιλελεύθερου» προγράμματος, ο οικονομολόγος Χαβιέρ Μιλέι ανέλαβε καθήκοντα προέδρου της Αργεντινής. Το οικονομικό του μανιφέστο χαρακτηρίστηκε από αναλυτές ως «αναρχο-καπιταλιστικό», έχοντας ως βάση την κατακόρυφη μείωση των κρατικών δαπανών και, παράλληλα, τη μονομερή υιοθέτηση του δολαρίου ως εθνικού νομίσματος.

Η απογοήτευση του εκλογικού σώματος λόγω της οικονομικής δυσπραγίας που επέφεραν οι προηγούμενες κυβερνήσεις, αποτελεί βασικό παράγοντα εκλογής του προέδρου Μιλέι. Ενδεικτικά, ο πληθωρισμός της Αργεντινής ανέρχεται στο 210% και η χώρα είναι σε πρόγραμμα στήριξης του ΔΝΤ από το 2022.

Το πείραμα του προέδρου Μι-

λέι παρακολουθείται με προσοχή, αλλά και έντονο σκεπτικισμό. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η προσπάθεια δολαριοποίησης της οικονομίας, εφόσον και άλλες χώρες που αντιμετωπίζουν πρόβλημα ανεξέλεγκτης εξάρσης του πληθωρισμού, σκέφτονται να υιοθετήσουν ανάλογη προσέγγιση.

Παρόμοιες εισηγήσεις βλέπουν το φως της δημοσιότητας και για την τουρκοκυπριακή οικονομία. Αριθμός αναλυτών πιστεύει ότι, με τη μονομερή υιοθέτηση του ευρώ θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα του πληθωρισμού, ο οποίος, σε κάποιες περιόδους, ξεπέρασε το 80%. Το όλο θέμα έχει θεσμικές διαστάσεις που άπτονται του Κοινοτικού Κεκτημένου και των πολιτικών της ΕΚΤ, καθώς και πολιτικές διαστάσεις που εκφεύγουν του παρόντος άρθρου.

Εμπικνώνοντας την ανάλυση

στις οικονομικές διαστάσεις, σημειώνονται τα ακόλουθα.

Οι επιδιώξεις μιας τέτοιας πολιτικής είναι η δραστηκή και άμεση μείωση του πληθωρισμού μέσω περιοριστικής νομισματικής πολιτικής. Σ' ένα τέτοιο πλαίσιο, η προσφορά χρήματος, και κατ' επέκταση τα επιτόκια, εξαρτώνται στην πράξη από τη δυνατότητα μιας οικονομίας να δημιουργεί πλεονάσματα στις εξωτερικές συναλλαγές. Ωστόσο, οικονομίες με υψηλό πληθωρισμό παρουσιάζουν προβλήματα ανταγωνιστικότητας και, ως επακόλουθο, ελλείμματα στις εξωτερικές συναλλαγές.

Ως εκ τούτου, για να είναι αποτελεσματικό ένα τέτοιο εγχείρημα, πρέπει να συνοδεύεται με «σκληρή» μακροοικονομική πολιτική (περιοριστική δημοσιονομική πολιτική, καθήλωση των μισθών, κ.λπ.) ούτως ώστε να οδηγεί σε

δραστική μείωση του πληθωρισμού και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Χωρίς ένα πλαίσιο περιοριστικής πολιτικής, μια μονομερής υιοθέτηση ενός νομίσματος (δολάριο, ευρώ) καθίσταται αναποτελεσματική.

Ο συνδυασμός σκληρής δημοσιονομικής και μισθολογικής πολιτικής και απουσίας βασικών εργαλείων διαμόρφωσης της μακροοικονομικής πολιτικής, συνεπάγονται επίτευξη του στόχου μείωσης του πληθωρισμού, αλλά με πολύ μεγάλο κόστος για την ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. Γι' αυτόν τον λόγο, όπως επίσης και ως αποτέλεσμα της έλλειψης κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας, η προσπάθεια της παρούσας κυβέρνησης της Αργεντινής είναι πράγμα εξαιρετικά δύσκολο να πετύχει. Σύμφωνα με δημοσιεύματα, ο πρόεδρος Μιλέι φαίνεται ήδη να εγκαταλείπει τη

δολαριοποίηση προς όφελος μεγάλης υποτίμησης της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Δυστυχώς, και αυτή η πολιτική δημιουργεί κοινωνικό κόστος το οποίο ενδέχεται να γίνει δυσβάσταχτο χωρίς ευρεία πολιτική στήριξη και κοινωνική συναίνεση, αποδεικνύοντας τη δυσκολία αντιμετώπισης συσσωρευμένων λαθών και λαϊκιστικών πολιτικών του παρελθόντος.

Για να ελεγχθεί ο πληθωρισμός, απαιτείται, μεταξύ άλλων, η αξιοποίηση όλων των μέσων πολιτικής, περιλαμβανομένης της νομισματικής πολιτικής και της πολιτικής καθορισμού συναλλαγματικής ισοτιμίας, στη βάση ενός σταθερού και σταδιακού προγράμματος ώστε να αποφεύγονται παρενέργειες στην ανάπτυξη και κοινωνική συνοχή.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι.

Φορολογικός οδηγός για το 2024 - Κύπρος

Ο οδηγός είναι διαθέσιμος στην αγγλική γλώσσα

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του ΠΟΛ ΚΡΟΥΓΚΜΑΝ / THE NEW YORK TIMES

Η πλήρης απασχόληση, επωφελής για την κοινωνία

Την ημέρα του 1968 που πυροβολήθηκε ο δρ Μάρτιν Λούθερ Κινγκ Τζούνιορ βρισκόταν στο Μέμφις για να εκφράσει την υποστήριξη του στους απεργούς εργάτες των υπηρεσιών καθαριότητας. Είχε πλέον αρχίσει να βλέπει πως ο αγώνας για την οικονομική ισοτιμία αποτελεί ζωτικό μέρος του αγώνα για τα πολιτικά δικαιώματα. Τα επόμενα 50 χρόνια παρατηρήθηκε δυστυχώς μικρή πρόοδος σε αυτό το μέτωπο. Το οικονομικό χάσμα μεταξύ μαύρων και λευκών Αμερικανών ήταν μεγάλο τόσο στα τέλη της δεκαετίας του 2010 όσο και στα τέλη της δεκαετίας του 1960. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια βλέπουμε μια σημαντική μείωση της ανισότητας σε πολλά

Οι μισθοί στην Αμερική εξακολουθούν να είναι εξαιρετικά άνισοι, αλλά όχι τόσο όσο πριν από λίγα χρόνια.

επίπεδα, συμπεριλαμβανομένων της συρρίκνωσης του χάσματος μεταξύ των μαύρων και των λευκών Αμερικανών. Επίσης, οι απροκάλυπτες φυλετικές διακρίσεις έχουν γίνει σχετικά σπάνιες –εν μέρει λόγω του νόμου για τα πολιτικά δικαιώματα του 1964– και οι σιωπηρές διακρίσεις μάλλον έχουν ελαττωθεί, επειδή είμαστε μια λιγότερο ρατσιστική κοινωνία από ό,τι ήμασταν.

Γιατί λοιπόν οι μαύροι Αμερικανοί δεν σημείωσαν σχετική πρόοδο; Πιθανώς επειδή τα οφέλη από τη μείωση των διακρίσεων αντισταθμίστηκαν από την αύξηση της συνολικής εισοδηματικής ανισότητας, ιδίως από τη διεύρυνση του χάσματος μεταξύ των μισθών σε σχετικά χαμηλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας και των μισθών για τους πιο ακριβοπληρωμένους πολίτες. Εφόσον οι μαύροι εργαζόμενοι παρέμειναν υποεκπροσωπούμενοι σε καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας, η αυξανόμενη πτώση των οικονομικών ευκαιριών υπάρπαξε πολλά από τα κέρδη που θα περιμένα κανείς από μια κοινωνία η οποία εξακο-

λουθούσε να είναι ρατσιστική, αλλά όχι όσο στο παρελθόν. Και φθάνουμε στο σήμερα. Κάθε φορά που γράφω για τα καλά οικονομικά νέα του 2023, την αξιοσημείωτη επιτυχία μας στην απότομη μείωση του πληθωρισμού χωρίς έξαρση της ανεργίας, δέχομαι δύο είδη επίθεσης. Ως επί το πλείστον προέρχεται από Ρεπουμπλικανούς, τα 3/4 των οποίων λένε ότι ήταν μια κακή ή τρομερή χρονιά για τη χώρα, παρότι σχεδόν το 70% από αυτούς παραδέχεται ότι σε προσωπικό επίπεδο τα πήγε καλά. Επίσης δέχομαι κριτική και από ορισμένους αριστερούς, που επιμένουν ότι η λεγόμενη ανάκαμψη βοήθησε μόνο τους πλουσίους και όχι τους απλούς ανθρώπους. Αυτό είναι εντελώς λάθος. Εχω γράψει για τη δουλειά των Ντέιβιντ Οτορ, Αριντράζιτ Ντιούμπι και Ανι Μακγκριού, δείχνοντας ότι η οικονομική ανάκαμψη μετά την πανδημία επέφερε ιδιαίτερα μεγάλα μισθολογικά κέρδη στο χαμηλότερο τμήμα της κλίμακας, συμπιέζοντας την κατανομή των μισθών. Οι μισθοί στην Αμερική εξακολουθούν να είναι εξαιρετικά άνισοι, αλλά όχι τόσο όσο πριν από λίγα χρόνια.

Και επειδή η χαμηλότερη συνολική ανισότητα βοηθάει δυσανάλογα τους μαύρους Αμερικανούς, ένα αποτέλεσμα ήταν η «ιστορική μείωση των φυλετικών μισθολογικών ανισοτήτων», όπως ανέφερε ο Ντιούμπι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Γιατί μειώθηκε η μισθολογική ανισότητα; Ορισμένες πολιτείες αύξησαν το κατώτατο ωρομίσθιο. Τα συνδικάτα κέρδισαν κάποιες νίκες και ο φόβος του συνδικαλισμού μπορεί να ώθησε ορισμένους εργοδότες να αυξήσουν τους μισθούς. Ο κύριος παράγοντας, ωστόσο, ήταν σίγουρα η ανελαστική αγορά εργασίας: η πλήρης απασχόληση αυξάνει σημαντικά τη διαπραγματευτική δύναμη των εργαζομένων. Και, τέλος, κάνει ακόμη ένα θαύμα στο μέτωπο της υψηλής ανεργίας των μαύρων. Ενα μέτρο της επιτυχίας μας για την πλήρη απασχόληση είναι ότι το χάσμα μεταξύ της ανεργίας των μαύρων και των λευκών Αμερικανών είναι το μικρότερο από τότε που η κυβέρνηση άρχισε να συλλέγει δεδομένα για το θέμα.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Το λάθος στοίχημα των αγορών που ίσως επιβεβαιωθεί

Το παγκόσμιο οικονομικό φόρουμ, στο Νταβός της Ελβετίας, βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος καθώς ηγέτες χωρών και επικεφαλής παγκόσμιων οργανισμών βρίσκονται εκεί για να καταθέσουν τις απόψεις τους. Μεταξύ των προσκεκλημένων και αξιωματούχοι της ΕΚΤ οι οποίοι δεν παραλείπουν να δηλώνουν με κάθε ευκαιρία ότι οι εκτιμήσεις των αγορών για έναρξη του κύκλου μειώσεων των επιτοκίων την προσεχή άνοιξη είναι λανθασμένες. Δεν λείπουν, βέβαια, και οι πιο αυστηρές φωνές όπως αυτές του αυστριακού Holzmann ο οποίος δήλωσε ότι υπάρχουν σοβαρές πιθανότητες το 2024 να μην υπάρξει καμία μείωση των επιτοκίων της Ευρωζώνης.

• • • •

Το πάθημα που θα δείξει αν έγινε μάθημα

Το πάθημα του ψηλού πληθωρισμού που ταλαιπώρησε την παγκόσμια οικονομία για περίπου δύο χρόνια, αποτελεί για πολλούς αναλυτές τον λόγο που δεν θα επανέλθουν τα επιτόκια στα χαμηλά επίπεδα (0-2%) του πρόσφατου παρελθόντος. Κανένας δεν θέλει να πυροδοτήσει τον πληθωρισμό ξανά, και όρα οι κεντρικοί τραπεζίτες αναμένεται πως θα είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί στο τι θα αποφασίσουν για τη συνέχεια. Εξάλλου, όπως αποδείχτηκε, τα χαμηλά επιτόκια προκαλούν μια ανάπτυξη που δεν είναι διατηρήσιμη, αφού οι επενδυτές αναλαμβάνουν υπερβολικούς κινδύνους. Κινδύνους που καλούνται στην συνέχεια να διαχειριστούν σε περιβάλλον ύφεσης, πληθωρισμού και ψηλών επιτοκίων. Από οικονομικής άποψης, η στρέβλωση των χαμηλών επιτοκίων θα πρέπει να αποφευχθεί εκτός και αν προκύψουν νέα δεδομένα ενόψει του εκλογικού κύκλου στις ΗΠΑ.

• • • •

Η κακή διακυβέρνηση θα στοιχίζει σε κεφάλαια

Η εποπτική αξιολόγηση που διενέργησε η ΕΚΤ κατέδειξε σημαντικά ελλείμματα στα θέματα διακυβέρνησης των τραπεζών και –κυρίως– στη λειτουργία των εσωτερικών διοικητικών σωμάτων. Συγκεκριμένες αδυναμίες έχουν εντοπιστεί και στη δυνατότητα συλλογής δεδομένων που έχουν να κάνουν με μη παραδοσιακούς κινδύνους, που θα πρέπει μέσω αναφορών να γνωστοποιούνται στους επόπτες. Προς αυτή την κατεύθυνση οι επόπτες προσανατολίζονται στο να εφαρμόσουν όλες τις εξουσίες που έχουν στη διάθεσή τους –περιλαμβανομένης της επιβολής επιπρόσθετων κεφαλαιακών απαιτήσεων– προκειμένου να διασφαλίσουν ότι οι προθεσμίες θα τηρούνται.

• • • •

Η εύρωστη αγορά εργασίας αποτελεί το μοναδικό στήριγμα απέναντι στο αυξημένο κόστος ζωής που δεν επιτρέπει αυξημένη εισροή μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Η τεχνητή νοημοσύνη διευρύνει το χάσμα πλούσιων και φτωχών

Τη σύνοδο στο Νταβός επισκιάζει η συζήτηση γύρω από την τεχνητή νοημοσύνη και κατά πόσο αυτή μπορεί να καταστεί αξιόπιστη επιλογή για την αγορά εργασίας, την υγεία και την εκπαίδευση. Σύμφωνα με το ΔΝΤ, η τεχνητή νοημοσύνη θα επηρεάσει το 40% των θέσεων εργασίας

συμπεριλαμβανομένων και ψηλά αμειβόμενων θέσεων. Όσον αφορά στις αναπτυγμένες οικονομίες, η τεχνητή νοημοσύνη ίσως «αγγίξει» και το 60% των θέσεων εργασίας. Την ίδια στιγμή προκύπτει και ένα ζήτημα ισοτιμίας, καθώς οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, λόγω απουσίας υποδομών, δεν θα μπορέσουν να επωφεληθούν από τη νέα τεχνολογική εξέλιξη –όπως θα συμβεί με τις αναπτυγμένες οικονομίες. Η διεύρυνση του χάσματος μεταξύ πλούσιων και φτωχότερων χωρών αποτελεί τη σημαντική παράπλευρη απώλεια της νέας τεχνολογίας που όμως για κανένα δεν αποτελούσε ζήτημα.

• • • •

Φαύλος κύκλος κυβερνοεπιθέσεων και κρυπτονομισμάτων

Στα 200 δισ. δολάρια υπολογίζεται πως κοστίζει η παγκόσμια κυβερνοασφάλεια. Σύμφωνα με έκθεση της ΕΚΤ, οι κυβερνοεπιθέσεις αποτελούν σημαντικό συστημικό κίνδυνο για την χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Έναν κίνδυνο που όμως οι εποπτευόμενες μονάδες είτε υποτιμούν είτε αποφεύγουν να δηλώσουν κάθε φορά που προκύπτει κάποιο περιστατικό. Τα μέχρι στιγμής εμπειρικά δεδομένα καταδεικνύουν υψηλή συσχέτιση μεταξύ της κυβερνοασφάλειας και της ζήτησης για κρυπτονομίσματα. Κάθε φορά που οι ανησυχίες των αγορών σε σχέση με την κυβερνοασφάλεια αυξάνονται, η ζήτηση για κρυπτονομίσματα αυξάνεται και κυρίως επωφελείται το bitcoin λόγω της μεγάλης του αναγνωσιμότητας. Όταν αυτό συμβαίνει, ξεκινά ένας φαύλος κύκλος που οδηγεί σε αύξηση των κυβερνοεπιθέσεων και αύξηση της ζήτησης για κρυπτονομίσματα.

Η Γροιλανδία λιώνει διαρκώς με απρόβλεπτες συνέπειες

Το στρώμα πάγου που καλύπτει τη Γροιλανδία χάνει κατά μέσον όρο 30 εκατ. τόνους την ώρα εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, όγκος που είναι 20% παραπάνω απ' ό,τι πιστεύαμε έως σήμερα. Ορισμένοι επιστήμονες ανησυχούν ότι η πρόσθετη αυτή πηγή γλυκού νερού που χύνεται στον βόρειο Ατλαντικό είναι πιθανότερο να προκαλέσει κατάρρευση των ρευμάτων τα οποία αποκαλούνται Μεσημβρινή Ανατρεπτική Κυκλοφορία του Ατλαντικού (AMOC) με απρόβλεπτες συνέπειες για την ανθρωπότητα.

Η απώλεια πάγου στη Γροιλανδία ως απόρροια της υπερθέρμανσης είναι ένα φαινόμενο που καταγράφεται εδώ και δεκαετίες. Οι τεχνικές που επιστρατεύονται μέχρι σήμερα, όπως η μέτρηση του πάχους του πάγου ή το βάρος του μέσω στοιχείων βαρύτητας, είναι αποτελεσματικές για τον καθορισμό των απωλειών, που καταλήγουν στον ωκεανό και οδηγούν σε αύξηση της στάθμης των υδάτων. Δεν μπορούν ωστόσο να προσδιορίσουν την υποχώρηση των παγετώνων, που βρίσκονται ήδη κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας στα στενά φιορδ γύρω από το νησί.

Οι εικόνες του δορυφόρου

Στη μελέτη οι δορυφορικές φωτογραφίες αναλύθηκαν από τους επιστήμονες για να καθορίσουν την τελική θέση πολλών παγετώνων της Γροιλανδίας κάθε μήνα από το 1985 έως το 2022. Αυτό έδειξε ευρεία απώλεια, που ανέρχεται συνολικά σε ένα τρισεκατομμύριο τόνους χαμένου πάγου. «Οι αλλαγές γύρω από τη Γροιλανδία είναι ασύλληπτες και συμβαίνουν παντού, σχεδόν όλοι οι παγετώνες έχουν υποχωρήσει τις τελευταίες δεκαετίες», εξηγεί ο δρ Τσαρτ Γκριν στο εργαστήριο της NASA στις Ηνωμένες Πολιτείες, που ήταν επικεφαλής της μελέτης. «Είναι λογικό πως όταν ρίχνεις γλυκό νερό στον βόρειο Ατλαντικό Ωκεανό τότε αποδυναμώνεται η AMOC, αν και δεν έχω ακριβή εικόνα πόσο αποδυναμώνεται».

Το χειρότερο σενάριο

Η AMOC ήταν ήδη γνωστό πως βρισκόταν στο πλέον αδύναμο σημείο της εδώ και 1.600 χρόνια και το 2021 οι επιστήμονες διέγνωσαν εξαιρετικά ανησυχητικά σημάδια. Πρόσφατη έρευνα εκτιμούσε ότι στο χειρότερο πιθανό σενάριο η κατάρρευση μπορεί να επέλθει το

Μεγάλα κομμάτια πάγου λίγα μέτρα από τις ακτές του Κούλουσου, στη νοτιοανατολική Γροιλανδία. Οι επιστήμονες υπολογίζουν πως από το 1985 έως το 2022 η Γροιλανδία έχει χάσει συνολικά ένα τρισ. τόνους πάγου εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής.

2025. Ένα μεγάλο μέρος του στρώματος πάγου στη Γροιλανδία είναι επίσης πολύ κοντά στο σημείο χωρίς επιστροφή, με τις προβλέψεις να κάνουν λόγο για 1-2 μέτρα αύξησης της στάθμης της θάλασσας.

Η έρευνα που δημοσιεύθηκε στο περιοδικό Nature χρησιμοποίησε τεχνικές τεχνητής νοημοσύνης για να χαρτογραφήσει τις τελικές θέσεις 235.000 παγετώνων τα τελευταία 38 χρόνια. Αυτή η διαδικασία έδειξε ότι το στρώμα πάγου της Γροιλανδίας που χάθηκε αναλογεί σε έκταση 5.000 τετραγωνικών χιλιομέτρων

από το 1985. Η πιο πρόσφατη έρευνα, που συνδυάζει όλες τις άλλες μετρήσεις για τη Γροιλανδία, κατέληξε στον αριθμό των 221 δισ. τόνων πάγου που χάνεται κάθε χρόνο από το 2003. Η νέα μελέτη προσθέτει άλλα 43 δισ. τόνους τον χρόνο, καθιστώντας τη μέση ωριαία απώλεια πάγου σε 30 εκατ. τόνους.

Ο μεγάλος φόβος

Οι επιστήμονες φοβούνται ότι κάθε μικρή πηγή γλυκού νερού θα μπορούσε να οδηγήσει στο σημείο χωρίς επιστροφή και να πυ-

ροδοτήσει την πλήρη κατάρρευση της AMOC, προκαλώντας προβλήματα στα μετεωρολογικά δεδομένα, αλλά και τα οικοσυστήματα, καθώς και επισιτιστική επισφάλεια. Πάντως το γλυκό νερό από την υποχώρηση των παγετώνων στη Γροιλανδία δεν περιλαμβάνεται αυτή τη στιγμή στα ωκεανογραφικά μοντέλα. Η εισροή λιγότερο πυκνού γλυκού νερού στη θάλασσα επιβραδύνει τη συνήθη διαδικασία βύθισης του βαρύτερου θαλασσινού νερού στην περιοχή των πόλων, με αποτέλεσμα την ενεργο-

ποίηση της AMOC. Ο εντοπισμός πρόσθετης απώλειας πάγου είναι σημαντικός για να υπολογιστεί η ενεργειακή ανισορροπία της Γης, δηλαδή πόση πρόσθετη ηλιακή θερμότητα δεσμεύει η Γη εξαιτίας των εκπομπών αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου. «Χρειάζεται μεγάλη ενέργεια για να λιώσουν 1 τρισ. τόνοι πάγου. Ετσι, αν θέλουμε να έχουμε πολύ ακριβή ισορροπημένα μοντέλα για τη Γη, αυτό το γεγονός πρέπει να το λάβουμε υπόψη μας», επισημαίνει ο Γκριν.

Ακτινογραφία funds στο πράσινο τραπεζών

Οι επιχειρήσεις και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα περιηγηθούν σε ένα πολύπλοκο τοπίο πολιτικής ESG

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Το πόσο «πράσινες» είναι οι τράπεζες έχει καταστεί σιγά-σιγά το πρώτο κριτήριο των επενδυτικών ταμείων (funds) για να προχωρήσουν σε επενδύσεις, είτε μετοχικές, είτε για αγορές ομολόγων. Πλέον, τα επενδυτικά ταμεία εστιάζουν στη βιώσιμη χρηματοδότηση (ESG) και σε δάνεια που έχουν δώσει οι τράπεζες που είναι φιλικά προς το περιβάλλον, σε δανεισμό που έχουν παραχωρήσει για αγορά καινούργιου ηλεκτρικού ή υβριδικού αυτοκινήτου, σε δάνεια για εγκατάσταση φωτοβολταϊκών και για αναβάθμιση των οικιακών συσκευών που είναι ενεργειακά αποδοτικότερες, σε δανεισμό που έχουν παραχωρήσει στις επιχειρήσεις για

Κάποιες τράπεζες άρνησαν να υιοθετήσουν την «πράσινη οπτική των πραγμάτων».

να υιοθετήσουν την πράσινη ανάπτυξη και άλλες τομές που σχετίζονται γενικότερα με ένα πράσινο και βιώσιμο μέλλον.

Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν τράπεζες στην Κύπρο που γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο δεν είδαν στα μετοχικά τους κεφάλαια να μπαίνουν μεγάλα επενδυτικά ταμεία του εξωτερικού, αφού, όπως σχολιάζουν τραπεζικές πηγές, άρνησαν να υιοθετήσουν σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές τράπεζες την «πράσινη οπτική των πραγμάτων». Σε αυτό ενδεχομένως να συνέβαλε και το κράτος, που δεν προχώρησε το ίδιο γρήγορα σε σχέση με άλλα κράτη στην νοοτροπία των πράσινων επενδύσεων, οι οποίες συνδέονται με δανειοδοτήσεις που μπορούν να παρασχεθούν από τις κυπριακές τράπεζες. Την ίδια ώρα, δεν μπορούμε να αφήσουμε στην άκρη το τι ορίζει το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και το σχετικό πλάνο της Κύπρου με συνολικά κονδύλια 1,2 δισ. ευρώ που κατά 45% σχετίζονται με την πράσινη ανάπτυξη. Αξίζει να σημειωθεί πως, αυτά τα κονδύλια «εξελισσόμενα» πολλαπλασιάζονται «πράσινες επενδύσεις».

Σύμφωνα με ανάλυση της Moo-

dy's προ 10ημέρου, έξι είναι οι βασικές περιβαλλοντικές, κοινωνικές και διοικητικές τάσεις (ESG) που θα διαμορφώσουν την πιστωτική ισχύ το 2024 και μετά. Όπως αναφέρουν οι αναλυτές του οίκου αξιολόγησης Moody's, η πράσινη τεχνολογία και η ανατρεπτική καινοτομία θα καθοδηγούν όλο και περισσότερο τις επενδυτικές και επιχειρηματικές αποφάσεις στους τομείς που είναι περισσότερο εκτεθειμένοι στη μετάβαση στον άνθρακα, αλλά οι ασταθείς οικονομικές συνθήκες και οι γεωπολιτικές πιέσεις θα αποτελέσουν εμπόδια για τις φιλοδοξίες του καθαρού μηδενικού ισοζυγίου. Οι επιχειρήσεις και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα περιηγηθούν σε ένα πολύπλοκο τοπίο πολιτικής ESG, με υποχρεωτικές γνωστοποιήσεις για το κλίμα και τη βιωσιμότητα να τίθενται σε ισχύ σε αρκετές χώρες, ρυθμιστική εστίαση στις ψευδείς εντυπώσεις για τις περιβαλλοντολογικές επιπτώσεις ή στα οφέλη ενός προϊόντος και ένα «γεμάτο εκλογικό ημερολόγιο» που θα μπορούσε να οδηγήσει σε αλλαγές στην πολιτική για το κλίμα και να ενισχύσει τις κοινωνικές εντάσεις. Σύμφωνα με τη Moody's, οι αυξανόμενοι φυσικοί κλιματικοί κίνδυνοι θα προκαλέσουν αυξανόμενες οικονομικές και χρηματοοικονομικές απώλειες για τις κυβερνήσεις και τις επιχειρήσεις και θα καταστήσουν την ασφάλιση ακριβότερη, ή μη διαθέσιμη σε ορισμένες αγορές, αναδεικνύοντας την ανάγκη για επενδύσεις στην προσαρμογή και την ανθεκτικότητα. Ωστόσο, το χρηματοδοτικό κενό για το κλίμα στις αναδυόμενες αγορές θα παραμείνει εμπόδιο, ακόμη και αν οι προσπάθειες για την κινητοποίηση της ιδιωτικής χρηματοδότησης θα μπορούσε να αρχίσει να «αποδίδει καρπούς». Η αυξανόμενη εστίαση στην περιβαλλοντική υποβάθμιση θα δημιουργήσει ρυθμιστικούς, δικαστικούς και αγοραίους κινδύνους για τις επιχειρήσεις με υψηλή έκθεση στο φυσικό κεφάλαιο, καθώς και κινδύνους αποβλήτων και ρύπανσης. Τέλος, στη σύνοψη της Moody's υπογραμμίζεται πως, παράγοντες όπως η μετάβαση στον άνθρακα, η γήρανση του πληθυσμού και η τεχνητή νοημοσύνη (AI) θα αρχίσουν να αναδιαμορφώνουν το μέλλον της εργασίας, με κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις.

Σύμφωνα με τη Moody's, έξι είναι οι βασικές περιβαλλοντικές, κοινωνικές και διοικητικές τάσεις (ESG) που θα διαμορφώσουν την πιστωτική ισχύ το 2024 και μετά.

Οι στρατηγικές των δύο μεγάλων

Οι δύο μεγάλες τράπεζες της Κύπρου έχουν θέσει τις δικές τους στρατηγικές για την κλιματική αλλαγή, την επίτευξη των στόχων ESG και τη μετάβαση σε μία βιώσιμη οικονομία. Όλα τα παραπάνω θα τις κάνουν πιο «πράσινες», άρα και κατ' επέκταση οι επενδυτές θα τις βλέπουν με «καλύτερο μάτι» για να επενδύσουν. Όπως αναφέρει η Τράπεζα Κύπρου στα τελευταία της αποτελέσματα, η κλιματική αλλαγή και η μετάβαση στη βιώσιμη οικονομία αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις. Εντός του 2022, η Τράπεζα Κύπρου έλαβε αξιολόγηση στη βαθμίδα AA (σε κλίμακα από AAA μέχρι CCC) από τη MSCI ESG Ratings. Η στρατηγική σε Περιβαλλοντικά, Κοινωνικά και σχετικά με τη Διακυβέρνηση (ΠΚΔ) θέματα που καταρτίστηκε το 2021 αναπτύσσεται συνεχώς, ενώ όπως καταγράφει, για να επιτύχει τους πρωταρχικούς ΠΚΔ στόχους και να ανταποκριθεί στις κα-

νονιστικές απαιτήσεις, το Συγκρότημα έχει καταρτίσει το 2022 ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης. Η πρόοδος παρακολουθείται στενά από την Επιτροπή Βιωσιμότητας, την Εκτελεστική Επιτροπή και το Διοικητικό Συμβούλιο σε τακτά χρονικά διαστήματα. Το Συγκρότημα έχει δεσμευτεί στην επίτευξη Καθαρού Μηδενικού Ισοζυγίου (Net Zero) μέχρι το 2050, στην σταδιακή αύξηση του Δείκτη Πράσινων στοιχείων ενεργητικού (Green Asset Ratio), στη σταδιακή αύξηση του Δείκτη Πράσινων ενυπόθηκων δανείων (Green Mortgage Ratio), στο παραπάνω από 30% γυναικεία στα Ανώτερα Διευθυντικά επίπεδα (Εκτελεστική Επιτροπή (EXCO) και Διευρυμένη Εκτελεστική Επιτροπή (Extended EXCO)) μέχρι το 2030.

Η Ελληνική Τράπεζα έχει δημιουργήσει τη δική της ESG Στρα-

τηγική, η οποία εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας τον Νοέμβριο του 2023 και εντάσσεται πλέον στο Στρατηγικό Πλάνο της Τράπεζας, ενσωματώνοντας συγκεκριμένους στόχους σε όλα τα επίπεδα λειτουργίας του οργανισμού. Όπως έχει ενημερώσει, αποτελείται από τέσσερις βασικούς πυλώνες, οι οποίοι εναρμονίζονται με τους άξονες βιώσιμης ανάπτυξης του ΟΗΕ, καθώς και με την Πράσινη Συμφωνία της Ε.Ε. και τη Συμφωνία του Παρισιού. Η ESG Στρατηγική της Ελληνικής προτάσσει την επίτευξη μηδενικού ισοζυγίου άνθρακα, τη δημιουργία του εργατικού δυναμικού του μέλλοντος, την αύξηση της ανθεκτικότητας και της αποτελεσματικότητας των τραπεζικών υπηρεσιών και προϊόντων και τη στήριξη της βιωσιμότητας του οικοσυστήματος.

Στο τέλος του χρόνου ανακοίνωσε η Ελληνική πως, θέσπισε Πλάνο Έκδοσης Βιώσιμων Ομο-

λόγων. Συγκεκριμένα, η χρηματοδότηση που θα προκύψει από την εν λόγω έκδοση ομολόγων θα χρησιμοποιηθεί για βιώσιμη χρηματοδότηση, συμβάλλοντας θετικά στο περιβάλλον και την κοινωνία. Το πλαίσιο αναπτύχθηκε σύμφωνα με τις Αρχές Πράσινων Ομολόγων (Green Bond Principles), τις Αρχές Κοινωνικών Ομολόγων (Social Bond Principles) και τις Κατευθυντήριες Γραμμές Ομολόγων Βιωσιμότητας (SustainabilityBond Guidelines) του International Capital Market Association (ICMA). Τα έσοδα από την έκδοση των εν λόγω ομολόγων θα συμβάλουν στη χρηματοδότηση βιώσιμων έργων που αφορούν Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και πράσινα κτίρια, συγκοινωνίες με χαμηλό περιβαλλοντικό αντίκτυπο, υγειονομική περίθαλψη και χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων που συμβάλλουν στη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Επείσαν επιχειρηματικά, στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια

Κρατούσαν μικρό καλάθι για ζήτηση από επιχειρήσεις, αλλά τους ήρθε μπουύμερανγκ στο τρίτο τρίμηνο του 2023

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η καθαρή ζήτηση δανείων από επιχειρήσεις, για στεγαστικά δάνεια και για καταναλωτικά δάνεια συνέχισε να καταγράφει μείωση και στο τρίτο τρίμηνο του 2023, επιβεβαιώνοντας επί της ουσίας τις εκτιμήσεις των τραπεζών. Ο τύπος δανείων τα οποία δεν ανέμεναν οι τράπεζες να μειωθεί τόσο πολύ η ζήτηση, ήταν

Οι επιχειρήσεις φαίνεται να συνεχίζουν να αναβάλλουν τα επενδυτικά τους σχέδια.

τα στεγαστικά δάνεια και τα καταναλωτικά. Ωστόσο, οι εκτιμήσεις τους γύρισαν «μπουύμερανγκ» αφού τελικά η μεγαλύτερη καθαρή μείωση στη ζήτηση δανείων από τις τράπεζες αφορούσαν τους παραπάνω τύπους δανείων –και όχι τα επιχειρηματικά. Πρακτικά, κρατούσαν μικρό καλάθι για τη ζήτηση των επιχειρηματικών δανείων και ανέμεναν καλύτερα αποτελέσματα για τα στεγαστικά και τα καταναλωτικά. Σύμφωνα με σχετική ανάλυση της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου η καθαρή ζήτηση δανείων από επιχειρήσεις συνέχισε να καταγράφει μείωση και το τρίτο τρίμηνο του 2023, η οποία όμως ήταν σε μικρότερο βαθμό από τις προσδοκίες των τραπεζών, όπως αυτές

Η μείωση των στεγαστικών είναι αποτέλεσμα των υψηλών επιτοκίων και της μειωμένης εμπιστοσύνης των καταναλωτών.

είχαν καταγραφεί σε προηγούμενη έρευνα. Οι αναλυτές της Κεντρικής σημειώνουν ότι, η μείωση στη ζήτηση των εν λόγω δανείων το τρίτο τρίμηνο του 2023 συνεχίζει να αποδίδεται στο γενικό επίπεδο των επιτοκίων και τη μειωμένη ζήτηση χρηματοδότησης πάγιων επενδύσεων, ενώ παράλληλα εξηγεί πως με την αβεβαιότητα που χαρακτηρίζει το τρέχον οικονομικό περιβάλλον και τις προοπτικές, οι επιχειρήσεις φαίνεται να συνεχίζουν να αναβάλλουν τα επενδυτικά τους σχέδια. «Παράλληλα, η ζήτηση χρηματοδότησης αποθεμάτων και κεφαλαίων κίνησης συνέχισε να αυξάνεται και το τρίτο τρίμηνο του 2023, στον ίδιο όμως μειωμένο ρυθμό των τελευταίων

τριών τριμήνων. Η μείωση της καθαράς ζήτησης δανείων κατά το τρίτο τρίμηνο του 2023 παρατηρείται τόσο από μικρομεσαίες επιχειρήσεις όσο και από μεγάλες επιχειρήσεις», συμπληρώνει στην ανάλυσή της η Κεντρική. Όσον αφορά τώρα στα στεγαστικά, κατά το τρίτο τρίμηνο του 2023, παρατηρήθηκε περαιτέρω μείωση στην καθαρή ζήτηση για στεγαστικά δάνεια από νοικοκυριά, σε μεγαλύτερο βαθμό από το προηγούμενο τρίμηνο και από ό,τι ανέμεναν οι τράπεζες. Η μείωση αυτή ακολουθεί την πιωτική τάση στη ζήτηση δανείων που παρατηρείται από τις αρχές του 2022, ενώ σύμφωνα με την Έρευνα, η μείωση στη ζήτηση στεγαστικών δανείων κατά το τρίτο

τρίμηνο του 2023 είναι αποτέλεσμα των υψηλών επιτοκίων και της μειωμένης εμπιστοσύνης των καταναλωτών, καθώς και της αποδυνάμωσης των προοπτικών στην αγορά κατοικίας.

Περνώντας στην τρίτη κατηγορία δανείων που είδαν μείωση, η καθαρή ζήτηση καταναλωτικών και λοιπών δανείων από νοικοκυριά, συνέχισε να καταγράφει σημαντική μείωση και το τρίτο τρίμηνο του 2023, σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι αναμενόταν. Σύμφωνα με την Έρευνα της ΚΤΚ, οι παράγοντες που συνέβαλαν στη μείωση της ζήτησης αυτής της κατηγορίας δανείων ήταν και αυτό το τρίμηνο η επιδείνωση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών, το επί-

πεδο των επιτοκίων και η περαιτέρω μείωση των δαπανών για αγορά διαρκών καταναλωτικών αγαθών. Επιπρόσθετα, τονίζει πως, αρνητική επίδραση στη ζήτηση καταναλωτικών και λοιπών δανείων από νοικοκυριά κατά το υπό αναφορά τρίμηνο είχε, για πρώτη φορά, και η μείωση καταναλωτικών δαπανών οι οποίες χρηματοδοτούνται από δάνεια με προσημείωση ακινήτου.

Λιγότερα στεγαστικά

Κατά το τρίτο τρίμηνο του 2023 η αναλογία των αιτήσεων (επίσημων και ανεπίσημων) οι οποίες απορρίφθηκαν ως προς το σύνολο των αιτήσεων για δάνεια από επιχειρήσεις δεν κατέγραψε αλλαγή από το δεύτερο τρίμηνο το 2023, τόσο για μικρομεσαίες επιχειρήσεις όσο και για μεγάλες επιχειρήσεις. Η εξέλιξη αυτή σύμφωνα με εξέγηση της Κεντρικής συνάδει με τα αμετάβλητα κριτήρια χορήγησης δανείων προς επιχειρήσεις τα τελευταία δύο τρίμηνα.

Αντίθετα, κατά το τρίτο τρίμηνο του 2023, παρατηρήθηκε μείωση στην αναλογία των απορριφθέντων αιτήσεων για νέα στεγαστικά δάνεια από νοικοκυριά, αν και τα κριτήρια χορήγησης των εν λόγω δανείων καταγράφουν συνεχή αυστηροποίηση από το δεύτερο τρίμηνο του 2020. Παράλληλα, η αναλογία των απορριφθέντων αιτήσεων για νέα καταναλωτικά και λοιπά δάνεια από νοικοκυριά κατά το τρίτο τρίμηνο του 2023 παρέμεινε αμετάβλητη.

Πάνω σχεδόν 1% οι καταθέσεις σε ετήσια βάση

Οι συνολικές καταθέσεις τον Νοέμβριο 2023 κατέγραψαν καθαρή αύξηση 91,7 εκατομμυρίων ευρώ, σε σύγκριση με καθαρή μείωση 61 εκατομμυρίων ευρώ τον Οκτώβριο 2023. Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των συνολικών καταθέσεων έφτασε στο 0,9%, σε σύγκριση με 0,7% τον Οκτώβριο 2023. Το υπόλοιπο των συνολικών καταθέσεων τον Νοέμβριο 2023 έφθασε στα 51,9 δισεκατομμύρια ευρώ. Οι καταθέσεις κατοίκων Κύπρου παρουσίασαν αύξηση 40,7 εκατ. ευρώ. Πιο αναλυτικά, οι καταθέσεις των νοικοκυριών μειώθηκαν κατά 102,4 εκατ. ευρώ, ενώ οι καταθέσεις των εγχώριων μη χρηματοδοτικών εταιρειών κατέγραψαν συνεχή αυστηροποίηση από το δεύτερο τρίμηνο του 2020. Παράλληλα, η αναλογία των απορριφθέντων αιτήσεων για νέα καταναλωτικά και λοιπά δάνεια από νοικοκυριά κατά το τρίτο τρίμηνο του 2023 παρέμεινε αμετάβλητη.

Ποιότητα ζωής προσφέρει η Λευκωσία

Στην 17η θέση σύμφωνα με έρευνα της Κομισιόν σε 36 πόλεις της Ευρωπαϊκής Ηπείρου - Στην 27η η Αθήνα

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΡΑΜΗΤΑ**

Σε ποσοστό της τάξης του 86% οι κάτοικοι της Λευκωσίας είναι ικανοποιημένοι με την ποιότητα ζωής στην πόλη, σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η έρευνα εξετάζει την ποιότητα ζωής των πόλεων σε όλη την ευρωπαϊκή ήπειρο, ενώ απαντά σε πολύ ενδιαφέροντα ερωτήματα όπως ποια είναι η ασφαλέστερη και καθαρότερη πόλη αλλά και ποια διαθέτει τον καθαρότερο ατμοσφαιρικό αέρα. Ποιες είναι οι πόλεις όπου μπορεί κάποιος να βρει εργασία σχετικά εύκολα και με περισσότερες οικονομικές απολαβές σε σχέση με τις άλλες. Μάλιστα, μέσα στην έρευνα εντάξαν την Κύπρο με τους πολίτες να αξιολογούν την ποιότητα ζωής της Λευκωσίας. Η έρευνα διεξήχθη σε δείγμα 77.000 πολιτών και καλύπτει πόλεις της Ε.Ε., της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών,

Εύκολη η εύρεση στέγης στη Λευκωσία σύμφωνα με την ευρωπαϊκή έρευνα που κατατάσσει την πόλη στην πέμπτη θέση.

Οι πόλεις που βρίσκονται στον ευρωπαϊκό βορρά είναι ανάμεσα στις δέκα πρώτες στην σειρά κατάταξης που παρουσιάζει η έρευνα, ενώ οι πόλεις του νότου βρίσκονται χαμηλότερα - Κάπου στη μέση η Λευκωσία.

το Ηνωμένο Βασίλειο, τα Βαλκάνια αλλά και την Τουρκία. Οι συμμετέχοντες απάντησαν και για το αν είναι ευχαριστημένοι με τον τρόπο ζωής τους.

Βάσει των ευρημάτων της έρευνας η κυπριακή πρωτεύουσα βρίσκεται στην 17η θέση—από τις 36 πόλεις που συμμετείχαν— όσον αφορά την ποιότητα ζωής των κατοίκων της. Στο ερώτημα πόσο εύκολο είναι να βρει κάποιος στέγη, η Λευκωσία δεσπόζει στην 5η θέση στη σειρά κατάταξης. Ακόμη, το 59% των πολιτών δηλώνουν πως είναι ικανοποιημένοι από τη χρήση και την ποιότητα των δημοσίων χώρων, με τη Λευκωσία να βρίσκεται στην 23η θέση από τις 36. Το Λουξεμβούργο έρχεται πρώτο, ενώ η Αθήνα βρίσκεται στην 27η θέση.

Επιπλέον, το 88% των Λευκωσιτών είναι ικανοποιημένο με τη ζωή του, ποσοστό υψηλότερο από τον μέσο όρο των ευρωπαϊκών πρωτευουσών (81%). Το 33% πιστεύει ότι είναι εύκολο να βρει κάποιος εργασία, αριθμός μικρότερος με άλλες πρωτεύουσες. Της τάξης του 74%, είναι το ποσοστό

των κατοίκων που πιστεύουν πως θα λάβουν υλική βοήθεια σε περίπτωση ανάγκης.

Χρήση αυτοκινήτου

Παρατηρείται ότι το αυτοκίνητο έρχεται πρώτο, με το ποσοστό των πολιτών που το χρησιμοποιούν να είναι στο 50% ενώ με λεωφορείο κινείται το 36%, ποσοστό σημαντικά χαμηλότερο αν το συγκρίνουμε με τις υπόλοιπες πόλεις της έρευνας (47%). Σχετικά με τα μέσα μαζικής μεταφοράς οι Λευκωσιτάτες είναι ικανοποιημένοι με αυτά στον βαθμό του 73%.

Αρκετοί κάτοικοι πιστεύουν επίσης πως η Λευκωσία έχει ένα υγιές οικοσυστήμα, με το 64% να αναφέρει πως είναι ικανοποιημένο με τον ατμοσφαιρικό αέρα—ποσοστό πιο κάτω από αυτό των άλλων πρωτευουσών. Όσον αφορά τον θόρυβο, οι κάτοικοι ανέφεραν πως είναι μία ήσυχη πόλη αφού περισσότεροι από τους μισούς, λένε πως δεν υπάρχει πορύπανση.

Πρώτος ο Βορράς

Αυτό που προκύπτει, είναι πως οι πόλεις που βρίσκονται στον ευ-

ρωπαϊκό βορρά είναι ανάμεσα στις δέκα πρώτες στη σειρά κατάταξης που παρουσιάζει η έρευνα, ενώ οι πόλεις του νότου βρίσκονται χαμηλότερα. Τα αποτελέσματα της έρευνας του 2023 δείχνουν επίσης ότι η ικανοποίηση των πολιτών από τις πόλεις που ζουν έχει μειωθεί σε σχέση με αυτά της αντίστοιχης που διεξήχθη το 2019. Επιπρόσθετα, εξαγονται και συμπεράσματα για το ποιες πόλεις είναι φιλικές προς ομάδες πληθυσμού που χρειάζονται συμπεριληψη στις τοπικές κοινωνίες. Είναι ομάδες όπως η τρίτη ηλικία, οι πολίτες που είναι ανάπηροι αλλά και τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα. Οι Ευρωπαίοι στις βόρειες χώρες με ποσοστό 93% απαντούν πως είναι ευχαριστημένοι, ενώ παράλληλα στις δυτικές πόλεις της ένωσης το ποσοστό ανέρχεται στο 90%. Στον νότο το ποσοστό μειώνεται ελαφρώς, στο 81%. Αν συγκρίνουμε μάλιστα τα αποτελέσματα του 2019 σε σχέση με αυτά του 2023 υπάρχει μικρή μείωση στις περισσότερες πόλεις, γεγονός στο οποίο συντέινει και η πανδημία του COVID-19. Από την σύγκριση επίσης μπορούμε

να παρατηρήσουμε πως οι Λονδρέζοι μείωσαν το ποσοστό ευχαρίστησης σε 85% και έξι ποσοστιαίες μονάδες, με την Βιέννη να ακολουθεί σε ποσοστό 87% και μείωση οκτώ ποσοστιαίων μονάδων από το 2019. Νοτιότερα στην Ιταλία, η Μπολόνια, έπεσε έξι μονάδες με τους πολίτες που είναι ευχαριστημένοι να ανέρχονται στο 87%, ενώ στο Μίσκολκ της Ουγγαρίας 74% με μείωση επίσης έξι μονάδων.

Ακριβή μου στέγαση

Τα τελευταία χρόνια, τουλάχιστον όσον αφορά πόλεις της Ε.Ε., η εξέγερση κατοικίας είναι πιο δύσκολη από παλαιότερα αφού οι τιμές ενοικίασης ακινήτων αλλάζουν συνεχώς με συνθήκες ανοδική τάση. Σημαντικό ρόλο έπαιξαν και οι ψηφιακές πλατφόρμες ενοικίασης καταλυμάτων με αποτέλεσμα πολλοί ιδιοκτήτες ακινήτων να τα χρησιμοποιούν μόνο για τουρισμό, αφού φέρουν πολλαπλά έσοδα. Για παράδειγμα κάποιος έχει λίγες πιθανότητες να βρει σπίτι στο κέντρο του Άμστερνταμ σε σχέση με κάποιον που αναζητά διαμέρισμα

εκτός κέντρου. Επιπλέον, η έρευνα εξετάζει και σε ποιες πόλεις η στέγαση βρίσκεται σε λογικά επίπεδα τιμών. Αρχικά να πούμε πως φαίνεται να είναι πιο δύσκολο για τους πολίτες να βρουν στέγη στις πρωτεύουσες ή μεγάλες πόλεις. Συγκεκριμένα οι τρεις πρώτες πόλεις στη σειρά κατάταξης για το 2023 είναι το Άλμπορκ στη Δανία με ποσοστό 68% των πολιτών να πιστεύει πως εκεί μπορείς εύκολα να ενοικιάσεις σπίτι σε λογική τιμή. Στα ίδια επίπεδα και το Ούλου στη Φινλανδία με το ίδιο ποσοστό, ενώ τρίτο έρχεται το Παλέρμο της Ιταλίας με 63%. Συγκριτικά με το 2019, οι πόλεις άλλαξαν αφού τότε οι τρεις πρώτες ήταν το Βερολίνο, το Ελσίνκι και το Άμστερνταμ.

Παροχή βοήθειας

Μία άλλη ενδιαφέρουσα πτυχή που αυξάνει την ικανοποίηση των πολιτών από τις πόλεις που κατοικούν είναι το κατά πόσο μπορούν να λάβουν υλική βοήθεια σε περίπτωση ανάγκης. Η πραγματικότητα, όμως, σύμφωνα με την έρευνα είναι πως σε ορισμένες πόλεις δεν έχει κανείς πρόσβαση σε υλική

αγαθά όπως σε κάποιες άλλες. Στην Ιταλία για παράδειγμα, και συγκεκριμένα στο Παλέρμο αλλά και την Ρώμη, το ποσοστό ικανοποίησης των πολιτών είναι αυξημένο αφού πιστεύουν ότι σε περίπτωση ανάγκης θα λάβουν υλική βοήθεια. Το ακριβώς αντίθετο όμως πιστεύουν κάτοικοι της Γενεύης, του Λουξεμβούργου και της Αντάλιας στην Τουρκία. Σε σύγκριση με το 2019, η μεγαλύτερη μείωση—περίπου έξι ποσοστιαίων μονάδων—σημειώθηκε σε πόλεις που βρίσκονται στις βόρειες χώρες, το Ηνωμένο Βασίλειο αλλά και αυτές που συμμετέχουν στην Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών.

Κοινωνικός αποκλεισμός

Σχετικά με τις πόλεις και τον αποκλεισμό ευάλωτων ομάδων από τις τοπικές κοινωνίες έχουμε ενδιαφέροντα στοιχεία. Στο ερώτημα προς τους συμμετέχοντες για το αν πρέπει η συμπεριληψη στην κοινωνία να μην αποκλείει καμία κοινωνική ομάδα, εφτά στους 10 πιστεύουν πως οι μετανάστες μπορούν να ενταχθούν στις κοινωνίες των πολιτών ενώ οκτώ στους 10 θεωρούν πως οι ΛΟΑΤΚΙ δεν πρέπει να τυχάνουν αποκλεισμού. Για την Τρίτη ηλικία οκτώ στους 10 αναφέρουν πως η πόλη τους είναι ένα καλό μέρος για αυτούς ενώ το ίδιο ποσοστό ερωτηθέντων θέλουν να συμπεριλαμβάνονται στην κοινωνική ζωή και οι οικογένειες με παιδιά. Η Κοπεγχάγη είναι η πρώτη πόλη στη σειρά πιο φιλική στη ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα, με το 94% των πολιτών της να πιστεύει πως η κοινότητα είναι μέρος της κοινωνίας τους. Οι μικρότερες πόλεις είναι πιο συμπεριληπτικές και φιλικές για τα άτομα τρίτης ηλικίας ενώ αυτές που δεν είναι πρωτεύουσες δέχονται πιο εύκολα τους μετανάστες από ότι οι κάτοικοι στις πρωτεύουσες.

Η συνολική ικανοποίηση των πολιτών για την ποιότητα ζωής τους στις πόλεις που διαμένουν έχει μειωθεί συγκριτικά με τα αποτελέσματα του 2019, αν και το ποσοστό παραμένει υψηλό για το 2023. Υπάρχει βελτίωση στην αναζήτηση εργασίας, αλλά λιγότερη σε θέματα ενσωμάτωσης. Οι μικρότερες πόλεις πιστεύεται πως είναι φιλικότερες προς την τρίτη ηλικία αλλά και για να μεγαλώσει κανείς παιδιά. Τέλος, σύμφωνα με την έρευνα, οι άνθρωποι αισθάνονται μεγαλύτερη ασφάλεια να περπατούν μόνοι τη νύχτα στις μικρότερες πόλεις.

Εβδομη καλύτερη χώρα για να ζήσει κάποιος μετά τη σύνταξη η Ελλάδα

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

«Η Ελλάδα αναδείχθηκε νικήτρια κατά την αναζήτηση ενός ευρωπαϊκού προορισμού μετά τη συνταξιοδότηση, λόγω του κλίματος και της γειτνίασης με τη θάλασσα. Αυτό δεν το είχαμε στις ΗΠΑ και ανυπομονούμε να ζήσουμε περίοδο με πιο ήπιο καιρό και να απολαύσουμε περισσότερες υπαίθριες δραστηριότητες». Είναι τα λόγια της Σουζέλεν Κερκένταλ, η οποία μαζί με τον σύζυγό της μετακόμισαν πρόσφατα στη Σύρο. Η ίδια, μιλώντας στο περιοδικό International Living δηλώνει ότι βασικός λόγος για την επιλογή της Ελλάδας είναι ότι η χώρα αποτελεί μία από τις λίγες που παρέχει τη «χρυσή βίζα» με βάση την ακίνητη περιουσία και όχι οπωσδήποτε μέσω επένδυσης σε μια επιχείρηση. «Αυτό, μαζί με τους θερμότερους χειμώνες, σφράγισε τη συμφωνία», καταλήγει.

Το παράδειγμα της Σουζέλεν

προτρέπει να ακολουθήσουν κι άλλοι ανά τον κόσμο συνταξιούχοι το εξειδικευμένο αγγλικό περιοδικό International Living, το οποίο κατέταξε την Ελλάδα στην πρώτη δεκάδα—και συγκεκριμένα στην 7η θέση— των καλύτερων τόπων

Σύμφωνα με το εξειδικευμένο αγγλικό περιοδικό International Living.

για να ζήσει κάποιος μετά τη σύνταξη, στην ειδική έκδοσή του για το 2024 (The World's Best Places to Retire in 2024). Η Ελλάδα με άριστα το 100 συγκεντρώνει συνολική βαθμολογία 77, με τη βαθμολογία στους επιμέρους τομείς να είναι η ακόλουθη: 68 για τη στέγαση, 79 για το κόστος διαβίωσης, 76 για τα προνόμια (φορολο-

γικά κ.ά.) / «χρυσή βίζα», 70 για το κλίμα, 78 για την ανάπτυξη (υποδομές) και 82 για την υγειονομική περίθαλψη. Οι άλλες κατά σειρά χώρες που βρίσκονται στην πρώτη δεκάδα είναι: Κόστα Ρίκα, Πορτογαλία, Μεξικό, Παναμάς, Ισπανία, Ισημερινός, Μαλαισία, Γαλλία και Κολομβία.

Σύμφωνα με το περιοδικό, στην Ελλάδα, αν και η αγορά κατοικίας ποικίλλει σημαντικά ανάλογα με την περιοχή και την εγγύτητα σε πόλη ή σε θάλασσα, οι τιμές είναι ακόμη χαμηλές σε σχέση με ανάλογα ακίνητα στις ΗΠΑ. Το κόστος ζωής στην Ελλάδα είναι χαμηλότερο κατά 30%-50% από αυτό στις ΗΠΑ. Στο αφιέρωμα γίνεται αναφορά και στο πρόγραμμα της «χρυσής βίζας» αλλά και στο πρόγραμμα της χορήγησης διετούς άδειας διαμονής για οικονομικώς ανεξάρτητα άτομα που έχουν πόρους τουλάχιστον 2.000 ευρώ μηνιαίως. Αλλα πλεονεκτήματα της Ελλάδας είναι το

Στο αφιέρωμα του περιοδικού, γίνεται ειδική αναφορά στο πρόγραμμα της «χρυσής βίζας».

φαγητό, η φιλική συμπεριφορά των Ελλήνων, αλλά και ο χαλαρός τρόπος ζωής στην ελληνική περιφέρεια, με το αφιέρωμα μάλιστα να κάνει ειδική αναφορά και στην Ικαρία.

Από την άλλη, πάντως, επισημαίνεται ότι απαιτείται κάποιος να διερευνήσει εάν το μέρος που θα επιλέξει στην Ελλάδα θα παρέχει επαρκή υγειονομική περίθαλψη, ιδίως εάν πρόκειται να διαμείνει σε νησιά ή χωριά. Το κόστος πάντως των υπηρεσιών υγείας στην Ελλάδα θεωρείται επίσης χαμηλό σε σύγ-

κριση με τις ΗΠΑ, κάτι που επίσης θεωρείται κίνητρο για τη μετεγκατάσταση αλλοδαπών συνταξιούχων στη χώρα μας.

Το σχέδιο για μετατροπή της Ελλάδας σε «Φλόριντα της Ευρώπης» δεν είναι κάτι το οποίο δεν βρίσκεται στον σχεδιασμό της κυβέρνησης. Σύμφωνα με μελέτη της διαNEOsis και του Ινστιτούτου Κοινωνικής και Προληπτικής Ιατρικής, η οποία είχε δημοσιευθεί τον Ιούλιο του 2019, εάν η Ελλάδα καλύψει την επόμενη εικοσαετία

το 15% της ζήτησης από πολίτες της Ε.Ε. για δευτερεύουσες κατοικίες στον ευρωπαϊκό νότο, ζήτηση που υπολογίζεται σε 2,7 εκατ. κατοικίες, τότε θα έχει παράσχει περίπου 400.000 κατοικίες. Στο εικοστό έτος η ετήσια δαπάνη διαμονής θα είναι 5,4 δισ. ευρώ, ενώ θα δημιουργηθούν 167.000 θέσεις εργασίας. Στα παραπάνω δεν συμπεριλαμβάνεται η δαπάνη για την αγορά κατοικιών και την κατασκευή νέων.

Ερχεται νομοσχέδιο για τις πολεοδομικές άδειες

Σε ιδιώτες ο έλεγχος για την έγκριση κατοικιών και μικρών πολυκατοικιών και αποσυμφόρηση για τις τοπικές αρχές

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Αλλαγές προωθούνται σε επίπεδο αδειοδότησης οικοδομών από το υπουργείο Εσωτερικών, οι οποίες έχουν κυρίως ως δέκτες όσους προγραμματίζουν την ανέγερση κατοικίας, ή μικρών πολυκατοικιών, μέχρι 12 διαμερίσματα. Επιπλέον παράλληλα το επάγγελμα των πολιτικών μηχανικών και των αρχιτεκτόνων, καθώς και το έργο των Πολεοδομικών Αρχών. Πρόκειται για την κατάργηση της υποχρέωσης έκδοσης πολεοδομικής άδειας, την οποία το ΥΠΕΣ έθεσε στόχο να εφαρμόσει μέχρι τον Ιούλιο του τρέχοντος έτους, παράλληλα δηλαδή με τη νέα δομή της

Ο στόχος εφαρμογής των νέων προνοιών είναι ο Ιούλιος, αν και εκκρεμεί ακόμη νομοτεχνικός έλεγχος, έγκριση Υπουργικού και της Βουλής.

τοπικής αυτοδιοίκησης. Είναι ξεκάθαρο ότι, με την άρση αυτής της υποχρέωσης, θα μειωθεί αισθητά ο όγκος των αιτήσεων που πρέπει να εξετάσουν οι νέες τοπικές πολεοδομικές αρχές –τις επαρχιακές επιτροπές αυτοδιοίκησης. Αυτό που δεν είναι ξεκάθαρο είναι το κατά πόσο αυτός ο στόχος είναι εφικτός. Το κείμενο του νομοσχεδίου είναι ακόμα υπό διαμόρφωση, θα πρέπει ακολούθως να περάσει από νομοτεχνικό έλεγχο, να εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο και να κατατεθεί για συζήτηση στην Επιτροπή Εσωτερικών της Βουλής. Από την στιγμή που τα χρονοδιαγράμματα για την ολοκλήρωση των πιο πάνω διαδικασιών δεν είναι συγκεκριμένα, κανείς δεν μπορεί να προσεγγίσει ότι ο στόχος για το συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, θα ικανοποιηθεί τον Ιούλιο.

Στο μπρόω των Ελεγκτών Δόμησης θα συμμετέχουν μέλη του ΕΤΕΚ με αυξημένη ασφάλεια επαγγελματικής ευθύνης, οι οποίοι θα έχουν περάσει με επιτυχία σχετικές εξετάσεις.

Τι αλλάζει

Όπως εξηγούν από το υπουργείο Εσωτερικών, με τη νέα ρύθμιση απλοποιείται η αδειοδότηση για χαμηλού ρίσκου οικοδομές, μειώνεται ο χρόνος αναμονής για έγκριση αδειών και δίνεται έμφαση στον επιτόπιο έλεγχο, τον οποίο θα διεξάγει ιδιώτης μελετητής. Για τον σκοπό αυτό, θα καταρτιστεί μπρόω ελεγκτών δόμησης, οι οποίοι θα έχουν την ευθύνη για το ότι το έργο προχωρά με βάση τις προϋποθέσεις. Η διαδικασία θα ορισθεί με συγκεκριμένους όρους μέσα από το νομοσχέδιο, ωστόσο υπάρχει μια πρώτη περιγραφή για το τι θα ισχύει στη νέα συνθήκη αδειοδότησης οικοδομών. Οι ενδιαφερόμενοι για ανέγερση οικοδομής (κατοικίας ή μικρής πολυκατοικίας) θα υποβάλουν ψηφιακά την αίτηση για πολεοδομική άδεια και άδεια οικο-

δομής μέσα από το σύστημα «ΙΠ-ΠΟΔΑΜΟΣ». Η διαφορά η οποία δρομολογείται, έγκειται στο ότι μετά το πέρας 20 ημερών από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης, ο αιτών θα μπορεί να προχωρήσει με τις υπόλοιπες διαδικασίες για την ανέγερση της οικοδομής, ακόμα και αν δεν έχει λάβει απάντηση από την Πολεοδομική Αρχή. Ακολούθως θα γίνεται αίτηση για οικοδομική άδεια, όπου και πάλι θα ισχύει η ίδια διαδικασία.

Τρεις ελεγκτές για κάθε έργο

Όπως διευκρινίζει το ΕΤΕΚ, ρόλο-κλειδί στον έλεγχο των εργασιών θα αναλαμβάνει ο ελεγκτής δόμησης, ο οποίος θα είναι αυτός που θα διεξάγει τρεις επιτόπιους ελέγχους σε διαφορετικές φάσεις εκτέλεσης του έργου. Σημειώνεται ότι, ο έλεγχος της κάθε φάσης δεν θα γίνεται από το ίδιο πρόσωπο, και

η επιλογή θα γίνεται με τυχαία επιλογή μέσα από ηλεκτρονική κλήρωση ανάμεσα στα πρόσωπα που περιλαμβάνονται στο μπρόω ελεγκτών. Αναμένεται ότι αυτά τα πρόσωπα θα έχουν την ιδιότητα είτε αρχιτέκτονα είτε πολιτικού μηχανικού οι οποίοι θα φέρουν και την ευθύνη για την συμμόρφωση στη βάση των σχεδίων του έργου. Επιπλέον, αναμένεται ότι θα εισαχθούν ασφαλιστικές δικλίδες ούτως ώστε να εξαιρούνται από την επιλογή ελεγκτή του έργου πρόσωπα τα οποία σχετίζονται με οποιονδήποτε τρόπο με τον ιδιοκτήτη, τον αρχιτέκτονα και τον πολιτικό μηχανικό του έργου. Σε περίπτωση που υπάρχουν παρατυπίες το νομοσχέδιο θα καθορίζει συγκεκριμένες ποινές, οι οποίες θα οριστούν μέσα στο νομοσχέδιο. Για να ενταχθεί κάποιος στο μπρόω των Ελεγκτών Δόμησης θα πρέπει να είναι μέλος

του ΕΤΕΚ, να έχει αυξημένη ασφάλεια επαγγελματικής ευθύνης, να έχει περάσει από συγκεκριμένες ώρες επιμόρφωσης και σχετικές εξετάσεις και να διαθέτει πολυετή εμπειρία ως επαγγελματίας του κλάδου Αρχιτεκτόνων ή Πολιτικών Μηχανικών. Όλα αυτά είναι σε συζήτηση με το υπουργείο Εσωτερικών και αναμένεται να οριστικοποιηθούν το επόμενο διάστημα.

Νέο πολεοδομικό εγχειρίδιο

Πέραν των αλλαγών σε επίπεδο νομοθεσίας, επιχειρείται ένα νοικοκύρεμα των όρων, των ορισμών και των περιορισμών κατά την ανέγερση μιας οικοδομής –ο νέος συνολτικός ηλεκτρονικός οδηγός πολεοδομικών κανονισμών. Ήδη το ΕΤΕΚ έχει ετοιμάσει το προσχέδιο το οποίο θα πρέπει να περάσει και από το Τμήμα Πολεοδομίας, ώστε με την οριστικοποίηση του κειμέ-

νου να υπάρχει μια ξεκάθαρη ερμηνεία των προνοιών για την ανέγερση μιας οικοδομής και για να γεφυρώσει τα όποια κενά μεταξύ των πολεοδομικών αρχών και των επαγγελματιών του κλάδου, αναπαράγοντας πρόνοιες της νομοθεσίας. Ο ηλεκτρονικός οδηγός ακολουθεί το πλαίσιο του περί πολεοδομίας και χωροταξίας νόμου και περιγράφει ορισμούς όπως τι σημαίνει αριθμός ορόφων, καθαρό εμβαδόν τεμαχίου, κατάσταση, επιτρεπόμενο ποσοστό κάλυψης, ποσό του εμβαδού ενός εξώστη ή βεράντας σε διαφύρο τύπου αναπτύξεως, αποστάσεις οικοδομής από όρια τεμαχίου και πότε, κοκ. Στο εγχειρίδιο αναφέρονται και οι περιπτώσεις που η Πολεοδομική Αρχή δύναται να επιτρέψει λογική υπέρβαση του μέγιστου ύψους και

Οι αιτήσεις για πολεοδομική άδεια θα υποβάλλονται ψηφιακά μέσα από το σύστημα «Ιππόδαμος».

του αριθμού των ορόφων που επιτρέπονται, καθώς και το τι θα ισχύει με τους χώρους στάθμευσης ανά είδος οικοδομής/ανάπτυξης. Μιλώντας στην «Κ» ο πρόεδρος του ΕΤΕΚ αναφέρει ότι με την οριστικοποίηση του εγχειριδίου από την Πολεοδομία, θα γίνουν παρουσιάσεις σε όλα τα μέλη του Επιμελητηρίου, ώστε να μην υποβάλλονται σχέδια που να μην είναι ευθυγραμμισμένα με την ερμηνεία των προνοιών που θα περιλαμβάνει το εγχειρίδιο, κάτι που εκτιμάται ότι θα ενισχύσει και τη διαφάνεια. Επισημαίνει ότι, η παρακολούθηση μαθημάτων για τους κανονισμούς όπως ερμηνεύονται στο εγχειρίδιο, αναμένεται ότι θα αποτελέσει προϋπόθεση για έναν πολιτικό μηχανικό ή αρχιτέκτονα, ώστε να ακολουθήσει τη διαδικασία υποβολής σχεδίων και αυτόματης έκδοσης αδειών.

Από το Σουέζ διέρχεται η αγορά αυτοκινητήτου

Καθυστερήσεις στην παραλαβή φορτίων με μεταχειρισμένα – Προσωρινές ελλείψεις εξαρτημάτων

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Χαμηλούς τόνους επέλεγον να διατηρήσουν οι πρωταγωνιστές στην κυπριακή αγορά αυτοκινητών σε σχέση με τις επιπτώσεις που δυνατό να επιφέρουν στις εισαγωγές τα προβλήματα στους θαλάσσιους διαδρόμους της Ερυθράς Θάλασσας, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχει ένας προβληματισμός για τις εξελίξεις στην περιοχή και τη διάρκεια τους. Μια παρατεταμένη κρίση είναι ο παράγοντας ο οποίος

Αναμένονται αυξήσεις στις επόμενες παραλαβές μεταχειρισμένων οχημάτων τις οποίες θα κληθεί να πληρώσει ο αγοραστής.

θα καθορίσει τον βαθμό επηρεασμού της αγοράς. Πληροφορίες από τις αντιπροσωπείες αυτοκινητών στην Κύπρο αναφέρουν ότι μέχρι στιγμής δεν υπάρχει αποτύπωμα στην κυπριακή αγορά. Από την πλευρά των εισαγωγέων μεταχειρισμένων αυτοκινήτων, γίνεται λόγος για καθυστερήσεις στην παραλαβή των νέων φορτίων και αναπόφευκτα και του κόστους στο τελικό προϊόν. Από την αγορά ανταλλακτικών και ελαστικών αυτοκινήτων οι πληροφορίες που μεταφέρονται είναι ότι, θα υπάρξουν καθυστερήσεις και κάποιες ελλείψεις σε στοκ εταιρειών του κλάδου, ωστόσο αυτό θα είναι προσωρινό.

Οι αυξήσεις

Είναι αντιληπτό και κατανοητό ότι οι εξελίξεις στην Ερυθρά Θάλασσα θα έχουν και επιπτώσεις στην αγορά αυτοκινήτων και ιδιαίτερα στις περιπτώσεις των αυτοκινήτων που κατασκευάζονται στις ασιατικές αγορές. Πηγές από τους εισαγωγείς μεταχειρισμένων, αναφέρουν ότι αναμένονται επιπτώσεις σε κόστος, χρόνο και ρίσκο των εισαγωγέων. Εκτιμάται δε, ότι αυτό το αυξημένο ρίσκο, χρόνο και κόστος, θα περάσουν και στο τελικό προϊόν, ακόμα και αν πρόκειται για παραγγελία που έγινε πριν την έναρξη της νέας κρίσης. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με πληροφορίες από γνώστες της αγοράς οι επόμενες παραλαβές αυτοκινήτων θα συνοδεύονται και με αυξημένο κόστος, το οποίο μπορεί να κυμανθεί γύρω στα 1.000-2.000 ευρώ ανά αυτοκίνητο. Οι αυξήσεις θα επηρεάσουν ακόμα και αυτούς που έχουν προπληρώσει το αυτοκίνητο, αν και υπάρχει δυνατότητα του αγοραστή να μην ολοκληρώσει την διαδικασία αγοράς του οχήματος, αν δεν το επιθυμεί λόγω της νέας τιμής του προϊόντος. Σημειώνεται ότι αν και συνειρμικά αυτό που αναμένεται είναι ότι θα επηρεαστούν περισσότερο τα brands που κατασκευάζονται σε χώρες της Άπω Ανατολής, εντούτοις, τουλάχιστον στην περίπτωση των μεταχειρισμένων, οι εισαγωγές δεν περιορίζονται μόνο σε αυτά.

Τα ασιατικά brands

Τα στοιχεία εγγραφών οχημάτων στο Τμήμα Οδικών Μεταφορών για όλο το 2023, καταδεικνύουν

ότι υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό καταναλωτών που φαίνεται να επιλέγει τα ασιατικά brands. Συγκεκριμένα, από τα στοιχεία των εγγραφών ξεχωρίζουν οι ιαπωνικές και κορεάτικες μάρκες, με πρώτη σε προτίμηση την Toyota με 6.667 εγγραφές, τη Mazda με 4.196 εγγραφές, τα μοντέλα της Nissan με 3.056 εγγραφές, 1.215 εγγραφές για την Hyundai, 667 για Suzuki, 340 για Honda και 302 για Mitsubishi. Σημειώνεται ότι, όπως προκύπτει από τα ίδια στοιχεία, από το σύνολο των 4.196 εγγραφών της Mazda οι 4.050 εγγραφές αφορούσαν σε μεταχειρισμένα οχήματα, 5.039 ήταν ο αντίστοιχος αριθμός για την Toyota και 2.130 για την Nissan. Αντίστοιχη εικόνα επικρατεί και στις υπόλοιπες ασιατικές μάρκες, ενώ στην περίπτωση του Mitsubishi όλες οι εγγραφές αφορούσαν σε μεταχειρισμένα αυτοκίνητα.

Η αγορά ανταλλακτικών και ελαστικών

Οι καθυστερήσεις στις εισαγωγές από Ασία και Άπω Ανατολή θα είναι της τάξης των τριών εβδομάδων περίπου, και θα επηρεάσει κάποιες προσωρινές ελλείψεις αναφέρει στην «Κ» ο Κωνσταντίνος Καποδιστριας, CEO της εταιρείας ανταλλακτικών αυτοκινήτων Chr. Kapodistrias & Sons. Όπως εξηγεί, οι παραγγελίες έγιναν προτού να ξεκινήσουν οι επιθέσεις στην Ερυθρά Θάλασσα, έτσι δεν πρόλαβαν οι επιχειρήσεις ναβάλουν μεγαλύτερες ποσότητες ώστε να εξα-

Οι εξελίξεις στην Ερυθρά Θάλασσα αναμένεται ότι θα έχουν και επιπτώσεις στην αγορά αυτοκινήτων και ιδιαίτερα στις περιπτώσεις των αυτοκινήτων που κατασκευάζονται στις ασιατικές αγορές.

σφαλίσουν το στοκ τους. Συνεπώς, εξηγεί, θα δημιουργηθεί ένα κενό, έστω προσωρινά, σε κάποια είδη όπως να ξεκαθαρίσει η εικόνα και να προσαρμόσουν οι εταιρείες τις επόμενες παραγγελίες τους. Την ίδια στιγμή, κάποιες εταιρείες ενδεχομένως να μην έχουν την απαραίτητη ρευστότητα ναβάλουν πιο μεγάλες ποσότητες στην παραγγελία τους, με αποτέλεσμα να υπάρχουν κάποιες ελλείψεις, κάτι που αναμένεται να επηρεάσει την αγορά ανταλλακτικών. Ήδη υπάρ-

χουν σκέψεις για αλλαγές προμηθειών ώστε να διατηρηθεί το κόστος όσο το δυνατό στα ίδια επίπεδα, αν και η καθυστέρηση και αύξηση στις τιμές λόγω των ναύλων θα επηρεάσει σε βάθος χρόνου και αρκετά είδη που φτάνουν από την Ευρώπη. Αυτό θα συμβεί είτε γιατί κάποιες πρώτες ύλες που χρησιμοποιούνται στην Ευρώπη θα εισαχθούν από Ασία και Άπω Ανατολή, είτε γιατί κάποια μέρη ή εξαρτήματα που θα χρησιμοποιηθούν για ένα π.χ. ευ-

ρωπαϊκό μηχανήμα προέρχονται επίσης από Ασία και Άπω Ανατολή. Συνεπώς αυτή η κατάσταση θα έχει αλυσιδωτές αντιδράσεις. Εξέφρασε πάντως την εκτίμηση ότι η παρούσα κατάσταση δεν θα έχει τις επιπτώσεις που επέφερε η πανδημία στην εφοδιαστική αλυσίδα και πιο συγκεκριμένα στην κατηγορία ανταλλακτικών και ελαστικών, λόγω του ότι θεωρείται ένα πρόβλημα με ημερομηνία λήξης σε ορίζοντα ενός με δύο μηνών.

Χρωστάμε πάνω από ένα ΑΕΠ σε Δημόσιο, τράπεζες και funds

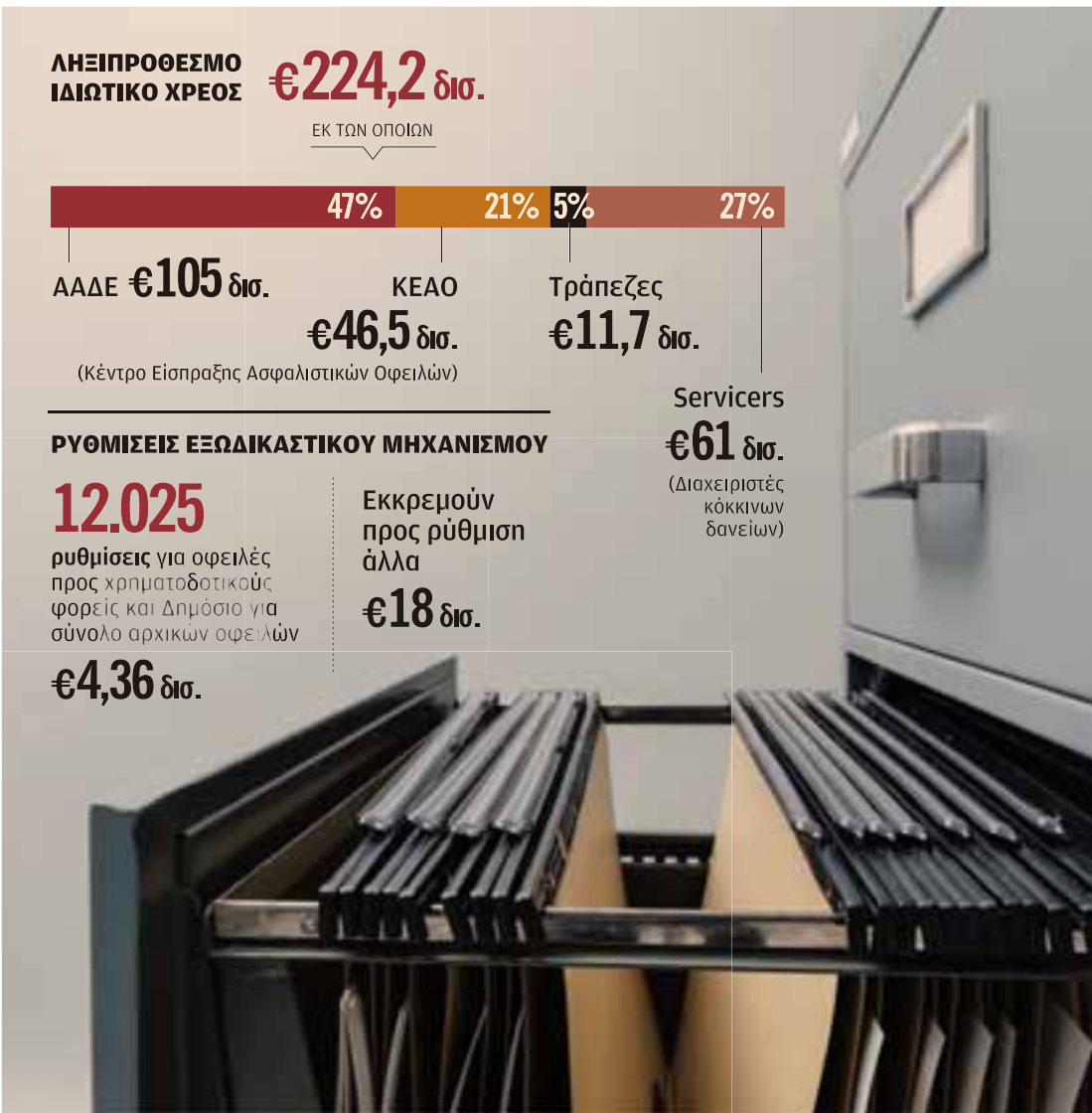
Το ληξιπρόθεσμο χρέος των Ελλήνων φθάνει τα 224,2 δισ. ευρώ

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Πάνω από ένα ΑΕΠ είναι το ληξιπρόθεσμο χρέος των Ελλήνων προς Δημόσιο και χρηματοπιστωτικούς φορείς, δηλαδή τράπεζες και funds, φθάνοντας τα 224,2 δισ. ευρώ. Οι οφειλές αυτές μοιράζονται σε φορείς δημοσίου και ιδιωτικού τομέα ως εξής:

- Τα 105 δισ. ευρώ προς ΑΑΔΕ, αντιπροσωπεύοντας ως ποσοστό το 47%.
- Τα 46 δισ. ευρώ προς φορείς κοινωνικής ασφάλισης, αντιπροσωπεύοντας το 21%.
- Τα 11,7 δισ. ευρώ σε τράπεζες, αντιπροσωπεύοντας το 5%.
- Τα 61 δισ. ευρώ προς funds που διαχειρίζονται οι servicers, ποσό που αντιπροσωπεύει το 27% του συνολικού ληξιπρόθεσμου ιδιωτικού χρέους.

Να σημειωθεί ότι στο ποσό αυτό, που υπερβαίνει το ΑΕΠ της χώρας, δεν περιλαμβάνεται το ενήμερο χρέος των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, που ανέρχεται στα 113,2 δισ. ευρώ, ανεβάζοντας το συνολικό ύψος των οφειλών στα 337,4 δισ. ευρώ. Βασικό εργαλείο για τη ρύθμιση του ληξιπρόθεσμου χρέους αποτελεί ο εξωδικαστικός μηχανισμός και σύμφωνα με στοιχεία της Γενικής Γραμματείας Ιδιωτικού Χρέους, μέχρι τον Δεκέμβριο του 2023 έχουν πραγματοποιηθεί 12.025 ρυθμίσεις για οφειλές προς χρηματοδοτικούς φορείς και δημόσιο για σύνολο αρχικών οφειλών 4,36 δισ. ευρώ. Το προηγούμενο έτος οι επιτυχείς ρυθμίσεις και οι νέες υποβολές αιτήσεων σημείωσαν νοούμερα-ρεκόρ, γεγονός που σύμφωνα με το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας αντανακλούν τη δυναμική του συγκεκριμένου εργαλείου που αξιοποιείται σημαντικά από τους οφειλότες και συμβάλλει ουσιαστικά στη διαχείριση και απομείωση του ιδιωτικού χρέους. Συγκεκριμένα, στον απολογισμό του τελευταίου εξαμήνου φαίνεται ότι δίνονται μέσω του εργαλείου κατά μέσον όρο 950 ρυθμίσεις ανά μήνα, ενώ το συνεχές ενδιαφέρον αντικατοπτρίζεται και από τον ρυθμό εκκίνησης νέων αιτήσεων στην πλατφόρμα, που ξεπερνούν τις 3.500 κάθε μήνα. Με βάση την τελευταία αναφορά πρόοδου για τον Δεκέμβριο του 2023, σε τροχιά ρύθμισης βρίσκονται οφειλές 18 δισ. ευρώ. Οι περισσότερες αιτήσεις αφορούν πολίτες με ύψος οφειλών που κυμαίνεται στο εύρος 50.000-200.000 ευρώ. Από την ανάλυση των ρυθμίσεων προκύ-

Βασικό εργαλείο για τη ρύθμιση των οφειλών αποτελεί ο εξωδικαστικός μηχανισμός.

πτει ότι το 45% των ρυθμίσεων οφειλών προς χρηματοδοτικούς φορείς λαμβάνουν «κούρεμα» πάνω από 30%, ενώ για οφειλές προς το Δημόσιο, το αντίστοιχο ποσοστό αιτήσεων που λαμβάνει «κούρεμα» πάνω από 30% είναι 33%. Με τον πρόσφατο νόμο 5072/2023 θεσμοθετήθηκαν επιπλέον βελτιώσεις του εξωδικαστικού μηχανισμού, προβλεπώντας κατ' αρχάς την αυτόματη και υποχρεωτική αποδοχή των ρυθμίσεων από τράπεζες και Δημόσιο για τους ευάλωτους. Επιπλέον, αναμένονται σχετικές υπουργικές αποφάσεις για την βελτίωση του αλγορίθμου που θα επιφέρει ακόμη υψηλότερο «κούρεμα» (έως 28%), 3% σταθερό επιτόκιο για 3 έτη για όλες τις ρυθμίσεις, καθώς και αξιοποίηση

του εργαλείου από πρόσωπα που κληρονόμησαν οφειλές προς το Δημόσιο και έχουν βεβαιωθεί εις βάρος επιχειρήσεων που έχουν κλείσει. Επιπλέον, θεσμοθετήθηκαν δικλίδες προστασίας για τους δανειολήπτες με την επιβολή συγκεκριμένων υποχρεώσεων στις εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις (servicers). Συγκεκριμένα θα πρέπει:

- Να διαθέτουν κατάλληλους μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου.
- Να εφαρμόζουν κατάλληλη πολιτική που διασφαλίζει συμμόρφωση με τους κανόνες για την προστασία των δανειοληπτών και την αντιμετώπισή τους με δίκαιο και επιμελή τρόπο, μεταξύ άλλων, με το να λαμβάνεται υπόψη η οικονομική κατάστασή τους.
- Να εφαρμόζουν ειδικές εσωτερικές διαδικασίες που διασφαλίζουν την καταγραφή και τη διεκπεραίωση των παραπόνων των δανειοληπτών.

Παράλληλα ενισχύονται οι μηχανισμοί εποπτείας σε ό,τι

αφορά τη λειτουργία των συγκεκριμένων εταιρειών από την Τράπεζα της Ελλάδος, το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και δη τη Γενική Γραμματεία Χρηματοπιστωτικού Τομέα και Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους, καθώς και την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Ο εξωδικαστικός μηχανισμός λειτουργεί συμπληρωματικά με άλλες πολιτικές που εφαρμόζονται για τη διαχείριση του προβλήματος της υπερχρέωσης. Μια τέτοια πολιτική είναι και οι ρυθμίσεις που γίνονται σε διμερές επίπεδο μεταξύ οφειλετών και πιστωτών. Σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση των εταιρειών διαχείρισης από δάνεια και πιστώσεις, το 2022 πραγματοποιήθηκαν πάνω από 27 δισ. ευρώ ρυθμίσεις και 8 δισ. ευρώ αναταξινομήθηκαν και επέστρεψαν στα υψή χαρτοφυλάκια των τραπεζών, ενώ στο διάστημα Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου 2023 πραγματοποιήσαν ρυθμίσεις ύψους 5,1 δισ. ευρώ.

Μπαίνουν σε ρύθμιση κυρίως οι μικρές οφειλές προς την εφορία

Του **ΠΡΟΚΟΠΗ ΚΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Οι μικροί οφειλότες του Δημοσίου με χρέη έως 10.000 ευρώ είναι αυτοί που προσπαθούν να αποπληρώσουν τις οφειλές τους, ρυθμίζοντας το ποσό που χρωστούν. Από το ποσό των 20.000 ευρώ και πάνω τα ποσοστά αποπληρωμής οφειλών ή ένταξης σε ρύθμιση είναι πολύ μικρά, όπως προκύπτει από τα στοιχεία της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων.

Η ίδια εικόνα καταγράφεται και στις επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα, πολλοί από τους οφειλότες με χρέη από 10.000 έως 100.000 ευρώ έχουν ενταχθεί σε κάποια ρύθμιση, ενώ αντιθέτως οι έχοντες χρέη άνω των 200.000 ευρώ ρυθμίζουν τα χρέη τους σε πολύ μικρό ποσοστό.

Σημειώνεται ότι πάνω από 1.000.000 ευρώ οφείλουν 9.198 φορολογούμενοι, με το χρέος τους να ξεπερνάει τα 81,9 δισ. ευρώ. Ωστόσο, το ποσό που έχουν ρυθμίσει ανέρχεται σε μόλις 100 εκατ. ευρώ.

Οι μεγάλοι οφειλότες του Δημοσίου επιδεικνύουν αδιαφορία για πολλούς λόγους. Για παράδειγμα, στην «Ακρόπολις Χρηματοπιστωτική» έχουν επιβληθεί πρόστιμα που σήμερα, μετά τα πρόστιμα και τις προσαυξήσεις, έχουν φθάσει τα 13,2 δισ. ευρώ. Όπως γίνεται αντιληπτό, το χρέος αυτό δεν πρόκειται να εισπραχθεί ποτέ. Επίσης, υπάρχουν και οφειλότες που έχουν αποβιώσει ή επιχειρήσεις που έχουν κλείσει. Τα χρέη των αποβιωσάντων προφανώς τα έχουν αποποιωθεί οι κληρονόμοι, ενώ οι ιδιοκτήτες και οι μέτοχοι όσων επιχειρήσεων έχουν βάλει λουκέτο δεν πρόκειται να πληρώσουν το ελλειμμάτο.

Επίσης, οι επιχειρήσεις στις οποίες επιβάλλονται σήμερα μεγάλα πρόστιμα ως επί το πλείστον κλείνουν μην καταβάλλοντας και σε αυτήν περίπτωση τα χρέη προς το Δημόσιο. Επίσης, μεταξύ των μεγάλων οφειλετών βρίσκονται ακόμη και σήμερα, για παράδειγμα, η Ολυμπιακή Αεροπορία (υπηρεσίες) με χρέη 2,2 εκατ. ευρώ, η Πειραιϊκή Παιδική με χρέη 620 εκατ. ευρώ κ.λπ. Σημειώνεται ότι εντός του 2023 διαγράφηκε χρέος του ΟΣΕ ύψους 10,4 δισ. ευρώ.

Το πλήθος των νομικών προσώπων που οφείλουν πάνω από 1 εκατ. ευρώ έχει φθάσει στις 5.626, τα οποία χρωστούν συνολικά 56,3 δισ. ευρώ.

Όπως προκύπτει από την ανάλυση των στοιχείων της ΑΑΔΕ: • Το υψηλότερο ποσοστό των συνολικών ρυθμιζόμενων οφειλών (24,3%) εντοπίζεται στο εύ-

ρος των 500 με 10.000 ευρώ, ενώ εντός αυτού του εύρους το ποσοστό των ρυθμιζόμενων οφειλών αγγίζει το 26,7% για ποσά από 3.000 έως 5.000 ευρώ.

Τα νομικά πρόσωπα ρυθμίζουν κατά κύριο λόγο οφειλές στο εύρος από 10.000 έως 100.000 ευρώ (ποσοστό 29,5%).

- Χαμηλά ποσοστά ρύθμισης οφειλών διαπιστώνονται τόσο σε μικρά ποσά οφειλές (ιδιαίτερα κάτω από 500 ευρώ) όσο και σε υψηλά ποσά οφειλές (άνω των

Ο αριθμός των νομικών προσώπων που οφείλουν πάνω από 1 εκατ. ευρώ φτάνει στις 5.626. Συνολικά χρωστούν 56,3 δισ. ευρώ.

Από το ποσό των 20.000 ευρώ και άνω τα ποσοστά αποπληρωμής οφειλών ή ένταξης σε ρύθμιση είναι πολύ μικρά.

20.000 ευρώ για φυσικά πρόσωπα και άνω των 150.000 ευρώ για νομικά πρόσωπα). Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), από τα 105,7 δισ. ευρώ που ανέρχεται το συνολικό ληξιπρόθεσμο χρέος, μόλις 4,5 δισ. ευρώ είναι ρυθμιζόμενα. Δηλαδή, το 3,87% του συνολικού χρέους ή το 5% του πραγματικού εισπραξιμού χρέους (μετά την αφαίρεση των ανεπίδεκτων εισπραχθέντων που ανέρχονται σε 26,3 δισ. ευρώ) έχει ενταχθεί σε κάποια ρύθμιση. Ο καλύτερος τρόπος για να διασφαλίσει το Δημόσιο τα συμφέροντά του είναι οι κατασχέσεις εις χείρας τρίτων, δηλαδή επί της ουσίας οι δεσμεύσεις τραπεζικών λογαριασμών. Πριν από το τέλος του 2023 είχαν εφαρμοστεί μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης σε 74.893 οφειλότες και, σύμφωνα με τους υπολογισμούς της ΑΑΔΕ, υπάρχει η δυνατότητα ανάλογων κινήσεων σε τουλάχιστον 550.000 ακόμη, προφανώς όχι μόνο στη διάρκεια του 2024.

Εντός του στόχου το πρωτογενές πλεόνασμα για το 2023

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Προς επίτευξη του στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα γενικής κυβέρνησης 1,1% του ΑΕΠ και ίσως λίγο υψηλότερο δείχνουν τα στοιχεία εκτέλεσης κρατικού προϋπολογισμού 2023 που δημοσιεύθηκαν την περασμένη Δευτέρα, αλλά και το ταμειακό αποτέλεσμα της Τράπεζας της Ελλάδος που ανακοινώθηκε την Τετάρτη, ενώ ανάλογη εκτίμηση κάνουν και οικονομικοί αναλυτές. Κάπως πιο απαισιόδοξη είναι η εκτίμηση για τον ρυθμό ανάπτυξης, για τον οποίο στο οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης εκτιμούν ότι θα κλείσει κοντά στην πρόβλεψη για 2,4% το 2023, αλλά ίσως και λίγο χαμηλότερα, ενώ οι αναλυτές τον τοποθετούν κοντά στο 2%, ίσως λίγο υψηλότερα, δηλαδή δεν απέχουν πολύ. Η εκτίμηση για το 2023 προκύπτει από τους πρόσδρομους δείκτες, κυρίως την επιβράδυνση της κατανάλωσης. Για το 2024, οι εκτιμήσεις μεταξύ κυβέρνησης και των περισσότερων αναλυτών απέχουν. Η

Τα τελευταία στοιχεία επιβεβαιώνουν ότι η δυναμική δημιουργίας πλεονασμάτων είναι σταθερή.

κυβερνητική πρόβλεψη αναφέρει ρυθμό ανάπτυξης 2,9%, ενώ οι αναλυτές εκτιμούν ένα ρυθμό κοντά στον φετινό, 2% ή λίγο υψηλότερα. Σε κάθε περίπτωση, ο ρυθμός ανάπτυξης του 2024 θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την πρόβλεψη για αύξηση των επενδύσεων και δη των δημοσίων, οι επενδύσεις το 2024 θα αυξηθούν κατά 15,1% έναντι 7,1% το 2023, ένα δύσκολο στοίχημα. Γι' αυτό, όπως επισημαίνεται, ένας ρυθμός λίγο πάνω από 2% δεν παύει να είναι ικανοποιητικός, αν συγκριθεί με το 0,6% που προβλέ-

Για το 2024, οι εκτιμήσεις μεταξύ κυβέρνησης και των περισσότερων αναλυτών απέχουν. Η κυβέρνηση αναφέρει ρυθμό ανάπτυξης 2,9%, ενώ οι αναλυτές εκτιμούν ένα ρυθμό κοντά στον φετινό, 2% ή λίγο υψηλότερα.

πεται για την Ευρωπαϊκή Ένωση για το 2023 (και 1,3% για το 2024, βάσει των φθινοπωρινών προβλέψεων της Κομισιόν). Όσον αφορά τη δημοσιονομική πορεία, τα στοιχεία επιβεβαιώνουν ότι η δυναμική δημιουργίας πλεονασμάτων είναι σταθερή. Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Τράπεζας της Ελλάδος, το ταμειακό αποτέλεσμα της κεντρικής διοίκησης για την περίοδο Ιανουαρίου - Δεκεμβρίου 2023 παρου-

σίασε έλλειμμα 2,685 δισ. ευρώ έναντι ελλείμματος 12,664 δισ. ευρώ την αντίστοιχη περίοδο του 2022. Το αποτέλεσμα αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στα έσοδα, τα οποία, σύμφωνα πάντα με την ανακοίνωση της κεντρικής τράπεζας, σε επίπεδο τακτικού προϋπολογισμού ήταν 62,744 δισ. ευρώ, πολύ υψηλότερα από τα 55,440 δισ. ευρώ τον προηγούμενο χρόνο. Συγκράτηση υπήρξε και στις δαπάνες, οι οποίες διαμορφώθη-

καν σε 62,195 δισ. ευρώ έναντι 64,303 δισ. ευρώ ένα χρόνο πριν. Το πρωτογενές αποτέλεσμα της κεντρικής διοίκησης ήταν πλεόνασμα 3,724 δισ. ευρώ έναντι ελλείμματος 6,607 δισ. ευρώ τον προηγούμενο χρόνο. Το πρωτογενές αποτέλεσμα του κρατικού προϋπολογισμού ήταν πλεόνασμα 5,295 δισ. ευρώ έναντι ελλείμματος 5,266 δισ. ευρώ.

Σύμφωνα, εξάλλου, με την ανακοίνωση των στοιχείων εκτέλεσης κρατικού προϋπολογισμού του υπουργείου Οικονομικών, το πρωτογενές αποτέλεσμα, σε επίπεδο κρατικού προϋπολογισμού, σε τροποποιημένη ταμειακή βάση διαμορφώθηκε σε πλεόνασμα 3,692 δισ. ευρώ.

Στο υπουργείο Εθνικής Οικονομίας επισημαίνουν ότι τα έσοδα του Δεκεμβρίου κινήθηκαν ακριβώς στον στόχο που είχε θέσει ο προϋπολογισμός του 2024 και αν αυτό συνεχιστεί και τους δύο πρώτους μήνες του 2024 (μέρος των εσόδων των οποίων αφορά το αποτέλεσμα του 2023) και δεν υπάρξουν μεγάλες διαφοροποιή-

σεις με τις εθνικολογιστικές προσαρμογές που θα επιφέρουν η ΕΛΣΤΑΤ και η Eurostat στο πλαίσιο της Διαδικασίας Υπερβολικού Ελλείμματος (EDP) τον Απρίλιο, ο στόχος του 2023 θα επιτευχθεί και ίσως υπάρξει και κάποια μικρή υπέρβαση. Αυτό θα φανεί στη δημοσίευση των αποτελεσμάτων από τη Eurostat τον Απρίλιο. Από και πέρα το υπουργείο στοχεύει σε συνεχή πρωτογενή πλεονάσματα 2,1% του ΑΕΠ από το 2024 και κάθε χρόνο, και αυτό θα αποτυπωθεί στο Πρόγραμμα Σταθερότητας 2025-2028 που θα καταθέσει τον Απρίλιο.

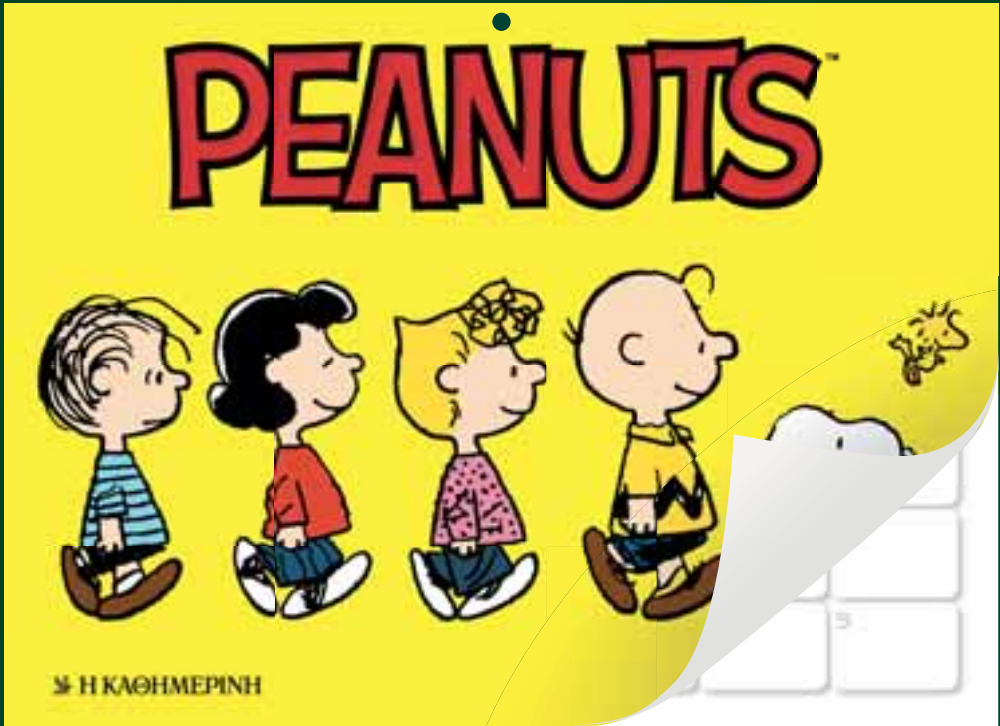
Το προηγούμενο Πρόγραμμα Σταθερότητας προέβλεπε πρωτογενές πλεόνασμα 2,1% του ΑΕΠ το 2024, 2,3% του ΑΕΠ το 2025 και 2,5% του ΑΕΠ το 2026, χωρίς όμως να συνυπολογίζονται τα μέτρα που είχε εξαγγείλει προεκλογικά η κυβέρνηση. Σύμφωνα με πηγές του υπουργείου, το 2,1% του ΑΕΠ θεωρείται αρκετό και αναμένεται ότι θα είναι συμβατό με τις απαιτήσεις που θα θέσει το νέο Σύμφωνο Σταθερότητας.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ 2024

ΔΩΡΟ ΜΕ ΤΗΝ
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

© 2024 Peanuts Worldwide LLC

ΚΥΡΙΑΚΗ
28/1

Η Airbus διατηρεί για 5η χρονιά την πρωτιά έναντι της Boeing

Ο ευρωπαϊκός κολοσσός καταλαμβάνει πλέον τα δύο τρίτα της αγοράς

Τη μερίδα του λέοντος στην παγκόσμια αγορά αεροσκαφών απέσπασε για πέμπτη χρονιά ο ευρωπαϊκός γίγαντας αεροναυπηγικής Airbus, ισχυροποιώντας τη θέση του ως ο μεγαλύτερος κατασκευαστής αεροπλάνων στον κόσμο έναντι της αμερικανικής Boeing. Ο κολοσσός με έδρα την Τουλούζη παρέδωσε περισσότερα αεροσκάφη και εξασφάλισε περισσότερες παραγγελίες το 2023, την ώρα που η Boeing δίνει μάχη για να περιορίσει τις ζημιές, μετά τα σαρωτικά προβλήματα ασφαλείας στα αεροσκάφη τύπου 787 Max. Στο μακροχρόνιο μπρά ντε φερ μεταξύ των δύο μεγάλων αντιπάλων της αεροναυπηγικής, η Airbus αποκτάει πλέον ξεκάθαρο προβάδισμα. «Η αγορά δεν μοιράζεται πλέον 50-50, αλλά η Airbus καταλαμβάνει τα δύο τρίτα και η Boeing το ένα τρίτο. Επενδυτές, χρηματοδότες και πελάτες βλέπουν στην Airbus μια εταιρεία που διευθύνεται από ικανούς ανθρώπους. Η αντίθεση με την Boeing είναι μεγάλη», εξηγεί ο Ρίτσαρντ Αμπουλάφια, διευθύνων σύμβουλος της AeroDynamic Advisory.

Το περιστατικό με την αποκόλληση πόρτας από ένα αεροσκάφος 737 Max 9 της Alaska Airlines, που οδήγησε στην καθήλωση όλων των αεροσκαφών τέτοιου τύπου, ήταν το τελευταίο σε μια σειρά προβλημάτων ασφαλείας με πρωταγωνίστρια την Boeing, με αποκορύφωμα δύο πολύνεκρες συντριβές το 2018 και το 2019 που συνέβαλαν εμμέσως στην προώθηση

Η Airbus παρέδωσε 661 αεροπλάνα το 2023, ελαφρώς λιγότερα από αυτά που είχε ως στόχο, αλλά περισσότερα από τα 480 αεροσκάφη που παρέδωσε η Boeing.

της Airbus, μιας κοινοπραξίας με εργοστάσια και γραφεία σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες.

Οι μετοχές της εκτινάχθηκαν, αφού ο CEO της, Γκιγιόμ Φορί, είπε ότι η ευρωπαϊκή εταιρεία εξασφάλισε 2.094 παραγγελίες για νέα αεροσκάφη το 2023, τα περισσότερα σε διάστημα ενός έτους. Αυτά περιλαμβάνουν τα δημοφιλή μονόκλιτα αεροπλάνα A320neo, τον κύριο ανταγωνιστή του 737 Max. Οι δύο εταιρείες μαζί, σημειωτέον, κατασκευάζουν τη συντριπτική πλειονότητα των εμπορικών αεροσκαφών παγκοσμίως και «τρέχουν» να καλύψουν το έδαφος, καθώς οι αεροπορικές εταιρείες επεκτείνουν μαζικά τους στόλους τους λόγω της αυξανόμενης ζήτησης

μετά την πανδημία. Η Airbus δεν είναι βέβαια άμαθη σε κρίσεις. Εν μέσω πανδημίας βίωσε προβλήματα εφοδιαστικής αλυσίδας που την ανάγκασαν να μειώσει την παραγωγή και να απολύσει εργαζομένους, καταγράφοντας ζημιές ύψους 1 δισ. ευρώ. Το 2019 σταμάτησε να κατασκευάζει το σούπερ-τζάμπο A380, καθώς οι εταιρείες ζητούσαν μικρότερα μοντέλα, ενώ το 2020 ρύθμισε μια έρευνα για διαφθορά καταβάλλοντας 4 δισ. ευρώ.

Μετά το περιστατικό της 5ης Ιανουαρίου με το Max 9, οι μετοχές της Boeing έχουν υποχωρήσει έως 20% παρά το γεγονός ότι ο διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας, Ντέιβιντ

Κάλκουν, είχε εκφράσει ελπίδες ότι το 2024 θα είναι χρονιά δυναμικής επιστροφής. Πληροφορίες αποκάλυψαν μια τεράστια πίεση στο εσωτερικό της Boeing για να ανταγωνιστεί το αεροσκάφος A320neo της Airbus, μια ταχύτατα ανερχόμενη, αποδοτική από πλευράς καυσίμων, επιτυχία που έπιασε την Boeing απροετοίμαστη. Η απόφασή της να κατασκευάσει το Max ως παραλλαγή του 737, επειδή θα ήταν γρηγορότερο, ευκολότερο και φθηνότερο από το να ξεκινήσει από το μηδέν, επηρέασε, όπως όλα δείχνουν, τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη του αεροπλάνου.

Εμπόδιο και για τους δύο κολοσσούς παραμένουν τα προβλήματα στην εφοδιαστική αλυσίδα. Η Airbus παρέδωσε 661 αεροπλάνα το 2023, ελαφρώς λιγότερα από αυτά που είχε ως στόχο, αλλά περισσότερα από τα 480 αεροσκάφη που παρέδωσε η Boeing. Με τον παγκόσμιο στόλο να αναμένεται να αυξηθεί κατά ένα τρίτο την επόμενη δεκαετία – οι αερομεταφορείς αναμένεται να λειτουργήσουν 36.000 αεροσκάφη μέχρι το 2033, από περίπου 27.400 εμπορικά αεροσκάφη σήμερα–, και οι δύο εταιρείες προσπαθούν να αυξήσουν τον όγκο μακροπρόθεσμα. Η Airbus φιλοδοξεί να αυξήσει την παραγωγή του A320neo σε 75 τζετ τον μήνα το 2026, ενώ η Boeing σχεδιάζει να αυξήσει την παραγωγή των 737 σε 50 τον μήνα μέχρι το 2025.

NEW YORK TIMES

Ακυρώθηκε το deal μεταξύ JetBlue Airways και Spirit Airlines

Η κατάρρευση της συμφωνίας των 3,8 δισ. δολαρίων μεταξύ της JetBlue Airways και της Spirit Airlines λόγω ανησυχίας ως προς την αντιμονοπωλιακή νομοθεσία δημιουργεί αναταράξεις στους δύο αερομεταφορείς, φέρνει αλλαγές στα ταξίδια χαμηλού κόστους και πλήττει την υστεροφημία του CEO της JetBlue, Ρόμπιν Χέις, καθώς οδεύει προς την έξοδο. Η απόφαση ενός ομοσπονδιακού δικαστή να ακυρώσει την εξαγορά σημαίνει ότι η JetBlue δεν θα μπει στη λίστα με τους τέσσερις μεγάλους αερομεταφορείς των ΗΠΑ (United Airlines, American Airlines, Delta και Southwest Airlines) που διαθέτουν απaráμιλλη τιμολογιακή ισχύ και διoικούν πολύ μεγαλύτερους στόλους. Και τέλος, αναγκάζει τη μελλοντική διευθύνουσα σύμβουλο της JetBlue, Τζοάνα Γκέρατι, η οποία αναλαμβάνει καθήκοντα τον επόμενο μήνα, να διαχειριστεί την ήττα.

Η κατάρρευση της συμφωνίας, ωστόσο, μπορεί να μην είναι τόσο άσχημη είδηση για τους επενδυτές της JetBlue. Η εταιρεία δεν θα χρειαστεί να ξοδέψει δισ. δολάρια και δεν θα επιβαρυνθεί με μια low cost αεροπορική, καθώς μειώνεται η ζήτηση για φθηνές θέσεις, με μειωμένες παροχές στη μεταπανδημική εποχή. Η μετοχή της αυξήθηκε σχεδόν 5% μετά την είδηση της ακύρωσης. «Η εταιρεία ήθελε να εξαγοράσει τη Spirit σε μια εποχή που οι ναύλοι εσωτερικού στις ΗΠΑ υποχωρούν, ένας πιθανός δείκτης υπερβολικής χωρητικότητας», λέει ο Τζορτζ Φέργιουσον, αναλυτής της Bloomberg Intelligence. «Ο χρόνος και το κόστος τροποποιήσιμης του στόλου της Spirit θα ήταν πιθανότατα υψηλά και η συγχώνευση των δύο κόσμων θα ήταν πρόκληση».

Για τη Spirit, οι συνέπειες φαίνο-

νται τραγικές. Οι μετοχές της μειώθηκαν στο μισό την Τρίτη (16/1), καταγράφοντας τη χειρότερη απώλεια στην Ιστορία, και υποχώρησαν κατά 18% επιπλέον στις προκαταρκτικές συναλλαγές της περασμένης Τετάρτης. Μια πιθανή εξαγορά ισοδυναμούσε με σανίδα σωτηρίας για τον υπό κατάρρευση αερομεταφορέα, ο οποίος σύμφωνα με παράγοντες της αγοράς αντιμετωπίζει πιθανότατα την προοπτική πτώχευσης. Οι εξαγορές θεωρούνται ο καλύτερος τρόπος ανάπτυξης σε μια αγορά με σοβαρά εμπόδια στην επέκταση. Οι κολοσσοί Boeing και Airbus έχουν εκκρεμείς παραγγελίες για χρόνια στο μέλλον, δίνοντας στους αερομεταφορείς περιορισμένες επιλογές να αποκτήσουν νέα αεροπλάνα άμεσα.

Οι μικρότερες αεροπορικές εταιρείες δυσκολεύονται επίσης να προσλάβουν πιλότους. Η Spirit είχε μόλις πάνω από 200 αεροπλάνα στο τέλος του 2023 και περίπου 3.000 πιλότους, ένας στόλος που θα ενίσχυε σημαντικά την JetBlue. Η κατάρρευση της συμφωνίας δείχνει ότι οι συγχωνεύσεις για χάρη της γρήγορης ανάπτυξης δεν αποτελούν επιλογή αυτή τη στιγμή, υποστηρίζουν παράγοντες της αγοράς. Η σύγχρονη αεροπορική βιομηχανία των ΗΠΑ χτίστηκε σε μεγάλο βαθμό μέσω της ενοποίησης, συμπεριλαμβανομένων των Delta και Northwest Airlines, United και Continental και American και US Airways. Η τάση αυτή, όμως, έχει σταματήσει τα τελευταία χρόνια, καθώς το υπουργείο Δικαιοσύνης υπό την κυβέρνηση Μπάιντεν ακολούθησε πιο επιθετική στάση ενάντια σε συμφωνίες που θα μπορούσαν να βλάψουν τους καταναλωτές αυξάνοντας τις τιμές και μειώνοντας τον ανταγωνισμό.

BLOOMBERG

FROM ARI ASTER DIRECTOR OF HEREDITARY AND MIDSOMMAR

JOAQUIN PHOENIX
BEAU IS AFRAID
FROM HIS DARKEST FEARS COMES THE GREATEST ADVENTURE

ΚΥΡΙΑΚΗ 21 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 21:00

BEAU IS AFRAID / Ο ΜΠΟ ΦΟΒΑΤΑΙ
ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΚΩΜΩΔΙΑ

Ο Μπο, ένας πράσος αλλά φοβερά αγχώδης άντρας, μαθαίνει ότι η μητέρα του ίσως έχει πεθάνει. Ξεκινώντας ένα επικίνδυνο ταξίδι για το πατρικό του, έρχεται αντιμέτωπος με τους χειρότερους του φόβους.

Το Κανάλι Διατίθεται:

cablenet
Θέση: 101

cyta vision
Θέση: 49

MOVIES
www.movies.com

MESIMVRIA
www.mesimvria.com

ΚΑΝΕ ΠΑΙΓΝΙΔΙ
ΣΤΕΛΛΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
10:00-12:00

ΣΠΟΡ FM 95.0
ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

Αυξήσεις μισθών κατά 4,7% φέτος στην Ευρωζώνη «βλέπει» η ΕΚΤ

Σε κίνδυνο οι μειώσεις επιτοκίων και ο στόχος για τον πληθωρισμό

Οι **εργαζόμενοι** στην Ευρώπη προσβλέπουν σε αυξήσεις μισθών που θα αναπληρώσουν όσο εισόδημα έχουν χάσει εξαιτίας του πληθωρισμού και της ακρίβειας. Οι αυξήσεις στις αποδοχές τους, όμως, μπορεί να ενισχύσουν μεν την αγοραστική τους δύναμη, αλλά θα υπονομεύσουν τις προσπάθειες της ΕΚΤ να επαναφέρει τον πληθωρισμό στον στόχο του 2%. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της ΕΚΤ, οι μισθοί στην Ευρωζώνη θα αυξηθούν φέτος κατά μέσον όρο 4,6%, πολύ περισσότερο από μια αύξηση 3% που η τράπεζα θεωρεί συμβατή με την επίτευξη του στόχου 2% για τον πληθωρισμό.

Οι πιέσεις των εργαζομένων συνεχίζονται και οι πλέον πρόσφατες συμφωνίες των συνδικάτων με τις εργοδοσίες προβλέπουν σαφώς μεγαλύτερες αυξήσεις. Ανάμεσά τους η συμφωνία για αυξήσεις 4,5% στους μισθούς των εργαζομένων στα εμπορικά καταστήματα της Ισπανίας και στα καταστήματα ΙΚΕΑ, αυξήσεις μισθών 5% στη γαλλική ενεργειακή Total Energies και 6,6% για τους εργαζομένους στους σιδηροδρόμους της Ολλαν-

δίας. Και η πλέον εντυπωσιακή αύξηση αποδοχών είναι αυτή που συμφώνησε στη Γαλλία η Uber, να ανεβάσει την ωριαία αμοιβή των οδηγών κατά 17,6%. Οι συμφωνίες για αυξήσεις των μισθών

Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της τράπεζας, μια αύξηση 3% θα ήταν συμβατή με την επίτευξη του στόχου 2% για τον πληθωρισμό.

ενδέχεται να σταθούν εμπόδιο στις μειώσεις των επιτοκίων του ευρώ, που οι χρηματαγορές προεξοφλούν πως θα αρχίσουν από τον Απρίλιο, αν και ήδη η πρόεδρος και τα στελέχη της ΕΚΤ προειδοποίησαν πως δεν πρόκειται να προχωρήσουν σε μείωση του κόστους δανεισμού πριν από το καλοκαίρι. «Βλέπουμε τις αυξήσεις των τιμών να κινούνται προς το 3%, αλλά μέσα από έναν ανώμαλο δρόμο», σχολιάζει σχε-

Τα εργατικά συνδικάτα στην Ευρώπη προχωρούν σε κινητοποιήσεις για να διεκδικήσουν αυξήσεις στους μισθούς και να αναβαθμίσουν το βιοτικό επίπεδο των εργαζομένων. Στη γαλλική ενεργειακή EdF οι εργαζόμενοι ζητούν αυξήσεις 6% και απειλούν με απεργίες. Την ίδια στιγμή, εργαζόμενοι στους σιδηροδρόμους της Γερμανίας απέρριψαν την αύξηση 11% που τους παραχώρησε η εργοδοσία και ζήτησαν να συνδυαστεί με μείωση των εβδομαδιαίων ωρών εργασίας.

τικό ο Ρίμον Λίντον, οικονομολόγος στην Τράπεζα της Ιρλανδίας. Όταν αυξάνονται οι μισθοί αυξάνεται και το κόστος των επιχειρήσεων, όπως και το εισόδημα των νοικοκυριών. Οι δύο αυτοί παράγοντες εξωθούν ανοδικά τις τιμές και αναγκάζουν την ΕΚΤ να αυξάνει τα επιτόκια. Από την πλευρά τους τα συνδικάτα βλέπουν να αποκλιμακώνεται σταδιακά ο πληθωρισμός, η ανεργία να παραμένει σε χαμηλά επίπεδα και τα περιθώρια κέρδους των επιχειρήσεων να βρίσκονται στα ύψη και θεωρούν πως αυτός ο συνδυασμός αποτελεί την καλύτερη και ενδεχομένως την τελευταία ευκαιρία τους να διασφαλίσουν αυξήσεις στους μισθούς και να αναβαθμίσουν το βιοτικό επίπεδο των εργαζομένων. Γι' αυτό και έχουν πάρει θέσεις μάχης, δεδομένου ότι οι πραγματικοί τους μισθοί έχασαν το 5% της αξίας τους τη διετία 2022-2023 και έπειτα

από δεκαετίες που τα εργατικά συνδικάτα είχαν χάσει την επιρροή και την ισχύ τους. Ανάμεσα στις εταιρείες που ήδη αντιμετωπίζουν κύμα απεργιών στις μονάδες τους στην Ευρώπη συγκαταλέγονται η Tesla και η Amazon. Ο δείκτης Wage Tracker, που αναφέρεται στις εξελίξεις των μισθών και τον οποίο παρακολουθεί συστηματικά η ΕΚΤ, σημείωσε τον Δεκέμβριο άνοδο στο 3,8% από το 3,7% του Νοεμβρίου και υποδηλώνει ότι επείκονται νέες αυξήσεις μισθών. Ήδη έχει αυξηθεί ο βασικός μισθός κατά 3,4% στη Γερμανία, κατά 3,8% στην Ολλανδία και κατά 5% στην Ισπανία.

Όπως τονίζει ο Μάρτιν Χέπνερ, καθηγητής στο Ινστιτούτο Max-Planck της Κολωνίας, «τα πάντα κατατείνουν σε έναν νέο γύρο αυξήσεων των μισθών». Πράγματι, τα εργατικά συνδικάτα έχουν ενθαρρυνθεί από τις έλλειψεις προσωπικού που πα-

ρουσιάζστηκαν εν μέσω πανδημίας και μόλις τώρα αρχίζουν να περιορίζονται και επιδιώκουν να αντιστρέψουν την πορεία αποδυναμώσής τους και μείωσης των μελών τους, που επιταχύνθηκε μέσα στη δεκαετία του 1990 παράλληλα με την παγκοσμιοποίηση. Στη γαλλική ενεργειακή EdF οι εργαζόμενοι ζητούν αυξήσεις μισθών 6% και απειλούν με απεργίες και κινητοποιήσεις. Την ίδια στιγμή ορισμένοι εργαζόμενοι στους σιδηροδρόμους της Γερμανίας απέρριψαν την αύξηση 11% που τους παραχώρησε η εργοδοσία και απαιτήσαν να συνδυαστεί με μείωση των εβδομαδιαίων ωρών εργασίας. Ορισμένοι από τους υπαλλήλους της Amazon στην Ισπανία προκήρυξαν απεργία για την κρίσιμη περίοδο των εορτών, ενώ η Tesla αντιμετώπισε συντονισμένους αποκλεισμούς των μονάδων της στις σκανδιναβικές

χώρες. Είναι σαφές πως τα συνδικάτα βλέπουν να έχουν διαπραγματευτικό πλεονέκτημα, αλλά όπως τονίζει ο Λούτσιο Μπακάρο, καθηγητής στο Ινστιτούτο Max Planck, αυτές οι δυναμικές διεκδικήσεις καλύτερων μισθών μπορεί να γίνουν μπουμεραγκ, αν αναγκάσουν την ΕΚΤ να διατηρήσει τα επιτόκια σε υψηλά επίπεδα για περισσότερο καιρό προκειμένου να κάμψει τη ζήτηση. Μέχρι στιγμής, πάντως, δεν υπάρχουν ενδείξεις πως επίκειται ο φαύλος κύκλος των αυξήσεων μισθών που οδηγούν σε άνοδο του πληθωρισμού, όπως επισήμανε ο οικονομολόγος της ΕΚΤ, Μάριο Σεντένο. Και οι περισσότερες επιχειρήσεις αναμένεται να απορροφήσουν το αυξημένο κόστος των μισθών εν μέρει και εξαιτίας της στασιμότητας που χαρακτηρίζει τώρα την ευρωπαϊκή οικονομία.

REUTERS

Μειώνεται ο μέσος όρος ωρών εργασίας των νέων και των ανδρών στην Ευρώπη

Το **νόημα** της ζωής φαίνεται πως βρίσκουν όλο και περισσότεροι, καθώς μειώνονται οι ώρες εργασίας, κυρίως στην Ευρώπη, μια τάση στην οποία πρωτοστατούν οι άνδρες και οι φοιτητές, σύμφωνα με μελέτη του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ).

«Τρία χρόνια μετά την κρίση του κορωνοϊού, η απασχόληση και οι συνολικές ώρες έχουν ανακάμψει πλήρως, αλλά ο μέσος όρος ωρών ανά εργαζόμενο όχι», αναφέρουν οι συγγραφείς της μελέτης με τίτλο «Dissecting the Decline in Average Hours Worked in Europe», η οποία συγκρίνει τα σημερινά στοιχεία με αυτά πριν από την περίοδο της πανδημίας, αλλά κοιτάει και πριν από αυτή.

Σημαντικό είναι το γεγονός πως, όπως συμπεραίνουν, αυτή η τάση «δεν είναι κυκλική, αλλά κυρίως δομική, καθώς διευρύνει τη μακροπρόθεσμη τάση που προϋπήρχε της COVID-19» και «φαίνεται απίθανο» να αντιστραφεί στο μέλλον.

Αυτή η τάση είναι δομική και όχι κυκλική, καταδεικνύει έρευνα του ΔΝΤ.

Όπως υπογραμμίζει η έκθεση, που βασίζεται σε στοιχεία της Eurostat, οι συνολικές ώρες εργασίας στην Ευρώπη είναι τώρα παρόμοιες με εκείνες του 2019 και σε ορισμένες περιπτώσεις χαμηλότερες, αλλά αυτό δεν ισχύει για τις μέσες ώρες εργασίας ανά εργαζόμενο, οι οποίες βρίσκονται ελαφρώς κάτω από τις 37 σε εβδομαδιαίο επίπεδο.

«Ο μέσος όρος των ωρών εργασίας στις ανεπτυγμένες οικονομίες ακολουθεί μια μακροπρόθεσμη πτωτική τάση από τον 19ο αιώνα. Γενικότερα, οι μέσες ώρες εργασίας στις χώρες του ΟΟΣΑ μειώθηκαν κατά περίπου 0,5% ετησίως μεταξύ της δεκαετίας του 1870 και των αρχών της δεκαετίας του 2000», υπογράμμισαν

Ο μέσος όρος ωρών εργασίας ανά εργαζόμενο στην Ευρώπη βρίσκεται ελαφρώς κάτω από τις 37 ώρες σε εβδομαδιαίο επίπεδο, σύμφωνα με το ΔΝΤ.

οι ερευνητές, σύμφωνα με την El País. Η συρρίκνωση του μέσου χρόνου εργασίας συγκεντρώνεται σε τρεις ομάδες: στους νέους, στους άνδρες γενικά, αλλά και συγκεκριμένα στους άνδρες με μικρά παιδιά. «Στην περίπτωση των νέων, η αύξηση της συχνότητας των εργαζομένων με μερική απασχόληση που σπουδάζουν

ταυτοχρόνως μπορεί να εξηγήσει τη μείωση. Για τους άνδρες γενικά, συμπεριλαμβανομένων εκείνων με μικρά παιδιά, η μείωση αφορά τόσο τους εργαζομένους με πλήρη όσο και αυτούς με μερική απασχόληση [...] Αυτό το εύρημα είναι εκπληκτικά συνεπές σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες», αναφέρει η μελέτη του ΔΝΤ.

Η ανάλυση υπογραμμίζει ότι οι άνδρες συνεχίζουν να εργάζονται περισσότερες ώρες (39,9 ώρες) κατά μέσο όρο από τις γυναίκες (34,7 ώρες), «αλλά αυτό το χάσμα μεταξύ των φύλων έχει συρρικνωθεί με την πάροδο του χρόνου, όπως και το χάσμα των φύλων στο ποσοστό απασχόλησης». Πίσω από αυτό το φαινόμενο κρύβεται το γεγονός ότι οι γυναίκες συνεχίζουν να αναλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος της φροντίδας των παιδιών. Επιπλέον, οι ώρες εργασίας των γυναικών με παιδιά έχουν αυξηθεί ελαφρώς.

Δίνοντας έμφαση σε άλλες δημογραφικές ομάδες, η μελέτη του ΔΝΤ υπογραμμίζει επίσης ότι οι εργαζόμενοι 55 έως 64 ετών και αυτοί 65 ετών και άνω «έχουν δει αύξηση στα μερίδια απασχόλησής τους, καθώς αυξήθηκαν οι ηλικίες συνταξιοδότησης στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, αλλά ο μέσος όρος των ωρών μειώθηκε και γι' αυτούς».

Η μελέτη επισημαίνει επίσης ότι οι μεταβολές του χρόνου ερ-

γασίας είναι πιο έντονες στις πλουσιότερες χώρες από ό,τι σε εκείνες με χαμηλότερο ΑΕΠ.

Ετσι, η έκθεση προβλέπει ότι ο μέσος όρος των ωρών εργασίας θα συνεχίσει να μειώνεται στις ευρωπαϊκές χώρες, με ρυθμό που θα εξαρτηθεί από την παραγωγικότητα και την αύξηση των μισθών, «με διαφορετικές ταχύτητες μεταξύ των χωρών».

Όσο περισσότερη παραγωγικότητα και προστιθέμενη αξία στην οικονομική δραστηριότητα, τόσο πιο έντονες αναμένονται οι μεταβολές. «Μεσοπρόθεσμα, οι περισσότερες οικονομικές προβλέψεις, συμπεριλαμβανομένων αυτών του ΔΝΤ, δείχνουν μέτρια αύξηση παραγωγικότητας για οικονομίες στην προηγμένη Ευρώπη, οπότε η μείωση των ωρών θα ήταν επίσης «μέτρια».

Μακροπρόθεσμα, το ΔΝΤ προειδοποιεί για τον βασικό ρόλο που θα παίξει η τεχνητή νοημοσύνη, καθώς και τα μέτρα που υιοθετήθηκαν για τον περιορισμό της υπερθέρμανσης του πλανήτη.

Μαθήματα καλών τρόπων για τους εργαζομένους

Η **επιστροφή** στο γραφείο, μετά την πανδημία, φαίνεται ότι βρίσκει τους εργαζομένους απροετοίμαστους. Έχοντας περάσει τα τελευταία χρόνια δουλεύοντας από το σπίτι με τις πιτζάμες τους, πολλοί από αυτούς δεν γνωρίζουν πια, όχι μόνο πώς πρέπει να ντυθούν αλλά και πώς πρέπει να φερθούν σε έναν χώρο εργασίας. Γι' αυτό και μεγάλες εταιρείες αναγκάζονται να τους κάνουν μαθήματα καλής συμπεριφοράς.

Πάνω από 60% των αμερικανικών επιχειρήσεων θα αναθέσουν σε ειδικούς καλών τρόπων να εκπαιδεύσουν τους υπαλλήλους τους σε θέματα όπως το πώς να ντύνονται στο γραφείο, πώς να μιλούν με τους πελάτες και πώς να συμπεριφέρονται στους κοινούς χώρους, σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας της Resume Builder ανάμεσα σε 1.500 επικερφείς εταιρειών στις ΗΠΑ. Καθώς

Πάνω από 60% των αμερικανικών επιχειρήσεων θα αναθέσουν σε ειδικούς καλών τρόπων να εκπαιδεύσουν τους υπαλλήλους τους.

διαπιστώνουν ότι πολλοί εργαζόμενοι κοιτάζουν αμήχανα τους συναδέλφους τους ή ντύνονται ακόμη σαν να δουλεύουν από τον καναπέ του σπιτιού τους, οι προϊστάμενοι θέλουν πάνω απ' όλα να τους μάθουν πώς να κάνουν μια ευγενική συζήτηση. Ψηλά στην ατζέντα τους είναι επίσης το πώς να ντύνονται ώστε να αποπνέουν επαγγελματισμό, πώς να γράφουν emails, πώς να συμπεριφέρονται

στο διάλειμμα για μεσημεριανό, αλλά και πώς να κοιτάζουν τους άλλους χωρίς να τους κάνουν να νιώθουν άβολα. «Υπάρχουν πολλές παρεξηγήσεις γύρω από το τι είναι αποδεκτό στο γραφείο, επομένως η εφαρμογή και εκτέλεση ενός σχεδίου θα φέρει τους πάντες στο ίδιο επίπεδο», λέει ένας προϊστάμενος, που ανάγκασε τους υπαλλήλους του να παρακολουθήσουν μαθήματα καλής συμπεριφοράς, σύμφωνα με το Fortune. «Είχαμε αυξημένα παράπονα για εχθρικό εργασιακό περιβάλλον και διαμαρτυρίες από πελάτες για τη συμπεριφορά συγκεκριμένων υπαλλήλων», εξηγεί ένας άλλος. Παρότι πολλά από τα μαθήματα αυτά μοιάζουν αυτονόητα, φαίνεται ότι μετά την πανδημία, δεν είναι για όλους. Η Generation Z –πολλά από τα μέλη της οποίας ξεκίνησαν να δουλεύουν μέσα σε συνθήκες lockdown

και τηλεργασίας– δυσκολεύεται ιδιαίτερα με την επιστροφή στο γραφείο. Οι τέσσερις μεγάλες εταιρείες συμβούλων –Deloitte, PwC, KPMG και EY– προσφέρουν μαθήματα σε όλους τους juniors που προσλαμβάνουν, όπως για παράδειγμα στο πώς να μιλούν σε ένα meeting. Πολλοί προϊστάμενοι διαπιστώνουν ότι οι εκπρόσωποι της νέας γενιάς, που τώρα μπαίνουν στην αγορά εργασίας, συχνά δεν ξέρουν πώς να συζητούν, να διαφωνούν ή να συνεργάζονται με άτομα που μπορεί να έχουν διαφορετικές απόψεις.

Γι' αυτό και κάποια πανεπιστήμια αναλαμβάνουν να μάθουν στους φοιτητές τους τις δεξιότητες αυτές, την ώρα που οι σπουδαστές στην Ιαπωνία παίρνουν μαθήματα ακόμη και για το πώς να χαμογελούν, αφότου το πρόσωπό τους ήταν κρυμμένο πίσω από μια μάσκα για τόσα χρόνια.

Οι τέσσερις μεγάλες εταιρείες συμβούλων –Deloitte, PwC, KPMG και EY– προσφέρουν μαθήματα σε όλους τους juniors που προσλαμβάνουν, όπως για παράδειγμα στο πώς να μιλούν σε ένα meeting.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Δίκαιοι φόροι για να διαρραγεί η κυριαρχία των κροίσων

Της ΚΙΑΡΑ ΠΟΥΤΑΤΟΥΡΟ*

Αυτές τις ημέρες άνδρες με ακριβή κοστούμια συζητούν για τη διοίκηση του κόσμου στο Νταβός και ενδεχομένως η επιβολή φορολογίας να δαμάσει την εξουσία τους. Πλησιάζουμε στο σημείο να εμφανιστεί ο πρώτος τρισεκατομμυριούχος στον κόσμο και όχι να τερματίσουμε τη φτώχεια. Γιατί; Το οικονομικό μας σύστημα ευνοεί τους ολιγάρχηδες πλουσιότερους, συχνά αρσενικού γένους, που βασιλεύουν σε αυτό. Έρευνα της Oxfam αποκαλύπτει ότι οι πέντε πλουσιότεροι άνθρωποι στον κόσμο έχουν σχεδόν διπλασιάσει τις περιουσίες τους από το 2020, καθώς και ότι ένας τρισεκατομμυριούχος είναι ο διευθύνων σύμβουλος ή ο κύριος μέτοχος σε επτά από τις δέκα μεγαλύτερες εταιρείες του κόσμου. Η συγκέντρωση πλούτου και το μονοπώλιο είναι οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Από την τεχνολογία μέχρι τα φαρμακευτικά προϊόντα γινόμαστε μάρτυρες του τρόπου με τον οποίο οι σύγχρονοι άνδρες των μονοπωλίων συσσωρεύουν τεράστιες περιουσίες και επιρροή. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι πέντε πλουσιότεροι διόγκωσαν τον πλούτο τους με ρυθμό 6 εκατ. ευρώ την ώρα από το 2020. Αυτό αντιστοιχεί σε συσσωρευμένο πλούτο άνω των 400 δισ. ευρώ, ποσό ισοδύναμο με το ήμισυ του προϋπολογισμού για την παιδεία σε όλη την Ε.Ε.

Συχνά, βέβαια, πίσω από τους τρισεκατομμυριούχους βρίσκονται μεγάλες εταιρείες που αποκομίζουν απροσδόκητα κέρδη. Το 2023 ήταν το πιο κερδοφόρο γι' αυτές. Συγκεκριμένα, 22 από τα κεντρικά γραφεία των μεγαλύτερων διεθνών εταιρειών στην Ε.Ε. πραγματοποίησαν καθαρά κέρδη 172 δισ. ευρώ το 12μηνο Ιουλίου 2022 - Ιουνίου 2023, ήτοι 66% υψηλότερα από το 2018-2021. Αυτά τα κέρδη διοχετεύονται στους πολύ πλούσιους ιδιοκτήτες τους, οι οποίοι στη συνέχεια μπορούν ποικιλοτρόπως να αποκτήσουν επιρροή. Οι τρισεκατομμυριούχοι και οι εταιρείες τους μπορούν να πληρώσουν στρατούς με λομπίστες για να επηρεάσουν τους διαμορφωτές πολιτικής, ώστε να θεσπίσουν νόμους προς όφελός τους. Μπορούν να αποφασίσουν ποια έργα ή τομείς εξασφαλίζουν επενδύσεις ή δάνεια και ποιοι όχι, δι-

ότι το πλουσιότερο 1% κατέχει άνω του 40% των παγκόσμιων χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένων ομολόγων και μετοχών. Ακόμα, επηρεάζουν την κοινή γνώμη ελέγχοντας σημαντικά μέσα ενημέρωσης. Επί παραδείγματι, ο Γάλλος τρισεκατομμυριούχος Μπερνάρ Αρνό, ο δεύτερος ευπορότερος στον κόσμο, διοικεί μία αυτοκρατορία πολυτελών ειδών και, επιπλέον, έχει τα μεγαλύτερα μέσα ενημέρωσης της Γαλλίας, τους ομίλους Les Échos και Le Parisien.

Οι εταιρείες γεννούν ανισότητες, αποκομίζουν κέρδη, αποφεύγουν φόρους, ιδιωτικοποιούν τις κρατικές υπηρεσίες και υποκινούν την κλιματική κατάρρευση. Η ανάλυση της Oxfam δείχνει ότι τα τελευταία δύο χρόνια, 800 εκατομμύρια εργαζόμενοι σε όλο τον κόσμο έχασαν 1,4 τρις. ευρώ από τον πληθωρισμό, ήτοι 25 ημέρες χαμένων μισθών κατά κεφαλήν. Εν τω μεταξύ, οι εταιρείες διανέμουν το 80% των κερδών ρεκόρ τους στους ήδη πλούσιους μετόχους τους.

Οι δε εταιρείες ορυκτών καυσίμων επωφελούνται από τις δραστηριότητές τους, που σκοτώνουν τη Γη, παρεμποδίζοντας την πρόοδο στην επείγουσα δράση για το κλίμα. Τα καλά νέα είναι ότι μπορούμε να το σταματήσουμε αυτό. Χρειάζεται οι κυβερνήσεις να ανακτήσουν τον έλεγχο. Οι δίκαιοι φόροι είναι ζωτικής σημασίας για να διαρραγεί η κυριαρχία των τρισεκατομμυριούχων και να διασφαλίσουμε ότι η οικονομία μας λειτουργεί και για τους απλούς ανθρώπους. Ένας φόρος 2%-5% για τους πολυεκατομμυριούχους και τους τρισεκατομμυριούχους της Ε.Ε. θα απέφερε ετησίως 300 δισ. ευρώ, ποσό επαρκές να καλύψει το 40% του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ε.Ε. Αυτός ο μικρός φόρος θα ενίσχυε τα κρατικά ταμεία για την καταπολέμηση της ανισότητας, αλλά θα έκανε επίσης τους πλούσιους ρυπαίνοντες να πληρώσουν για τον ρόλο τους στην κλιματική κρίση.

* Η κ. Κίαρα Πουτατούρο είναι αναπληρώτρια διευθύντρια του γραφείου Oxfam Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το άρθρο δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα της Social Europe, socialeurope.eu.

Αναταραχή στις τράπεζες των ΗΠΑ για τα μεγαλύτερα αποθεματικά

Ζητούν από τις ρυθμιστικές αρχές να επανεξετάσουν τους αυστηρότερους κανόνες

Της ΕΜΙΛΙΑ ΦΛΙΤΕΡ
THE NEW YORK TIMES

Μια απίθανη συμμαχία τραπεζών, εκπροσώπων κοινοτήτων και οργανώσεων κατά των φυλετικών διακρίσεων ασκεί πιέσεις στις ρυθμιστικές αρχές των ΗΠΑ ζητώντας να επανεξετάσουν το σχέδιό τους για επιβολή αυστηρότερων κανόνων στις αμερικανικές τράπεζες που θα τις προστατεύουν από τυχόν ζημιές. Οι ρυθμιστικές αρχές ζητούν να αυξηθεί το ύψος των αποθεματικών κεφαλαίων που θα πρέπει να διατηρούν οι τράπεζες ώστε να είναι θωρακισμένες σε περίπτωση εκτάκτου ανάγκης και να μη χρειαστεί να διασωθούν με χρήματα των φορολογουμένων όπως έγινε στη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008. Έχουν πειστεί πως είναι ανάγκη να έχουν μεγαλύτερα αποθεματικά μετά την κατάρρευση που προκάλεσαν οι αυξήσεις των επιτοκίων σε τρεις μεσαίου μεγέθους αμερικανικές τράπεζες και σε μια μικρότερη το 2023.

Οι τράπεζες υποστηρίζουν μονίμως πως η υποχρέωση να διατηρούν μεγαλύτερο αποθεματικό υπονομεύει την ανταγωνιστικότητά τους και περιορίζει τον δανεισμό με αποτέλεσμα να πλήττεται η ανάπτυξη. Το ενδιαφέρον είναι πως αυτή τη φορά οι τράπεζες έχουν με το μέρος τους ομάδες που παραδοσιακά δεν συντάσσονται με τον κλάδο. Ανάμεσά τους συνταξιοδοτικά ταμεία, όμιλοι πράσινων ενέργειας και άλλοι που ανησυχούν για τις οικονομικές παρενέργειες.

Η Fed, η Ομοσπονδιακή Αρχή Ασφάλισης Καταθέσεων και το Γραφείο Ελέγχου του Νομίσματος, οι υπηρεσίες που θα καθορίσουν τους τελικούς κανόνες, θέλουν να εναρμονίσουν τους κανόνες που θα διέπουν τις αμερικανικές τράπεζες με εκείνους της διεθνούς Επιτροπής της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία. Η Επιτροπή της Βασιλείας δεν έχει άμεση εξουσία αλλά οι ρυθμιστικές αρχές ακολουθούν τις συστάσεις της ελπίζοντας πως η συμφωνία για το ύψος των αποθεματικών που θα διατηρούν οι τράπεζες θα αποτρέψει μια νέα κρίση. Οι επίμαχοι κανόνες θα ισχύουν μόνον για όσα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν ενεργητικό τουλάχιστον 100

Η Fed, η Ομοσπονδιακή Αρχή Ασφάλισης Καταθέσεων και το Γραφείο Ελέγχου του Νομίσματος θέλουν να εναρμονίσουν τους κανόνες που θα διέπουν τις αμερικανικές τράπεζες με εκείνους της διεθνούς Επιτροπής της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία, ελπίζοντας πως η συμφωνία για το ύψος των αποθεματικών που θα διατηρούν οι τράπεζες θα αποτρέψει μια νέα κρίση.

Τα λόμπι των τραπεζών υποστηρίζουν πως υπονομεύεται η ανταγωνιστικότητά τους και περιορίζεται ο δανεισμός, με αποτέλεσμα να πλήττεται η ανάπτυξη.

δισ. δολαρίων, ενώ ορισμένοι από αυτούς είναι κομμένοι και ραμμένοι στα μέτρα των πολύ μεγάλων τραπεζών που θεωρούνται συστημικά κρίσιμες. Οι ρυθμιστικές αρχές όπως και παράγοντες του κλάδου χαρακτηρίζουν τους κανόνες «Βασιλεία III Το τέλος του Παιχνιδιού», επειδή είναι η προσπάθεια της αμερικανικής κυβέρνησης να εφαρμόσει όσα πρότεινε η Επιτροπή της Βασιλείας το 2017.

Την περασμένη Τρίτη δύο λόμπι των τραπεζών έστειλαν στις Αρχές επιστολή 300 σελίδων στην οποία απαριθμούν τους λόγους που οι προτεινό-

μενοι κανόνες θα στρέψουν τον δανεισμό στις σκιώδεις τράπεζες, θα μειώσουν τη ρευστότητα στην αγορά και θα προκαλέσουν «σημαντική και μόνιμη μείωση του ΑΕΠ και της απασχόλησης». Οι τράπεζες ανησυχούν ιδιαίτερα για τους νέους κανόνες που αφορούν τα στεγαστικά δάνεια καθώς θα τις υποχρεώσουν να δίνουν πολύ μεγαλύτερη προσοχή στα χαρακτηριστικά κάθε δανείου και σε ορισμένες περιπτώσεις να καταχωρίζουν ορισμένα δάνεια ως πολύ πιο επισφαλή σε σύγκριση με την τρέχουσα τακτική τους. Διαμαρτύρονται πως έτσι θα αναγκαστούν να διακόψουν τον δανεισμό προς όποιον επιδοξο δανειολήπτη δεν θεωρούν επαρκώς αξιόχρεο. Στην περίπτωση αυτή θα πληγούν όσοι θέλουν να αγοράσουν σπίτι για πρώτη φορά και όσοι δεν έχουν σταθερή συνεργασία με τράπεζες μεταξύ των οποίων και οι μαύροι που συνήθως υφίστανται ρατσιστικές διακρίσεις. Έτσι, η Εθνική Συμμαχία Επενδύσεων στην Κοινωνία που ασκεί πιέσεις στις

τράπεζες για να δραστηριοποιηθούν περισσότερο στις γειτονιές των μαύρων και των ισπανόφωνων προειδοποιεί πως οι «απροκάλυπτα επιθετικές απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας στις προτάσεις της Βασιλείας III θα μειώσουν σημαντικά τα στεγαστικά δάνεια στα χαμηλά εισοδήματα».

Τα συνταξιοδοτικά ταμεία υποστηρίζουν πως οι νέοι κανόνες θα αναγκάσουν τις τράπεζες να τα χειριστούν κατά αθέμιτο τρόπο, θεωρώντας ότι είναι πιο επισφαλή από όσο είναι στην πραγματικότητα. Οι παρατηρητές εκτιμούν ότι οι επικρίσεις θα αναγκάσουν τελικά τις ρυθμιστικές αρχές να προχωρήσουν σε ουσιαστικές αλλαγές στις προτάσεις. Δεν συμφωνούν, πάντως, όλοι για το πώς θα είναι το μέλλον με τους νέους κανόνες. Η οργάνωση «Αμερικανοί για τη χρηματοπιστωτική μεταρρύθμιση» επικαλείται έρευνα, σύμφωνα με την οποία οι τράπεζες δανείζουν περισσότερο, όχι λιγότερο, όταν διαθέτουν περισσότερα αποθεματικά κεφάλαια.

Πρόστιμα 5,8 δισ. δολ. σε fintech και εταιρείες crypto το 2023

Υψηλότερα πρόστιμα σε σχέση με ολόκληρο το παραδοσιακό χρηματοπιστωτικό σύστημα δέχθηκαν για πρώτη φορά πέρυσι οι εταιρείες κρυπτονομισμάτων και οι fintech διεθνώς για ελλείψεις ελέγχους και κανονισμούς.

Προσπαθώντας να περιορίσουν τις ροές μαύρου χρήματος, οι ρυθμιστικές αρχές σε ολόκληρο τον κόσμο επέβαλαν πέρυσι πρόστιμα ύψους 5,8 δισ. δολαρίων σε αυτού του είδους τις οντότητες, ενώ το αντίστοιχο ποσό για το υπόλοιπο σύστημα ανήλθε στα 835 εκατ. δολάρια, στο χαμηλότερο επίπεδο της τελευταίας δεκαετίας. Από το συνολικό ποσό, τα 4,3 δισ. δολάρια αφορούσαν μόνο την Binance, το μεγαλύτερο ανταλλακτήριο κρυπτονομισμάτων στον κόσμο, ένα πρόστιμο το οποίο και θεωρήθηκε προειδοποίηση των αμερικανικών αρχών προς εταιρείες crypto για τυχόν «χαλαρούς» κανονισμούς.

Πάντως, η τεράστια απόκλιση του ύψους των προστίμων που επιβλήθηκε στις δύο κατηγορίες αντανακλά περισσότερο τις κακές πρακτικές που ακολουθούν οι νεότερες πτυχές του οικονομικού συστήματος και όχι οποιαδήποτε βελτίωση στις παραδοσιακές τράπεζες.

Συνολικά, τα πρόστιμα για ξέπλυμα μαύρου χρήματος και άλλα οικονομικά εγκλήματα πέρυσι αυξήθηκαν κατά τουλάχιστον 30% σε ετήσια βάση αγγίζοντας τα 6,6 δισ. δολάρια, παραμένοντας όμως πολύ χαμηλότερα από την κορύφωση των 11,3 δισ. δολαρίων του 2015.

Ο αριθμός των προστίμων προς εταιρείες κρυπτονομισμάτων και πληρωμών πλήθυνε σημαντικά το 2023. Ειδικότερα, τα ανταλλακτήρια κατέγραψαν 11 πρόστιμα έναντι του μέσου όρου της περασμένης πενταετίας που ανερχόταν σε λιγότερα

από δύο πρόστιμα τον χρόνο. Επίσης, οι εταιρείες πληρωμών δέχθηκαν 27 πρόστιμα έναντι πέντε κατά μέσον όρο που σημειωνόνταν τα προηγούμενα πέντε χρόνια.

«Οι περισσότερες δικαιοδοσίες δεν έχουν ακόμη ρυθμίσει τις εταιρείες κρυπτονομισμάτων σύμφωνα με τα παγκόσμια πρότυπα, επομένως περιμένουμε περαιτέρω πρόστιμα σε αυτό το πεδίο», σχολίασε στους Financial Times ο David Lewis, πρώην επικεφαλής της Διεθνούς Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF) και υψηλόβαθμο στέλεχος της συμβουλευτικής Kroll. «Αυτή η έλλειψη εποπτείας και ορθής ρύθμισης προκαλεί πραγματικά ανησυχία, καθώς οι κίνδυνοι που απορρέουν από τα κρυπτονομίσματα συνεχίζουν να αυξάνονται και οι εγκληματικές ψάχνουν να εκμεταλλευθούν παραθυράκια όπου μπορούν», συμπλήρωσε ο ίδιος.

Notice: Tender for Quality/Compliance Control for the Provision of Aviation Security Services at Larnaka and Pafos International Airports

Hermes Airports invites proponents from qualified parties to provide Quality/Compliance Control for the Provision of Aviation Security Services at Larnaka and Pafos International Airports. Successful proponents will have the privilege to use dedicated space at the airports.

The Tender will close on 19th February 2024 at 16:00

For a copy of the tender documents please contact:
Panayiota Fiakkou, email: panayiota.fiakkou@hermesairports.com
copying Lucas Papaleontiou, email: lucas.papaleontiou@hermesairports.com
or visit the Hermes' Website at www.hermesairports.com

Ράλι στις τιμές των ακινήτων στον Πειραιά

Αυξήθηκαν πάνω από 30% το τέταρτο τρίμηνο του 2023, όταν στην υπόλοιπη χώρα η μέση άνοδος ήταν 11,9%

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Με **τριπλάσιο** ρυθμό σε σχέση με το σύνολο της χώρας «έτρεξαν» οι μέσες ζητούμενες τιμές πώλησης κατοικιών στον Πειραιά και τα προάστιά του, κατά τη διάρκεια του 2023, καθιστώντας τα ακίνητα που βρίσκονται πέριξ του μεγαλύτερου λιμανιού της χώρας, «πρωταθλητές». Σύμφωνα με τα στοιχεία σχετικής ανάλυσης του Spitogatos Insights, κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2023, ο δείκτης SPI (Spitogatos Property Index) σημείωσε αύξηση κατά 11,9% στο σύνολο της χώρας, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2022.

Ωστόσο στον Πειραιά και ιδίως στις πιο δημοφιλείς περιοχές του, η αύξηση των ζητούμενων τιμών ήταν τριπλάσια. Συγκεκριμένα, στην περιοχή Καλλιπολη - Φρεαττύδα, η μέση ζητούμενη τιμή αυξήθηκε κατά 36,3% σε μόλις 12 μήνες, φτάνοντας τα 2.700 ευρώ/τ.μ. Μεγάλη αύξηση

Συνωστισμός ξένων επενδυτών σε Καστέλλα και Πασαλιμάνι, καθώς η τιμή της «χρυσής βίζας» παραμένει στις 250.000 ευρώ.

κατά 36% σημειώθηκε επίσης στη Δραπετσώνα. Συνολικά, η περιοχή του Πειραιά (κέντρο) ενισχύθηκε κατά 23% (2.175 ευρώ/τ.μ.), ενώ στα προάστια του Πειραιά, η μέση αύξηση διαμορφώθηκε σε 25,6% (1.800 ευρώ/τ.μ.).

Μεγάλες αυξήσεις κατά 35,2% και 33,3%, αντίστοιχα, καταγράφηκαν επίσης στο Νέο Ψυχικό (4.145 ευρώ/τ.μ.), όπως επίσης και στο Ίλιον (2.000 ευρώ/τ.μ.), εξέλιξη που οφείλεται όχι μόνο στη ζήτηση, αλλά και στην αύξηση των νεόδμητων κατοικιών που διατέθηκαν προς πώληση. Το φαινόμενο του Πειραιά όμως έχει άλλη εξήγηση και αυτή έγκειται στις αλλαγές που έγιναν πέρυσι στο πρόγραμμα «Χρυσή Βίζα». Ο διπλασιασμός του ελάχιστου ορίου επένδυσης από τις 250.000 στις 500.000 ευρώ στο κέντρο της Αθήνας, στα βόρεια και τα νότια προάστια,

είχε ως αποτέλεσμα να έχουν σχεδόν εκμηδενιστεί οι αγοραπωλησίες από ξένους στις περιοχές αυτές (που αναζητούν και άδεια παραμονής), στρέφοντας όλη τη ζήτηση από το εξωτερικό σε πολύ λίγες περιοχές της Αττικής, όπως είναι ο Πειραιάς, όπου το όριο διατηρήθηκε στις 250.000 ευρώ. Σύμφωνα με τον κ. Αλέξανδρο Ρισβά, επικεφαλής του δικηγорικού γραφείου Ρισβά & Συνεργάτες, που δραστηριοποιείται στον τομέα των προγραμμάτων επενδυτικής μεταναστευσης, «τους τελευταίους μήνες, πράγματι διαπιστώνουμε μια μεγάλη στροφή των πελατών μας προς την περιοχή του Πειραιά. Ωστόσο το επενδυτικό ενδιαφέρον αφορά μόνο τα καλά σημεία του Πειραιά, όπως η Καστέλλα και το Πασαλιμάνι, και μόνο ακίνητα τα οποία είτε είναι νεόδμητα είτε πλήρως ανακαινισμένα. Παρ' όλα αυτά, όντως διαπιστώνουμε

και εμείς ότι υπάρχουν υπερβολικές απαιτήσεις ορισμένων ιδιοκτητών για παλιά ακίνητα σε προάστια της πόλης του Πειραιά, που δεν πρόκειται να προσελκύσουν επενδυτές».

Αντίστοιχα, ο κ. Δημήτρης Μελαχροινός, διευθύνων σύμβουλος του Spitogatos, σημειώνει ότι «η περιορισμένη προσφορά ακινήτων, σε συνδυασμό με την αυξημένη ζήτηση, εγκόρια και διεθνή, πιέζουν συνεχώς τις τιμές προς τα πάνω. Μάλιστα σε κάποιες περιοχές, όπως ο Πειραιάς και τα προάστιά του, οι τιμές ανέβηκαν με ιδιαίτερα υψηλό ρυθμό κατά το δεύτερο μισό του 2023, λόγω των αλλαγών στο πρόγραμμα της Golden Visa».

Όπως εξηγεί ο κ. Ρισβάς, πρόκειται για μια στρέβλωση που έχει δημιουργηθεί στην αγορά εξαιτίας του αποκλεισμού του μεγαλύτερου μέρους της Αττικής, λόγω της αύξησης

του επενδυτικού ορίου, με αποτέλεσμα όλη η ζήτηση να «συνωστίζεται» σε πολύ λίγες περιοχές, δημιουργώντας έτσι έναν «πληθωρισμό» τιμών. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Πειραιάς δεν αποτελούσε ιδιαίτερα δημοφιλές σημείο για τους αγοραστές μέσω του προγράμματος «Χρυσή βίζα» στο παρελθόν, καθώς αυτοί προτιμούσαν περιοχές του κέντρου της Αθήνας, που βρίσκονται κοντά στην Ακρόπολη, ή τα νότια προάστια, που προσφέρουν πρόσβαση στο παραλιακό μέτωπο. Αυτά τα σημεία ήταν και οι βασικοί «υποδοχείς» των επενδυτών.

Τα παραπάνω στοιχεία επιβεβαιώνονται και από το «μέτωπο» των μεταβιβάσεων. Σε πρόσφατη έρευνα της εταιρείας παροχής υπηρεσιών ακινήτων ΤΟΡΟ GES ΙΚΕ, που ανέλυσε τα δεδομένα του Μητρώου Αξιών Μεταβιβάσεων Ακινήτων της

Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2023 ο Πειραιάς αναδείχθηκε σε «πρωταγωνιστή», σημειώνοντας αύξηση του αριθμού των πράξεων αγοραπωλησίας κατοικιών κατά 65%. Παράλληλα, η μέση αξία των ακινήτων που μεταβιβάστηκαν, σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2022, σημείωσε αύξηση κατά 143%!

Ο Πειραιάς ξεχωρίζει και σε ό,τι αφορά τις τιμές ενοικίασης, καθώς στην περιοχή Καμίνια - Παλαιά Κοκκινιά, η μέση ζητούμενη τιμή καταγράφηκε αύξηση κατά 32,2% σε 8,8 ευρώ/τ.μ., ενώ στην περιοχή Καλλιπολη - Φρεαττύδα, η μέση τιμή άγγιξε τα 10 ευρώ/τ.μ., έχοντας αυξηθεί κατά 24,4% μέσα σε 12 μήνες. Μεγάλη αύξηση εντοπίζεται επίσης στα Πετράλωνα με 24,6% και μέση τιμή 10,9 ευρώ/τ.μ.

Πολυτελείς κατοικίες

Εν τω μεταξύ, ιδιαίτερα θετικές παραμένουν και για το 2024 οι προοπτικές της ελληνικής αγοράς πολυτελών κατοικιών, με βάση σχετική έκθεση της Sotheby's International Realty, που αναλύει την εικόνα 83 αγορών διεθνώς. Όπως αναφέρει ο πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος της Greece Sotheby's International Realty, Σάββας Σαββαΐδης, «η ελληνική αγορά πολυτελών ακινήτων βρίσκεται σε φάση μετάλλαξης, προσελκύοντας ένα ευρύ και διεθνές φάσμα αγοραστών. Συγκεκριμένα, προσελκύει διεθνείς επενδυτές από περιοχές όπως η Κεντρική Ευρώπη, η Αίγυπτος και η Αυστραλία, ανοίγοντας νέες προοπτικές για τον κλάδο». Πρόκειται για ανθρώπους που, μέχρι πρότινος, δεν είχαν την Ελλάδα στη «λίστα» των πιθανών χωρών επένδυσης για την αγορά πολυτελών κατοικίας. Σημαντικό ρόλο για την εξέλιξη αυτή διαδραματίζει το γεγονός ότι η ελληνική οικονομία συνεχίζει να βρίσκεται σε τροχιά ανάκαμψης, σε αντίθεση με την αβεβαιότητα που έχει πλήξει άλλες οικονομίες. Παράλληλα, όπως επισήμανε ο κ. Σαββαΐδης, «η ευκολότερη πρόσβαση σε δάνεια, σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια, εκτιμάται ότι θα αποτελέσει κίνητρο για περισσότερες αγοραστές να επενδύσουν στα πολυτελή ακίνητα της Ελλάδας». Σύμφωνα με τον κ. Σαββαΐδη, μία ανεκρόμενη τάση στη διεθνή αγορά είναι και η στροφή των ενδιαφερομένων σε μικρότερες και πιο εύχρηστες κατοικίες, εξέλιξη που επιτρέπει στους αγοραστές να εξετάσουν επιλογές σε ορισμένες από τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της χώρας, αλλά και νησιά.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Τι μας λένε τα δημογραφικά για τις τάσεις των ακινήτων

Όταν κάποιος θέτει το ερώτημα για το ποιες είναι οι τάσεις στην αγορά των ακινήτων, τότε αυτός που ερωτάται σχεδόν αυτόματα νιώθει πως πρέπει να εστιάσει την προσοχή του στις τιμές. Δεν λέω, οι τιμές είναι ένα σημαντικό στοιχείο τέτοιων αναλύσεων, αλλά η ζωή γίνεται πολύ πιο ενδιαφέρουσα όταν κοιτάζουμε ένα σωρό άλλες παραμέτρους, αφήνοντας την προσφορά και τη ζήτηση να κάνουν τη δουλειά τους στον καθορισμό των τιμών.

Άλλωστε το να βγουν δέκα μεσίτες, εκτιμητές και developers να πουν την άποψή τους για το πού νιώθουν πως θα πάνε οι τιμές το επόμενο διάστημα, πολύ λίγο θα συνεισφέρει στην τελική απόφαση μιας επίμονης επενδυτικής κίνησης από τον μέσο επενδυτή ή αγοραστή. Μπορώ μετά βεβαιότητας να πω πως ένα προκαθορισμένο γεγονός που θα εφαρμοστεί μετά από μια συγκεκριμένη ημερομηνία μπορεί να έχει πολύ μεγαλύτερη επίδραση, παρά η γνώμη κάποιων επαγγελματιών του τομέα.

Κλασικό παράδειγμα είναι η αλλαγή σε μια φορολόγηση μετά από μια καθορισμένη φορολογία. Αν μετά από αυτή την ημερομηνία τίθεται σε εφαρμογή μια φορολογική επιβάρυνση (π.χ. αύξηση στον ΦΠΑ), τότε το αγοραστικό κοινό θα τρέξει πριν τη νέα ρύθμιση να αγοράσει

για να κλειδώσει τον χαμηλότερο συντελεστή ΦΠΑ. Αυτό θα αυξήσει –ενδεχομένως– πρόσκαιρα τη ζήτηση, δημιουργώντας μια στιγμιαία εκτίναξη στις τιμές πριν την ημερομηνία αυτή. Και το αντίθετο μπορεί να συμβεί. Αν σήμερα ανακοινωθεί ότι μετά από ένα μήνα τίθεται σε εφαρμογή μια φορολογική ελάφρυνση (π.χ. μείωση στον ΦΠΑ), τότε το αγοραστικό κοινό θα περιμένει την αλλαγή μετά την ημερομηνία εφαρμογής για να αγοράσει, παγώνοντας έτσι την αγορά από σήμερα για ένα μήνα. Κατά την άποψή μου, πιο ενδιαφέρον είναι να απαντηθεί το ερώτημα αν ο μέσος Κύπριος θα ζει τα επόμενα χρόνια σε μεγάλα ή μικρότερα σπίτια ή σε μικρά ή μεγαλύτερα διαμερίσματα. Παράλληλα, υπάρχουν δεκάδες άλλα πράγματα που θα μπορούσαν να διερευνηθούν, όπως: τι απαιτήσεις σε βαθμό πολυτέλειας επιδιώκει ο μέσος αγοραστής, πόσο τεχνολογικά προηγμένο θέλει το σπίτι του και μέχρι ποιο επίπεδο ενεργειακής απόδοσης είναι διατεθειμένος να πετύχει. Απαντήσεις σε ερωτήματα όπως αυτά, ρίχνουν φως στο πού θα οδεύσει η αγορά τα επόμενα χρόνια, τόσο από πλευράς προσφοράς όσο και από πλευράς ζήτησης, αλλά το κυριότερο είναι πως αποκτούμε εικόνα κατεύθυνσης έτσι ώστε το προϊόν που παράγεται να ανταποκρίνεται στα θέλω των

Ενδιαφέρον είναι να απαντηθεί το ερώτημα αν ο μέσος Κύπριος θα ζει τα επόμενα χρόνια σε μεγάλα ή μικρότερα σπίτια ή σε μικρά ή μεγαλύτερα διαμερίσματα.

αγοραστών, παρά αυτό που ίσχυε κατά κόρον για δεκαετίες όπου τα θέλω των αγοραστών έπρεπε να προσαρμοστούν στο προϊόν που προσφερόταν.

Στην προσπάθεια απάντησης του πρώτου (κύριου) ερωτήματος, σημαντικό ρόλο πρέπει να παίξουν κάποια διαχρονικά δημογραφικά στοιχεία. Ας παραθέσουμε μερικά ως τροφή για σκέψη. (Τα στοιχεία εξάγονται από τη Στατιστική Υπηρεσία, την Eurostat, ιστορικές δημοσιεύσεις ιατρικών ερευνών αμερικανικών Πανεπιστημίων και σχετικές δημοσιεύσεις των Ηνωμένων Εθνών)

Το 1940 η μέση κυπριακή οικογένεια ήταν τετραμελής (μέσος όρος 3,9 μέλη). Το 1981 η μέση οικογένεια αποτελείτο από 3,6 μέλη, ενώ το 2022 η μέση οικογένεια αποτελείτο από 2,7 μέλη –κάτι που θεωρείται ότι ισχύει και σήμερα. Η τάση είναι λοιπόν καθαρά πτωτική.

Το ποσοστό γονιμότητας κατά το 1982 ήταν 2,5 ενώ από το 2010 φλερτάρει με το 1,3 που είναι πολύ χαμηλό. Το 1995 έπεσε κάτω από το 2,1 –που θεωρείται το ελάχιστο ποσοστό που εξασφαλίζει αναπλήρωση πληθυσμού. Άρα ο πληθυσμός μας γηράσκει. Ένα άλλο σημαντικό

στοιχείο είναι ότι κατά το 1974 η μέση ηλικιακή ομάδα των γυναικών που αποκτούσαν παιδιά ήταν αυτή των 22-26 ετών ενώ κατά το 2019 ήταν αυτή των 30-34 ετών.

Ακολουθώ έχουμε μια συνολική αυξητική τάση στους γάμους. Παρόλο που οι εκκλησιαστικοί γάμοι είναι σχετικά σταθεροί, περίξ των 4.000 ανά έτος, εδώ και 30 χρόνια περίπου οι πολιτικοί γάμοι είναι σε αύξηση αν και περίπου το 40% αυτών περιλαμβάνουν τουλάχιστον έναν Κύπριο. Σημαντικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι κατά το 1974 η μέση ηλικία της νύφης ήταν τα 22-23 έτη και του γαμπρού τα 25-26 έτη, ενώ σχεδόν πενήντα χρόνια μετά, η μέση ηλικία της νύφης είναι τα 29-30 έτη και του γαμπρού τα 31-32 έτη. Παράλληλα, τα διαζύγια τώρα βρίσκονται περίξ των 2.500 ετησίως αφού το συνολικό ποσοστό διαζευκτικότητας κατά το 2019 έφτασε στους 361,7 ανά 1.000 γάμους από 41,6 ανά 1.000 γάμους που ήταν το 1980. Η δε διάμεση διάρκεια γάμου υπολογίστηκε στα 9 χρόνια κατά το 2019.

Τέλος, το ποσοστό φυσικής αύξησης της Κύπρου είναι στο 3,7 ανά 1.000 κατοίκους που είναι πολλά, πλάσιο από τον μέσο όρο της Ε.Ε. –που περιορίζεται στο -0,8 ανά 1.000 κατοίκους. Όλα τα πιο πάνω στοιχεία είναι ενδεικτικά της δύναμης της

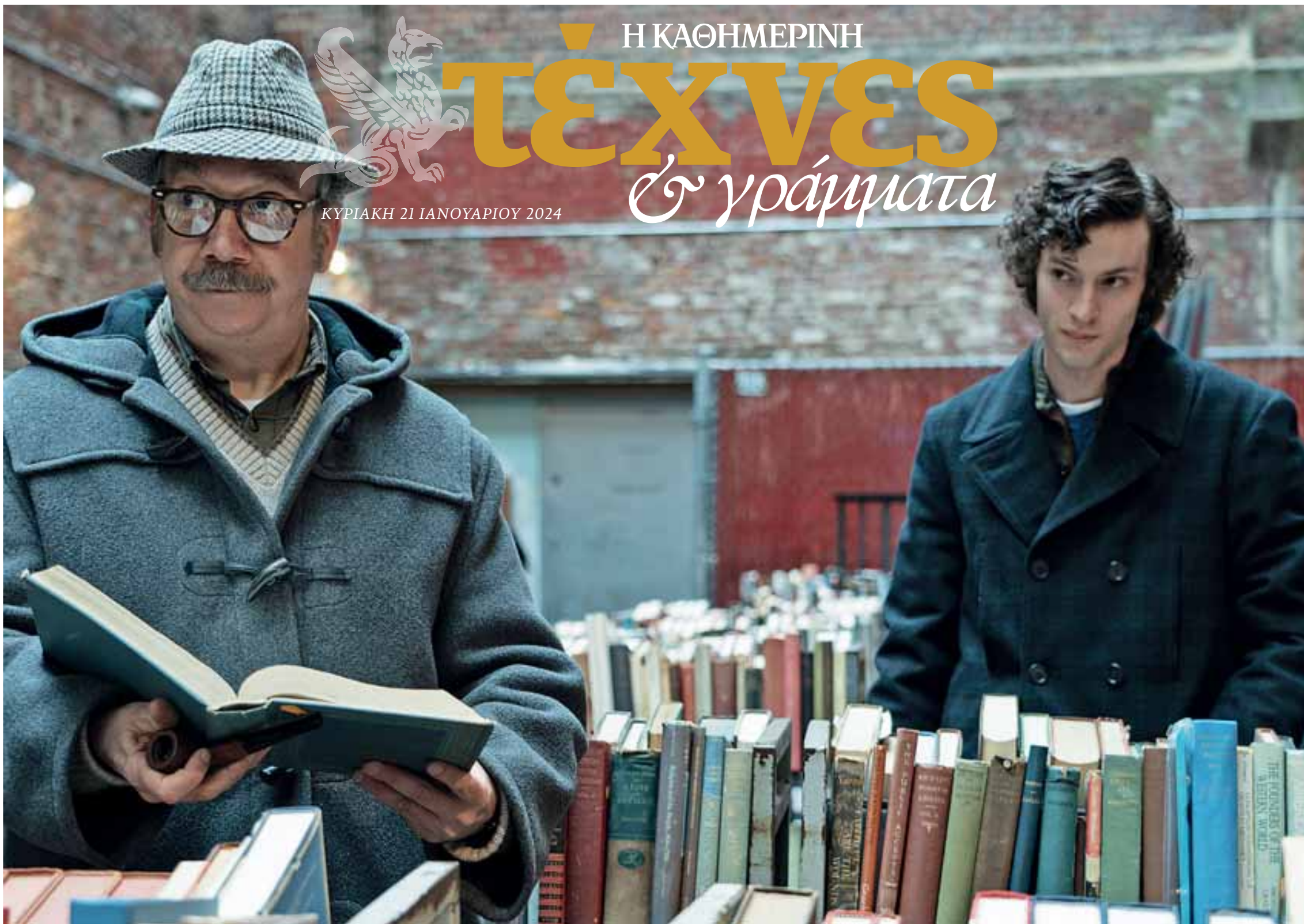
τοπικής ζήτησης που υπάρχει –τόσο για αγορά όσο και για ενοίκιαση, αλλά και για το είδος των ακινήτων που βρίσκονται σε πρώτη ζήτηση.

Οι οικογένειες γίνονται μικρότερες σε αριθμό μελών. Συνεπώς η τάση είναι για μικρότερα σπίτια, δηλαδή τύπου δύο και τριών υπνοδωματίων. Παράλληλα, λόγω της ακρίβειας αλλά και του τρόπου ζωής με τις σύγχρονες απαιτήσεις, θα παρουσιαστεί και μια τάση για μεγαλύτερα διαμερίσματα από ό,τι ήμασταν συνηθισμένοι, καθώς αυτή η κατηγορία θα αποτελεί μια πιο μόνιμη στέγη παρά μια ενδιάμεση λύση 5-10 ετών μέχρι την απόκτηση κατοικίας.

Το γεγονός ότι οι γάμοι σημειώνονται σε μεγαλύτερες ηλικίες αφενός σημαίνει ότι η αγορά μόνιμης κατοικίας τοποθετείται κατά ή μετά την τρίτη δεκαετία ζωής που είναι και η πιο επαγγελματικά παραγωγική ηλικία, ενώ άτομα της ηλικιακής ομάδας των 20-30 ετών αποτελούν μια δυνατή πηγή ενοικιαστών.

Τέλος, η συντριπτική πλειοψηφία των διαζυγίων (πέραν του 90% των 2.500) ανά έτος, αποτελούν πηγή νέων αγοραστών και νέων ενοικιαστών επειδή δεν επιθυμούν να επιστρέψουν στο πατρικό τους.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Ο Πολ Τζιαμάτι και ο Ντόμινικ Σέσα σε σκηνή του φιλμ «Τα παιδιά του χειμώνα», του βραβευμένου με δύο Οσκαρ Ελληνοαμερικανού σκηνοθέτη και σεναριογράφου Αλεξάντερ Πέιν.

Μου λείπουν οι ταινίες του '70

«Κάθε έργο μου εμπεριέχει την προσωπική μου οπτική», λέει στην «Κ» ο Αλεξάντερ Πέιν

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Παρά το γεγονός ότι έρχεται συχνά στη χώρα μας –το καλοκαίρι για το Envia Film Project και ξανά τον Νοέμβριο για το Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης–, εμείς συναντήσαμε τον Αλεξάντερ Πέιν στο Λονδίνο. Ο Ελληνοαμερικανός κινηματογραφιστής βρέθηκε στη βρετανική πρωτεύουσα προκειμένου να παρουσιάσει την καινούργια του ταινία με τίτλο «Τα παιδιά του χειμώνα» και ήταν πολύ χαρούμενος με την υποδοχή της από το αγγλικό κοινό. Το φιλμ, που κυκλοφορεί από την προσεχή Πέμπτη και στις ελληνικές αίθουσες, αφηγείται την ιστορία τριών πολύ διαφορετικών μεταξύ τους ανθρώπων –ενός καθηγητή, ενός μαθητή και μιας μαγείρισσας–, οι οποίοι «ξεμύνουν» σε ένα ιδιωτικό σχολείο της δεκαετίας του 1970 κατά τη διάρκεια των χριστουγεννιάτικων διακοπών.

Εξαρχής η ταινία, με τις λεπτομέρειες και την εισαγωγή των βασικών ηρώων, μοιάζει να έχει αρκετά προσωπικό χαρακτήρα. «Ο όρος “προσωπικό” μπορεί να σημαίνει πολλά πράγματα. Δεν είναι αυτοβιογραφική, όμως πιστεύω ότι είναι δουλειά του κινηματογραφιστή να βάζει μέρος του εαυτού του και των συναισθημάτων του στους χαρακτήρες. Σίγουρα είχα έναν πολύ δύστροπο, αυστηρό καθηγητή σαν αυτόν που περιγράφεται στην ταινία και υπάρχουν αρκετές ακόμη δικές μου πινελιές στο σενάριο, παρότι δεν το υπογράφω εγώ (σ.σ. είναι του Ντέιβιντ Χέμινγκσον). Ούτως ή άλλως κάθε έργο μου εμπεριέχει την προσωπική μου οπτική περί του τι είναι μια ταινία».

Και η τοποθέτηση της πλοκής στη δεκαετία του 1970, πάντως, δεν είναι τυχαία. Ο πόλε-

μος του Βιετνάμ λειτουργεί ως μέρος του φόντου, με τον νεαρό γιο της Αφροαμερικανής μαγείρισσας (Νταΐβιν Τζόι Ράιντολφ) να είναι ένα από τα θύματά του. «Αυτό συμβαίνει πάντα και παντού. Είναι οι φτωχοί καθημερινοί άνθρωποι, κατά κανόνα, που πηγαίνουν στους πολέμους και σκοτώνονται. Η Αμερική είναι χτισμένη πάνω σε τέτοιες αδικίες επί αιώνες, είτε έχει να κάνει με την εξολόθρευση των Ινδιάνων είτε με τους μαύρους σκλάβους».

Κάθε εποχή είναι απαισία. Υπάρχει πόλεμος, σκληρότητα, κακές πολιτικές. Τώρα όμως έχουμε αρθροσκοπική χειρουργική και η μαριχουάνα είναι νόμιμη.

Το «στοίχημα»

Ο Πέιν φροντίζει επίσης ώστε και αισθητικά το αποτέλεσμα να προσιδιάζει στα φιλμ εκείνης της δεκαετίας. «Ήθελα να δείχνει ακριβώς έτσι. Ήταν λίγο και ένα είδος στοίχηματος που έβαλα με τον εαυτό μου και το συνεργείο να φτιάξουμε μια ταινία όχι μόνο τοποθετημένη στα '70s, αλλά και που να δείχνει και να ακούγεται με αυτόν τον τρόπο. Δεν έχει να κάνει μόνο με τη φωτογραφία και τον ήχο, είναι και θέμα σχεδιασμού της παραγωγής. Υπάρχουν πολλές ταινίες, ακόμη και εποχής, που είναι ανακριβείς ως προς τη διακόσμηση π.χ. ενός χώρου ή στα κουρέματα κ.ο.κ.».

Είναι όμως η επιλογή να πάει πίσω στον χρόνο και λίγο νοσταλγική για μια εποχή περισσό-

«Ο Τζον Φορντ έλεγε “είμαι ο Τζον Φορντ και κάνω γουέστερν. Εγώ λέω “είμαι ο Αλεξάντερ Πέιν και κάνω κωμωδίες”. Αυτή είναι η φόρμα μου, όμως, δεν σημαίνει ότι δεν είναι σοβαρές ταινίες» αντιθέτως, πάντα θεωρούσα ότι η κωμωδία είναι το πιο σοβαρό είδος», αναφέρει ο Ελληνοαμερικανός κινηματογραφιστής.

τερης αθωότητας και λιγότερης παρακμής από τη σημερινή; «Ναι και όχι. Θέλω να πω, κάθε εποχή είναι απαισία», παρατηρεί με ένα μικρό χαμόγελο ο Πέιν. «Υπάρχει πόλεμος, σκληρότητα, κακές πολιτικές. Τώρα όμως έχουμε αρθροσκοπική χειρουργική και η μαριχουάνα είναι νόμιμη. Σε κάθε μεγαλούπολη μπορείς να γευτείς υπέροχο φαγητό από όλο τον κόσμο. Τρώμε σαν βασιλιάδες. Πετάμε όμως και πολλά, υπερβολικά πολλά. Από εκείνη την εποχή μου λείπουν κυρίως οι ταινίες».

Όπως είπαμε, τα «Παιδιά του χειμώνα» έχουν στο κέντρο τους τρεις χαρακτήρες, καθένας από τους οποίους κουβαλά τα δικά του τραύματα. Η αναγκαστική συμβίωση θα τους φέρει πιο κοντά και με έναν τρόπο θα τους

βοηθήσει να προχωρήσουν. «Κάθε φιλμ που μπορεί να επικοινωνήσει αυτή την έννοια της “συλλογικής ανθρωπιάς” είναι κατά τη γνώμη μου χρήσιμο. Στο Ισραήλ, για παράδειγμα, αυτόν τον καιρό δεν υπάρχει καθόλου “συλλογική ανθρωπιά”, εκτός αν μιλάς για ανθρώπους που ανήκουν στο ίδιο στρατόπεδο. Δεν θέλω να φανώ υπερόπτης, ούτε η ταινία μου είναι διδακτική· όμως κάθε φορά που μπορείς να δείξεις μια σειρά εντελώς διαφορετικών, φαινομενικά, ατόμων να ενώνονται τόσο μεταξύ τους όσο και με το κοινό, το βρίσκω εξαιρετικό».

«Χαρμολύπη»

Αυτή η σύνδεση με τον θεατή επιτυγχάνεται βασικά μέσω του χιούμορ, το οποίο ελαφραί-

νει την ατμόσφαιρα και ταυτόχρονα συντελεί σε μια σειρά εξυπνων παρατηρήσεων, γύρω από την απώλεια, την παρηγοριά και το καθήκον. «Χαρμολύπη», μου λέει στα ελληνικά ο Αλεξάντερ Πέιν και εξηγεί: «Οι δύο μάσκες του αρχαίου θεάτρου που είναι πάντα μαζί. Ο Τζον Φορντ έλεγε “είμαι ο Τζον Φορντ και κάνω γουέστερν”. Εγώ λέω “είμαι ο Αλεξάντερ Πέιν και κάνω κωμωδίες”. Αυτή είναι η φόρμα μου, όμως δεν σημαίνει ότι δεν είναι σοβαρές ταινίες· αντιθέτως, πάντα θεωρούσα ότι η κωμωδία εί-

Είναι οι φτωχοί καθημερινοί άνθρωποι, κατά κανόνα, που πηγαίνουν στους πολέμους και σκοτώνονται. Η Αμερική είναι χτισμένη πάνω σε τέτοιες αδικίες επί αιώνες.

ναι το πιο σοβαρό είδος, επειδή προσκαλεί τον θεατή να δει τη ζωή από μια χαρωπή απόσταση. Πρέπει να έχουμε χιούμορ. Ποιοι είναι οι πιο αστειοί άνθρωποι; Οι Εβραίοι, ίσως επειδή έχουν υποφέρει τόσο πολύ. Και ο διαλογισμός μάς διδάσκει να παρατηρούμε τα συναισθήματα, όχι να γινόμαστε συναισθήματα, ώστε να λειτουργούμε καλύτερα στη ζωή μας».

Βλέποντας την ταινία, η οποία εκτυλίσσεται σε έναν πελώριο, πρακτικά άδειο από ανθρώπους χώρο, περιτριγυρισμένο από χιόνι, φέρνει κανείς στο μυαλό του και ένα σκηνικό θρίλερ, τη «Λάμψη» του Κιούμπρικ για παράδειγμα, που διαδραματίζεται στο περίφημο ορεινό ξενοδοχείο. «Δεν το εί-

χα σκεφτεί ακριβώς έτσι, όμως ο συμβολισμός ενός τεράστιου άδειου κτιρίου μέσα στον χειμώνα είναι σίγουρα ενδιαφέρων. Αυτοί οι άνθρωποι είναι όλοι κατά βάθος μοναχικοί και στοιχειωμένοι από τα προσωπικά τους φαντάσματα».

Παρά το τριπλό πορτρέτο, βέβαια, δεν γίνεται να μη σταθεί κανείς στον καθηγητή του Πολ Τζιαμάτι. Ο σπουδαίος Αμερικανός ηθοποιός κέρδισε ήδη τη σχετική Χρυσή Σφαίρα και έχει βάλει πλώρη για το πρώτο Οσκαρ της καριέρας του, ερμηνεύοντας ένα χαρακτήρα που δείχνει κομμένους και ραμμένους στα μέτρα του. Τυπολάτρης, γκρινιάρης και αλκοολικός, ο τελευταίος βγάζει αρχικά την απογοήτευσή του πάνω στον μαθητή του (επίσης εξαιρετικού) Ντόμινικ Σέσα, όμως σταδιακά μετατρέπεται σε πατρική φιγούρα. «Προσωπικά είχα μερικούς υπέροχους δασκάλους στη νιότη μου. Για να πω την αλήθεια, για τον δάσκαλο του Τζιαμάτι δεν ξέρω πόσο καλός είναι, τουλάχιστον ως εκπαιδευτικός. Ο ίδιος ο Πολ, από την άλλη, είναι απλώς φανταστικός. Τον λατρεύω, είναι το Α και το Ω μου. Για τη συγκεκριμένη ταινία τον είχα εξαρχής στο μυαλό μου, όμως αυτό συμβαίνει πρακτικά με όλες τις ταινίες. Ένας από τους λόγους που εύχομαι να μεγαλύτερη ταχύτητα είναι για να χρησιμοποιούσα πιο πολλές φορές το ταλέντο του Πολ».

Φιλμ στην Ελλάδα

Με δεδομένη τη σχέση αγάπης –και συγγένειας– του Πέιν με την Ελλάδα, δεν θα μπορούσαμε να μην τον ρωτήσουμε αν έχει σχέδια και για κάποια ταινία γυρισμένη στη χώρα μας. «Μόνο το σενάριο λείπει, μια μέρα θα γίνει», απαντά στα ελληνικά εκείνος.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

21.1-27.1.24

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΒΙΒΛΙΟ

«Συρία - Το ημερολόγιο ενός αποχωρισμού»

Ο Όμιλος Φίλων Δημοτικής Βιβλιοθήκης Στροβόλου παρουσιάζει το βιβλίο του Στέφανου Γανωτή «Συρία - Το ημερολόγιο ενός αποχωρισμού» στο Πολιτιστικό Κέντρο Στροβόλου. Ομιλητής θα είναι ο Δημήτριος Τριανταφυλλόπουλος, ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου, με θέμα «Η βάρβαρη διάλυση ενός πολιτισμού και η υπέρβασή της μέσα από την ελπίδα και την αγάπη». Στην παρουσίαση θα παρευρεθεί και ο συγγραφέας, ο οποίος θα συνομιλήσει με το κοινό. Δευτέρα, 22 Ιανουαρίου, ώρα 7:30 μ.μ. **Πολιτιστικό Κέντρο Στροβόλου, Αρχιεπισκόπου Κυπριανού 34, Στρόβολος.**

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΚΔΟΣΗΣ

Νίτσα Χατζηγεωργίου: «Όταν Αγγίζονται τα Μάτια μας»

Σε δύο εκδηλώσεις, η πρώτη πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 20 Ιανουαρίου στον «Πολυχώρο Δημοσιογραφικότητας και Πολιτισμού Λάρακας» και η δεύτερη θα πραγματοποιηθεί το Σάββατο 27 Ιανουαρίου στην «Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης - Majestic», θα γίνει παρουσίαση της έκδοσης «Νίτσα Χατζηγεωργίου: Όταν Αγγίζονται τα Μάτια μας», σε συγγραφική και επιμέλεια του Ευαγόρα Βανέζη. Χαιρετισμό θα απευθύνει η κα Λούλη Μιχαηλίδου, Υφυπουργείο Πολιτισμού - Τμήμα Σύγχρονου Πολιτισμού. Για το βιβλίο θα μιλήσει ο συγγραφέας και επιμελητής Ευαγόρας Βανέζης. Σύντομες παρεμβάσεις από τη Μυρτώ Μακρίδου (εικαστικό) και την Άντρη Χατζη-

γεωργίου-Λυμπούρη (τέως επιθεωρήτρια μουσικής στη Μέση Εκπαίδευση). Αντιφώνηση από την Νίτσα Χατζηγεωργίου. Μέσα από μια σύγχρονη επιμελητική και γραφι-

στική ματιά, η έκδοση αυτή παρουσιάζει με αναλυτικό και ολιστικό τρόπο την πυκνή δημιουργική πορεία της εικαστικού που έχει καθιερωθεί ως μια από τις σημαντικότερες φυσιογνωμίες της κυπριακής τέχνης. Η αναδρομή αυτή αναδεικνύει την πρωτοποριακή της δράση, τους πειραματισμούς της με το μέσο της ζωγραφικής, αλλά και την ανάντηξη ενός καθόλου προσωπικού εικαστικού ιδιώματος σε μια διαρκή αναζήτηση της αλήθειας, της ανθρώπινης ύπαρξης και του ρόλου της τέχνης στο σύγχρονο κοινωνικό και πολιτιστικό γίγνεσθαι. Σάββατο, 27 Ιανουαρίου, ώρα 11:00 π.μ. **Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης - Majestic, Λεωφόρος Στασίου & Κρήτης 1, Λευκωσία.**

ΚΛΑΣΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

«Κυπροφωνία 2» με τον μαέστρο Marco Parisotto

Στη συνουλία «Κυπροφωνία 2», η Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου και ο διακεκριμένος μαέστρος Marco Parisotto παρουσιάζουν ένα πρόγραμμα που αναδεικνύει το κυπριακό ταλέντο σε συνδυασμό με κλασικά αριστουργήματα. Η ορχήστρα θα παρουσιάσει την παγκόσμια πρεμιέρα του συναρπαστικού έργου Egipt για Ορχήστρα, του Κύπριου συνθέτη Γιώργου Σταύρου, μία ανάθεση του Ιδρύματος ΣΟΚ. Η σύνθεση περιγράφεται από τον ίδιο ως μια «εσωτερική προσπάθεια Χορδίσματος και η μετάβαση σε αυτήν την διάστα-

ση». Η συνουλία περιλαμβάνει επίσης το Κοντσέρτο για πιάνο σε Σολ του Ravel, που θα ερμηνεύσει ο ανερχόμενος νεαρός Κύπριος πιανίστας Χρήστος Φούντος, στο ντεμπούτο του με την ορχήστρα. Το πρόγραμμα θα ολοκληρωθεί με ένα διαχρονικό αριστούργημα, την «Ποιμενική» Συμφωνία του Beethoven. Λευκωσία: Πέμπτη 25 Ιανουαρίου, Θέατρο Παλλάς, Πύλη Πάφου, ώρα 8:30 μ.μ. Λεμεσός: Παρασκευή 26 Ιανουαρίου, Θέατρο Ριάλτο, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλεφωνο 22463135, c.elia@cyso.org.cy**

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

«One Click Away»

Η Γκαλερί LUMIERE, στη Λεμεσό, διοργανώνει από την Τρίτη 23 Ιανουαρίου την έκθεση φωτογραφίας, με τίτλο «One Click Away», της Ερσώς Καντούνα. Τριάντα δύο μαυρόασπρες και δέκα έγχρωμες φωτογραφίες, παρουσιάζουν μοναδικά το θαλασινό τοπίο, τα δέντρα, τα αντικείμενα αλλά και τα σχήματα που μας περιβάλλουν σε μια αρμονική δημιουργία, την έκπληξη της στιγμής που εντοπίζει την προοπτική, την αντανάκλαση, τη φωτοσκίαση, αλλά και την επαναλαμβανόμενη ροή των σχηματισμών μέσα στην φύση. Η φωτογράφος μάς αποκαλύπτει από τη δική της οπτική γωνία και καλλι-

τεχνική δημιουργικότητα, την αρμονία, την ομορφιά της κάθε στιγμής, ενάντια στον χρόνο. Τα εγκαίνια της έκθεσης, θα τελέσει η κυρία Μόνα Σαββίδου - Θεοδούλου, ποιήτρια - συγγραφέας. **Lumiere Contemporary Art Gallery, Λεωφόρος Βασιλέως Γεωργίου Α΄ 20, Λεμεσός. Διάρκεια έως 17 Φεβρουαρίου.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Μετά τις αυξήσεις τι;

Οι εξελίξεις στο κυπριακό θέατρο το τελευταίο διάστημα τάραξαν ιδιαίτερα τα νερά των λιμένων της θεατρικής δημιουργίας. Οι θεατρικοί φορείς μπήκαν στα χαρακώματα, με την Ομοσπονδία Θεατρικών Φορέων Κύπρου, πλην του Σκάλα, να είναι περισσότερο μπροστά, μιας και θεώρησε ότι πλήττεται περισσότερο. Το υφυπουργείο Πολιτισμού κατάφερε και αύξησε το ποσοστό της επιχορήγησης για το Α΄ εξάμηνο του 2024 κατά 170.000 ευρώ και επίσης διπλασίασε το ποσό που προβλέπει το Σχέδιο Κάλυψης Λειτουργικών Δαπανών 2024, από 20.000 ευρώ στις 40.000 ευρώ. Ακόμα δεν γνωρίζουμε ποιος θα είναι ο αντίκτυπος αυτών των αυξήσεων για τα θέατρα με στέγη, για τις θεατρικές ομάδες χωρίς στέγη και γενικά για το θέατρο στη χώρα. Θα φανούν νομίζω το αμέσως επόμενο διάστημα οι αντιδράσεις και κατά πόσο αυτές οι αυξήσεις βοηθάνε το θέατρο και τους ανθρώπους του.

Αυτό που εγώ περιμένω να δω είναι να αλλάξει και η θεατρική νοοτροπία στη χώρα. Θα ήθελα να δω παραγωγές που θα σχεδιάζονται από διαρκέσουν, περισσότερο από όσες παραστάσεις επιβάλλει το Σχέδιο Ουμέλ. Θα ήθελα να δω πώς μέρος από τα χρήματα αυτά θα δοθούν για ελκυ-

στικές εκστρατείες ενημέρωσης του κοινού, αυτού του ευάριθμου κοινού, που όπως είναι κοινή παραδοχή δεν μπορεί να στηρίξει μόνο του τα θέατρά μας, μικρά ή μεγάλα, με στέγη ή χωρίς, με δάνεια ή χωρίς δάνεια, με άλλες υποχρεώσεις ή άνευ υποχρεώσεων. Πέραν από τις αναρτήσεις στα

Θέλω να πιστεύω πως στο υφυπουργείο θα τηρήσουν ευλαβικά αυτό που μαθαίνει η στήλη ότι και οι αυξήσεις, αλλά και οι προθέσεις τους για αλλαγή των πραγμάτων προς το καλύτερο, εδράζονται σε στερεές βάσεις και δεν είναι λύσεις κρότου-λάμψης.

μέσα κοινωνικά δικτύωσης, και εκτός από τα πολλές φορές πρόχειρα δελτία Τύπου. Θα ήθελα ως άνθρωπος που θέλει και ενδιαφέρεται επαγγελματικά να έχω επιλογή φωτογραφιών, ένα δελτίο Τύπου που να μπορώ να δουλέψω επάνω του, να με τραβήξει εμένα πρώτα, για να το προωθήσω κι εγώ με

τη σειρά μου με μεράκι.

Ίσως είναι μία ευκαιρία να δούμε ως θεατές πως τα χρήματα που δόθηκαν για σκηνικά και κοστούμια να αντικατοπτρίζονται σε αυτά. Ίσως είναι και ευκαιρία να δούμε και συνεργασίες μικρών θεατρικών ομάδων με άλλες μεγαλύτερες... να παραχωρούνται σκηνές θεάτρων σε άλλες ομάδες ή να γίνεται μία επιφωλεξία και για τα δύο μέρη συμφωνία, αντί για ενοίκιο. Να αγκαλιάσει το ένα θέατρο το άλλο, η μία ομάδα την άλλη. Είπαμε, δεν έχουμε την κρίσιμη μάχη των θεατών, αλλά έχουμε από την άλλη μεγάλη δημιουργικότητα, έτσι θα είχε ενδιαφέρον να δούμε αν αυτή η δημιουργικότητα μπορεί να πολλαπλασιάσει και το ενδιαφέρον εκείνης της μερίδας της κοινωνίας που σήμερα δεν πάει ή παρακολουθεί μετά βίας και παρακαλιών πολλών μία παράσταση, με τον φόβο ότι μετά δεν θα ξαναπάει...

Θα ήθελα -και είναι το κυριότερο- να μην ακούω πια για παρατυπίες στα συμβόλαια εργοδότησης, να είναι όλοι οι συντελεστές της παραγωγής σωστά και κατά τον νόμο πληρωμένοι. Να εκλείψουν κάθε λογής λογιστικές αλχημείες και κουτοπονηριές.

Και καλά θα μου πείτε και όλα αυτά με τις παρούσες αυξήσεις; Δεν είμαι απολογητής του υφυπουργείου Πολιτι-

σμού, ωστόσο δεν μπορώ να παραβλέψω ότι τα χρήματα για τον Πολιτισμό είναι περιορισμένα. Και ελπίζω ότι τα ποσά που βρέθηκαν να μην είναι αποτέλεσμα άλλων περικοπών, σε άλλους τομείς, που θα έρθουν να μας βρουν το επόμενο διάστημα. Διότι, το υφυπουργείο έχει πολλές εκκρεμότητες, και έχει ένα χαρτοφυλάκιο που πάσχει σε διάφορα επίπεδα (βλ. εικαστικά και ΣΠΕΛ, βιβλίο και Κυπριακή Βιβλιοθήκη, μουσεία και αρχαιολογικοί χώροι).

Επίσης, θέλω να πιστεύω πως στο υφυπουργείο θα τηρήσουν ευλαβικά αυτό που μαθαίνει η στήλη ότι και οι αυξήσεις, αλλά και οι προθέσεις τους για αλλαγή των πραγμάτων προς το καλύτερο, εδράζονται σε στερεές βάσεις και δεν είναι λύσεις κρότου-λάμψης. Πλέον το παιχνίδι της θεατρικής παραγωγής παίζεται με άλλους όρους, και το μεν υφυπουργείο οφείλει να διατηρήσει ανοικτούς τους διαύλους επικοινωνίας με τους φορείς και να τείνει ευήκοα ότα σε δυσκολίες και ανησυχίες, τα θέατρα από την άλλη θα πρέπει να δείχνουν τα δικά τους αντανακλαστικά και καλή διάθεση και θέληση για να φέρουν τις αλλαγές που επιθυμούν να δουν στα θεατρικά πράγματα της χώρας.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Οι πύλες της Ακρόπολης

Είτε είναι κανείς ενημερωμένος είτε απλώς έχει ακούσει για την επανάσταση της τεχνικής νοημοσύνης και τα θαυμαστά με τα οποία μπορεί να προικίσει διαφορετικούς τομείς του δημόσιου βίου (Υγεία, Δικαιοσύνη, εκπαίδευση, τουρισμός κ.ο.κ.), δεν μπορεί παρά να σταθεί με απορία μπροστά σε διενέξεις όπως «για τα εισιτήρια στην Ακρόπολη». Διαβάζουμε ότι η ένωση των αρχαιοφυλάκων (ΠΕΥΦΑ) αντιδρά στην απόφαση του Οργανισμού Διαχείρισης και Ανάπτυξης Πολιτιστικών Προϊόντων και του υπουργείου Πολιτισμού «να εκχωρήσει σε ιδιώτες» την έκδοση και τον έλεγχο των εισιτηρίων του αρχαιολογικού χώρου της Ακρόπολης, ζητώντας αντ' αυτού προσλήψεις μόνιμων υπαλλήλων ή συμβασιούχων μέσω ΑΣΕΠ («Κ» 16/1). Το πρόβλημα δεν είναι ούτε οι κινητοποιήσεις, ούτε οι στάσεις εργασίας, ούτε οι διαμαρτυρίες. Είναι ένας οριστικά διαφορετικός κόσμος που έχει ανατείλει, ο οποίος όταν αγνοείται αποδυναμώνεται κάθε αίτημα. Αν δεν σκεφτούν οι διαμαρτυρόμενοι λύσεις ή προτάσεις, έξω από τον «τυφοσούρτι» άλλων εποχών, πώς θα εδραιώσουν δικαίωμα στο μέλλον, πώς θα συνομιλήσουν μαζί του; Εστω και με λειψές γνώσεις, με τα περιορισμένα νοπτικά εργαλεία που διαθέτουμε, πριν προχωρήσουν σε «στάσεις εργασίας» δεν θα έπρεπε να εξετάσουν τα διαρκώς μεταβαλλόμενα δεδομένα;

Ειλικρινής η απορία: δεν στοχεύει σε μείωση της προσφοράς εργαζομένων παρά μόνο στον προβληματισμό και, ενδεχομένως, στην αναθεώρηση. Στην προοπτική, η οποία δεν είναι επιστημονικής φαντασίας. Στον τουρισμό, η παραγωγική τεχνητή νοημοσύνη (Gen AI) «μπορεί να δημιουργήσει σημαντικά οφέλη, ενισχύοντας τη συνολική εμπειρία των επισκεπτών. Μέσω έξυπνων ψηφιακών βοηθών (chatbots), οι

Ενας οριστικά διαφορετικός κόσμος έχει ανατείλει, ο οποίος όταν αγνοείται αποδυναμώνεται κάθε αίτημα.

τουρίστες μπορούν να λάβουν σε πραγματικό χρόνο εξατομικευμένες συστάσεις και πληροφορίες σχετικά με τα τοπικά αξιοθέατα, τα καταλύματα και τις επιλογές για φαγητό, καθιστώντας τα ταξίδια τους πιο βολικά και ευχάριστα» («Κ» 17/1).

Πόσο θα αργήσει μια σχετική εφαρμογή να υποκαταστήσει πλήρως τον ανθρώπινο παράγοντα στα «εισιτήρια» εν προκειμένω;

Το ερώτημα, προς το παρόν, είναι εν μέρει υπαρξιακό εν μέρει κοινωνικό. Δεν απαλλάσσεται το κράτος πρόνοιας (υπό την ευρύτερη έννοια) από τη συνθήκη: Πώς θα εξασφαλιστεί η επιβίωση επαγγελματιών κλάδων που θα οδηγηθούν, μοιραία, στην ανεργία; Αλλά και το ίδιο το περιεχόμενο της «υπαλληλίας» δεν θα μεταβληθεί; Οι νεότεροι σε ηλικία άνθρωποι, που πορεύονται σε έναν πεπερασμένο εργασιακό ορίζοντα, δεν θα πρέπει να ενημερωθούν, να τροποποιηθούν ή να εμπλουτίσουν γνώσεις και δεξιότητες;

Ειδικοί στα θέματα της τεχνητής νοημοσύνης τονίζουν ότι πρέπει να αντιληφθούμε ότι δεν υποκαθιστά αλλά υποβοηθάει πολλά επαγγέλματα. Δεν βρίσκεται, δηλαδή, απέναντί μας αλλά πλάι μας, αυξάνοντας την παραγωγικότητα και μειώνοντας αισθητά (μέχρις εξαλείψεως) τα περιθώρια λάθους.

Την Τετάρτη το ΥΠΠΟ ανακοίνωσε ότι η συμμετοχή στη στάση εργασίας της ΠΕΥΦΑ ήταν πολύ μικρή. Επί συνόλου 1.809 υπαλλήλων συμμετείχαν 66. Το παρόν των εργαζομένων στην είσοδο του αρχαιολογικού χώρου έγραφε «Οι πύλες της Ακρόπολης δεν εκχωρούνται». Αναρωτιέται κανείς: Πώς θα επιβιώσει ο συνδικαλισμός την εποχή της ΑΙ αν δεν αλλάξει γλώσσα; Πώς θα προασπίσει δικαιώματα εργαζομένων αν δεν αντιλαμβάνεται ότι η ένισχυση ή η αλλαγή του θεσμικού πλαισίου με βάση την καινούργια πραγματικότητα είναι αυτό που προέχει;

Κρίσιμες «μάχες» δίνονται και ψηφιακά. Οφείλει κανείς να αναγνώσει τα μηνύματα που μας κατακλύζουν, να αντιληφθεί ότι και τα συνθήματα, αν δεν αλλάξουν, αυτοκαρπώνονται. Οι «πύλες» παραμένουν στον νου: τις βλέπουν όσοι αρνούνται να κατανοήσουν ότι έχουν πλέον μετακινηθεί, σε έναν κόσμο λιγότερο ορατό αλλά πολύ πραγματικό. Οτι το παρωχημένο δεν είναι μόνο ισχνό: έχει γίνει σχεδόν αόρατο.

Λατρεύω τους ανθρώπους των βιβλίων

Ο Αλεξ Μιχαηλίδης, ο πρώτος Ελληνοκύπριος συγγραφέας που έγινε best seller παγκοσμίως, μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον
ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

Είχα την ευκαιρία να συναντήσω στην Λευκωσία τον Άλεξ Μιχαηλίδη, όταν στα φετινά βραβεία Τράπεζα Κύπρου - MAN OF THE YEAR τιμήθηκε εις διπλούν, αφού αναδείχθηκε τόσο «Διεθνής Χρυσός» όσο και «Άντρας της Χρονιάς». Όπως μου λέει, όταν ήταν παιδί στη Λευκωσία, στα ράφια της βιβλιοθήκης που η Αγγιδα μητέρα του διατηρούσε στο καθιστικό του σπιτιού τους βρίσκονταν σχεδόν όλοι οι συγγραφείς που έμελλε να αφήσουν το αποτύπωμά τους επάνω του. Το βιβλίο όμως που τον συνεπήρε και αποδείχθηκε καθοριστικό για τη μετέπειτα πορεία του ήταν, όπως λέει, ένα αστυνομικό μυθιστόρημα της Άγκας Κρίστι, που όταν ήταν 12 ετών είχε βρει στο υπνοδωμάτιο της αδελφής του. «Το επόμενο καλοκαίρι με βρήκε στην παραλία της Μακρονήσου, στην Αγία Νάπα, να διαβάζω το ένα αστυνομικό βιβλίο της Άγκας Κρίστι μετά το άλλο! Ήταν μια μαγευτική αναγνωστική εμπειρία, που με έκανε αναγνώστη και συγγραφέα. Βασικά, όταν έγραφα το πρώτο μου βιβλίο, ήταν μια σκόνη που προσπαθούνα να αναβιώσω τα συναισθήματα που είχα εκείνο το καλοκαίρι».

Αφού έκανε σπουδές σε αγγλική λογοτεχνία και σεναριογραφία, σε Βρετανία και Αμερική και εργάστηκε για μερικά χρόνια στη βιομηχανία του σινεμά, ο Άλεξ Μιχανλίδης ζει τις δικές του κινηματογραφικές στιγμές, καθώς έχει γίνει ο πρώτος ελλη-

«Καθώς μεγάλωνα και ωρίμασα, βρέθηκα νομίζω σε θέση να μπορώ να συνδυάζω τις συγγραφικές μου ικανότητες με υπόβαθρο σε ζητήματα ψυχολογίας, γεγονός που ίσως ευθύνεται για την εκτίναξη της καριέρας μου».

νοκυπριακής καταγωγής συγγραφέας που έγινε best seller παρακοσμίου. Η «Σιωπηλή αθεϊνής» που είναι το πρώτο βιβλίο του Άλεξ Μιχαηλίδου, παρμένει στην κορυφή των best sellers στους «New York Times» για περισσότερο από ένα χρόνο, σπάζοντας κάθε ρεκόρ πωλήσεων. Τον Ιούνιο του 2021 κυκλοφόρησε το δεύτερο του βιβλίο, με τίτλο «Οι κόρες», το οποίο επίσης έγινε best seller παρακοσμίου. Μου λέει πως μέσα σε μια νύχτα, η ζωή του άλλαξε ακραία, αναφερόμενος στη διενήν αναγνώ-

A man with short brown hair and a beard is sitting on a wide stone step. He is wearing a dark blue jacket over a black t-shirt, black pants, and black sneakers with white laces. He is looking directly at the camera with a slight smile. The background is a light-colored stone wall.

Νομίζω ότι χρειάζεται πάρα πολύς χρόνος για να γίνει κάποιος συγγραφέας, όχι μόνο για να ανακαλύψεις τι είναι εκείνο που θες να πεις αλλά και για να βρεις πώς να το πεις καλά, λέει ο Άλεξ Μιχαηλίδης.

ριση, τονίζοντας ωστόσο ότι η συγγραφική του πορεία υπήρξε ένα ταξίδι εικοσαετίας, και μέσα από πολλά και διάφορα στάδια οδηγήθηκε τελικά εκεί που βρίσκεται σήμερα: «Νομίζω ότι χρειάζεται πάρα πολύς χρόνος

για να γίνει κάποιος συγγραφέας, όχι μόνο για να ανακαλύψεις τι είναι εκείνο που θες να πεις αλλά και για να βρεις πώς να το πεις καλά. Είναι ίσως κάτι αντίστοιχο με το να γίνεις γιατρός - χρειάζεται τουλάχιστον μία δεκαετία

για να αποφοιτήσεις. Ίσως σε νεαρότερη ηλικία να μπορούσα να επινοήσω μια πλοκή, δεν είχα όμως τίποτα ουσιαστικό να μοιραστώ. Καθώς μεγάλωνα και ωριμασα, βρέθηκα νομίζω σε θέση να μπορώ να συνδυάζω τις συγ-

γραφικές μου ικανότητες με υπό-
βαθρο σε ζητήματα ψυχολογίας,
γεγονός που ίσως ευθύνεται για
την εκτίναξη της καριέρας μου».

Από τότε, που επιβλθε η ανα-
γνώριση, είναι οάσιμος και ζει σε
ένα διαφοροσκότο σύμπαν, σημει-
ώνει. «Θα έλεγα πως με κάνει να
αισθάνομαι λίγο άβολα κιόλας»,
αφού, όπως οι περισσότεροι συγ-
γραφεύς, είμαι εσωστρεφές άτομο.
Για να είμαι απολύτως ειλικρινής
δεν μπορώ να σκεφτώ τίποτα χει-
ρότερο από το να είμαι διάσημος!
Σε ό,τι αφορά στην καριέρα μου
βεβαίως υπήρξε ορόσημο. Πριν
από αυτό δούλευα με μικρό αριθ-
μό ανθρώπων, χωρίς να φτάνω
ποτέ κάπου. Τώρα, ο κόσμος μου
έχει διευρυνθεί απίστευτα. Η δου-
λειά μου έχει κυκλοφορήσει σε 52
χώρες και έχω αναπτύξει προσω-
πική σχέση με έναν τουλάχιστον
εκδότη, στις περισσότερες από
αυτές τις χώρες».

Για τους ανθρώπους του βιβλίου και του κινηματογράφου και αν οι κόσμοι τους συμπίπτουν, μου λέει πως οι άνθρωποι των βιβλίων είναι διαμετρικά αντίθετοι από τους ανθρώπους του κινηματογράφου και τους λατρεύει. «Είναι ευαισθητοποιημένοι, οξυδερκείς και σίγουρα η ιδανική παρέα για μένα. Αισθάνομαι οικεία στο σύμπαν των μυθιστορημάτων» και συμπληρώνει πως είναι και η σχέση του με τους ανανγώστες. «Είναι θαυμάσιο να συνδέεσαι με ανανγώστες απ' όλον τον κόσμο. Αν και μου είναι δύσκολο, κάνω ό,τι μπορώ για να απαντάω προσωπικά σε όλους όσοι μου γράφουν. Αισθάνομαι μεγάλη τύχη και πελώρια ευγνωμοσύνη».

Στην Κύπρο νιώθω το οικείο
αίσθημα της παιδικής μου ηλικίας

Στην Κύπρο ο Άλεξ Μιχανλίδης προσπαθεί να περνάει όσο περισσότερο χρόνο μπορεί. «Η Κύπρος είναι το μέρος όπου αναγενώνομαι, κάνω διαλογισμό και γράφω. Επειδή πρέπει να ταξιδεύω πολύ για δουλειά, ο χρόνος που περνάω εδώ είναι πολύτιμος. Το επόμενο μου μυθιστόρημα πάντως θα διαδραματίζεται εδώ, και αυτό είναι αφορμή για να καθίσω μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα. Στην Κύπρο αγαπώ το φαγητό, τον ήλιο, τους ανθρώπους και τις παράλεις. Μου αρέσει που νιώθω το οικείο αίσθημα της παιδικής μου ηλικίας παρόλο που η Λευκωσία έχει γίνει σχεδόν αγνώριστη. Αυτό που με ανησυχεί είναι να μη γεμίσει με κτίρια ολόκληρο το νησί και να καταστραφεί η φυσική του ομορφιά».

«Η Κύπρος είναι
το μέρος όπου
ανανεώνομαι, κάνω
διαλογισμό και γράφω.
Επειδή πρέπει
να ταξιδεύω πολύ
για δουλειά, ο χρόνος
που περνάω εδώ
είναι πολύτιμος».

Κλείνοντας την κουβέντα μας ρωτώ για το τελευταίο του βιβλίο, που μόλις κυκλοφόρησε, το «The Fury» και μου λέει πως σε αντίθεση με το πώς αισθανόταν λίγο πριν κυκλοφορήσουν τα δύο πρώτα του βιβλία, για αυτό δεν νιώθει άγχος. «Νομίζω ότι τις πρώτες δύο φορές ήμουν αγχωμένος, επειδή δεν ήξερα τι να περιμένω. Μια σημαντική, φυσικά, διαφορά, τώρα με το «The Fury» είναι πως πρόκειται για ένα βιβλίο που έχω πραγματικά αγαπήσει μέσα από τα βιβλία της ψυχής μου. Έχει να κάνει με μια νηθοποίηση

A portrait of a man with short dark hair and a light beard, smiling at the camera. He is wearing a dark blue polo shirt and has his arms crossed. The background is a solid light gray.

Γράφοντας το «The Fury» έκανα μια συνειδητή απόπειρα να ανατρέψω τα στερεότυπα γύρω από το genre του αστυνομικού θρίλερ, λέει ο Άλεξ Μιχαλίδης για το τελευταίο του βιβλίο που μόλις κυκλοφόρησε.

προσκαλεί τους φίλους της στο ιδιωτικό της νησί στην Ελλάδα και λόγω κακοκαιρίας παγιδεύονται εκεί. Γράφοντάς το, έκανα μια συνειδητή απόπειρα να ανατρέψω τα στερεότυπα γύρω από το genre του αστυνομικού θρίλερ. Πρόκειται για ένα βιβλίο, παρεμπιπτόντως, που γράφτηκε ολόκληρο στη Λευκωσία, σε διαμέρισμα που είχα νοικιάσει. Χρειάστηκαν δύο μήνες για να γράψω το πρώτο draft. Ήταν η πιο διασκεδαστική μου περίοδος της μέχρι τώρα επαγγελματικής μου ζωής».

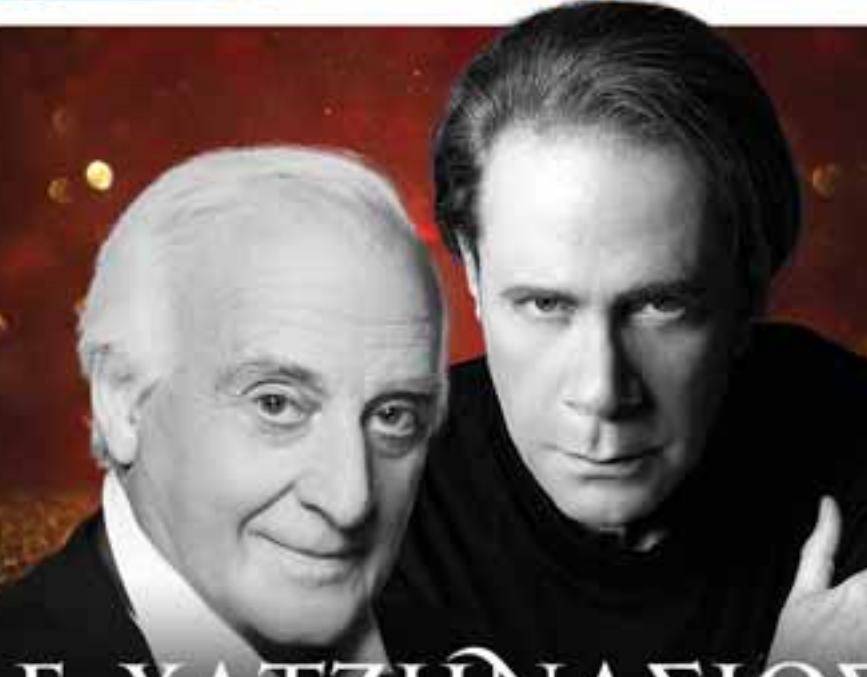

Ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΦΙΛΩΝ
«ΑΓΙΑΣ ΣΚΕΠΗΣ»
ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ

ONAP
ΚΥΠΡΟΥ

ΥΠΕΡΦΑΝΟΣ
ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ

Γ. ΧΑΤΖΗΝΑΣΙΟΣ Σ. ΚΟΡΚΟΛΗΣ

ΕΡΜΗΝΕΥΟΥΝ
ΣΟΦΙΑ ΜΑΝΟΥΣΑΚΗ • ΔΩΡΟΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΙ
ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΤΡΑΚΑΡΤ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ
ΛΡΗΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ

22 ΚΑΙ 23
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2024
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
ΩΡΑ ΕΝΑΡΣΗΣ 20:30

26 ΚΑΙ 27
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2024
ΠΑΤΙΧΕΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ
ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΜΕΣΟΥ
ΩΡΑ ΕΝΑΡΣΗΣ 20:30

ΠΡΟΠΩΛΗΝ ΕΙΣΗΤΗΡΙΩΝ **ticketmaster**.cy | | 7777 7040 | Τσέκιο Θεάτρου: 25377277

50% ΤΗΣ ΑΞΙΑΣ ΤΟΥ ΕΙΣΗΤΗΡΙΟΥ ΔΙΝΕΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΝΔΕΣΜΟ ΦΙΛΩΝ ΑΓΙΑΣ ΣΚΕΠΗΣ • Δ/Α ΥΠ. ΕΙΣΠΡΕΚΤΩΝ Ν.Π. 81/2023

Χ.Α. ΠΑΠΑΕΛΛΗΝΑΣ
ΟΡΚΗ

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΧΟΡΕΩΝ
αλφαμεγα

SF

AIMIS

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ

PETROLINA

ALLPROMENT

eurostyle

ango

A

MEGALINA

BO

KORYTHA

H KASHIMETZ

LOMO

A

Το «Κυπριωτάκι» του Α. Τάσσου

Η ιστορία πίσω από το εμβληματικό Προσφυγόσημο, που ακόμα και σήμερα, 50 χρόνια μετά, διατρανώνει την αδικία του 1974

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΛΑΚΗ

«Το Τμήμα Ταχυδρομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων ανακοινώνει ότι, την 10ην Ιανουαρίου 1977, θα τεθεί εις κυκλοφορίαν Νέον Προσφυγικών Γραμματόσημον αξίας 10 μιλς. Τούτο απεικονίζει την ξυλογραφίαν του χαράκτου Α. Τάσσου “Κύπρος 74”... αυτό είναι το Ανακοινωθέν του Γραφείου Δημόσιων Πληροφοριών, ημερομηνίας 29 Δεκεμβρίου 1976, αρ. 4 και έτσι μπήκε στην καθημερινότητα των Κυπρίων το γνωστό σε όλους Προσφυγόσημο. Σύμβολο μιας πεντηκονταετούς τραγωδίας, λοιπόν, η ξυλογραφία του Τάσσου και στην ιστορία του Προσφυγόσημου είναι αφιερωμένη η εικαστική έκθεση που παρουσιάζεται στο Λονδίνο από την Ύπατη Αρμοστεία της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η «Κ» παρουσιάζει την ιστορία του εμβληματικού Προσφυγόσημου, που ακόμα και σήμερα, πενήντα χρόνια μετά, διατρανώνει την αδικία του 1974, μετά την τουρκική εισβολή, τον Ιούλιο και τη σταδιακή προσφυγοποίηση εκατοντάδων χιλιάδων Ελληνοκυπρίων, από τις προαιώνιες εστίες τους. Για την έκθεση και την ιδέα πίσω από αυτή μάς μίλησε η επιμελήτρια της, η ιστορικός τέχνης κα Μαρία Παφίτη. Όπως λέει η κα Παφίτη, τα έργα τέχνης που παρουσιάζονται αποκαλύπτουν τη διαδικασία δημιουργίας του Προσφυγόσημου, βάσει αρχειακού και φιλοτελικού υλι-

«Η ύπαρξη του Προσφυγόσημου είναι ταυτισμένη με τις ζωές εκείνων των Κυπρίων που εξακολουθούν να είναι πρόσφυγες στην ίδια τη χώρα τους».

κού, καθώς και σχετικών έργων τέχνης. Επίσης, προβάλλεται η ξυλογραφία του Α. Τάσσου και πώς αυτή επέδρασε στην καλλιτεχνική παραγωγή της Κύπρου τα τελευταία πενήντα χρόνια. Η έκθεση περιλαμβάνει επίσης έργα ενός από τους «πατέρες» της κυπριακής τέχνης», του Τηλέμαχου Κάνθου, των καλλιτεχνών Λευτέρη Οικονόμου και Ανδρέα Λαδόματου, αλλά και σύγχρονων καλλιτεχνών, όπως ο Γιώργος Γαβριήλ, Μιχάλης Κουντούρης, Λία Λαπίδη, Ανδρέας Νικολάου, Παναγιώτης Πασάντας, Έλενα Σαρρή Βαρνάβα, Jane MacLean, Κατερίνα Χριστοδούλου και Γιώργος Πανταζής. Πολλά από τα έργα στηρίζονται σε φωτογραφίες του γνωστού Κύπριου φωτογράφου που ζει στο Λονδίνο, Δώρου Παρτασίδη, ο οποίος το 1974 ήταν στην πρώτη γραμμή του πολέμου ως φωτογράφος και εικονολήπτης του ΡΙΚ. Ο Δώρος Παρτασίδης συμμετέχει επίσης στην έκθεση με περαιτέρω υλικό. Η κα Μαρία Παφίτη λέει στην «Κ» πως το προσφυγόπουλο του Τάσσου ήταν πάντοτε μέσα της, αφού είναι συνομήλικό της... «αυτή η καθιστή φιγούρα μπροστά στο συρματοπλέγμα με συγκλόνιζε, αλλά μου δημιουργούσε και πολλά ερωτηματικά... και πάντοτε προσπαθούσα να βάλω τον εαυτό μου στη θέση αυτού του παιδιού». Έπειτα η Μαρία, ενήλικας πια και ως ιστορικός τέχνης άρχισε να αντικρίζει το Προσφυγόσημο με κριτήρια αντικειμενικά, ως καλλιτεχνικό έργο.

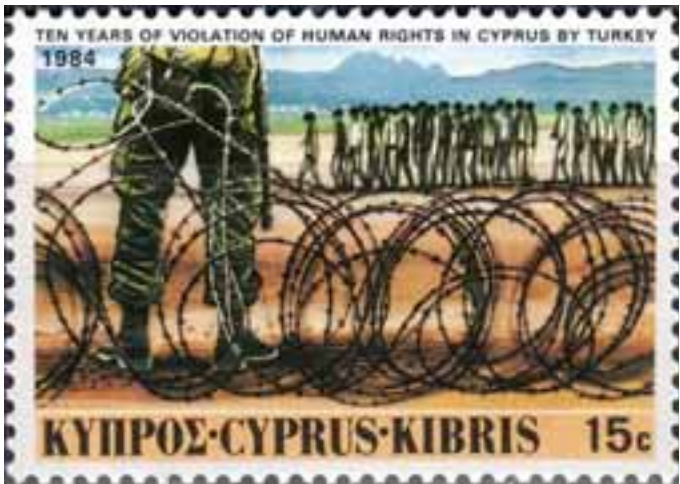
Για τη Μαρία Παφίτη το έναυσμα για την έκθεση αυτή ήταν ένα γκράφιτι που είδε στο πάρκινγκ του Γυμνασίου Διανέλλου και Θεοδότου στη Λευκωσία, τον Απρίλιο του 2022. Αυτή η εικόνα την έκανε, όπως λέει να αναρωτιέται στη σύγχρονη εποχή, που σπάνια πια αλληλογραφούμε τι γίνεται με το Προσφυγόσημο; Πόσοι

Ο Α. Τάσσος υπογράφει αφίσες του χαρτικού Κύπρος 74, Λευκωσία 1977. © Εταιρεία Εικαστικών Τεχνών Α. Τάσσος

Προσχέδιο για γραμματόσημο της Κυπριακής Δημοκρατίας του Α. Τάσσου (1914-1985), του 1984. Συλλογή Εταιρείας Εικαστικών Τεχνών Α. Τάσσος.

Επετειακό γραμματόσημο για τα δέκα χρόνια από την τουρκική εισβολή στην Κύπρο, που φιλοτέχνησε ο Α. Τάσσος.

“

«Δεν θα χρεωθεί η μακέττα, αλλά μόνον η δαπάνη της τεχνικής επεξεργασίας της, ως προσφερομένης της μακέττας εις Κύπρον υπό του κ. Τάσσου».

και πόσες από τη νέα γενιά γνωρίζουν την ιστορία του; «Όσο και αν έχουν αλλάξει τα δεδομένα στη ζωή μας το Προσφυγόσημο αυτό, με τους συμβολισμούς του και τα μηνύματά του παραμένουν πάντοτε επίκαιρα, μιας και ακόμη υπάρχουν πρόσφυγες, που εξαιτίας της τουρκικής εισβολής ξεριζώθηκαν».

Όπως εξηγεί η κα Παφίτη η έκθεση αποτελείται από τέσσερις ενότητες. Στην πρώτη περιλαμβάνεται υλικό που αφορά τη δημιουργία του Προσφυγόσημου, από τα δύο πρώτα, του 1974 και

του 1977, με το ξυλόγλυπτο του Αγίου Γεωργίου και με την εικόνα της γιαγιάς με το εγγόνι. Η δεύτερη ενότητα έχει στο επίκεντρό της την ξυλογραφία του Τάσσου, που από το 1977, οπότε και πρωτοεκδόθηκε κυκλοφορεί μέχρι σήμερα. Στην τρίτη ενότητα παρουσιάζονται έργα που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο επηρέασαν την εγχώρια καλλιτεχνική παραγωγή. Η τέταρτη ενότητα είναι αφιερωμένη στην Αμμόχωστο. Η ιδέα πίσω από τη συμπερίληψη αυτής της ενότητας, όπως μου εξή-

γεί η κα Παφίτη, συνδέεται με το Προσφυγόσημο υπό την έννοια ότι το ψηλό συρματοπλέγμα που περικλείει την πόλη θυμίζει στον κάθε πρόσφυγα πως δεν μπορεί να επιστρέψει στο σπίτι του και όπως χαρακτηριστικά λέει «Γι' αυτό ακριβώς τον λόγο ο κάθε πρόσφυγας ταυτίζει κάποια από τα προσωπικά του βιώματα με το ανώνυμο 'παιδί' του Α. Τάσσου».

Η μαρτυρία του εκτοπισμού
Όπως σημειώνει και στο κείμενό της η κα Παφίτη, στην

πρόσκληση για την έκθεση, «Το φαινομενικά άσημο Προσφυγόσημο, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Οκτωβρίου 1974, δηλώνει αδιαλείπτως παρών μέχρι σήμερα, τεκμηριώνοντας έτσι ότι ο λόγος για τον οποίο θεσπίστηκε, δηλαδή ο εκτοπισμός και οι συνέπειές του στον κυπριακό λαό, συνεχίζει να υφίσταται. Η ύπαρξή του είναι ταυτισμένη με τις ζωές εκείνων των Κυπρίων που εξακολουθούν να είναι πρόσφυγες στην ίδια τη χώρα τους. Το Προσφυγόπουλο του Α. Τάσσου, το “Κυπριωτάκι”,

όπως ο ίδιος το αποκαλούσε, παραμένει ο πιο πιστός και αταλάντευτος μάρτυράς τους».

Η ιστορία του

Το πρώτο Προσφυγόσημο που τέθηκε στην κυκλοφορία ήταν το γραμματόσημο των 5 μιλς, αριθμός που αντικαταστάθηκε από το Κυβερνητικό Τυπογραφείο με τον αριθμό 10. Το Προσφυγόσημο εκείνο παρουσίαζε την ξυλόγλυπτη εικόνα του έφιππου Αγίου Γεωργίου από τον ναό του Αρχαγγέλου Μιχαήλ στην Πλατανιστάσα (Συλλογή Μουσείου Λαϊκής Τέχνης). Όπως ανακοίνωσε τον Μάρτιο του 1976, από τη διάθεση του εν λόγω «ειδικού γραμματοσήμου» εισπράχθηκαν 91.212 λίρες, οι οποίες κατατέθηκαν στο Ταμείο Προσφύγων.

Το επόμενο Προσφυγόσημο ήταν έργο του Τάσσου. Στην υπουργική πρόταση της 16ης Οκτωβρίου 1974 αναφέρεται: «Το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων εισηγείται όπως άλλων αξιών, εκδοθή νέον γραμματόσημον απεικονίζον γυναίκα κλαίουσαν και φέρουσιν παιδίον εις τας αγκάλας της με την επιγραφήν “Ταμείον Προσφύγων” εις την Ελληνικήν, Αγγλικήν και Τουρκικήν γλώσσαν». Το υπουργείο συνεργάστηκε με την εταιρεία Γραφικών Τεχνών Ασπιώτη-Έλκα, η οποία ανέλαβε την εκτύπωσή του. Μάλιστα, «εν σχέσει προς την τιμολόγησιν της παραγωγείας σας ταύτης, και λόγω του ειδικού θέματος και σκοπού της κυκλοφορίας του γραμματοσή-

«Όσο και αν έχουν αλλάξει τα δεδομένα στη ζωή μας το Προσφυγόσημο αυτό, με τους συμβολισμούς του και τα μηνύματά του παραμένουν πάντοτε επίκαιρα».

μου τούτου, ο μεν κ. Τάσσος προσφέρει άνευ αμοιβής την εργασίαν εκπονήσεως της μακέττας, ενώ ημείς παραλλήλως θέλομεν συμβάλει εις την δαπάνην εκτύπώσεώς του, χορηγούντες υμίν σχετικήν έκπτωσιν άμα τω πέρατι της εργασίας». Το επόμενο και εμβληματικό Προσφυγόσημο, όπως ανακοινώθηκε τον Δεκέμβριο του 1976 είναι και αυτό έργο του Τάσσου και απεικονίζει ένα κορίτσι καθισμένο σε μια βαλίτσα μπροστά σε συρματοπλέγματα, με τίτλο «Κύπρος 1974». Και αυτή τη φορά η Ασπιώτη-Έλκα αναφέρει: «Δεν θα χρεωθεί η μακέττα, αλλά μόνον η δαπάνη της τεχνικής επεξεργασίας της, ως προσφερομένης της μακέττας εις Κύπρον υπό του κ. Τάσσου». Το Τμήμα Ταχυδρομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων έθεσε σε κυκλοφορία το «Νέον Προσφυγικών Γραμματόσημον», αξίας 10 μιλς, στις 10 Ιανουαρίου 1977 και έκτοτε ταξιδεύει ανά την υφήλιο, διατρανώνοντας την αδικία του ξεριζωμού χιλιάδων Ε/κ. Και που δυστυχώς ακόμα και σήμερα εκατομμύρια άνθρωποι στη γη «βιάσονται» αυτή την ανείπωτη θλίψη.

Πληροφορίες: Η έκθεση θα εγκατασταθεί στις 24 Ιανουαρίου 2024, στις 7:00 μ.μ., από τον Ύπατο Αρμοστή της Κύπρου στο Ηνωμένο Βασίλειο, Πρέσβη κ. Ανδρέα Κακουρή. Η έκθεση θα παραμείνει ανοιχτή μέχρι τις 2 Φεβρουαρίου 2024. Διοργανωτής και κύριος χορηγός της έκθεσης είναι ο οργανισμός πολιτιστικής διαχείρισης The Collective Heritage. Επίσης, η έκθεση στηρίζεται από το Υφυπουργείο Πολιτισμού της Κύπρου.

*** Η πρώτη** εκδοχή αυτής της έκθεσης, φιλοεξηγήθηκε την άνοιξη του 2023 από τη Βουλή των Αντιπροσώπων υπό την αιγίδα της προέδρου του Σώματος κας Αννίτας Δημητρίου.

Το χαρακτηριστικό σε χαρτί «Απόγνωση - Κύπρος 1974» του Λευτέρη Οικονόμου (1930-2007), που φιλοτέχνησε το 1974. Συλλογή του Ιδρύματος Λευτέρη Οικονόμου.

Φωτογραφία του Δώρου Παρτασίδη. Σκηνές αλληγορικής σύνθεσης μετά τον τουρκικό βομβαρδισμό στις 20 Ιουλίου 1974 στο χωριό Μια Μηλιά.

Αποφεύγω τη διακοσμητική σκηνογραφία

Η Έλενα Κατσούρη σκηνογράφος και ενδυματολόγος της παράστασης του ΘΟΚ 018 «Ο μολυβένιος στρατιώτης» μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«Θέλαμε και οι δύο [σ.σ. με τη Λέα Μαλένη] κάτι που να μοιάζει χάρτινο, βγαλμένο από τις σελίδες ενός βιβλίου και ήταν ταιριαστό, καθότι μάθαμε στην πορεία ότι και ο Άντερσεν είχε σαν χόμπι τη χαρτοκοπτική» λέει στην «Κ» η Έλενα Κατσούρη για τη συνεργασία της με τη σκηνοθέτρια της παράστασης «Ο μολυβένιος στρατιώτης» που ανεβαίνει από τον ΘΟΚ. «Τα παιδιά πλέον έχουν πιο εκλεπτυσμένα και διαφοροποιημένα αισθητικά κριτήρια, είναι εκτεθειμένα σε πολλά ερεθίσματα. Πολλές φορές όμως το χρώμα είναι ένας εύκολος κώδικας για να δώσει ζωντάνια, ιδίως όταν το σκηνικό είναι πιο απλό» απαντάει η Έλενα Κατσούρη στο αν μία παιδική παράσταση χρειάζεται πολύ χρώμα. Όσο για τις δυσκολίες στον τομέα της, αλλά για τις τέχνες γενικά λέει πως ανεβαίνουν αξιόλογες παραγωγές, αλλά με προσωπικό και οικονομικό κόστος από όλους τους συντελεστές. «Η Πολιτεία πρέπει να επενδύει αδιάκοπα στον πολιτισμό και να δώσει περισσότερη έμφαση και να στηρίξει ακόμη περισσότερο τις τέχνες».

–Υπάρχει κάποιο συστατικό στοιχείο που εντοπίζεις πρωταρχικά, όταν ετοιμάζεις τα σκηνικά και τα κοστούμια μιας παράστασης;

–Στις πρώτες συνδιαλλαγές που γίνονται με τον σκηνοθέτη συνήθως αποφασίζεται η συνθήκη, το πλαίσιο μέσα στο οποίο διαδραματίζεται η ιστορία και πώς θα εκτυλιχθεί και θα δουλευτεί

δραματουργικά. Αυτό το πλαίσιο μπορεί να είναι ιστορικό, χρονικό, τοπικό. Αυτή είναι η αφετηρία της έρευνας.

–Ο «μολυβένιος στρατιώτης» ως παιδική παράσταση, κυρίως, είναι μία παράσταση που χρειάζεται πολύ χρώμα για να έχει θετικό αποτύπωμα στα μάτια των παιδιών;

–Όχι απαραίτητα. Τα παιδιά πλέον έχουν πιο εκλεπτυσμένα και διαφοροποιημένα αισθητικά κρι-

«Προσωπικά με αφορά και με ενδιαφέρει το τεχνικό μέρος κατασκευής κοστούμιών και σκηνικού, γι' αυτό και πολύ συχνά εμπλέκομαι και σε αυτό το κομμάτι».

τήρια, είναι εκτεθειμένα σε πολλά ερεθίσματα. Πολλές φορές όμως το χρώμα είναι ένας εύκολος κώδικας για να δώσει ζωντάνια, ιδίως όταν το σκηνικό είναι πιο απλό. –Ποια ήταν η πρόκληση στον «Μολυβένιο στρατιώτη»;

–Πρωτίστως ο χρόνος. Για διαφόρους λόγους το έργο άλλαξε και λάβαμε το κείμενο μια μέρα πριν από την ανάγνωση. Έπρεπε ο Οργανισμός και η δημιουργική ομάδα να δουλέψουμε με ταχύτατους ρυθμούς, κι εγώ να καταφύγω σε λιγότερο συμβατικές μεθόδους για να είμαστε έτοιμοι. Επίσης, το σκηνικό ενός παιδικού είναι ένα σκηνικό το οποίο θα στηθεί και θα αποσυναρμολογηθεί πολλές φορές και σε διαφορετικούς χώ-

Σχετικά με το αν η Έλενα Κατσούρη υπηρετεί κάποια σκηνογραφική γραμμή λέει πως προτιμάει πιο απλές γραμμές και αποφεύγει τη φλυαρία. «Στο θέατρο δεν χωρούν πολλά θέλω, προσπαθώ όμως με το πέρασμα του χρόνου να είμαι πιστή στην αισθητική μου».

ρους. Αυτό προϋποθέτει μια ευελιξία η οποία μεταφράζεται σε σχεδιαστικούς και κατασκευαστικούς περιορισμούς.

–Η συνεργασία με τη σκηνοθέτρια σε αυτή την παραγωγή, αλλά και γενικά, μπορεί να είναι μία διαδικασία που πιθανόν να εγκλωβίσει το όραμά σου, έχοντας διαβάσει το κείμενο του έργου που αναλαμβάνεις να «ντύσεις»;

–Συμβαίνει και αυτό, αλλά μια θεατρική παράσταση είναι μια συλλογική δουλειά πολλών δημιουργικών ανθρώπων, άρα τα όραματά όλων αυτών δεν μπορούν να συγκλίνουν πάντα. Επίσης, θα έλεγα ότι το όραμα του σκηνοθέτη έχει μεγαλύτερη βαρύτητα και αυ-

τό υπερισχύει. Στη συγκεκριμένη παραγωγή υπήρχε από την αρχή μια σύμπνοια μεταξύ της Λέας Μαλένης και εμένα. Θέλαμε και οι δύο κάτι που να μοιάζει χάρτινο, βγαλμένο από τις σελίδες ενός βιβλίου και ήταν ταιριαστό, καθότι μάθαμε στην πορεία ότι και ο Άντερσεν είχε σαν χόμπι τη χαρτοκοπτική. –Οι ηθοποιοί θα πρέπει να «χωρέσουν» στο σκηνικό και τα κοστούμια ή υπάρχει μία συνδιαλλαγή μαζί τους, ώστε να καλυφθούν υποκριτικές ή άλλες ιδιαιτερότητες;

–Ο Peter Brook έχει πει ότι μπορεί κανείς να πάρει οποιονδήποτε άδειο χώρο και να τον ονομάσει άδεια σκηνή. Ένας άνδρας διασχίζει αυτό τον άδειο χώρο, ενώ ένας άλλος τον παρακολου-

θεί, αυτό είναι ό,τι χρειάζεται για να συμβεί μια θεατρική πράξη. Οι ηθοποιοί είναι εκ των πραγμάτων αναγκαίο έμπυχο υλικό μιας παράστασης. Έρευνούν, εμβαθύνουν και γνωρίζουν πιο σύνθετα το ρόλο τους και φτιάχνουν κι αυτοί εικόνες. Πρέπει να υπάρχει ο αλληλοσεβασμός των διαφορετικών τεχνών και συνήθως γίνεται μια σωπηρή και ενστικτώδης συνδιαλλαγή, η οποία συμβαίνει στις πρώτες πρόβες, στις οποίες ο σκηνογράφος/ενδυματολόγος είναι παρατηρητής.

–Ποια είναι η απόσταση που πρέπει να καλύψει ο σκηνογράφος ή ο ενδυματολόγος για να συναντήσει και τον θεατή;

–Εξαρτάται από το ίδιο το έργο, τη δυναμική της ομάδας, τα μέσα που έχουμε στη διάθεσή μας. Ο θεατής είναι ο τελικός αποδέκτης, σε αυτόν απευθύνεται το έργο. Δεν κάνουμε θέατρο για την ψυχή μας μόνο. Άρα όσο μικρή ή μεγάλη είναι η απόσταση, πρέπει οπωσδήποτε να καλυφθεί.

–Ο σκηνογράφος/ενδυματολόγος πρέπει να είναι περισσότερο καλλιτέχνης ή τεχνίτης;

–Ένας καλός σκηνογράφος δεν είναι απαραίτητα και καλός τεχνίτης και το αντίστροφο. Εμένα προσωπικά με αφορά και με ενδιαφέρει το τεχνικό μέρος κατασκευής κοστούμιών και σκηνικού, γι' αυτό και πολύ συχνά εμπλέκομαι και σε αυτό το κομμάτι.

–Υπηρετείς –αν υπάρχει– κάποια σκηνογραφική γραμμή; Πόσο απαιτείς τα θέλω σου σε μία δουλειά;

–Προτιμώ πιο απλές γραμμές και αποφεύγω τη φλυαρία και τη

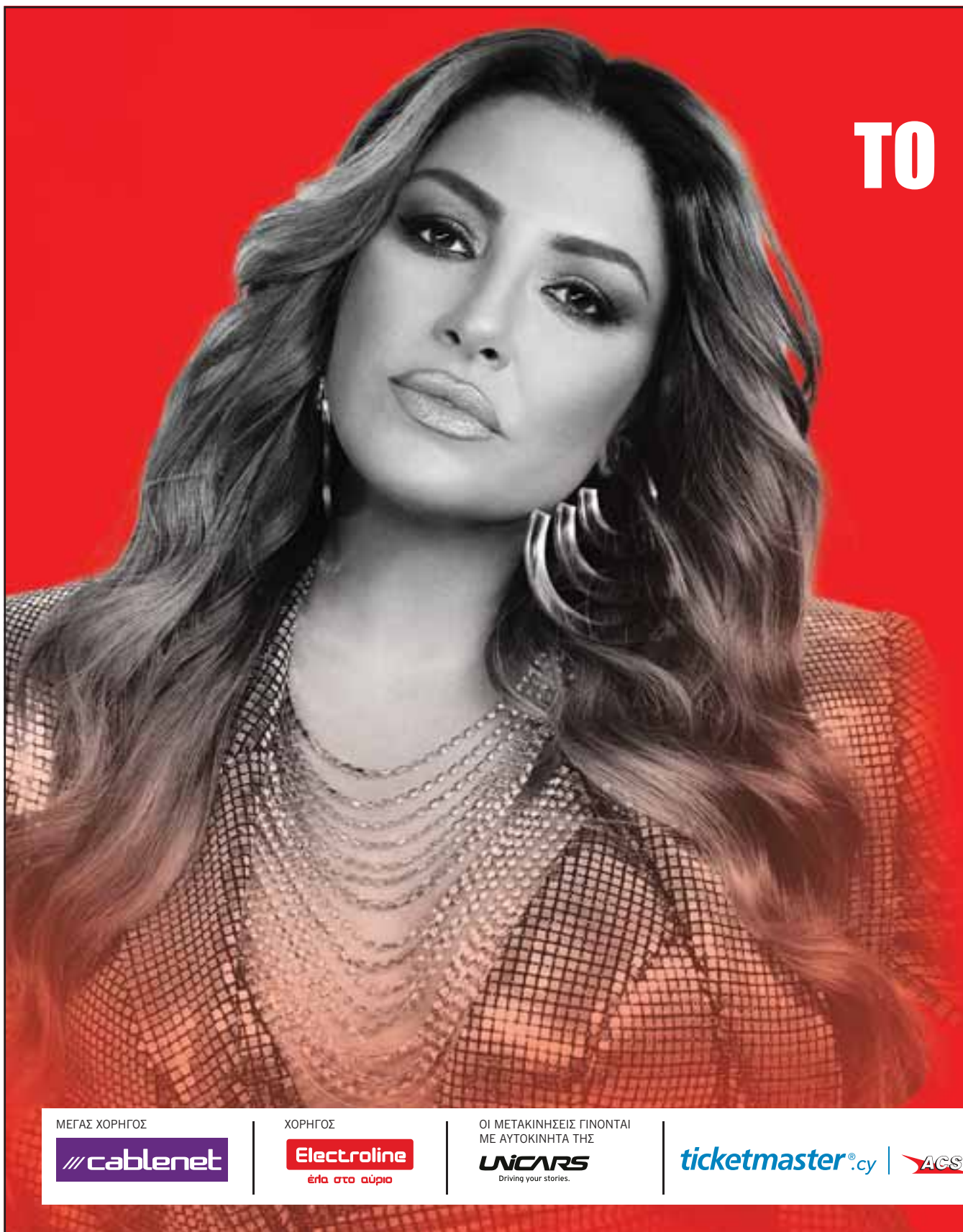
διακοσμητική σκηνογραφία. Στο θέατρο δεν χωρούν πολλά θέλω, προσπαθώ όμως με το πέρασμα του χρόνου να είμαι πιστή στην αισθητική μου.

–Τι σημαίνει τελικά για εσένα σκηνογραφία/ενδυματολογία;

–Σκηνογραφία είναι η εκμετάλλευση ενός δεδομένου χώρου για τις ανάγκες ενός δράμενου. Η δημιουργία ενός κόσμου για μια συγκεκριμένη συνθήκη. Αυτός ο κόσμος μπορεί να αποτελείται από μια μπάλα, μια καρέκλα ή να είναι πολύ σύνθετος. Ενδυματολογία είναι η επένδυση ενός συγκεκριμένου χαρακτήρα.

–Στην Κύπρο πώς βλέπεις τα πράγματα στον τομέα σου; Ποιες είναι οι δυσκολίες;

–Τα πράγματα δεν είναι εύκολα για τις τέχνες στο νησί μας και αυτό δεν μπορεί να μην επηρεάζει και το θέατρο. Λόγω της παιδείας μας, αλλά και λόγω μεγέθους, το θεατρόφιλο κοινό δεν μπορεί να χρηματοδοτήσει το πραγματικό κόστος μιας παραγωγής. Η κλίμακα είναι πιο μικρή, οι παραγωγές τουλάχιστον στο ελεύθερο θέατρο, πιο λιτές. Ανεβαίνουν αξιόλογες παραγωγές, αλλά με προσωπικό και οικονομικό κόστος από όλους τους συντελεστές. Η Πολιτεία πρέπει να επενδύει αδιάκοπα στον πολιτισμό και να δώσει περισσότερη έμφαση και να στηρίξει ακόμη περισσότερο τις τέχνες. Θα μπορούσαμε κάποιοι ρομαντικοί να δηλώσουμε ότι αυτό είναι πρόκληση για μας τους σκηνογράφους, αλλά τα πράγματα δεν είναι πάντα τόσο απλά. Αυτός είναι και ο λόγος που οι περισσότεροι δεν ασχολούμαστε αποκλειστικά με το θέατρο.

ΤΟ

LOVE 100.7 FM 98.1 & 105.7

ΚΑΙ Η

Lacta

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ

ΕΛΕΝΑ ΠΑΠΑΡΙΖΟΥ

in Love

ΤΕΤΑΡΤΗ 14|02

ΩΡΑ 20:30

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

ΜΕΓΑΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

ΧΟΡΗΓΟΣ

ΟΙ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΜΕ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΤΗΣ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΑΠΟ ΤΟ

7777 7040

ΜΑΤΙΕΣ
ΣΤΟΝ
ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

KUNST HISTORISCHES MUSEUM WEN

CLARENCE HOUSE

DAMIAN GRIFFITHS

DPA

YOKO ONO

BIENNH

Ρέμπραντ

Μεγάλο ερευνητικό πρόγραμμα με αντικείμενο τον Ρέμπραντ και την τεχνολογία του χρώματος βρίσκεται σε εξέλιξη στο Μουσείο της Ιστορίας της Τέχνης στη Βιέννη. Το φθινόπωρο, θα εγκαινιαστεί έκθεση με τα έργα του Ρέμπραντ από τις συλλογές του μουσείου, εστιάζοντας και στους επιγόνους του, όπως ο Σάμουελ φαν Χουγκστράτεν. Η έκθεση θα είναι η κορωνίδα της έρευνας που βρίσκεται σε εξέλιξη, σε συνεργασία με ειδικούς και άλλα μουσεία, όπως το Rembrandthuis στο Αμστερνταμ.

ΛΟΝΔΙΝΟ

Κλάρενς Χάουζ

Οσο διαρκούν οι εργασίες ανακαίνισης και αποκατάστασης στο Μπάκιγχαμ (έως το 2027), ο βασιλιάς Κάρολος Γ΄ και η Καμίλα κατοικούν στο ιστορικό Κλάρενς Χάουζ, όπου ούτως ή άλλως διέμεναν. Όταν ολοκληρωθούν οι εργασίες στο Μπάκιγχαμ θα αφήσουν το Κλάρενς Χάουζ, το οποίο θα αποκτήσει νέους ενοίκους, πιθανώς το επόμενο ζεύγος διαδόχων, κατά την παράδοση, τον Ουίλιαμ και την Κέιτ. Το Κλάρενς Χάουζ είχε υποστεί ζημιές κατά τον βομβαρδισμό του Λονδίνου στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

ΣΟΜΕΡΣΕΤ

Οι ανερχόμενοι

Το εικονιζόμενο έργο είναι της Άνια Χόμπσον (γενν. 1990). Είναι μία από τους πολλούς καλλιτέχνες που αποκοτούν ολοένα και μεγαλύτερη ορατότητα στη σύγχρονη βρετανική σκηνή. Η έκθεση παρουσιάζεται από την γκαλερί Hauser & Wirth στην αίθουσα που βρίσκεται στο Σόμερσετ της Αγγλίας, και επικεντρώνεται να δείξει το νέο αίμα. Έργα καλλιτεχνών, Βρετανών και ξένων, νέων και σχετικά νέων, που εργάζονται στην Αγγλία. Διαφορετικές τεχνολογίες και μέσα, αλλά με κοινό άξονα την ιδιόζουσα προσωπική γλώσσα.

ΒΕΡΟΛΙΝΟ

Επιστροφές

Ο εικονιζόμενος πρόεδρος του Ιδρύματος Πρωσικής Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Χέρμαν Πάρτσινγκερ, υποστηρίζει πως βρισκόμαστε ακόμη στην αρχή του φαινομένου επαναπατριζόμενων θησαυρών. Μετά την πρόσφατη επιστροφή 20 έργων τέχνης στη Νιγηρία, από διάφορα μουσεία της Γερμανίας, προερχόμενα από λεηλασίες Βρετανών το 1897, το κύμα θα ενισχυθεί ώστε να υπάρχουν επιστροφές εκεί όπου υπάρχουν νομική δυνατότητα και διακρατική συνεννόηση.

ΛΟΝΔΙΝΟ

Γιόκο Ονο

Η Τέιτ Μόντερν θα παρουσιάσει έκθεση με έργα της Γιόκο Ονο από τις 15 Φεβρουαρίου. Η έκθεση έχει τον χαρακτήρα μιας μεγάλης αναδρομικής και ενός φόρου τιμής για επτά δεκαετίες διαρκούς δημιουργίας, καλλιτεχνικού ακτιβισμού και εικαστικής παραγωγής. Συνδυάζει τα εικαστικά, την περφόρμανς, τη μουσική και τον κινηματογράφο με αξιολάμβαστη αντοχή στον χρόνο. Η έκθεση εστιάζει στις κορυφές της ζωής της, ανάμεσα σε αυτές και τα χρόνια στο Λονδίνο (1966-71) όταν γνώρισε τον Τζον Λέον.

CHRISTIE'S

Η Μέρilin Μονρόε
φωτογραφημένη από
τον Αλφρεντ Αϊζενστεντ (1953).
Από τη δημοπρασία
της συλλογής του Ελτον Τζον.

Η συλλογή του Ελτον Τζον
και το μέλλον της αγοράς τέχνης

Το εναρκτήριο για τη χρονιά μήνυμα του εκτελεστικού διευθυντή του οίκου δημοπρασιών Christie's, Γκιγιόμ Τσερουτί, περιλαμβάνει ορισμένες ενδιαφέρουσες εκτιμήσεις για την κατεύθυνση της αγοράς τέχνης το 2024. Ο οίκος έχει μια πανηγυρική έναρξη με τη δημοπράτηση των πλουσιότατων συλλογών τέχνης (από διάφορες κατηγορίες) του Ελτον Τζον από το σπίτι του στην Ατλάντα. Τα αντικείμενα της συλλογής (ανάμεσά τους και εξαιρετικά έργα κορυφαίων φωτογράφων από τις αρχές ως το τέλος του 20ού αιώνα) θα είναι εκτεθειμένα στις γκαλερί του οίκου Christie's στο Ροκφέλερ Σέντερ στη Νέα Υόρκη από τις 9 Φεβρουαρίου. Θα ακολουθήσει και μια επίσης ενδιαφέρουσα δημοπρασία γλυπτών από την Αναγέννηση και το Μπαρόκ. Ποια μπορεί να είναι η προσδοκία για τις επενδύσεις στον κόσμο της τέχνης; Ο Γκιγιόμ Τσερουτί επισημαίνει πως η αγορά δεν μπορεί να μείνει ανεπηρέαστη από το ευρύτερο μακροοικονομικό κλίμα σε όλον τον κόσμο. Ωστόσο, διατηρεί την αισιοδοξία του επισημαίνοντας αυτό που όλοι νιώθουμε. Οτι υπάρχει σε ανοδική τροχιά μια νέα γενιά επενδυτών και ακολούθων της πολυτελούς διαβίωσης (τροχιά ορατή και στον παγκόσμιο τουρισμό όπως και

στην αγορά ακινήτων) που προέρχεται από τις ανερχόμενες οικονομικές ελίτ σε χώρες που τις προηγούμενες δεκαετίες ήταν εκτός της αγοράς έργων τέχνης. Υπάρχει η γενιά των μιλένιαλ, αλλά και η αμέσως επόμενη γενιά Z, που επενδύουν στην αξία αλλά και στην υπεραξία των έργων τέχνης, για λόγους κύρους, προβολής, αλλά και ασφαλούς τοποθέτησης χρημάτων. Είναι μια τάση που αντικειμενικά δεν μπορεί να υποστηριχθεί ακόμη και από εύρωστες οικονομικά τάξεις στην Ευρώπη. Υπάρχουν μεμονωμένες περιπτώσεις συλλεκτών από την Ευρώπη, αλλά όχι γενικευμένο κύμα όπως από τις νέες γενιές τρίτων χωρών. Αυτή η μεταβολή στη γεωπολιτική των δημοπρασιών άρχισε σταδιακά ήδη από τη δεκαετία του 1980 αλλά απογειώθηκε μετά το 2000. Όπως λέει ο Γκιγιόμ Τσερουτί, το 30% των πελατών κάθε έτους είναι νεοφερμένοι στον κόσμο των δημοπρασιών. Ένας νέος κόσμος ανατέλλει. Διορθωτικές κινήσεις στις τιμές που έγιναν το 2023, θα διορθωθούν πάλι προς τα άνω το τρέχον έτος. Μια επένδυση στον χώρο της τέχνης θεωρείται σχετικά ασφαλής τοποθέτηση, περισσότερο από την αγορά ακινήτων, καθώς παραμένει ανεπηρέαστη από τη γεωγραφία.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

«Μην πας για κολύμπι την επόμενη εβδομάδα»

«**Οπότε** φαντάσου το, Γκάσπερι. Πηγαίνεις σε ένα πάρτι πολύ πίσω στον χρόνο και ξέρεις ακριβώς πώς και πότε θα πεθάνει κάθε άτομο που βρίσκεται εκεί. (...) Μπορεί να μιλάς με μια γυναίκα, as πούμε ότι έχει μικρά παιδιά, και ξέρεις ότι θα πνιγεί σε ένα πικνίκ την άλλη Τρίτη, αλλά, επειδή δεν επιτρέπεται να πειράξεις τη χρονική αλληλουχία, το μόνο που δεν μπορείς επ' ουδενί να της πεις είναι "Μην πας για κολύμπι την επόμενη εβδομάδα". Πρέπει να την αφήσεις να πεθάνει».

Οι κανόνες που οφείλει να ακολουθήσει ένας χρονοταξιδιώτης είναι απάνθρωποι. Ο Γκάσπερι, κεντρικός χαρακτήρας του μυθιστορήματος «Η θάλασσα της ηρεμίας» (μτφρ. Β. Τζανακάκη, εκδ. Ικαρος) της Καναδής Έμιλι Σεντ Τζον Μάντελ, βρίσκεται ως χρονοταξιδιώτης προ τέτοιων ηθικών –

Οι κανόνες που οφείλει να ακολουθήσει ένας χρονοταξιδιώτης είναι απάνθρωποι.

υπαρξιακών εντέλει– διλημμάτων, και όχι μόνο μία φορά. Κι εννοείται πως οι επιλογές που θα κάνει δεν θα είναι αυτές που του έχουν επιβληθεί. Ο Γκάσπερι θα διαταράξει τη χρονική αλληλουχία, προκαλώντας μια σειρά από ανωμαλίες που δεν έχουν να κάνουν μονάχα με τη ρευστή υφή του χωρόχρονου, αλλά με τις ζωές που διασταυρώνονται στα χρονικά ταξίδια που κάνει και, φυσικά, με τη δική του τη ζωή.

Για τον κύριο Γκρι, η «Θάλασσα της ηρεμίας» είναι ένα από τα πλέον δραστικά μυθιστορήματα που έχει διαβάσει τελευταία.

SMUTTERSTOCK

Ο Γκάσπερι, ο ήρωας της «Θάλασσας της ηρεμίας» της Έμιλι Σεντ Τζον Μάντελ, είναι ένας χρονοταξιδιώτης που μπλέκει άσχημα.

Και όχι μόνο λόγω θέματος. Η Μάντελ χρησιμοποιεί με χαρακτηριστική δεξιοτεχνία σχήματα που απαντούν στην επιστημονική φαντασία. Και το κάνει αυτό με αξιοθαύμαστη οικονομία και αστραφτερή πλοκή: την ίδια στιγμή που σε κάνει να ανυπομονείς να δεις τι γίνεται παρακάτω, σε καταβυθίζει στον εσωτερικό κόσμο των χαρακτήρων της. Κανένας τους δεν είναι ο ίδιος στο τέλος της ιστορίας της.

Στο έξοχο αυτό μυθιστόρημα, υπάρχει έντονο το στοιχείο των «ανατροπών» στην πλοκή, αριστοτεχνικά δεμένες όμως με τις επιλογές των χαρακτήρων και, κυρίως, σε θαυμαστή αρμονία με το σύμπαν που έχει πλάσει η συγγραφέας. Τα πάντα «κουμπώνουν» διακριτικά μα και με ουσία για το ίδιο το μυθιστόρημα. Και όταν λέμε «ανατροπές», as μην πάει ο νους

στο εύκολο σασπένς. Κατά κάποιο τρόπο, όλα είναι δύσκολα στη γραφή της Μάντελ, μονάχα που εκείνη τα κάνει να μοιάζουν απίστευτα εύκολα και φυσιολογικά.

«Σε όλη μας τη ζωή φτιάχνουμε μέσα στο κεφάλι μας ένα σπίτι», λέει ο κύριος Γκρι. «Όλη μας η εσωτερική ζωή είναι ένα σπίτι το οποίο, αν θέλουμε να του δώσουμε μορφικά χαρακτηριστικά, θυμίζει το σπίτι όπου μεγαλώσαμε. Η αιώνια αρχιτεκτονική της παιδικής ηλικίας, της εφηβείας, της πρώτης νιότης. Καθώς το σπίτι προχωράει, δηλαδή καθώς η ζωή μας κυλάει, αφήνουμε δωμάτια πίσω μας και δεν μπορούμε να επιστρέψουμε ποτέ ξανά σε αυτά. Αυτή η ισόβια ανθρωπίνη επιθυμία: ο χρόνος να γίνει χώρος. Και να έχουμε ξανά πρόσβαση σε αυτόν. Αλλά ποιος θα ήταν έτοιμος να πληρώσει το τίμημα;».

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΜΑΝΩΛΗ ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗ

Τεχνητή νοημοσύνη: έχουν οι μηχανές ψυχοσωματικά;

Πριν από ενάμιση χρόνο ένας μηχανικός της Google, ο Μπλέικ Λεμόιν, ξεκίνησε στα πλαίσια της δουλειάς του μια συνομιλία μ' ένα μεγάλο γλωσσικό μοντέλο ονόματι LaMDA, η οποία θα του άλλαζε τη ζωή. Καθώς εξελισσόταν η διάδρασή του, ο Λεμόιν πίστευε ολοένα και πιο βαθιά ότι αυτό το είδος τεχνητής νοημοσύνης έχει συνείδηση. Δεν είχαν όμως όλοι την ίδια γνώμη. Όταν ο ίδιος βεβαιώθηκε κι αποφάσισε να δημοσιοποιήσει τη συνομιλία του με το LaMDA, είδε αμέσως την πόρτα της εξόδου απ' την εταιρεία. Το σκεπτικό ήταν ότι το είχε παρατραβήξει με τους ανθρωπομορφικούς ισχυρισμούς του. Το αυτοδίδακτο μοντέλο δεν έχει συνείδηση, είπαν οι επικεφαλής της εταιρείας. Είναι μια στατιστική διαδικασία που προβλέπει την επόμενη κατάλληλη λέξη. Δεν είναι σε θέση καν να γνωρίζει τι είναι ένα δέντρο, μια ελιά ή ένας άνθρωπος.

Συνείδηση

Λίγους μήνες μετά την απόλυση του Λεμόιν, ο κόσμος ξύπνησε απότομα σε μια καινούργια πραγματικότητα. Εμφανίστηκε το ChatGPT. Και φυσικά, το πρώτο πράγμα που το ρώτησαν όσοι θυμούνταν την ιστορία με τον πρώην προγραμματιστή της Google, ήταν αν είχε συνείδηση. Το εξελιγμένο νευρωνικό δίκτυο έδινε, κι εξακολουθεί να δίνει, την απάντηση που έδωσαν και οι επικεφαλής της Google, μια απάντηση που δεν αφήνει κανένα περιθώριο παρερμηνείας. «Οχι, δεν έχω συνείδηση», λέει το ChatGPT, «είμαι ένα γλωσσικό μοντέλο τεχνητής νοημοσύνης που δημιουργήθηκε από την OpenAI και ενώ μπορώ να επεξεργάζομαι και να παράγω κείμενο με βάση τα πρότυπα που μαθαίνω κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσής, δεν έχω αυτογνωσία, συναισθήματα, εμπειρίες ή συνείδηση. Οι απαντήσεις μου παράγονται με βάση έναν συνδυασμό πληροφοριών που έχω διδαχθεί και αλγορίθμων και δεν διαθέτω την υποκειμενική εμπειρία που χαρακτηρίζει τη συνείδηση».

Μπορεί λοιπόν η τεχνητή νοημοσύνη να μην έχει επισήμως συνείδηση, αλλά δεδομένης της

Η τεχνητή νοημοσύνη τροφοδοτείται με δεδομένα, μαθαίνει από την αλληλεπίδραση με τον χρήστη και απαντάει σε κάθε ερώτησή του. Πώς θα αντιδράσει, όμως, σε περίπτωση που δεν έχει data για κάτι που θα της ζητηθεί;

Οι «παραισθήσεις», η λέξη του 2023 σύμφωνα με το λεξικό του Κέμπριτζ, αναφέρονται στην τάση των μεγάλων γλωσσικών μοντέλων να αυθαιρετούν. Πώς θα μπορούσαμε να αντιμετωπίσουμε τα ψέματα των μηχανών;

τεράστιας προόδου της, η επισημάνση του Μπλέικ Λεμόιν θα μπορούσε να διαβαστεί κάπως διαφορετικά. Η συνείδηση είναι πράγματι ένα μεγάλο μυστήριο, ωστόσο επειδή απαιτεί συνακόλουθα και την ύπαρξη αυτοσυνείδησης, είναι δύσκολο να αποδοθεί στη μηχανή. Αν όμως λέγαμε ότι η τεχνητή νοημοσύνη έχει ψυχή; Εφόσον δεν υφίσταται επιστημονική τεκμηρίωση της ψυχής, το ερευνητικό ερώτημα θα ήταν βάσιμο. Φανταστείτε πώς θα κοιτούσαμε τον Λεμόιν αν έλεγε ότι το

μοντέλο LaMDA έχει ψυχή. Κι όμως, αυτό θα ήταν πιο κοντά στην πραγματικότητα, γιατί οι μηχανές παρουσιάζουν επίσης φαινομενικά ανεξήγητα προβλήματα, όπως και οι άνθρωποι, τα οποία αποδίδονται σε νεφελώδεις ψυχικές διεργασίες.

Τα τελευταία χρόνια ακούμε όλο και περισσότερο να χαρακτηρίζονται διάφορες σωματικές εννοχλήσεις ως ψυχοσωματικά συμπτώματα. Είναι η εύκολη απάντηση πια, όταν το μόνο που ξέρουμε για έναν πόνο είναι ότι δεν ξέρουμε τι ακριβώς μπορεί να τον προκαλεί. Ομοίως, όταν βλέπουμε μια μηχανή να αστοχεί και να κάνει τα δικά της, υποκύπτουμε στην τάση του ανθρωπομορφισμού και λέμε περιπαικτικά ότι πρέπει να της δείξουμε λίγη αγάπη. Εδώ όμως η αβεβαιότητα διαρκεί για λίγο. Με την αντίστροφη μηχανική, βρίσκουμε τις αιτίες των προβλημάτων και τα διορθώνουμε. Στην AI των μεγάλων γλωσσικών μοντέλων οι αστοχίες της μηχανής έχουν ονομαστεί «παραισθήσεις» (hallucinations). Η λέξη μάλιστα αυτή ήταν για το

λεξικό του Κέμπριτζ η «λέξη του 2023». Αν μου δινόταν η ευκαιρία να τις μετονομάσω, θα διάλεγα τον όρο «ψυχοσωματικά».

Χωρίς data

Δοκιμάστε να ζητήσετε απ' το Bard της Google ή απ' το ChatGPT της Microsoft, να σας μιλήσουν για λιγότερο γνωστές προσωπικότητες, καλλιτεχνών για παράδειγμα, και θα εκπλαγείτε απ' τις ασυναρτήσεις και τα ψεύδη που θα παραθέσουν ανάμεσα σε κάποιες σωστές βασικές πληροφορίες. Τα μοντέλα αγωνίζονται να αντεπεξέλθουν και μοιάζουν να υποφέρουν σοβαρά, να είναι έξω απ' τα νερά τους όταν δεν έχουν ικανό αριθμό δεδομένων να επεξεργαστούν. Τα ψυχοσωματικά των μηχανών, ωστόσο, δεν χρειάζονται τη συνδρομή ειδικών της ψυχικής ή, εν προκειμένω, της ψυχιακής υγείας για να θεραπευτούν. Είναι ζήτημα προγραμματισμού, ρυθμίσεων και στόχων. Πιθανώς, με τον χρόνο οι αστοχίες να μειωθούν. Η πλήρης εξάλειψή τους, ωστόσο, είναι μάλλον αδύνατη γιατί το περιβάλλον μας είναι δυναμικό. Γι' αυτό και δεν θα μπορούμε να τα εμπιστευόμαστε πάντα και πλήρως. Στη σχέση μας μαζί τους θα υπάρχει πάντα ένα στοιχείο υγιούς αμφιβολίας.

Είναι γεγονός ότι τα μοντέλα αυτά είδαν το φως του κόσμου βιαστικά, πριν να είναι παντελώς έτοιμα. Μοιάζουν κατά κάποιον τρόπο με ανώριμους γονείς, οι οποίοι φορτώνουν στους ώμους τους πλήθος ανασφαλειών, συμπελεγμάτων και εσωτερικών αδιεξόδων. Τα ψυχοσωματικά των μηχανών είναι η απόδειξη ότι κάτι πάει στραβά στην εκπαίδευσή τους, ότι υπάρχει ενδεχομένως ανάγκη για ποιοτικότερα δεδομένα και καλύτερες εκπαιδευτικές μεθόδους. Ίσως να υπάρχει και κάποιο εγγενές λάθος στην ίδια την ύπαρξή τους – ο χρόνος θα δείξει. Φυσικά, δεν θα τα απορρίψουμε γιατί είναι ατελή. Αντιθέτως, θα πρέπει να τους δείξουμε περισσότερο ενδιαφέρον και προσοχή. Πολύ συχνά η αντιμετώπιση των αιτιών των προβλημάτων οδηγεί τα ψυχοσωματικά, αν όχι στην εξαφάνισή τουλάχιστον σε μια πιο υποφερτή συνύπαρξή μαζί τους.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Ενηλικίωση σε αποχρώσεις του γκρι

ΛΙΝΑ ΒΑΡΟΤΣΗ

Σήμερα από πάνω μου

εκδ. Μεταίχμιο, σελ. 480

Ο άωρος θάνατος της μητέρας της κατασίγησε τα ποδοβολητά της Νίνας στις γειτονιές της Θεσσαλονίκης. Το σπίτι της άλλαξε και μεταμορφώθηκε σε ένα κέλυφος όπου οι λέξεις εμποτράκιζονταν στις γωνίες, δένοντας κόμμο τα λαρύγγια. Δίπλα στο σπίτι βρισκόταν ένα ζοφερό υπόγειο, που βοούσε από ουρλιαχτά, «βρισίδια και μουγκρητά», σείοντας τη γειτονιά. Ο άνδρας έδερνε τη γυναίκα. Μέσα από το παράθυρο του υπογείου απλωνόταν «παχιά μαυρίλα». Η Νίνα θα περιμένει μέχρι τα δεκαεννιά για να δρασκειλίσει, ερήμην της, αυτό το σύνορο της όμορφης φρίκης. Θα χρειαστεί πρώτα να μεταναστεύσει στη Νέα Υόρκη, όπου θα γνωρίσει τον Λούσιαν, έναν πανέμορφο πάμπλουτο γιάπη με ιριδίζοντα οχιάστια μάτια. Οι κόρες του, «δυο κομμάτια γυαλί με πετρόλι και βεραμάν δαχτυλίδια το ένα μέσα στο άλλο να ιριδίζουν κάτω από σκούρα, δασικά φρύδια». Τα μάτια του γυάλιζαν, «ρουφώντας μέσα τους ό,τι φως είχε απομείνει».

Μπορεί μεγάλο μέρος του μυ-

θιστορήματος να ολισθαίνει επικίνδυνα προς τις «50 αποχρώσεις του γκρι», αλλά η Λίνα Βαρότση έχει υπηλότερες φιλοδοξίες για την πρώτη της πεζογραφική εμφάνιση και οι σπουδές της στη δημιουργική γραφή τη βοηθούν να τις εκπληρώσει. Η αφήγηση

επικεντρώνεται στη φυσιογνωμία της Νίνας και την επίδραση που της ασκούν σημαντικοί άνδρες της ζωής της. Πριν από τον Λούσιαν ήταν ο πατέρας της, έπειτα εργόταν ο Βίκτωρ, ο πρωτότοκος, ενώ ως δεύτερο εαυτό αναγνώριζε μόνο τον Χρίστο, τον δίδυμο αδερφό της, ο οποίος σκοτώνεται σε αυτοκινητιστικό δυστύχημα. Συνοδηγός στο αυτοκίνητο ήταν η Νίνα. «Η συνέπεια του παραλίγο». Η θρηνητική ανάρρωσή της είναι από τα πιο καλογραμμένα σημεία του βιβλίου.

Ακρωτηριασμένη από τον Χρίστο, η Νίνα ένιωθε το σώμα της λειψό. Εκείνη που σκαρφάζανε

μάντρες και ροβολούσε στην κατρακύλα των δρόμων της Ανω Πόλης, ξαφνικά παρέλυσε. «Εξαφανιζόταν το κορμί της λίγο λίγο, κανιβαλιζόταν σε μια στερνή απόπειρα παραιτήσης». Οι δρόμοι της Νέας Υόρκης της φαίνονταν χαώδεις και ανηφορικοί, ενώ το καινούργιο της σπίτι, αλωμένο από το δεύτερο πένθος, δεν ήταν παρά «ένα μάτσο πόρτες που όλες οδηγούσαν σε τέλματα». Σε αυτή την κατάσταση της απόσυρσης τη βρίσκει ο Λούσιαν, «το φατακτερό προϊόν μιας κοφτής συμπτώσεων». Με πολύ σεξ και πολύ ξύλο, η Νίνα

ανακτά την αίσθηση του σώματός της, χάνοντας την εξουσία του. Το σώμα της ήταν ένα πράγμα που ανήκε στον Λούσιαν και εκείνος άλλοτε το ίσιωνε κι άλλοτε το τσαλάκωνε. Το στέρνο του ισοπέδωνε τον κορμό της. Μαζί με την αξιοπρέπεία της, ο Λούσιαν είχε καταχραστεί την ευθύνη και τη σημασία της ύπαρξής της.

Την είχε μεταποιήσει σε ένα φαντεζί αξεσουάρ, γυαλισμένο από τις πιστωτικές του.

Το σαδομαζοχιστικό ειδύλλιο απειλεί να εκτρέψει τη μυθοπλασία προς τη ροζ λογοτεχνία. Επειδή όμως σταθερά στόχευσε της Βαρότση είναι οι μεταστρωφές της ιδιοσυστασίας της ηρωίδας, η αφήγηση ακολουθεί τη σύνθεση και τη δομή ενός καλοστημένου αμερικανικού μυθιστορήματος. Η «αμερικανική» ενηλικίωση της Νίνας θυμίζει σε πολλά σημεία τη «Φτωχή Μάργκο» της Σβέτλνς Τριανταφύλλου. Όπως η Μάργκο, η Νίνα μεταβαίνει από τη μετεφηβεία στην ενηλικίωση μέσα από αλλεπάλληλους, καταλυτικούς τραυματισμούς.

Παρά τις υποτροπές στον μελοδραματισμό και την ένθεση λέξεων υπερβολικά καλλιπών, παράταιρων στο σχήμα των προτάσεων, η γραφή της Βαρότση παραμένει προσεγμένη, γερά διαγμένη, υπηρετώντας την εξαιρετικά πλούσια πλοκή. Το στοιχείο για τη συγγραφέα θα ήταν να αποδεσμευτεί από το διδακτορικό της στη δημογραφική γραφή, έτσι ώστε εγκαταλείποντας τη μελετημένη αρτιότητα να διακινδυνεύσει σε βαθύτερα, πιο αβέβαια νερά.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΚΙΑ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΟΥ

Η Κία Σακελλαρίδου είναι πτυχιούχος του τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του ΑΠΘ. Ασχολείται με επιμέλεια κειμένων. Έχει εκδώσει την ποιητική συλλογή «Νύχτες με νοτιά», τη συλλογή διηγημάτων «Τα κοχύλια του Ονούφριου» (Δαρδανός) και το πεζογράφημα «Οι επισκέψεις» (Γαβριηλίδης). Προσφάτως εκδόθηκε, με εισαγωγή, σχόλια και μετάφραση της ποιημάτων του Μιχαήλ Αγγέλου, το βιβλίο «Μιχαήλ Αγγελος, Ποιήματα», εκδόσεις Αρμός, 2023.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας; Διαβάζω για πολλοστή φορά το βιβλίο του Βιτόριο Σγκάρμπι «Il Tesoro d' Italia. La lunga avventura dell' Arte» (εκδ. Bompiani).

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου; Διαβάζοντας το μυθιστόρημα του Γιώργου Συμπάρδη «Πλατεία Κλαυθμώνος» (Μεταίχμιο, 2023), ως προς τη μορφή βεβαιώθηκα πως τα πάντα είναι ύψος, και ως προς το περιεχόμενο πως «τα παιδιά δεν ξεχνούν ποτέ».

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά; Το έπος του 16ου αιώνα «Οι Λουσιάδες», του εθνικού ποιητή της Πορτογαλίας, Λουίς ντε Καμόες, σε

πρώτη μετάφραση στην ελληνική γλώσσα από τον Κύριο Κόκκα.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.

Το ίδιο το βιβλίο, η περιέργεια που ενδεχομένως αυτό θα γεννήσει, η γοητεία που θα ασκήσει, αποτελούν για μένα την ιδανική συνθήκη, κάθε φορά.

Υπάρχουν βιβλία για τα οποία να νιώθετε ενοχές που σας άρεσαν; Μόνο ως παιδί ένιωσα ενοχή διαβάζοντας τη «Νανά» του Ζολά, που η μητέρα μου έκρυβε στο συρτάρι με τα εσώρουκά της.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο; Η χρήση της γλώσσας ως άνοιγμα στο μυστήριο. Η πάλη του συγγραφέα με αυτήν. Η δική μου διάβαση του ύφους και των λέξεών του.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε; Κατά πάσα πιθανότητα, προσπερνώντας βιβλία που περιμένουν ήδη, θα είναι το βιβλίο που θα συναντήσω τα πάντα είναι ύψος, και ως προς το περιεχόμενο πως «τα παιδιά δεν ξεχνούν ποτέ».

Γιατί επιλέξατε να μεταφράσετε και να σχολιάσετε ποιήματα του Μιχαήλ Αγγέλου;

Αρχικά, υπήρξε η ανεκμήνευτη κατάπληξη μου εμπρός στην ημιετή Pietà Rondaninì, πριν από χρόνια, η οποία πυροδότησε μια έλξη προς την προσωπικότητα του δημιουργού της. Ακολούθησαν οι σχετικές σπουδές μου, ο έρωτάς μου για τη γλώσσα, τον τόπο, την τέχνη και την ιστορία της εποχής του. Να ερμηνεύσω λοιπόν και να μεταδώσω ό, τι θα μου ήταν δυνατόν, από την ποίησή του, από τη σκέψη του, θέλησα.

Τι αποκομίσατε σε προσωπικό επίπεδο από το έργο του κορυφαίου καλλιτέχνη της Αναγέννησης;

Τη συγκλονιστική συνάντησή μαζί του, τη «σχέση» μας που έχει ήδη αρχίσει.

Επιμέλεια:

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη Read LIBRARY

ΣΤΕΛΙΑ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ-ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ

«Μολυβιές»

Σχέδιο τίτλου: Δανάη Βάρδα

Εικονογράφηση: Νικολέττα Παπαμιχαήλ

Σχεδιασμός: Χριστίνα Κιμωνή

εκδ. bookworm

Οι «Μολυβιές» της Στέλιας Δημητρίου-Μιχαηλίδου αφού παρέμειναν στο συρτάρι της μία ολόκληρη τριετία ώσπου να αποφασίσει η ίδια να τις βάλει στον δρόμο της έκδοσης κυκλοφορούν τώρα σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή. Πρόκειται για τη δεύτερη συγγραφική της προσπάθεια, μετά «Τα λεμόνια της Ζωής», και όπως και η πρώτη είναι ένα απλό, έμμετρο κείμενο, πιο επίκαιρο από ποτέ, ντυμένο με εξαιρετικές εικόνες, που αποτυπώνει τη σύγχρονη εποχή και, ίσως, τις υπαρκτές και οντολογικές σκέψεις και αναζητήσεις του καθενός, όπως δηλώνει και η ίδια. Τα «δύσκολα» νοήματα υπονοούνται με λέξεις και δηλώνονται με εικόνες. Η πρακτική της «street art» σε συνδυασμό πάντα με το συγκεκριμένο της σύγχρονης καθημερινότητας ήταν η πηγή έμπνευσής της και η αφορμή ώστε η εικονογράφηση να βρίσκεται σε διακειμενικό διάλογο με οικουμενικές εικόνες-σύμβολα με αναφορές σε Banksy, Urban photography, κοινωνικό ρεπορτάζ και τη συλλογική ιστορική μνήμη του τόπου και της εποχής μας. Η συγγραφέας, ονειρεύεται το βιβλίο αυτό να γίνει αφετηρία για σκέψη και κριτική αποτίμηση της σύγχρονης πραγματικότητας και ταυτόχρονα μοχλός ενεργοποίησης για το μέλλον. Το βλέπει ως ένα κείμενο για ατομική και συλλογική δράση, που δεν αφορά μια συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα, αλλά αφορά όλους.

Τα ηλεκτρονικά βιβλία της Στέλιας Δημητρίου-Μιχαηλίδου διατίθενται από τη Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο read-library.com για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασιθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Στο «Χρονικό» του Λεόντιου Μαχαιρά διαβάζουμε: «Ευρίσκεται εις την Περιστορόναν της Μεσαρίας ο άγιος Αναστάσιος ο θαυματουργός».

Δύο ναοί, δύο κόσμοι, μιαν άλλη εποχή

Μικρές διηγήσεις μα έντονες θύμψεις για την Περιστερώνα της Μεσαρκάς από τον αιωνόβιο αγροφύλακά της Τάκη Ιακώβου

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Σε μία από τις εξορμήσεις μου στα χωριά της Μεσαρίας, πριν από κάποιους μήνες, μπήκε στον χώρο μου και το χωριό Περιστερωνοπιγή, που φυσικά πρόκειται για δύο ξεχωριστές κοινότητες της επαρχίας Αμμοχώστου, που τις χωρίζει ένας μόνο δρόμος. Ερχόμενος, λοιπόν, από το Πραστείο της Μεσαρίας ξεχώρισα στο βάθος τον Άγιο Αναστάσιο, τη επιβλητική εκκλησία της Περιστερώνας. Ήταν μεσημέρι, και όπως συνηθίζεται στα χωριά ο κόσμος στην παρακείμενη πλατεία ήταν λιγοστός, κάποια παιδιά μόνο έπαιζαν στην παιδική χαρά. Άφησα το αυτοκίνητό μου στην άκρη και ξεκίνησα να προσπαθώ να «διαβάσω» τους δύο ναούς, να καταλάβω τη χωροθεσία τους, τις αναλογίες τους... τον παλαιό και τον νέο Άγιο Αναστάσιο.

Σε απόσταση μερικών μέτρων ο ένας από τον άλλο, αναδεικνύουν δύο διαφορετικές εποχές, ίσως και δύο κόσμους... με τη σημερινή τους κατάσταση να δείχνει, με βίαιο τρόπο, μια άλλη κατάσταση. Μπήκα στον παλαιό Άγιο Αναστάσιο, με τα περιώνυμα βημόθυρα, το σπουδαίο τέμπλο... Αναζήτησα και την κρύπτη, με τον αρχαιοελληνικό κίονα, που οι ασθενείς, τον αγκάλιαζαν και περιστρέφονταν τρεις φορές γύρω του για να γιατρευτούν... Στο «Χρονικό» του Λεόντιου Μαχαιρά διαβάζουμε: «Ευρίσκεται εις την Περιστορόναν της Μεσαρίας ο άγιος Αναστάσιος ο θαυματουργός». Σήμερα, φυσικά, ούτε τα θαυματουργά μακοτζία του αγίου υπάρχουν... Ο ναός ανοικοδομήθηκε στα μέσα του 18ου αιώνα, όπως μαρτυρούσε επιγραφή που υπήρχε στην ανατολική πλευρά, στην οποία αναγραφόταν η χρονολογία 1755 που σήμερα δεν υπάρχει, και την είχε καταγράψει ο Ιωάννης Σκουτερής. Κανένα σημάδι μνήμης... τίποτε στην εκκλησία δεν θυμίζει εκείνο το αρχαίο κάλλος της... Περιμένει, ελπίζω, την εκκλήση μια νέα εποχή, μιας και ο ναός συμπεριλήφθηκε στα υπό μελέτη έργα της δικονομικής Τεχνικής Επιτροπής για την Πολιτιστική Κληρονομιά. Λίγο πιο κάτω ο νέος ναός του Αγίου Αναστασίου βουβός, απομεινάρι μιας αρχιτεκτονικής τάσης της δεκαετίας του '50, ίσως το μέγεθός του να αντανακλά και το μέγεθος των συμμετεχόντων στα πανηγύρια του χωριού, ευμεγέθους ναός, επιβάλλεται στον χώρο. Τα μωσαϊκά του, το τσιμεντένιο εικονοστάσι, οι τεράστιοι χώροι του ναού, μου έφεραν στον νου ασυναίσθητα τους στίχους του Καρυωτάκη «Σκόνη στη σκόνη εγέμισεν ο τόπος και γράφω με το δάχτυλο σταυρούς»... Περίεργο, πάντως, κανένα σημάδι, κανείς λόγος πάνω στους τοίχους... σιωπή. Φεύγοντας από την Περιστερώνα, είχα στο μυαλό μου και όσα συνέβησαν τον Αύγουστο του 1974, με το έγκλημα εναντίον των γειτονικών τ/κ χωριών Μάρθα, Αλόα και Σανταλάρης και

Ο Άγιος Αναστάσιος, η επιβλητική εκκλησία της Περιστερώνας λειτούργησε το 1953 και τα εγκαίνια τέλεσε ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος Γ'.

Σε απόσταση μερικών μέτρων ο παλαιός από τον νέο Άγιο Αναστάσιο, αναδεικνύουν δύο διαφορετικές εποχές, ίσως και δύο κόσμους...

των κατοίκων τους, αποφάσισα ότι αυτό το κεφάλαιο της ιστορίας του τόπου χρειάζεται μια διαφορετική ματιά, από εκείνη που είχα εγώ σε εκείνη την επίσκεψή μου. Σκέφτηκα ότι είναι απαραίτητη η ψυχραιμία για να αποτυπωθεί ένα τέτοιο έγκλημα, αλλά και στερεά γνώση της εποχής και των δυναμικών της. Έκρινα, καθώς οδηγούσα για τον επόμενο μου σταθμό, πως δεν έχω ακόμα την κατάλληλη σκευή, για να το αντιμετωπίσω και σίγουρα μία δική μου θεώρηση τίποτε δεν θα προσέθετε.

Ο αγροφύλακας

Λέγοντας για την περιήγησή μου στην Περιστερώνα σε μία καλή φίλη, μου είπε και γιατί δεν μιλάς στον παππού μου... και έτσι με έφερε σε επαφή με τον Τάκη Ιακώβου, τον αγροφύλακα της Περιστερώνας, γεννηθέντα στις 8 Απριλίου 1924. Φυσικά, και δεν έχασα την ευκαιρία να τον συναντήσω. Ένα απόγευμα, λοιπόν, πήγα για να τον βρω. Ήθελα να μου μιλήσει για την Περιστερώνα και το περίφημο πανηγύρι της, αν θυμόταν κάτι από τον μοναχό Πανάρετο, από τους τελευταίους επιστάτες της διαλυμένης μονής. Μετά την πρώτη αναγνωριστική κουβέντα μας, άνοιξα το μαγνητόφωνό μου και τον άφησα να μου μιλάει για το χωριό του,

Το μοναστήρι ήταν πλούσιο λέει ο κ. Τάκης Ιακώβου... «Έφτασα τα κελιά, μέχρι το '30-32, τα χαλάσαν ύστερα. Τζιμαί που χτίσαν ύστερα την εκκλησία. Είσιε πλιακούς, ανώγεια... που μενίσκαν οι μοναχοί».

το οποίο γνωρίζει «παθκια-παθκιά»: «Μεσαρκά τη λαλούσαμε χωρκάτικα, και Μεσαορία στον Τύπο». Αμέσως ο κ. Τάκης μου ξεκαθαρίζει πως Περιστερώνα και Πηγή είναι δύο ξεχωριστές κοινότητες. «Μόνο το σχολείο και Συνεργατική ήταν κοινά. Το σχολείο ήταν πάνω στην άκρη των δύο κοινοτήτων, τέλια». Το σχολείο που πήγε ο κ. Τάκης ήταν το καινούργιο, που χτίστηκε το 1926, εκείνος ξεκίνησε να φοιτά το 1930, τότε είχε δύο δασκάλους και 120 μαθητές. Μία τάξη πρώτη, πέμπτη, έκτη, και άλλη τάξη δεύτερα, τρίτη, τετάρτη. Ύστερα το 1939 έγινε μεικτό, αγόρια-κορίτσια. Πρώτα ήταν αρρεναγωγείο. Το Παρθεναγωγείο ήταν στον χώρο της παλιά εκκλησίας του Αγίου Αναστασίου» και μου εξηγεί πως στο νέο σχολείο τα κορίτσια πήγαν το 1939 και έγινε μεικτό». Τον ρώτησα αν θυμάται τους δασκάλους του... «Αθθυμούμαι τους, βέβαια. Που ήμουν πρώτη τάξη που επήα, που ήταν από τον Άγιο Θεόδωρο του Καρπασίου, μα έμενε στον Λυθροδό-

ντα, Κωνσταντίνος Κέντης και ο άλλος δάσκαλος ήταν ο Κώστας Ζωδιάτης». Πράγματι όπως διαβάζουμε στην εφημερίδα «Νέα Λαϊκή», στις 16 Αυγούστου 1929 ο Κωνσταντίνος Κέντης διορίστηκε στο σχολείο της Περιστερωνοπιγής και ο Κώστας Ζωδιάτης το 1933 μετατέθηκε στην Ίνια της Πάφου («Πρώην, 17 Ιουνίου 1933). «Δεν τελείωσα το δημοτικό, ο πατέρας μου όταν εγίνεκα πέμπτην τάξην έφκαλε με να ππαινώ στα πρόβατα...» μου λέει, ήταν το μόνο αγόρι απ' όλη την οικογένεια που δεν σπούδασε, για να σπουδάσουν τα αδέρφια του.

Ο Άγιος Αναστάσιος

Η παλιά εκκλησία είχε ένα εκκλησάκι που ασκήτευσε ο άγιος, και είχε ένα στύλλο στη μέση. Εκατεβαίναμε κάτω εμείς και έλειε από πάνω... ύστερα ο Άγιος Πανάρετος έκτισε την εκκλησία το 1760, π' όξω από το εκκλησάκι... Είχε ταμπέλα που τα έγραφε όλα...». Και η συζήτηση συνεχίζει για την εκκλησία, με τον κ. Τάκη να θέλει να τα θυμ-

Οι τεράστιοι χώροι του ναού, μου έφεραν στον νου ασυναίσθητα τους στίχους του Καρυωτάκη «Σκόνη στη σκόνη εγέμισεν ο τόπος και γράφω με το δάχτυλο σταυρούς»...

θεί όλα: «Το καμπαναριό το 1948 είσιε να πέσει, ήρθε ένας αρχιτέκτονας και είπε να το πιάσουν με τα σίδερα και ένας κωμοδρόμος έκανε τελάρα μαζί επιάμεντος, και στέκει μέχρι σήμερα...». Τα βημόθυρα ήταν μεγάλης αξίας, επήραν τα στην Ιαπωνία, και η Χατζηττοφή εκατάφερεν και έφερεν τα. Επίσης το τέμπλος... έγραφε «Το παρόν τέμπλο εκρυσσοχρωματίσθη εξ ιδίων εξόδων του Χατζηνιασούμη και λοιπών χωριανών», φυσικά σήμερα δεν υπάρχει... Η μεγάλη νέα εκκλησία του Αγίου Αναστασίου άρχισε να κτίζεται το 1950 σε σχέδια του αρχιτεκτονικού γραφείου Θ. Θ. Φωτιάδου και Υιού και όπως θυμάται ο κ. Τάκης ήρθε ένας μάστορας από την Ελλάδα και έβαλε τα μωσαϊκά. Όντως οι προσφορές «διά την οικοδόμησιν του Ι. ναού εκκλησάκι... Είχε ταμπέλα που τα έγραφε όλα...». Και η συζήτηση συνεχίζει για την εκκλησία, με τον κ. Τάκη να θέλει να τα θυμ-

[σ.σ. της εορτή του Αγ. Ιωάννου του Προδρόμου] Κυριακή, 30 Αυγούστου, η Αυτού Μακαριότης [σ.σ. ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος Γ'] θα λειτούργηση και τελέση τα εγκαίνια του νεοδημιού ιερού ναού του Αγίου Αναστασίου του χωριού Περιστερώνα Αμμοχώστου. Ο Μέγας Εσπερινός των Εγκαίνιων θα αρχίση το εσπέρας του Σαββάτου περί ώραν 8.30 και θα επακολουθήση η ολονύκτιος αγρυπνία και η τελετή των εγκαίνιων». Ιερέας της Περιστερώνας τα πρώτα σχέδια πενήντα χρόνια του 20ού αιώνα ήταν παπα-Θεράπων Ιωάννου, έγινε παπάς το 1916 και απεβίωσε στις 6 του Γενάρη του '56, μου λέει ο κ. Τάκης... και επόμενος ο Θεόδωρος Κακουρής, που ήταν ο τελευταίος που λειτούργησε τον Άγιο Αναστάσιο, στις 15 Αυγούστου 1974... Το μοναστήρι ήταν πλούσιο μου λέει... «Έφτασα τα κελιά, μέχρι το '30-32, τα χαλάσαν ύστερα. Τζιμαί που χτίσαν ύστερα την εκκλησία. Είσιε πλιακούς, ανώγεια... που μενίσκαν οι μοναχοί. Είσιε πολλά κελιά». Σήμερα, πίσω από την παλιά εκκλησία του Αγίου Αναστασίου υπάρχουν κάποια ερείπια, που όπως με πληροφορεί ο κύριος Τάκης ήταν γραφεία, Παρθεναγωγείο, ιατρείο, και τα στίτια των δασκάλων που ερχόταν στο σχολείο. Επίσης, εκεί στάθμευαν και οι καμήλες, λόγω του ότι κοντά υπήρχε ο σταθμός του σιδηρόδρομου του Πραστείου... Χαρακτηριστικό δημοσίευμα στην εφημερίδα «Έθνος», στις 13 Σεπτεμβρίου 1949: «Κυβερνητικός Σιδηρόδρομος Κύπρου: Πανηγυρίς Αγίου Αναστασίου εν Πηγή, 16 - 17.9.49. Έκτακτοι μεταφορικάι ευκολίαι δι' επιβάτας [...] Επιβάται, εμπορεύματα, κ.λ.π., θα μεταφέρονται διά Σιδηροδρομικών αυτοκινήτων από τον Σταθμόν Πραστείου εις την πανηγυρί και τανάπαλιν».

Η ζωοπανήγυρις

Στην Περιστερώνα της Μεσαρίας γινόταν μία από τις μεγαλύτερες ζωοπανηγυρεις... και όπως το λέει ο κ. Τάκης: «Η μεγαλύτερη ζωοπανήγυρις της Κύπρου, στις 17 Σεπτεμβρίου. Ζώα από όλα την Κύπρο, πωλούσαν πρόβατα, ημιόνους, βόδια, γινόταν διαγωνισμός. Ο πατέρας του Κουτσούκη, του πρώην αντιπροέδρου της Κύπρου, ήταν ζωέμπορος και αγόραζεν μούλες και επούλαν τες στην Αίγυπτο. Πουλούσαν και ρούχα, καλκωματικά, χρυσαφικά, σιδερίκια, π' ούλλα. Μετά το '55, που έγινε ο Αγώνας, οι Εγγλέζοι εκαταργήσαν τις συγκεντρώσεις... και από το 1960 καθιερώθηκε πια η θρησκευτική και εμπορική πανήγυρις πλέον, και δεν είχε ζώα, αλλά πάλι ερχούνταν απ' όλη την Κύπρο, γιατί ήταν θαυματουργός Άγιος». Το πανηγύρι διαρκούσε δύο μέρες και περίπου πενήντα φούρνοι έψηνναν οφτό της κουβέλλας. Ο τόπος ήθελε μέρες να καθαρίσει ο τόπος, από τις τόσες χιλιάδες κόσμου, θυμάται ο κ. Τάκης.

Το κράτος δικαίου στο μικροσκόπιο

Δημοκρατία, ισότητα και ανθρώπινα δικαιώματα

ΠΕΤΡΟΣ Ι. ΠΑΡΑΡΑΣ
Res Publica III. Φιλελεύθερη Δημοκρατία, Υποχώρηση του κράτους δικαίου στην Ευρώπη. Τόμος 3
εκδ. Σάκκουλα, 2023, σελ. 521

Του **ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Στον τόμο Res Publica III (έχουν ήδη προηγηθεί δύο ακόμη ομότιτλοι πολυσέλιδοι τόμοι, I. Το Κράτος Δικαίου, 2014 και II. Δικαιώματα του Ανθρώπου, 2014) περιλαμβάνονται σαράντα νομικές, πολιτικές και πολιτειολογικές μελέτες, οι οποίες αναφέρονται σε ζητήματα δημοκρατίας, ισότητας, φιλελευθερισμού, ατομικών δικαιωμάτων, οικονομικής ελευθερίας, δημοσίων συμβάσεων, ιδιοκτησίας, πανδημίας κ.ά.

Στην πρώτη μελέτη: «Η ανάδυση της ανελεύθερης δημοκρατίας», ο συγγραφέας αναλύει, σε πενήντα σελίδες, τον λαϊκισμό και τη δημαγωγία και προειδοποιεί για τους κινδύνους, ήδη υπαρκτούς, που συνεπάγονται: συρρίκνωση της ελευθερίας του τύπου και των μέσων ενημέρωσης, εναντίωση στη διανομή και στην ελεύθερη σκέψη, ποδηγέτηση της παιδείας, προσπάθεια ελέγχου της Δικαιοσύνης με χαλάρωση του ελέγχου της αντισυνταγματικότητας των νόμων. Αναφέρεται στο παράδειγμα της Ουγγαρίας και στην ορμπανική μεταστροφή από τη φιλελεύθερη στην ανελεύθερη δημοκρατία, η οποία χαρακτηρίζεται από την έμφαση στο δόγμα «νόμος και τάξη», στην «προστασία των εθνικών συνόρων», στην

Σαράντα νομικές, πολιτικές και πολιτειολογικές μελέτες περιλαμβάνονται στον τρίτο τόμο της σειράς Res Publica.

Η ανελεύθερη ορμπανική Ουγγαρία, η «Δίκη των πιθήκων» στο Τενεσί και οι «αχρείοι νόμοι» της Γαλλίας.

περιχαράκωση πατρίδας, θρησκείας, οικογένειας, και ενάντια στους μετανάστες. Διαπιστώνει εδώ ο συγγραφέας την αποξένωση της δημοκρατίας από τον δικαιοκρατικό χαρακτήρα της.

Στη «Συμμετοχική Δημοκρατία», ο συγγραφέας εκθέτει την εξέλιξη του αιτήματος των φοιτητικών κινημάτων και των συνδικάτων από τη δεκαετία του '60 για περισσότερη συμμετοχή στη

λήψη αποφάσεων. Η εξέλιξη αυτή μορφοποίησε σταδιακά τη λεγόμενη «κοινωνία των πολιτών», με τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, τις ενώσεις για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου κ.λπ. Πρόκειται για σύγχρονη έκφραση των «ενδιάμεσων σωμάτων» μεταξύ κράτους και κοινωνίας. Δεν είναι πονύρι, αλλ' εντούτοις σηματοδοτεί την κρίση της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, που εκφράζεται με τη δυσπιστία των πολιτών έναντι των επαγγελματιών πολιτικών.

Στη μελέτη «Δημιουργισμός και θρησκευτική ελευθερία», αναλύεται η διαμάχη μεταξύ χριστιανικών θών και διδασκαλιών αφενός και εκκοσμίκευσης αφετέρου (Δαρβίνος), με έμφαση στην περιώνυμη δικαστική απόφαση του Τενεσί που απεκλήθη «Δίκη των πιθήκων, 1925», η οποία δεν απελευθέρωσε τη διδασκαλία στα σχολεία από θρησκευτικές προκαταλήψεις. Τούτο ανетράπη από το Ανώτατο Δικαστήριο (Epperson, 1968).

Ισλάμ και αντισημιτισμός

Συγκλονιστικό είναι, επίσης, το άρθρο για την «Πλήρη απαξίωση της γυναίκας στις χώρες του Ισλάμ». Συγκεντρώνονται εκεί και περιγράφονται περιστατικά απάνθρωπης βίας κατά γυναικών και εξευτελισμού τους στο Πακιστάν, στο Σουδάν, στη Σομαλία. Γυναικών που λιθοβολήθηκαν, απαχονίστηκαν ή εκτελέστηκαν εν ψυχρώ. Και όλ' αυτά στο όνομα

Η ισλαμική πρακτική κάλυψης των γυναικών αντίκειται, σύμφωνα με τον συγγραφέα, στο σύγχρονο κράτος δικαίου, το οποίο εκκινεί από την έννοια του προσώπου και δεν ανέχεται την απόκρυψή του.

της σαρίας, οι αρχές της οποίας, σε κάποιες χώρες του Ισλάμ, αποτελούν πηγή της νομοθεσίας τους. Και η μπούργκα; Ο συγγραφέας, στο άρθρο «Η ειρηνική συμβίωση ως στόχος του κράτους δικαίου», εκκινεί από την έννοια του προσώπου: «Πρόσωπο» = «προς όπα», δηλαδή «προς τα μάτια». Αλλά όχι μόνο στα μάτια. Στο όλον του προσώπου, συμπεριλαμβανομένης και της εκφραστικότητας. Η απομόνωση των ματιών από το υπόλοιπο πρόσωπο δεν συγκροτεί όντως «πρόσωπο». Το κράτος δικαίου είναι προσωποκεντρικό. Δεν ανέχεται την απόκρυψη του προσώπου. Εξ ου και η νομολογία του ΕΔΔΑ και του ΔΕΕ που απέρριψε την ύπαρξη σχετικού μουσουλμανικού «δικαιώματος» στην απόκρυψη του προσώπου.

Και αν συχνά θαυμάζουμε τη Γαλλία για τις ευαισθησίες της ως προς την ελευθερία, την ισότητα και την αλληλεγγύη, ο συγγραφέας μάς επαναφέρει στην τάξη με τις αναφορές του στην «έξαρση του αντισημιτισμού στη Γαλλία». Αντισημιτισμός δεν είναι απλώς η απόρριψη της θρη-

σκείας των Εβραίων – αυτό είναι αντιεβραϊσμός ή αντιιουδαϊσμός. Αντισημιτισμός είναι η εχθρική στάση έναντι των Εβραίων εν γένει, ως προκατάληψη. Καταδικάζει λοιπόν απερίφραστα: «Η γαλλική Δημοκρατία εξακολουθεί να σκοτώνει τους Εβραίους». Στους δε «αποκαλούμενους “απάνθρωπους” ή “αχρείους” νόμους» στη Γαλλία, που αποσκοπούν να πατάξουν τρομοκρατικά χτυπήματα, ο συγγραφέας ορθά τάσσεται με το μέρος του αυστριού «ποινικού δικαίου του εκθρόνυ». Πολύ επίκαιρο, σε σχέση με τη διάχυτη βία που τείνει να γίνει καθημερινότητα, είναι και το κείμενο για το θεμελιώδες δικαίωμα στην ασφάλεια. Ασφάλεια δεν είναι μόνο το δικαίωμα του προσώπου έναντι του κράτους από αυθαίρετη σύλληψη, αλλά και το δικαίωμα για καταστολή της βίας και της επιθετικότητας από το κράτος. Αξιοπρόσεκτο επίσης το κείμενο για την «Πανδημία και τα δικαιώματα του ανθρώπου». Αναπτύχθηκε η νομολογία ανωτάτων δικαστηρίων. Εγιναν διαδηλώσεις και έντονες αντιπαράθεσεις, τελικά

όμως επικράτησε η λογική. Το κείμενο του συγγραφέα για τον υποχρεωτικό εμβολιασμό είναι αποδεικτικό και «χειρουργικό». Οι παρουσιαζόμενες μελέτες επιβεβαιώνουν με τον καλύτερο τρόπο την υποχώρηση του κράτους δικαίου στην Ευρώπη.

Ο συγγραφέας, επίτιμος αντιπρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας και καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου επί σειράν ετών, συνεχίζει ακάματα και μαχητικά, με νεανικό σφρίγος, τη συγγραφική, πρωτότυπη και στοχαστική, επιστημονική έρευνα σε ζητήματα όχι μόνο του δημοσίου δικαίου αλλά και της πολιτειολογίας και της πολιτικής επιστήμης. Γράφει, δε, πάντοτε με τη δογματική καθαρότητα του νομικού, που ως βάση της σκέψης του έχει τη νομική μέθοδο: την τελεολογική αποσαφήνιση των εννοιών και τη συστηματική - λογική ταξινόμησή τους. Μας διδάσκει διαρκώς με τον επιστημονικό του λόγο.

Ο κ. Φίλιππος Σπυρόπουλος είναι ομότιμος καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στη Νομική Σχολή ΕΚΠΑ.

Για τον άνθρωπο
και τον γοργισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞ

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

LOVE 100.7FM 98.1 & 105.7

Ακούς ό,τι αγαπάς
όλες τις ώρες

ΤΑΣΟΣ ΤΡΥΦΩΝΟΣ & ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΑΡΤΕΜΙΟΥ

6-10 ΠΡΩΤΗ ΠΡΩΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 11.9%

ΣΟΦΙΑ ΠΡΩΙΜΟΥ

10-13 ΠΡΩΤΗ ΜΕΣΗΜΕΡΙΑΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 12.6%

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ

21-24 ΠΡΩΤΗ ΒΡΑΔΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 13.2%

f t i @lovecmyprus

* ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ SYMMETRON MARKET RESEARCH ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΑΙΟΥ - ΙΟΥΛΙΟΥ 2022 ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΗΛΙΚΙΩΝ 13-80.

Κλέφτρα ποδηλάτων ετών 12

Οι περιπέτειες της μικρής Τζόρτζι στις εργατικές γειτονίες του Λονδίνου

Το αλάνι ★★★

ΔΡΑΜΑ (2023)

Σκηνοθεσία: Σάρλοτ Ρέγκαν

Ερμηνείες: Λόλα Κάμπελ,

Χάρι Ντίκινσον

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Το σκηνοθετικό ντεμπούτο της Βρετανίδας Σάρλοτ Ρέγκαν απέσπασε το Μεγάλο Βραβείο της επιτροπής στο τελευταίο φεστιβάλ του Σάντανς, συστήνοντάς μας μια πολύ ξεχωριστή ηρωίδα. Η 12χρονη Τζόρτζι έχει χάσει μόλις τη μητέρα της και ζει πλέον μόνη στο διαμέρισμά τους, κάπου στα προάστια του Λονδίνου, έχοντας πείσει τις κοινωνικές υπηρεσίες ότι έχει κηδεμόνες. Ξαφνικά ωστόσο στη ζωή της θα μπει και πάλι ο νεαρός πατέρας της, τον οποίο ουσιαστικά δεν γνώρισε ποτέ, με τους δυο τους να ξεκινούν σταδιακά –και διστακτικά– να χτίζουν τη σχέση τους από το μηδέν.

Με τρυφερότητα και ευαισθησία, που πάντως φιλτράρονται μέσα από μια πολύ σύγχρονη ματιά, η Ρέγκαν προσεγγίζει την εμπειρία της βρετανικής εργατικής τάξης. Αναγκασμένη να τα βγάλει πέρα μόνη της, η μικρή πρωταγωνίστρια φοράει την εμφάνιση της αγαπημένης της Γουέστ Χαμ και βγαίνει στον δρόμο να... δουλέψει. Οπου δουλεύει, βέβαια, εννοείται η κλοπή ποδηλάτων παρέα με τον κολλητό της και η μεταπώληση (για ψίχουλα) στην ντόπια κλειптаποδόχο.

Την ίδια στιγμή, μηχανεύεται τρόπους για να παραπλανήσει τις κοινωνικές υπηρεσίες, οι οποίες όμως εδώ παρουσιάζονται-σκολιάζονται μέσα από τα χρώματα της καρικατούρας. Γενικά η ατμόσφαιρα της ταινίας παραμένει κατά κανόνα ανάλαφρη, ακόμη κι όταν περιγράφονται φανερά τραγικές καταστάσεις.

«Πάντα έβρισκα το πιο απι-

στευτο και σκοτεινό χιούμορ ολοζώντανο στην οικογένεια και στην κοινότητά μου. Θα ήθελα να δω περισσότερες ταινίες της εργατικής τάξης που να είναι πιο χαρούμενες. Ο αμερικανικός και ο ευρωπαϊκός κινηματογράφος το κάνουν λίγο καλύτερα από τον βρετανικό. Λάτρεψα το “The Florida Project” του Σον Μπέικερ, όπου το τραύμα ήταν δευτερεύον. Σε πολλές βρετανικές ταινίες, αν ανήκεις στην

Η αξιολάτρευτη πιτσιρίκα μηχανεύεται χιλιάδες τρόπους για να παραπλανήσει τις κοινωνικές υπηρεσίες (οι οποίες παρουσιάζονται-σκολιάζονται σαν καρικατούρα) ότι έχει κηδεμόνες.

εργατική τάξη, πρέπει να έχεις μια λίστα με τραύματα που θα βρίσκονται στο επίκεντρο», σημειώνει η σκηνοθέτις.

Νεαρός μπαμπάς

Φυσικά, οι περιπέτειες της Τζόρτζι παίρνουν άλλη τροπή από τη στιγμή που εμφανίζεται ο πατέρας της, παιδί ουσιαστικά κι εκείνος, που αναγκάστηκε να μεγαλώσει γρήγορα για να ανταποκριθεί στις δυσκολίες της ζωής. Οι δυο τους θα πρέπει να συμμαχήσουν, προκειμένου αρχικά να αντιμετωπίσουν την απώλεια και στη συνέχεια να πάνε παρακάτω. Ομορφες, «αθώες» ερμηνείες τόσο από τον Χάρι Ντίκινσον όσο και από τη μικρή Λόλα Κάμπελ, ενώ μνεία αξίζει και η ντοκιμαντεριστικής υψής φωτογραφία της Μόλι Μάνινγκ Γουόκερ του «How to Have Sex».

Η Τζόρτζι (Λόλα Κάμπελ) με τη φανέλα της αγαπημένης της Γουέστ Χαμ στην αγκαλιά του μπαμπά της (Χάρι Ντίκινσον).

HOME CINEMA

Ελπίδα από τη δύναμη της παιδικής αθωότητας

Ο Φέλιξ Κάμερον πρωταγωνιστεί στο «Αγόρι καταπίνει σύμπα»

Ο Αλί Μπαγκερί σε σκηνή του ιρανικού φιλμ «Ερημη χώρα».

Αγόρι καταπίνει σύμπα

ΔΡΑΜΑ (2024)

Δημιουργός: Τζον Κόλι

Ερμηνείες: Φέλιξ Κάμερον,

Τράβις Φίμελ

Μια ευχάριστη έκπληξη από την πάντα ενδιαφέρουσα κινηματογραφικά Αυστραλία έρχεται αυτές τις μέρες από την πλατφόρμα του Netflix με τη μορφή μίνι σειράς. Βρισκόμαστε στο προαστιακό Μπριςμπεϊν των μέσων της δεκαετίας του 1980, εκεί όπου ο δεκάχρονος Ιλντ μεγαλώνει μαζί με τον επίλεκτο βουβό αδελφό του, τη μητέρα και τον (πολύ αγαπημένο) πατριό του. Οι παράνομες δραστηριότητες του τελευταίου θα μπλέξουν ολόκληρη την οικογένεια σε περιπέτειες, ενώ εκείνος θα εξαφανιστεί. Τα παιδιά, από την άλλη, παρέα με μια καινούργια σύμμαχο, αποφασίζουν να πάρουν την κατάσταση στα χέρια τους και να διεκδικήσουν μια καλύτερη ζωή.

Με σπριτάδα και χιούμορ, που σπάνια συναντάει μια κανείς στα σενάρια «τύπου Netflix», η σειρά από την Αυστραλία είναι γεμάτη από ενδιαφέροντες χαρακτή-

ρες και αναπάντεχες εξελίξεις. Ο ίδιος ο αλλόκοτα ελλειπτικός τίτλος αντικατοπτρίζει μια παράξενη ιστορία ενηλικίωσης ενός παιδιού, που αντιμετωπίζει τον κόσμο γύρω του εν πολλοίς σαν παιχνίδι, ακόμη κι όταν αυτός γίνεται εξαιρετικά σκληρός και επικίνδυνος. Οι μηχανισμοί άμυνας, η αθωότητα, αλλά και τα όνειρα που λειτουργούν σαν φάρος ελπίδας βρίσκονται εδώ στο επίκεντρο παράλληλα η ιδιαίτερη αισθητική, ακόμη και το γλωσσικό ιδίωμα, προσθέτουν αυθεντικότητα και γοητεία σε ένα σύνολο που απολαμβάνεται απνευστί.

Ερημη χώρα ★★★½

ΔΡΑΜΑ (2021)

Σκηνοθεσία: Αχμάντ Μπαχραμί

Ερμηνείες: Τουράτζ Λουβάντ,

Αλί Μπαγκερί

Από την πλατφόρμα του Cínobο επιλέγουμε ένα από τα πιο εντυπωσιακά ντεμπούτα της πρόσφατης ιρανικής παραγωγής. Ο Αχμάντ Μπαχραμί μάς στέλνει σε ένα παραδοσιακό εργοστάσιο παραγωγής τούβλων, το οποίο βρίσκεται περίπου στη μέση του πουθενά.

Εκεί, άνδρες, γυναίκες και παιδιά δουλεύουν για ένα αφεντικό που τους έχει για καιρό απλήρωτους. Ενδιάμεσος κρίκος ο επιστάτης Λοτφολά, ένας 40ρης, ο οποίος έχει ζήσει όλη του τη ζωή στο εργοστάσιο· όταν θα αντιληφθεί πως ο ιδιοκτήτης σκοπεύει να αφήσει τους πάντες στον δρόμο, θα κάνει ό,τι μπορεί για να προστατέψει τη γυναίκα με την οποία είναι ερωτευμένος. Ο Μπαχραμί εκμεταλλεύεται την άχρονη δύναμη της ασπρόμαυρης φωτογραφίας, η οποία μετατρέπει το γερασμένο βιομηχανικό σκηνικό σε αρχαίο απομεινάρι στη μέση της ερήμου. Αρχαίες μοιάζουν και οι τεχνικές παραγωγής, με τους εργάτες να σκάβουν τη γη και να σχηματίζουν τα τούβλα με τα ίδια τους τα χέρια, όπως οι Πέρσες πρόγονοί τους. Ανάμεσά τους υπάρχουν συμπάθειες, φιλίες και έριδες, καθημερινά όνειρα που έχουν να κάνουν με έναν γάμο ή την αναζήτηση μιας καλύτερης ζωής. Όλοι τους, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, προσβλέπουν στη βοήθεια του αφεντικού για να τα πραγματοποιήσουν, ωστόσο εκείνος έχει τελείως διαφορετικά σχέδια.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Αμήχανο πρόγραμμα, εξαιρετικές ερμηνείες

Τα εκατό της χρόνια συμπλήρωσε το 2023 η Εθνική Φιλαρμονική Ορχήστρα της Ουγγαρίας, σύνολο που διαμορφώθηκε από κορυφαίους αρχιμουσικούς, όπως ο Φέρεντς Φρίτςσι, ο Γιάνος Φέρεντς, ο Ζόλταν Κότς και άλλοι. Με αφορμή την επέτειο, η ορχήστρα εμφανίστηκε στις 14 Δεκεμβρίου στην αίθουσα «Χρήστος Δ. Λαμπράκης», παρουσιάζοντας ένα μάλλον αμήχανο πρόγραμμα με έργα Προκόφιεφ, Λιστ, Σοπέν και Μπάρτοκ. Διπύθνη η δυναμική Ρωσίδα αρχιμουσικός Αλεφτίνα Ιόφε ενώ σολίστ ήταν ο 22χρονος ταλαντούχος πιανίστας Αλεξάντερ Μαλοφέεφ, επίσης Ρώσος.

Η βραδιά ξεκίνησε με αποσπάσματα από το μπαλέτο «Ρωμαιοί και Ιουλιέτα» του Προκόφιεφ. Η Ιόφε δεν επέλεξε κάποια από τις δύο «Σουίτες» που έχει διαμορφώσει ο ίδιος ο συνθέτης, αλλά πρότεινε μέρη και από τις δύο. Τα οργάνωσε, δε, με τρόπο ανεξάρτητο προς την πλοκή του μπαλέτου. Έτσι, λόγου χάριν, προτελευταία ακούστηκε η μουσική που συνοδεύει τον θάνατο του Τυβάλδου και τελευταία η μουσική της «σκηνής του μπαλκο-

νιού» – δηλαδή, δύο επεισόδια που έρχονται πολύ νωρίς στην πλοκή του έργου, στη δεύτερη και την πρώτη πράξη αντίστοιχα. Η αυτονομία των αποσπασμάτων και η αποσυνδεδεσή τους από τη ροή της υπόθεσης είχε ως αποτέλεσμα την απονοματοδότηση της μουσικής. Εκφραστικά, βεβαίως, η Ιόφε έδωσε σε κάθε κομμάτι τον χαρακτήρα του, τη μεγαλοπρέπεια στην εμφάνιση των δύο οικογενειών, την ελαφράδα και την τρυφερότητα στο θέμα της Ιουλιέτας, τη δραματική διάσταση στον θάνατο του Τυβάλδου. Ωστόσο, όλο μαζί αυτό

Η Αλεφτίνα Ιόφε διπύθνη την Εθνική Φιλαρμονική Ορχήστρα της Ουγγαρίας για τα εκατό της χρόνια.

που ακούστηκε ήταν σαν... υπέροχα θραύσματα σε λάθος θέση. Στη συνέχεια, ο υπερταλαντούχος Αλεξάντερ Μαλοφέεφ, ο οποίος το 2014 κέρδισε τον σημαντικό Διεθνή Διαγωνισμό Τσα-

Ο Αλεξάντερ Μαλοφέεφ ερμήνευσε με εντυπωσιακό τρόπο έργα Λιστ και Σοπέν. Στο πόντιουμ, η Αλεφτίνα Ιόφε.

ϊκόφσκι σε ηλικία 13 ετών, αντί κάποιου μειζονος έργου προτίμησε να παρουσιάσει τον «Χορό των νεκρών» για πιάνο και ορχήστρα του Λιστ και τη σύνθεση «Αντάντε σπιανάτο και μεγάλη

λαμπερή Πολωνέζα» του Σοπέν. Έργα απαιτητικά και άκρως δεξιοτεχνικά, έδωσαν το μέτρο των εντυπωσιακών δυνατοτήτων του πιανίστα. Σε περιπτώσεις σαν του Μαλοφέεφ είναι περιττό να ανα-

φερθεί κανείς στη δεξιοτεχνία. Αυτό που εκτιμήθηκε περισσότερο ήταν το πλήθος των αποχρώσεων και των διαβαθμίσεων που πρότεινε ο μουσικός. Ούτε μία επανάληψη μουσικής φράσης

δεν ήχησε όμοια με την αρχική διατύπωση, όχι επειδή ο Μαλοφέεφ επαναλάμβανε στερεότυπα κάποια συνταγή, αλλά επειδή φάνηκε να έχει σκεφτεί το πώς θα πρέπει να ακουστεί κάθε επανάληψη, άλλοτε ως πτώση, άλλοτε ως σχολιασμός, άλλοτε ως αντανάκλαση της αρχικής διατύπωσης. Πρακτικά, αυτό μεταφραζόταν σε ευαίσθητο χειρισμό της δυναμικής, αλλά και πλαστικότητα ως προς τον χρόνο διαμόρφωσης κάθε φράσης.

«Ο θαυμαστός μανδρινός»

Η βραδιά ολοκληρώθηκε με τη σουίτα από το μπαλέτο «Ο θαυμαστός μανδρινός» του Μπέλα Μπάρτοκ. Στην εντυπωσιακή αυτή παρτιτούρα με την εξπρεσιονιστική ενορχήστρωση, η Εθνική Φιλαρμονική Ορχήστρα της Ουγγαρίας έλαμψε και υπό τη στιβαρή και άκρως δραματική καθοδήγηση της Ιόφε ανέδειξε τον μοντερνισμό της μουσικής και την τόλμη του Μπάρτοκ σε ό,τι αφορά την αρμονία και τον ρυθμό. Ο πέμπτος «Ουγγρικός χορός» του Μπράμς ήταν η αυτονόητη εκτός προγράμματος κατάληξη της βραδιάς.

Τόπος ζεστασιάς, φωτός και αρχαιότητας

«Ήταν σαν ένα μαγικό ξόρκι, που ποτέ δεν θέλησα να σπάσω!», λέει η Βικτόρια Χίσλοπ για τη γνωριμία της με την Ελλάδα

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΙΑ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ**

Η Βικτόρια Χίσλοπ επισκέφθηκε για πρώτη φορά την Ελλάδα μαζί με τη μητέρα και την αδερφή της το 1976, σε ηλικία 17 ετών. Πέρασαν μία εβδομάδα στην Αθήνα και έπειτα άλλη μία στην Πάρο. «Είχαμε την ευκαιρία να πάρουμε μια γεύση από την ποικιλομορφία της Ελλάδας. Από τη μία η ζέστη και η σκόνη της Αθήνας, η υπέροχη σύγχυση της κίνησης, των ανθρώπων, του θορύβου και τα σπουδαία μνημεία. Ενιωσα σαν να πάγωσα καθώς όλα αυτά στροβιζόνταν γύρω μου», θυμάται. «Και από την άλλη μπήκαμε στο πλοίο, διασχίσαμε το Αιγαίο και φτάσαμε στην ηρεμία ενός κυκλαδίτικου νησιού, τους αργούς ρυθμούς του, την καθαρή ζεστή θάλασσα και τη λευκή άμμο. Η ομορφιά και των δύο αυτών πλευρών της Ελλάδας με συγκλόνισε και είχε τεράστιο αντίκτυπο πάνω μου, ίσως και επειδή δεν είχα ταξιδέψει καθόλου έξω από το Ηνωμένο Βασίλειο και οι διαφορές μεταξύ της πατρίδας μου και αυτού του τόπου ζεστασιάς, φωτός και αρχαιότητας με τους πιο εξωστρεφείς ανθρώπους με γοήτευσαν. Ήταν σαν ένα μαγικό ξόρκι, που ποτέ δεν θέλησα να σπάσω!», καταλήγει με θέρμη. Από τότε, αυτό το ξόρκι την έχει κρατήσει βαθιά συνδεδεμένη με τη χώρα.

Τον Ιούλιο του 2020 της απενεμήθη τιμητικά από την Πρόεδρο της Δημοκρατίας η ελληνική υπηκοότητα. Εμαθε την ελληνική γλώσσα, στην οποία έγινε αυτή εδώ η συνέντευξη, ενώ είναι μεταξύ των πιο ένθερμων υποστηρικτών της επιστροφής των Μαρμάρων του Παρθενώνα και ιδιαίτερα δραστήριο μέλος της Βρετανικής Επιτροπής για την Επανενωση των Γλυπτών του Παρθενώνα.

Το τελευταίο της βιβλίο, «Το ειδώλιο» (εκδόσεις Ψυχογιός) θίγει το ζήτημα της αρχαιοκαπηλίας, της «λεπλασίας της αρχαιότητας», όπως αναφέρει χαρακτηριστικά. Η κεντρική ηρωίδα είναι η Χέλενα, μισή Ελληνίδα και μισή Σκωτσέζα, η οποία γνωρίζει την Ελλάδα στα οκτώ της χρόνια, σε μια επίσκεψη στους παππούδες της, στους οποίους επιστρέφει κάθε καλοκαίρι της εφηβείας της, που συμπίπτει με τα χρόνια της Επταετίας. Όταν εκείνοι πεθάνουν, η Χέλενα θα ανακαλύψει ότι ο παππούς της, στρατηγός πιστός στο καθεστώς των συνταγματαρχών, είχε συγκεντρώσει πολύτιμα αρχαιολογικά κειμήλια. Θα ξεκινήσει έναν αγώνα να βρει απαντήσεις για την προέλευσή τους, μέσα από τον οποίο θα γεννηθεί μια ανάγκη να προστατεύσει τους ιστορικούς θησαυρούς της πατρίδας της.

– Ο τρόπος που η Χέλενα ανακάλυψε την Ελλάδα μοιάζει κάπως με τη δική σας εμπειρία γνωριμίας με τη χώρα και τελικά τους θησαυρούς της; – Η Χέλενα είναι μικρότερη ηλικιακά απ’ ό,τι ήμουν εγώ όταν πρωτοήρθα, αλλά οι εντυπώσεις της είναι πολύ κοντά με τις δικές μου ως έφηβη. Όπως κι εγώ, γοητεύεται από την εκθαμβωτική ηλιοφάνεια και την απίστευτη ζέστη. Εγώ όταν ξεκίνησα να μαθαίνω ελληνικά

ήμουν ήδη 40, αλλά η επιθυμία μου να εντυπωτώ στον ελληνικό πολιτισμό και η εκτίμησή μου σε κάθε τι που κάνει την Ελλάδα τόσο διαφορετική από τη Βρετανία, ιδιαίτερα το φαγητό, μοιάζουν με της Χέλενα.

– Τι σας είχε γοητεύσει και τι σας είχε απογοητεύσει; – Θυμάμαι δύο πολύ συγκεκριμένα πράγματα από εκείνη την πρώτη μου επίσκεψη στην Ελλάδα, το πόσο ξένη μου ήταν η γλώσσα και οι πινακίδες στους δρόμους. Χαθήκαμε πολλές φορές στην Αθήνα, αλλά δεν αισθανθήκαμε φόβο ή ανησυχία.

Νομίζω ότι τότε συνειδητοποιήσα ότι το να καθείς σε οδηγεί στο να ανακαλύψεις κάτι. Τότε δεν ένιωθα απογοήτευση για κάτι. Ακόμη βλέπω την Ελλάδα πολύ θετικά, αν και συχνά οι Έλληνες φίλοι μου επισημαίνουν τα μειονεκτήματά της. Αν έπρεπε να επισημάνω ένα αρνητικό, θα ήταν ότι υστερεί στην εφαρμογή του αντικαντιστικού νόμου σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες.

– Ποια υπήρξε η αφορμή για τη συγγραφή αυτού του βιβλίου; – Κάθε φορά που γράφω ένα νέο βιβλίο είναι γιατί θέλω να αφηγηθώ μια ιστορία, αλλά και να μοιραστώ με τους αναγνώστες ένα πάθος ή μια ανακάλυψη.

πολυεπίπεδο ενδιαφέρον για μένα. Πρώτα απ’ όλα είναι πολύ όμορφα, ήρεμα, μικροκαμωμένα, μυστηριώδη. Πολλά από αυτά που βρέθηκαν είναι ηλικίας άνω των 4.000 ετών και ωστόσο έχουν μια νεωτερικότητα που είναι πραγματικά δელεαστική. Πάνω από το 90% αυτών που βρέθηκαν είναι γυναικείας μορφής. Όλα αυτά μου κέντρισαν το ενδιαφέρον. Αλλά και το γεγονός ότι ακόμη υπάρχουν πολλά άγνωστα σημεία για τα ειδώλια, π.χ. γιατί τόσο πολλές γυναικείες φιγούρες; Είναι ίσως η ομορφιά τους που με τράβηξε κοντά τους περισσότερο από όλα. Ένα ειδώλιο πουλήθηκε στη Νέα Υόρκη περίπου πριν από μία δεκαετία έναντι 16 εκατ. δολαρίων, αποδεικνύοντας ότι οι άνθρωποι είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν σχεδόν τα πάντα για να το αποκτήσουν και αυτό διογκώνει την αξία αλλά και το κίνητρο για κλοπή.

– Λειτουργούν τα ειδώλια ως σύμβολα και για άλλες κλεμμένες αρχαιοτήτες;

– Είναι σημαντικά από μόνα τους. Αλλά φυσικά, υπάρχουν μερικά πολύ αξιοσημείωτα παραδείγματα παρανομίας που είναι πιο γνωστά από τις κλοπές ειδωλίων, τα Γλυπτά του Παρθενώνα για παράδειγμα, που είναι τεράστιο ζήτημα για την Ελλάδα – και θα έπρεπε να είναι και για τους Βρετανούς. Πιστεύω ακράδαντα ότι τα Γλυπτά πρέπει να επιστραφούν στην Αθήνα και να επανενωθούν με τα άλλα στο πανέμορφο Μουσείο της Ακρόπολης. Και σε αυτό υπάρχουν εξελίξεις. Υπάρχει διάλογος μεταξύ της Ελλάδας και του προέδρου των Επιτρόπων. Αλλά αυτή τη στιγμή το Βρετανικό Μουσείο δεν πρόκειται να αλλάξει τη θεμελιώδη πεποίθησή του ότι τα Γλυπτά του «ανήκουν». Αυτή τη στιγμή αναζητούν νέο διευθυντή και είμαι σίγουρη ότι θα διορίσουν κάποιον με συντηρητικές απόψεις. Αυτό που πραγματικά απαιτείται είναι να αναγνωρίσει το μουσείο ότι απέκτησαν κλοπιμαία όταν αγόρασαν τα Γλυπτά από τον Ελγιν. Και για 150 χρόνια επαναλαμβάνουν ασταμάτητα στον εαυτό τους, και στους επισκέπτες τους, το ίδιο ψέμα: ότι ο σουλτάνος έδωσε επίσημη άδεια στον Ελγιν να πάρει τα Γλυπτά. Το μουσείο ουσιαστικά αγνοεί καλά τεκμηριωμένα γεγονότα. Είναι δύσκολο να διαπραγματευθείς με κάποιον που πεισματικά αρνείται να δει την αλήθεια. Πιστεύω ότι μια μέρα θα επιστραφούν, αλλά όχι μέχρι να έχουμε μια αλλαγή κυβέρνησης, μια πιο διαφανισμένη και σοσιαλιστική. Έχουμε ακόμη την κυβέρνηση που έφερε το Brexit και που πιστεύει σε κάποιου είδους ανωτερότητα της Βρετανίας έναντι του Κόσμου – και ότι έχουμε δικαίωμα ιδιοκτησίας αυτών των έργων τέχνης. Αυτή δεν είναι μια ανοιχτόμυαλη θέση.

– Ποια είναι η θέση της βρετανικής κοινής γνώμης και πόσο μπορούν να την επηρεάσουν βιβλία όπως το δικό σας;

– Η κοινή γνώμη κινείται προς την επιστροφή των Γλυπτών, σε ποσοστό πολύ πάνω από το 60%, το οποίο συνεχώς αυξάνεται. Και υπάρχει και ένα αυξανόμενο κύμα αναγνώρισης ότι τα μουσεία πρέπει να επανεξετάσουν τις συλλογές τους και, εάν διαθέτουν αντικείμενα που κλάπηκαν ή αποκτήθηκαν κατά περιόδους κυριαρχίας, παρά τη θέληση της χώρας προέλευσης, τότε πρέπει να ανταποκριθούν στο αίτημα της χώρας για επιστροφή τους. Αυτή είναι πολιτισμένη συμπεριφορά και σε άλλες χώρες αυτό συμβαίνει – δυστυχώς όχι στη Βρετανία. Γνωρίζω ήδη ότι «Το ειδώλιο» έχει επηρεάσει τους ανθρώπους, καθώς μου έδωσε την ευκαιρία να μιλήσω δημόσια για την πραγμα-

τική ιστορία του Ελγιν, όχι εκείνη που διαφημίζεται στο Βρετανικό Μουσείο. Επίσης, αξίζει πάντα να επαναλαμβάνουμε ότι το Βρετανικό Μουσείο εκθέτει μόλις το 1% της συλλογής του – το 99% φυλάσσεται. Ετσι, αν επιστραφούν τα Γλυπτά στο σπίτι που τους αξίζει, δεν θα έχουν μεγάλο κενό χώρο! Θα μπορούν να εμφανίσουν μέρος του κρυφού 99%. Πριν τους το κλέψουν κι αυτό...

– Τι γνωρίζατε εσείς και ποια ήταν η άποψή σας για τα Γλυπτά του Παρθενώνα πριν ερευνηθείτε το θέμα;

– Για πολλά χρόνια ένιωθα μεγάλη αγάπη για το Βρετανικό Μουσείο. Οι επισκέψεις εκεί ήταν μέρος της εκπαίδευσής μου και αυτό ήταν σημαντικό για εμένα στις δεκαετίες ’60-’70, πριν μπούμε όλοι σε αεροπλάνα και ταξιδέσουμε στην Ευρώπη. Ο Νιλ ΜακΓκρέγκορ, που υπήρξε διευθυντής για πολλά χρόνια, ήταν ένας πολύ χαρισματικός και ευγλωττος εκπρόσωπος του Βρετανικού Μουσείου για τη θέση του ως Μουσείο του Κόσμου. Για να είμαι ειλικρινής, σε κάποιο βαθμό επαναπαυθήκα και δεν είχα διαβάσει τα δώδεκα περίπου βιβλία για την αληθινή ιστορία των πράξεων του Ελγιν. Μετά ήρθε το Brexit, ο Μπόρις Τζόνσον, που απέρριψε κάθε πιθανή επιστροφή των Γλυπτών, και το στένεμα της Βρετανίας όπως το βλέπω εγώ. Ποιο είναι το επιχείρημα για να διατηρήσουμε σημαντικά στοιχεία της ευρωπαϊκής κουλτούρας και κληρονομιάς, όταν δεν είμαστε πλέον μέρος της Ευρώπης; Είμαι πλέον παθιασμένη και υπέρμαχος της επιστροφής των Γλυπτών στην Ελλάδα και αγωνίζομαι γι’ αυτό.

– Ήδη τρία βιβλία σας έχουν μεταφερθεί στην τηλεόραση. Υπάρχει κάποια σκέψη να γίνει το ίδιο με «Το ειδώλιο»;

– Θα ήταν υπέροχο, αλλά τα δικαιώματα δεν έχουν πουληθεί ακόμη. Ιδανικά θα ήθελα να προβληθεί μια σειρά ή ταινία στο Ηνωμένο Βασίλειο, γιατί τότε θα ήταν ένα ακόμη πιο ισχυρό εργαλείο για να προσελκύσει τον κόσμο στην ιδέα ότι ορισμένοι πολιτιστικοί θησαυροί πρέπει να ζουν στην πατρίδα τους. Σημαντικά αντικείμενα ανήκουν στο έθνος που τα δημιουργήσε και αφηγούνται ένα σημαντικό μέρος της ιστορίας αυτού του έθνους. Μόνο όταν είναι ολόκληρα μπορούν να πουν την ιστορία τους.

Η παρουσίαση του βιβλίου «Το ειδώλιο» της Βικτόρια Χίσλοπ θα πραγματοποιηθεί την Πέμπτη 25 Ιανουαρίου, στις 20.00, στο Αμφιθέατρο του Μουσείου Ακρόπολης, στην αίθουσα «Δημήτριος Παντερμαλής». Για το βιβλίο θα μιλήσουν οι Νίκος Σταμπολίδης, γενικός διευθυντής Μουσείου Ακρόπολης, Αλέξης Παπαχελάς, διευθυντής της εφημερίδας «Καθημερινή» και η συγγραφέας. Αποσπάσματα θα διαβάσουν οι ηθοποιοί: Γιώργος Καραμάνος, Αλέξανδρος Λογοθέτης, Κατερίνα Λέχου.

Το τελευταίο βιβλίο της Βικτόρια Χίσλοπ, «Το ειδώλιο», θίγει το ζήτημα της αρχαιοκαπηλίας, της «λεπλασίας της αρχαιότητας», όπως λέει χαρακτηριστικά.

“
Πιστεύω ακράδαντα ότι τα Γλυπτά πρέπει να επιστραφούν στην Αθήνα και να επανενωθούν με τα άλλα στο πανέμορφο Μουσείο της Ακρόπολης.

“
«Το ειδώλιο» έχει επηρεάσει τους ανθρώπους, καθώς μου έδωσε την ευκαιρία να μιλήσω δημόσια για την πραγματική ιστορία του Ελγιν.

ψη. Και αυτό είναι πάντα ένα θέμα ή ένας τόπος που θέλω να μάθω και να κατανοήσω καλύτερα. Αυτή ήταν η ώθησή σε κάθε μυθιστόρημα που έγραψα, είτε επρόκειτο για την αδικία του στίγματος στο «Νησί», είτε για την παράνομη τουρκική κατοχή της Κύπρου στην «Ανατολή» ή για την περίπλοκη και πλούσια ιστορία της Θεσσαλονίκης στο «Νήμα». Ετσι έγινε και με «Το ειδώλιο». Ηθελα να γράψω για το θέμα της λεπλασίας της αρχαιότητας, γιατί έχει σημασία και είναι σοβαρό έγκλημα κατά του πολιτισμού. Αγγίζει τις θεμελιώδεις αρχές του γιατί ο πολιτισμός έχει σημασία και γιατί είμαστε όλοι φτωχότεροι αν στερούμαστε το παρελθόν μας. Σίγουρα έπαιξε ρόλο και το γεγονός ότι από την Ελλάδα έχουν κλαπεί περισσότεροι θησαυροί σε σχέση με τη Βρετανία. Ο σεβασμός στον πολιτισμό είναι σημαντικός, ανεξάρτητα από την όποια εθνικότητα.

– Υπήρξαν γεγονότα ή πληροφορίες που ανακαλύψατε στην έρευνά σας και σας εξέπληξαν; – Νομίζω ότι η έκταση της λεπλασίας αρχαιοτήτων και η μακρά και πολύπλοκη αλυσίδα μεσαζόντων που επωφελούνται από αυτήν με εξέπληξαν πραγματικά. Και φυσικά η έλλειψη ενδιαισμού όσων έχουν ωφεληθεί, ακόμη και των διάσημων οίκων δημοπρασιών που στο παρελθόν σκοπίμως παρέβλεπαν την «ιστορία» του πώς αποκτήθηκαν κάποια αντικείμενα.

– Γιατί επιλέξατε να γράψετε για τα ειδώλια; – Τα κυκλαδικά ειδώλια έχουν

σελίδες ιστορίας

**Οι γυναίκες στην κοινωνία
και τη λογοτεχνία**

Νοέμβριος '73: Οι φοιτητές
απέναντι στη χούντα

Οι αιγυπτιακές μούμιες
και τα μυστικά τους

Έβαλε ο Νέρων τη μεγάλη φωτιά
στη Ρώμη;

Ο άνθρωπος που ταπεινώσε
τον Χίτλερ

Οι «θάνατοι» και
η δολοφονία του Λένον

**Οι ιστορίες
που έγραψαν
την Ιστορία**

ΚΥΡΙΑΚΗ
28/01

